

LIFE-Nature Project LIFE12 NAT/GR/000688

**CYCLADES Life: Integrated monk seal conservation of Northern
Cyclades**

**Harokopio University of Athens
Department of Geography**

**Action D.2.: Assessment of the level in which the project's actions
have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the
conservation status of the project's sites, habitats and species**

March 2018

Action D.2.: Assessment of the level in which the project's actions have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the conservation status of the project's sites, habitats and species

Συντακτική ομάδα έκθεσης:

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος

Λουκία-Μαρία Φρατσέα

Γιώργος Μαυρομμάτης

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ / FINAL REPORT

Μάρτιος 2018

Ομάδα έργου

Χαροκοπείου Πανεπιστημίου:

- Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής (Επιστημονικά Υπεύθυνος)
- Χρίστος Χαλκιάς, Αναπληρωτής Καθηγητής
- Ευθύμιος Καρύμπαλης, Αναπληρωτής Καθηγητής
- Γιώργος Μαυρομαμάτης, Επίκουρος Καθηγητής
- Βασίλειος Δέτσης, Επίκουρος Καθηγητής
- Γιώργος Μαλινδρέτος, Επίκουρος Καθηγητής
- Λουκία-Μαρία Φρατσέα, Ερευνήτρια

Βοηθοί έρευνας

- Αθανάσιος Λακριντής, MSc Πολιτικός επιστήμονας
- Στεργιανή Λιάκου, MSc Γεωγράφος
- Αλεξία Σιάχου, MSc Γεωγράφος
- Χρυσούλα Σιαμαντά, Οικονομολόγος
- Θωμαΐς-Νικολέττα Φρατσέα, Κοινωνική επιστήμονας

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
EXECUTIVE SUMMARY	5
0. Εισαγωγή	8
0.1. Αντικείμενο της έκθεσης και βασικός προβληματισμός	8
0.2. Η διάρθρωση της έκθεσης	9
1. Σύνομη περιγραφή των δύο περιοχών έρευνας	12
1.1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά	12
1.2. Δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των δύο περιοχών	13
2. Μεθοδολογία έρευνας	31
2.1. Βιβλιογραφική επισκόπηση	32
2.2. Επεξεργασία και χαρτογράφηση δευτερογενών δεδομένων	33
2.3. Σχεδιασμός εμπειρικής ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας	33
2.4. Συλλογή και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων	37
3. Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της έρευνας	39
4. Απασχόληση και εισόδημα	54
4.1. Χαρακτηριστικά απασχόλησης	54
4.2. Οικογενειακό Εισόδημα	60
5. Η Κατάσταση της Αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας	68
5.1. Περιγραφή των χαρακτηριστικών των αλιέων	68
5.2. Η αλιευτική δραστηριότητα στις δύο περιοχές	76
5.3. Στάσεις των αλιέων σχετικά με τη συμμετοχή σε συλλόγους και τη συνεργασία μεταξύ τους	88
6. Στάσεις και απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για την αλιεία	101
7. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τις περιοχές έρευνας	119
8. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τη Γυάρο	144
9. Συγκριτική παρουσίαση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων μεταξύ 2014 και 2017	169
10. Επεξεργασία αποτελεσμάτων ομάδων εστίασης Άνδρου και Σύρου	184
Εισαγωγή	184
Η ομάδα εστίασης της Άνδρου	185
Η ομάδα εστίασης της Σύρου	193
Συμπερασματικά σχόλια	202

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάλυση των κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών του ερωτώμενων στις δύο περιοχές έρευνας, κατέδειξε ότι οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς στην Σύρο είναι πιο γηρασμένοι από τους συναδέλφους τους στην Άνδρο, ενώ γενικότερα οι ερωτώμενοι στη Σύρο είναι περισσότερο γηρασμένοι σε σύγκριση με την Άνδρο. Στην Άνδρο, οι ερωτώμενοι διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση, γεγονός που πιθανότατα απεικονίζεται στις απόψεις και στις στάσεις τους.

Και οι δύο περιοχές έρευνας έχουν κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο από την μετακίνηση πληθυσμού προς αυτές. Όμως φαίνεται ξεκάθαρα ότι η Άνδρος έχει ευνοηθεί περισσότερο από τις πληθυσμιακές ροές συγκριτικά με τη Σύρο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι εισερχόμενοι στις δύο περιοχές από άλλες περιοχές της χώρας (εσωτερικά μετακινούμενοι) διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση από τους ντόπιους κατοίκους και αποτελούν παράγοντα ενδυνάμωσης της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι απασχολούμενοι, γεγονός που δείχνει ότι έχει ενεργοποιηθεί στην αγορά εργασίας μεγάλο τμήμα του τοπικού πληθυσμού των δύο περιοχών. Η ανάλυση της απασχόλησης κατά τομέα καταδεικνύει ότι σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα της οικονομίας, ο οποίος άμεσα ή έμμεσα συναρτάται με την τουριστική ανάπτυξη των δύο περιοχών.

Και στις δύο περιοχές έρευνας, η πλειοψηφία των ερωτώμενων ανήκει στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, ενώ η ομάδα με το χαμηλότερο εισόδημα είναι οι επαγγελματίες αλιείς, η ομάδα με το υψηλότερο εισόδημα είναι οι ερασιτέχνες αλιείς, ενώ ο τοπικός πληθυσμός τοποθετείται περίπου στη μέση.

Οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς διαθέτουν, ως επί το πλείστο, μικρά σκάφη και έχουν την ιδιοκτησία του σκάφους με το οποίο συλλέγουν τα αλιεύματά τους. Η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων διαθέτει σκάφη πάνω από επτά μέτρα με σημαντική ως μεγάλη υποδύναμη, ενώ η πλειοψηφία των ερασιτεχνών διαθέτει μικρότερα σκάφη τα οποία όμως δεν φείδονται υποδύναμης. Τα αλιευτικά σκάφη διαθέτουν υψηλή υποδύναμη ως τρόπο αντιμετώπισης των καιρικών συνθηκών αλλά και γρηγορότερης μετάβασης στα αλιευτικά πεδία.

Σημαντικό ποσοστό των αλιέων έχει αλλάξει αλιευτικό πεδίο τα τελευταία έτη. Επιδίωξή τους είναι τόσο η ποσότητα όσο και η ποιότητα των αλιευμάτων προκειμένου να επιτύχουν καλύτερες τιμές, ενώ η θεσμοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενη περιοχή επηρέασε την επιλογή αλιευτικών πεδίων τα τελευταία έτη.

Οι επαγγελματίες αλιείς στην πλειοψηφία τους πωλούν οι ίδιοι τα αλιεύματά τους προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερες τιμές, ενώ η εποχικότητα της ζήτησης των αλιευμάτων επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τις επιλογές τους ως προς τα δίκτυα πώλησης των αλιευμάτων τους.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλιείς αφορούν το μεγάλο κόστος της αλιείας και τις μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων, τον ανταγωνισμό μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων και τον ανταγωνισμό από τους ερασιτέχνες αλιείς. Όσον αφορά τις καταγγελίες για καταστροφές των αλιευτικών εργαλείων από την μεσογειακή φώκια, υπάρχει διάχυτη η πεποίθηση μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων ότι οι φώκιες προξενούν σημαντικές ζημιές στα αλιευτικά τους εργαλεία και τους αφαιρούν τα αλιεύματά τους. Σημαντική μερίδα του τοπικού πληθυσμού φαίνεται να συμφωνεί με τους επαγγελματίες αλιείς. Όσον αφορά το μέλλον της αλιείας είναι ξεκάθαρο ότι οι περισσότεροι αλιείς θα συνεχίσουν να ασκούν την αλιευτική δραστηριότητα, παρά τα όποια προβλήματα καταγράφονται.

Ο βαθμός συμμετοχής των επαγγελματιών αλιέων σε συλλόγους όπως και των ερασιτεχνών αλιέων εκεί όπου υπάρχουν σύλλογοι (στην Σύρο) είναι υψηλός. Πρότι η συμμετοχή στις εκδηλώσεις και στις κινητοποιήσεις των συλλόγων των αλιέων είναι πολύ σημαντική, στο ερώτημα σχετικά με το αν οι σύλλογοι αντιπροσωπεύουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των αλιέων, υπήρξε σημαντικός σκεπτικισμός. Όσον αφορά την συνεργασία και την εμπιστοσύνη μεταξύ των αλιέων φαίνεται ότι είναι αρκετά περιορισμένα μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων, ενώ στους ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου παρατηρείται μεγαλύτερη συνεργασία και εμπιστοσύνη. Παρότι σημαντικός αριθμός επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων παρακολούθησε σεμινάρια κατάρτισης για την αλιεία, καταγράφεται και σε αυτό σημαντικός σκεπτικισμός μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων για την αποτελεσματικότητά τους, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς είναι περισσότερο ενθουσιώδεις για την αποτελεσματικότητα των σεμιναρίων.

Οι στάσεις και οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού είναι πιο ευνοϊκές προς την προστασία του περιβάλλοντος συγκριτικά με αυτές των επαγγελματιών αλιέων. Επίσης, οι στάσεις των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού είναι ευνοϊκές και στην λήψη διαρθρωτικών μέτρων υπέρ της αλιείας πάντοτε βέβαια σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική προστασία και την διατήρηση των φυσικών πόρων. Είναι εμφανές ότι έχει σταδιακά υιοθετηθεί η αντίληψη ότι η αλιεία δεν μπορεί παρά να συμβαδίζει με την περιβαλλοντική προστασία.

Λόγω της υψηλότερης εκπαίδευσής και του εισοδήματός τους οι ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών έχουν μεγαλύτερη ευρύτητα απόψεων, διαθέτουν μεγαλύτερη ευαισθησία στα περιβαλλοντικά ζητήματα, ενώ παράλληλα έχουν συνειδητοποιήσει σε μεγαλύτερο βαθμό την λήψη διαρθρωτικών μέτρων για την αλιεία. Από την μεριά του, τέλος, ο τοπικός πληθυσμός υποστηρίζει την ύπαρξη διαρθρωτικών λύσεων για την αλιεία και τους αλιείς, ενώ παράλληλα είναι πεπεισμένος ότι χρειάζεται να τηρούνται οι περιβαλλοντικοί κανόνες, να μειωθεί η ρύπανση και να περιοριστεί η αλιεία προκειμένου να συνάδει με το περιβάλλον.

Η ποιότητα ζωής και στις δύο περιοχές συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με το αίσθημα ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας, το φυσικό περιβάλλον και το θαλάσσιο περιβάλλον. Σχετικά με την βελτίωση ή μη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις δύο περιοχές οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων τοποθετούνται μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων (σχετικά απαισιόδοξοι/ αμφιταλαντευόμενοι) και του τοπικού πληθυσμού (σχετικά αισιόδοξοι).

Όσον αφορά το βαθμό ενημέρωσης των ερωτώμενων για την ύπαρξη κάποιας προστατευόμενης περιοχής στην περιοχή τους, σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους στη

Σύρο και στην Άνδρο ήταν σε θέση να υποδείξουν τις υφιστάμενες προστατευόμενες περιοχές. Γενικότερα, η πληροφόρηση όλων των ομάδων πληθυσμών σχετικά με την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών έχει βελτιωθεί σημαντικά.

Σχετικά με το αναπτυξιακό μέλλον, η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί το βασικό συστατικό του νέου αναπτυξιακού μοντέλου, ενώ ο ρόλος του αγροτικού τομέα είναι μάλλον διαφιλονικούμενος ακόμα και στην Άνδρο όπου υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του. Η πρόκληση πάντως αφορά τα χαρακτηριστικά του οικονομικού μίγματος που θα προωθηθεί σε κάθε περιοχή και το αναπτυξιακό σχέδιο που θα οδηγήσει στην υλοποίηση αυτού του οικονομικού μίγματος.

Σύμφωνα με στάσεις και αντιλήψεις του συνόλου των ερωτώμενων, η Σύρος περιγράφεται αστική ενώ η Άνδρος αγροτική. Επίσης, η πρώτη τείνει να αναπτύσσεται και η δεύτερη να καταλήγει να είναι στάσιμη. Εν ολίγοις, ενώ στην Σύρο εμφανίζεται ένας προβληματισμός για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής καθώς και για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, στην Άνδρο αναδεικνύονται προβλήματα διχασμού και διαφοροποιήσεων στην τοπική κοινωνία.

Οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες και των δύο περιοχών έχουν πλέον εμπεδώσει το γεγονός ότι η Γυάρος έχει οριοθετηθεί ως προστατευόμενη περιοχή και προσπαθούν να αποκτήσουν έναν βαθμό πρόσβασης σε αυτή. Αντίστοιχα, ο τοπικός πληθυσμός και των δύο περιοχών – που στηρίζει τις ιδέες και την οπτική της περιβαλλοντικής προστασίας παραμένει λίγο ή ελάχιστα ενημερωμένος σχετικά με τις δράσεις προστασίας.

Η συνολική συγκριτική αποτίμηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων (μεταξύ 2014 και 2017) καταδεικνύει το γεγονός ότι αυτές έχουν μεταβληθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια – κατά την πορεία υλοποίησης του CYCLADES LIFE – και σε πολλά σημεία έχουν βελτιωθεί όσον αφορά στην αποδοχή των μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας καθώς και της θεσμοθέτησης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου.

Είναι εμφανές ότι στη Σύρο το πρόταγμα της τοπικής ανάπτυξης είναι πιο ξεκάθαρο και λιγότερο νεφελώδες από ότι στην Άνδρο. Η συζήτηση για την περιβαλλοντική προστασία και τα οφέλη της για την ανάπτυξη έχει προχωρήσει περισσότερο στη Σύρο, σε σύγκριση με την Άνδρο, παρότι φαίνεται ότι η λεκτική αντίδραση και καταγγελία των επαγγελματιών αλιέων είναι μεγαλύτερη από αυτή στην Άνδρο. Σε κάθε περιοχή χρειάζεται διαφορετική στρατηγική και διαφοροποιημένο σχέδιο για την προώθηση της ήπιας και ολοκληρωμένης τοπικής οικονομικής ανάπτυξης που να συνάδει με την περιβαλλοντική προστασία. Η προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή της Γυάρου είναι εμφανώς περισσότερο συνδεδεμένη με την Σύρο και άρα εκεί βρίσκεται και η μεγαλύτερη πρόκληση για την επιτυχή λειτουργία της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου. Η τελευταία αναφέρεται στην πλήρη αποδοχή και 'υιοθέτηση' της προστατευόμενης περιοχής από τους τοπικούς φορείς και στην ουσιαστική (συν)διαχείρισή της.

EXECUTIVE SUMMARY

The analysis of the socio-demographic characteristics of the respondents in both study areas has shown that the professional and recreational fishermen of Syros are more aged compared to their counterparts in Andros, while all respondents in Syros are significantly aged compared to Andros. The respondents in Andros have obtained higher education, which is possibly reflected on their views and attitudes.

Both study areas have gained significant human capital due to the population inflows in recent decades. Andros had higher demographic gains compared to Syros. Moreover, the newcomers in both areas (internal migrants) have higher educational attainment compared to the indigenous population and they contribute to the strengthening of the local society and economy.

The majority of respondents are employed, which illustrates that a large part of the local population has been economically active. The analysis of employment by economic sector shows that a large proportion of the respondents belong to the service economy that is closely related to the tourist development of both study areas. Moreover, the majority of respondents belong to the lower income categories, while professional fishermen have the lowest average income, recreational fishermen declare the highest average income and the local population is located in the middle.

The professional and recreational fishermen have, in their majority, small fishing boats, while also they tend to own their fishing boats. The fishing boats of the majority of professional fishermen have a length of more than seven metres with significant to high horsepower. On the other hand, the majority of recreational fishermen own relatively smaller boats, less than 7 metres, but with relatively high horsepower. The strong engines of the fishing boats are a means for confronting bad weather conditions and/or for faster transfer to the fishing fields.

A large proportion of fishermen have shifted their fishing fields in recent years. Fishermen's goal is to obtain higher quantity and quality of their catches in view of better prices in the fish market. Moreover, the protected area of Gyaros had an impact upon fishermen's selection of fishing fields in the last couple of years.

Professional fishermen sell, in their majority, the fishes on their own so that they will be able to secure better prices, whereas the seasonality of demand for fishes affects their choices as to which marketing networks they will employ for selling their fish.

The problems mentioned by fishermen include the high costs of fishing activity, the declining catches, the competition between fishermen and the competition from recreational fishermen (many of whom sell their catches). Moreover, there are professional fishermen's claims that the monk seal destroys their fishing tools (e.g. fishing nets, long lines, etc.) and steals their catches. A significant share of the local population seems to agree with professional fishermen's claims. In regard with the future of fisheries, it is clear enough that the majority of professional fishermen will continue with their fishing activity, despite the recorded problems.

There is high participation of professional fishermen in their fishing associations and of recreational fishermen in the existing fishing clubs (e.g. Syros). Despite their significant participation to various events and mobilizations/ petitions organised by their associations, when asked whether they believe that their associations are effective in protecting their own interests the majority of professional fishermen showed significant skepticism. Cooperation and trust among peers seem to be limited among professional fishermen, whereas there seems to be more cooperation and trust among recreational fishermen. Moreover, despite the considerable number of fishermen – both professional and recreational – who attended seminars on fisheries, again professional fishermen were skeptical about the effectiveness of these seminars, but recreational fishermen were enthusiastic about the effectiveness of these seminars.

The views and attitudes of recreational fishermen and local population are more favourable to environmental protection compared to professional fishermen. Furthermore, the attitudes of recreational fishermen and local population favour the implementation of structural measures for fisheries, in combination with environmental protection and the conservation of natural resources. Gradually, there is a widely spread attitude that fisheries should be in line with environmental protection.

Due to their higher education and income, recreational fishermen in both study areas have a wider perspective, show higher sensitivity to environmental issues, while they are more conscious of the need to pursue structural measures for fishery. On the other hand, the local population supports the institutionalization of structural measures for fisheries and fishermen, while it is convinced that environmental rules should be respected, pollution should be reduced and fisheries should be restricted to be in accordance with the environment.

In both study areas, the quality of life is connected to a large degree with the feeling of security/ serenity/ sense of community, the natural environment and the marine environment. Regarding the improvement or deterioration of the quality of life in the study areas, the views of recreational fishermen are located between those of the professional fishermen, who are relatively pessimist/ ambivalent and the local population, who remain relatively optimistic.

Regarding the level of knowledge of respondents on the existence of protected areas, nearly eight out ten respondents were in position to point at an existing protected area. In general, the knowledge of the various population groups, in both study areas, on the existence of protected areas has been improved significantly in recent years.

In relation to the future development of the study areas, tourism looms large as a basic component of the new developmental model, while the role of the agricultural sector is rather questioned even in Andros, where there are significant preconditions for rural development. The main challenge is related to the characteristics of the sectoral mix which will be promoted in each study area and the development plan that will lead to the implementation of the suggested sectoral mix.

According to the views and attitudes of the total number of respondents, Syros is described as an 'urban' (densely populated) area and Andros as a 'rural' (sparsely populated) area. Also, Syros is considered as a developing area, while Andros appears to be stagnating. In Syros there

is significant discussion over the local economic development model to be followed as well as over the rising environmental problems, while in Andros there are problems of divisions and differentiations within the local society.

Professional and recreational fishermen in both study areas have already consolidated the view that Gyaros has been institutionalised as a protected area and make attempts to gain access in it. On the other hand, the local population that supports the views and perspective of environmental protection, remains less or least informed on the promoted conservation actions.

The overall comparative assessment of respondents' views and attitudes (between 2014 and 2017) highlights that they have shifted in the past few years – during the implementation of the CYCLADES LIFE project – and in many cases they have improved as regards the acceptance of environmental protection measures as well as the institutionalisation of Gyaros' protected area.

Finally, it is apparent that in Syros the goal of local development is more elaborate and less blurred compared to Andros. The discussion over the environmental protection and its benefits for development has progressed further in Syros, despite that professional fishermen of Syros are more intensively reacting, and protesting compared to their counterparts in Andros. Each study area requires its own strategy and a specific development plan for promoting a mild and integrated local economic development in accordance with environmental protection. The protected marine area of Gyaros is obviously more connected to Syros and therefore the latter confronts a bigger challenge for the successful operation of Gyaros' protected area. In this context, successful operation refers to the full acceptance and 'adoption' of the protected area by the local stakeholders and its substantial co-management.

0. Εισαγωγή

0.1. Αντικείμενο της έκθεσης και βασικός προβληματισμός

Η παρούσα έκθεση συντάχτηκε στο πλαίσιο της δράσης **Action D.2.: Assessment of the level in which the project's actions have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the conservation status of the project's sites, habitats and species"** του έργου CYCLADES – LIFE +. Στόχος της δράσης ήταν η διενέργεια εμπειρικής, ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας στη Σύρο και την Άνδρο με στόχο να σκιαγραφηθούν τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των πληθυσμών στις δύο περιοχές έρευνας όπου υλοποιείται το έργο, ώστε να διερευνηθούν τυχόν μεταβολές στις στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των ενδιαφερομένων μερών αναφορικά με τη διατήρηση και τη περιβαλλοντική προστασία καθώς και να αξιολογηθούν τυχόν επιπτώσεις των δράσεων διατήρησης (concrete conservation action) στις απόψεις των ενδιαφερομένων μερών όπως για παράδειγμα οι αλιείς.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου σχεδιάστηκε δεύτερη επιτόπια ποσοτική και ποιοτική έρευνα, η οποία απευθύνθηκε σε κατοίκους των δύο νησιωτικών περιοχών τον Σεπτέμβριο 2016 (στη Σύρο) και τον Ιούνιο 2017 (στην Άνδρο). Παράλληλα με την ποσοτική έρευνα, διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις και ομάδες εστιασμένης συζήτησης στη Σύρο και στην Άνδρο με φορείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές έρευνας, με επαγγελματίες αλιείς, με ερασιτέχνες αλιείς καθώς και με τοπικό πληθυσμό που διαμένει μόνιμα στα δύο νησιά.

Μεθοδολογικά η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πλούσιο εμπειρικό υλικό που συλλέχτηκε στο πλαίσιο της δεύτερης επιτόπιας ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας καθώς και σε ευρήματα της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της δράσης "Action A.2. Preparation of an integrated study on the human related, social and economic environment of the NATURA 2000 site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the adjacent marine areas". Με τον τρόπο αυτό είναι εφικτή η διερεύνηση τυχόν μεταβολών στις στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των τριών ομάδων πληθυσμού (επαγγελματίες αλιείς, ερασιτέχνες αλιείς και τοπικός πληθυσμός) αναφορικά με την τοπική οικονομία και ανάπτυξη, την περιβαλλοντική προστασία και τις απόψεις για τη Γυάρο.

0.2. Η διάρθρωση της έκθεσης

Το **Τμήμα 1** προσφέρει μια **σύντομη περιγραφή των βασικών κοινωνικο-οικονομικών και χωρικών στοιχείων που αφορούν τις δύο περιοχές έρευνας**. Οι πηγές των στοιχείων αυτών είναι κυρίως στατιστικές και μελέτες που προέκυψαν κατά την βιβλιογραφική επισκόπηση. Το τμήμα αυτό βασίζεται στην ανάλυση των στατιστικών δεδομένων που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της δράσης Α2. Στόχος του τμήματος αυτού είναι να προσφέρει το πλαίσιο για την περιγραφή των εμπειρικών δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά την διενέργεια της δεύτερης επιτόπιας έρευνας στη Σύρο και την Άνδρο.

Το **Τμήμα 2** περιλαμβάνει τη **μεθοδολογία της έρευνας** που ακολουθήθηκε προκειμένου να γίνει η ανάλυση των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών των δύο περιοχών με τη συγκέντρωση ποσοτικών και ποιοτικών εμπειρικών δεδομένων. Η **προσέγγιση που υιοθετήθηκε είναι πολυ-μεθοδολογική και συνδυαστική**, καθώς θεωρήθηκε η περισσότερο ενδεδειγμένη για την επίτευξη των στόχων της έρευνας. Στο Τμήμα αυτό παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια/ φάσεις της έρευνας που διενεργήθηκε καθώς και οι βασικές μεθοδολογικές επιλογές που έγιναν προκειμένου να προσδιοριστούν και να προσεγγιστούν οι τρεις βασικοί πληθυσμοί της έρευνας στις δύο περιοχές. Τα επόμενα Τμήματα (3-10) περιλαμβάνουν τα ευρήματα της επιτόπιας έρευνας.

Στο **Τμήμα 3** περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά **κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των τριών πληθυσμών της έρευνας** και αναλύονται όσο γίνεται πιο διεξοδικά το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση, το θρήσκευμα, η οικογενειακή κατάσταση, η εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό και ο τόπος γέννησης των ερωτώμενων. Στόχος του Τμήματος αυτού είναι να παρουσιαστεί το προφίλ των τριών πληθυσμών έρευνας και να αναλυθούν τα επιμέρους χαρακτηριστικά των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών έρευνας.

Στο **Τμήμα 4** αναλύονται τα **χαρακτηριστικά της απασχόλησης των πληθυσμών των δύο περιοχών** καθώς επίσης το **καθαρό εισόδημα των τριών πληθυσμών της έρευνας**. Όσον αφορά την απασχόληση περιγράφεται η κατάσταση απασχόλησης, ο κλάδος απασχόλησης, η θέση στο επάγγελμα και οι ημέρες απασχόλησης ανά πληθυσμιακή ομάδα. Σχετικά με το εισόδημα παρουσιάζονται οι κατηγορίες εισοδήματος ανά πληθυσμό της έρευνας και

συγκριτικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας. Τέλος αναφέρονται οι αιτίες μείωσης του εισοδήματος κατά τα τελευταία έτη ανά πληθυσμό και περιοχή έρευνας.

Το **Τμήμα 5** περιλαμβάνει τη περιγραφή της **κατάστασης της αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας**. Ειδικότερα, αναλύονται βασικά μεγέθη της αλιείας για τους επαγγελματίες και τους ερασιτέχνες αλιείς των δύο νησιών. Παρουσιάζονται επίσης οι απόψεις των αλιέων για τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία και τα μελλοντικά σχέδια των αλιέων, ενώ όπου είναι εφικτό γίνεται αναφορά/σύγκριση με τα ποσοτικά ευρήματα της έρευνας του 2014.

Το **Τμήμα 6** καταγράφει τις **στάσεις και τις απόψεις των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών αλιέων σχετικά με την αλιεία στις δύο περιοχές έρευνας**. Ειδικότερα, εξετάζεται η σημασία της αλιείας σήμερα αλλά και στο παρελθόν, εκτιμάται ο ρόλος της αλιείας για την οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, εκτιμάται η σχέση ανάμεσα στην αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος, εξετάζονται οι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων και οι απόψεις για το μέλλον της αλιείας.

Το **Τμήμα 7** περιλαμβάνει τις **στάσεις και τις απόψεις των τριών πληθυσμιακών ομάδων στις δύο περιοχές έρευνας σχετικά με την τοπική οικονομία και ανάπτυξη**. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι στάσεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού απέναντι στην ποιότητα ζωής σήμερα και στο παρελθόν, στην αξιολόγηση της ποιότητας ζωής, στη γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών στα δύο νησιά, στην εκτίμηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των δύο περιοχών, στην αξιολόγηση της συνεισφοράς των οικονομικών μεταναστών και των Ελλήνων νεοεισερχόμενων στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και στα ζητήματα που εγείρουν συγκρούσεις/ αντιπαραθέσεις στις δύο περιοχές.

Το **Τμήμα 8** αφορά τις **στάσεις και τις απόψεις των τριών πληθυσμιακών ομάδων στις δύο περιοχές έρευνας για το νησί της Γυάρου**. Πιο αναλυτικά, διερευνώνται οι στάσεις και απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού σχετικά με το πόσο συχνά επισκέπτονται τη Γυάρο, πότε ήταν η τελευταία επίσκεψη στο νησί, με την πρόσληψη του νησιού, τις εκτιμώμενες δραστηριότητες στο νησί, την αξιολόγηση της αλιευτικής δραστηριότητας στη Γυάρο, για την απαγόρευση αλιείας, για τη σχέση της Γυάρου με την περιοχή κατοικίας των ερωτώμενων, για ενδεχόμενες προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου. Παράλληλα,

παρουσιάζεται ο βαθμός ενημέρωσης των ερωτώμενων για μία σειρά από δράσεις/ενέργειες του έργου.

Στο **Τμήμα 9**, επιχειρείται η **συγκριτική παρουσίαση των ευρημάτων της εμπειρικής έρευνας** που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας δράσης (D2) με τα ευρήματα της εμπειρικής έρευνας που έλαβε χώρα το 2014 στη Σύρο και την Άνδρο (δράση A2), ώστε να αναδειχτούν τυχόν μεταβολές στις στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των ενδιαφερομένων μερών αναφορικά με τη διατήρηση, τη περιβαλλοντική προστασία, την τοπική οικονομία και την ανάπτυξη και τη Γυάρο.

Τέλος, το **Τμήμα 10**, αφορά την ανάλυση των απόψεων και στάσεων των συμμετεχόντων στις δύο ομάδες εστιασμένης συζήτησης (focus groups) που διενεργήθηκαν στη Σύρο και την Άνδρο.

1. Σύντομη περιγραφή των δύο περιοχών έρευνας

1.1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Σύρος βρίσκεται στο κεντρικό σημείο των Κυκλάδων και απέχει 83 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά, 62 από τη Ραφήνα και 174 από τη Ρόδο. Η έκτασή της είναι 84.1 km² ενώ διαθέτει συνολικό μήκος ακτογραμμής περί τα 90 km. Στα βόρεια της Σύρου βρίσκεται η Άνδρος, βορειοανατολικά η Τήνος και ανατολικά η Μύκονος, καθώς και τα μικρά νησιά της Δήλου και της Ρήνειας. Βορειοδυτικά βρίσκονται η Κέα και η Γυάρος, δυτικά η Κύθνος και νοτιοδυτικά η Σέριφος. Στα νότια βρίσκονται η Σίφνος, η Αντίπαρος, η Πάρος και η Νάξος.

Το βόρειο μέρος της Σύρου που ονομάζεται Απάνω Μεριά ή Άνω Σύρος είναι ορεινό και κατοικείται από ελάχιστους κατοίκους. Στο λόφο της Άνω Σύρου δεσπόζει η καθολική εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, που χτίστηκε τη Μεσαιωνική εποχή. Έχει λίγους δρόμους και μονοπάτια αλλά περιέχει τοπία με βράχια, γεφυράκια, σπηλιές και άβατες παραλίες. Τα μονοπάτια του νησιού και ιδιαίτερα του βόρειου τμήματος της Απάνω Μεριάς, είναι σημασμένα με πρωτοβουλία του Τμήματος Πολιτισμού της Νομαρχίας Κυκλάδων. Το νότιο μέρος είναι πεδινό και εκεί βρίσκονται τα περισσότερα χωριά και οι παραλίες του νησιού. Η πρωτεύουσα Ερμούπολη βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του νησιού. Ο Δήμος Σύρου – Ερμούπολης εντάσσεται διοικητικά στη Περιφερειακή Ενότητα Σύρου – Ερμούπολης και είναι η έδρα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2013)

Η Άνδρος είναι το βορειότερο νησί των Κυκλάδων και με πλούσια φυσική ομορφιά και έντονο ανάγλυφο, ενώ έρχεται δεύτερη σε μέγεθος μετά τη Νάξο. Βρίσκεται μεταξύ της Ευβοίας και της Τήνου και χωρίζεται από την μεν πρώτη με τον πορθμό του Καφηρέως (Κάβο Ντόρο), πλάτους 6 περίπου ναυτικών μιλίων, από τη δε Τήνο με τον δίαυλο του Στενού ή Αυλώνος, πλάτους τριών τετάρτων του μιλίου. Εκτείνεται από Βορειοδυτικά προς Νοτιοανατολικά και έχει σχήμα επιμήκες με μέγιστο μήκος 40 km και πλάτος 17 km. Η έκταση του νησιού ανέρχεται στα 380 km² και το συνολικό μήκος της ακτογραμμής του υπολογίζεται σε 148 km. Ψηλότερες κορυφές είναι ο Προφήτης Ηλίας (997 m) και το Πέταλο (1.003 m).

Διοικητικά χωρίζεται σε τρεις Δημοτικές Ενότητες, τη Δημοτική Ενότητα Κορθίου στο νότιο τμήμα του νησιού, τη Δημοτική Ενότητα Χώρας Άνδρου που καλύπτει το κεντρικό τμήμα του

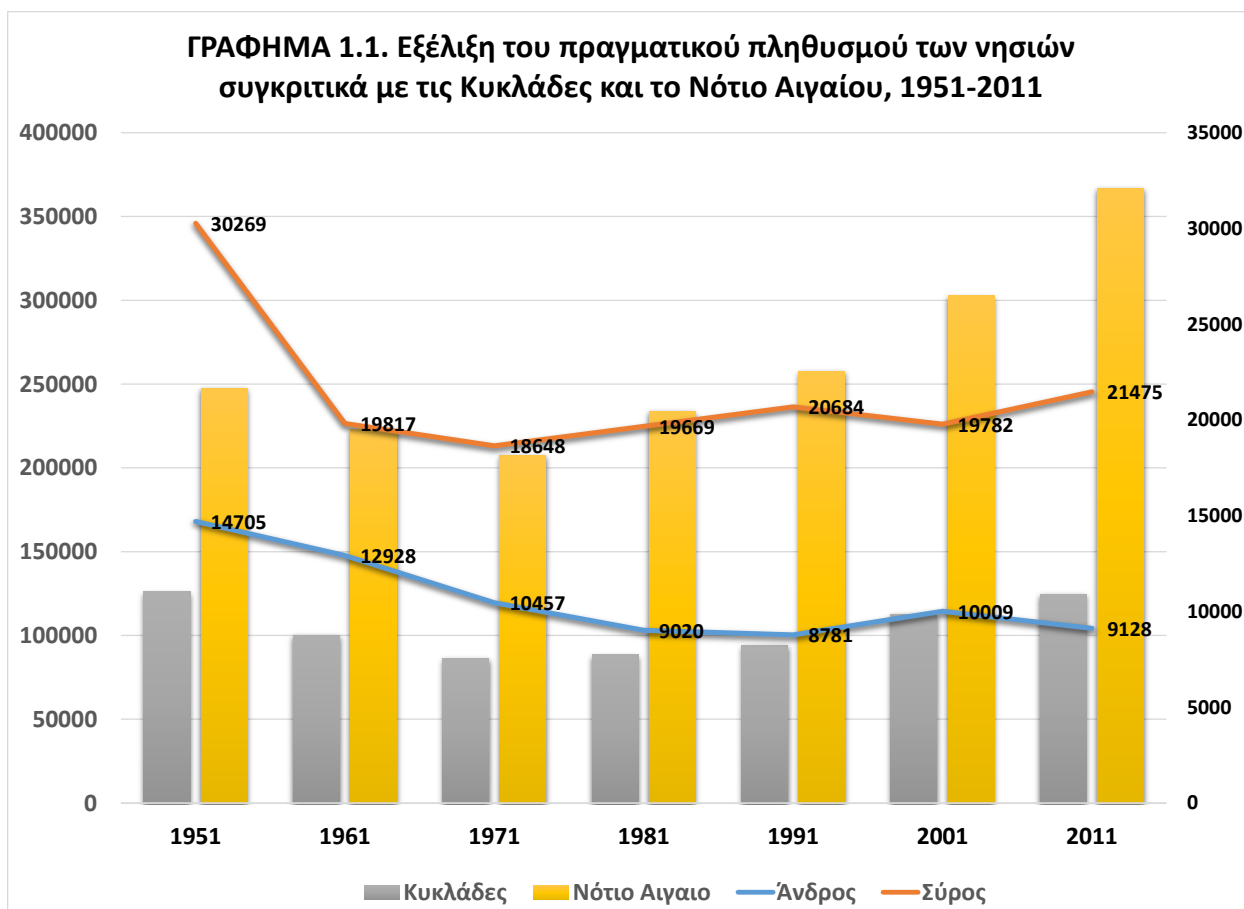
νησιού και τη Δημοτική Ενότητα Υδρούσας που καλύπτει το βόρειο και βορειοδυτικό τμήμα. Οι κυριότεροι οικισμοί είναι το Γαύριο που είναι και το λιμάνι, το Μπασι που αποτελεί το τουριστικό θέρετρο του νησιού, ο Όρμος που αποτελεί το κέντρο του νότιου τμήματος και η Χώρα η οποία είναι και η πρωτεύουσα.

1.2. Δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των δύο περιοχών

Ο πληθυσμός των δύο περιοχών έρευνας κατά την περίοδο 1951-2011 έχει ακολουθήσει γενικότερα φθίνουσα πορεία συγκριτικά με την αύξηση του πληθυσμού που άρχισε να καταγράφεται στις Κυκλάδες και στο Νότιο Αιγαίο ήδη από τη δεκαετία του 1980 (ΓΡΑΦΗΜΑ 2.1). Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της Σύρου μειώθηκε στο σύνολο της περιόδου αναφοράς κατά 29%, ενώ κατά την τελευταία δεκαετία 2001-2011 έχει παρουσιάσει αύξηση 8.6%. Αντίθετα, ο πληθυσμός της Άνδρου βαίνει μειούμενος καθ' όλη την περίοδο αναφοράς και εμφανίζει συνολική μείωση 38%. Εξαίρεση αποτέλεσε η δεκαετία του 1980 όταν ο πληθυσμός της Άνδρου αυξήθηκε κατά 13%, αλλά τις επόμενες δεκαετίες συνεχίστηκε η πληθυσμιακή μείωση.

Επιπρόσθετα, η Σύρος αντιπροσωπεύει το 17% του πληθυσμού των Κυκλάδων και περίπου το 6% του πληθυσμού της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Αντίστοιχα, η Άνδρος αντιπροσωπεύει το 7% του πληθυσμού των Κυκλάδων και το 2.5% του πληθυσμού της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Η Σύρος είναι από τις περισσότερο πυκνοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων, ενώ η Άνδρος κατατάσσεται στις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων. Συγκεκριμένα, η Σύρος έχει πληθυσμιακή πυκνότητα 261.9 άτομα/ km², ενώ η Άνδρος μόλις 24 άτομα/ km². Βέβαια, οι ορεινές και λιγότερο ευνοημένες περιοχές και στα δύο νησιά είναι αραιοκατοικημένες (ΧΑΡΤΗΣ 1.1). Το κεντρικό και νότιο τμήμα της Σύρου είναι αρκετά πυκνοκατοικημένο, ενώ στην Άνδρο η πυκνοκατοίκηση αφορά τους βασικούς οικισμούς.

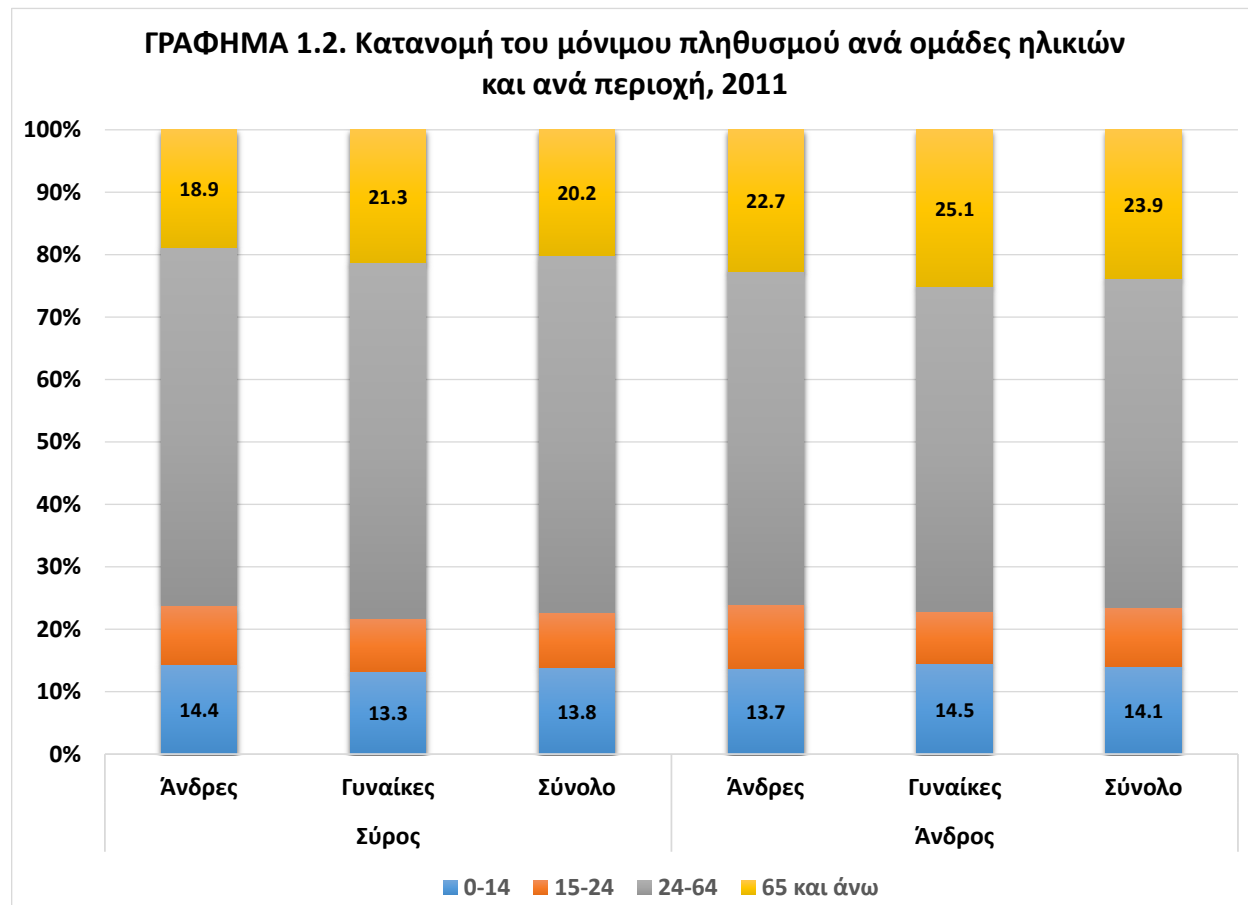
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφών Πληθυσμού, 1951-2011.

Συνακόλουθα, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τη σημαντική εποχική διακύμανση του πληθυσμού στα δύο νησιά. Την καλοκαιρινή περίοδο ο πληθυσμός της Άνδρου εκτιμάται ότι τετραπλασιάζεται, γεγονός που αυξάνει τις πιέσεις για τη χρήση των πόρων του νησιού.

Επίσης στην Άνδρο σημειώνεται αύξηση στις μεγάλες ηλικιακές ομάδες και συρρίκνωση στις μικρές, αλλά είναι ενθαρρυντικό πως αύξηση παρουσιάζει και ο πληθυσμός που είναι στις παραγωγικές ηλικίες (25 - 54 ετών), εξαιτίας κυρίως των οικονομικών μεταναστών, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η μελέτη της κατανομής του μόνιμου πληθυσμού του 2011 ανά ομάδες ηλικιών δείχνει ότι υπάρχει παρόμοια δημογραφική κατάσταση στις δύο περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 2.2). Το ποσοστό των ανδρών της Σύρου που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία αποτελεί το 66.7% του ανδρικού πληθυσμού έναντι 63.6% του αντίστοιχου πληθυσμού στην Άνδρο. Αντίστοιχα, οι γυναίκες παραγωγικής ηλικίας αποτελούν το 65.4% του γυναικείου πληθυσμού στη Σύρο και 60.4% στην

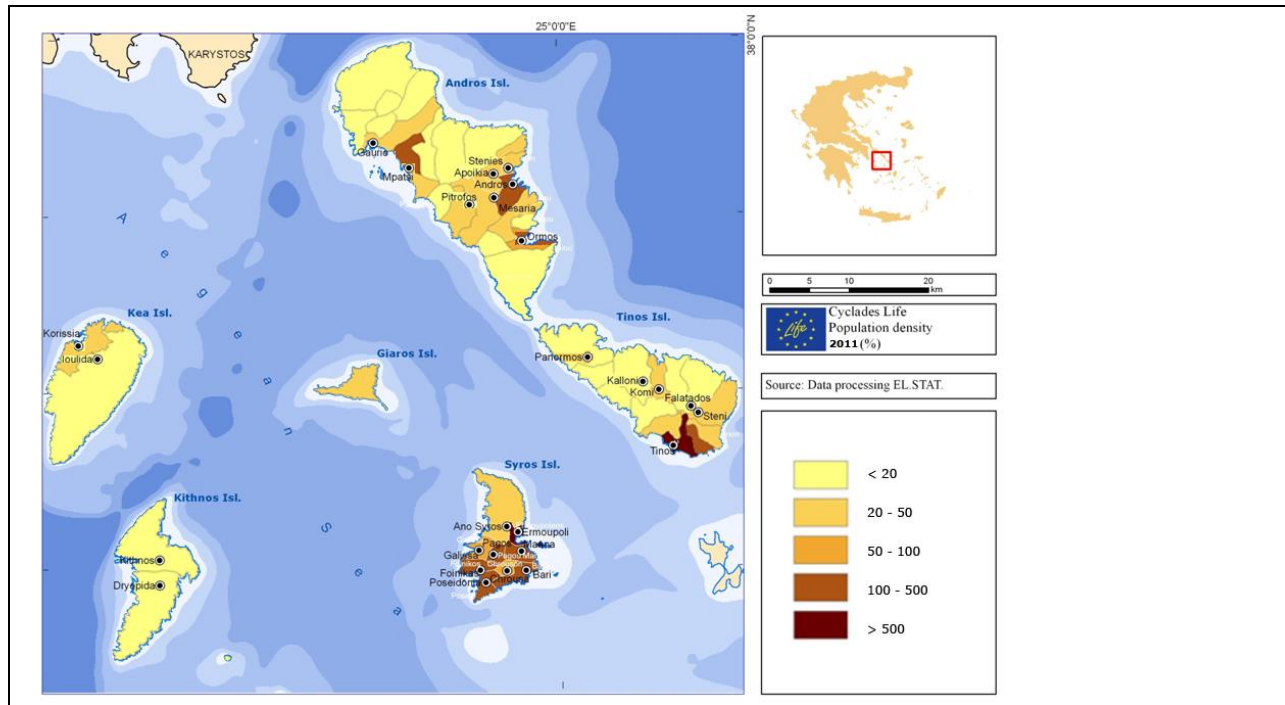
Άνδρο. Συνολικά, ο πληθυσμός παραγωγικής ηλικίας είναι μεγαλύτερος στην Σύρο από ό,τι στην Άνδρο (66% στη Σύρο έναντι 62% στην Άνδρο).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού 2011.

Ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού που δείχνει το βαθμό αύξησης του πληθυσμού μεγάλης ηλικίας (άνω των 65 ετών) συγκριτικά με το νεανικό πληθυσμό (κάτω των 15 ετών) και αποτελεί έναν δείκτη της αναπαραγωγικής ικανότητας του πληθυσμού, είναι 127 στη Σύρο και 150 στην Άνδρο. Η διαφορά αυτά που καταγράφεται καταδεικνύει ότι ο πληθυσμός της Άνδρου είναι περισσότερο γερασμένος συγκριτικά με τη Σύρο, η οποία λόγω του ότι αποτελεί διοικητικό κέντρο των Κυκλάδων συγκεντρώνει περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης ενώ παράλληλα προσελκύει ένα σημαντικό κομμάτι παραγωγικού πληθυσμού.

ΧΑΡΤΗΣ 1.1. Πληθυσμιακή πυκνότητα στις περιοχές έρευνας, 2011

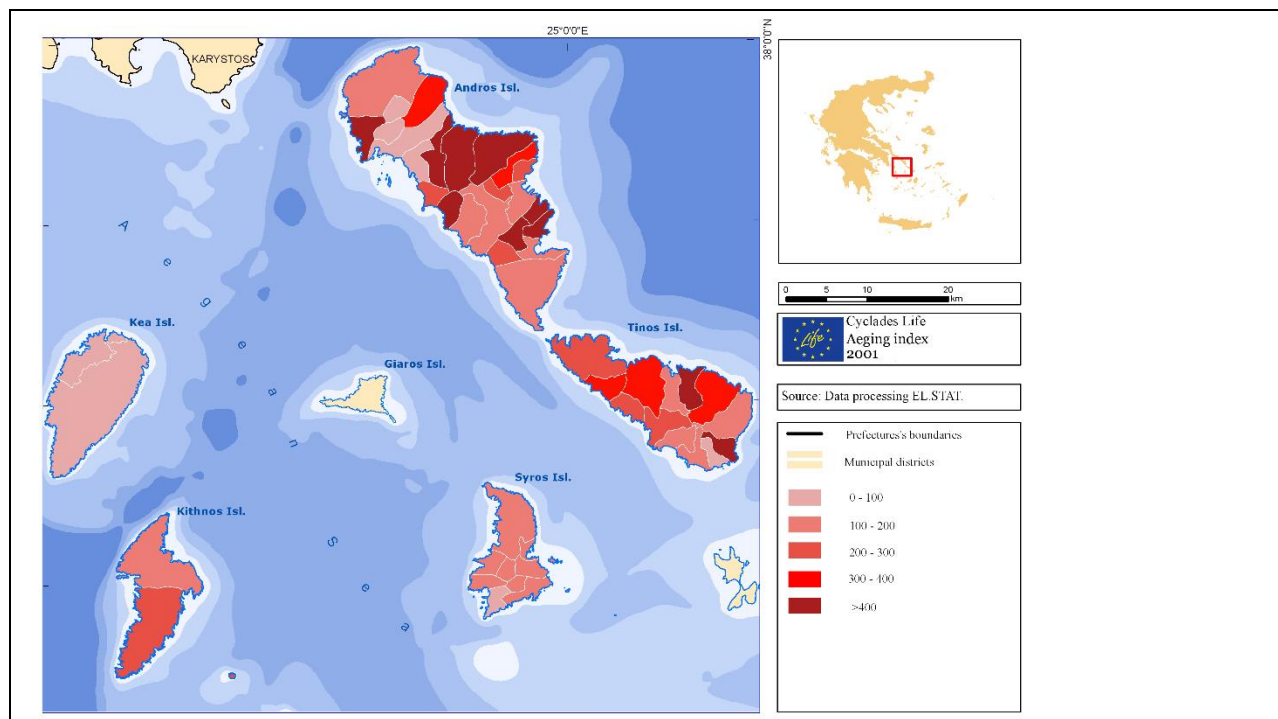

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Ο δείκτης γήρανσης όπως αποτυπώνεται στους ΧΑΡΤΕΣ 1.2 & 1.3 φαίνεται να βελτιώνεται σε ορισμένες περιοχές της Άνδρου, ενώ η κατάσταση στη Σύρο φαίνεται να παραμένει λίγο ως πολύ σταθερή.

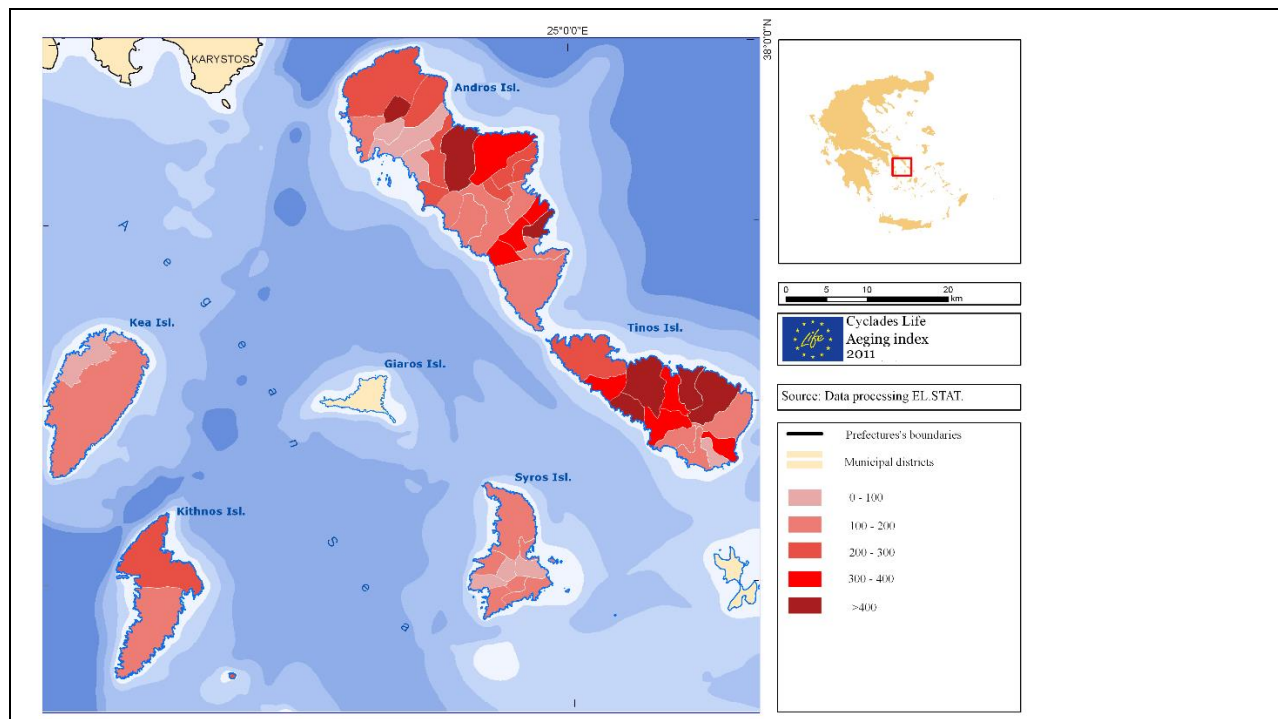
Επιπρόσθετα, ο δείκτης εξάρτησης που αντανακλά τη σχέση μη-ενεργού πληθυσμού (κάτω των 15 ετών και άνω των 65 ετών) προς ενεργό πληθυσμό (15-65 ετών) και παρουσιάζει μια εικόνα δημογραφικής ευρωστίας, ανέρχεται σε 50 για τη Σύρο και 59.3 για την Άνδρο. Και πάλι η Σύρος, λόγω του μεγάλου ποσοστού παραγωγικού πληθυσμού παρουσιάζεται ως δημογραφικά πιο εύρωστη από την Άνδρο καθώς έχει χαμηλότερο δείκτη εξάρτησης.

ΧΑΡΤΗΣ 1.2. Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας, 2001

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2001.

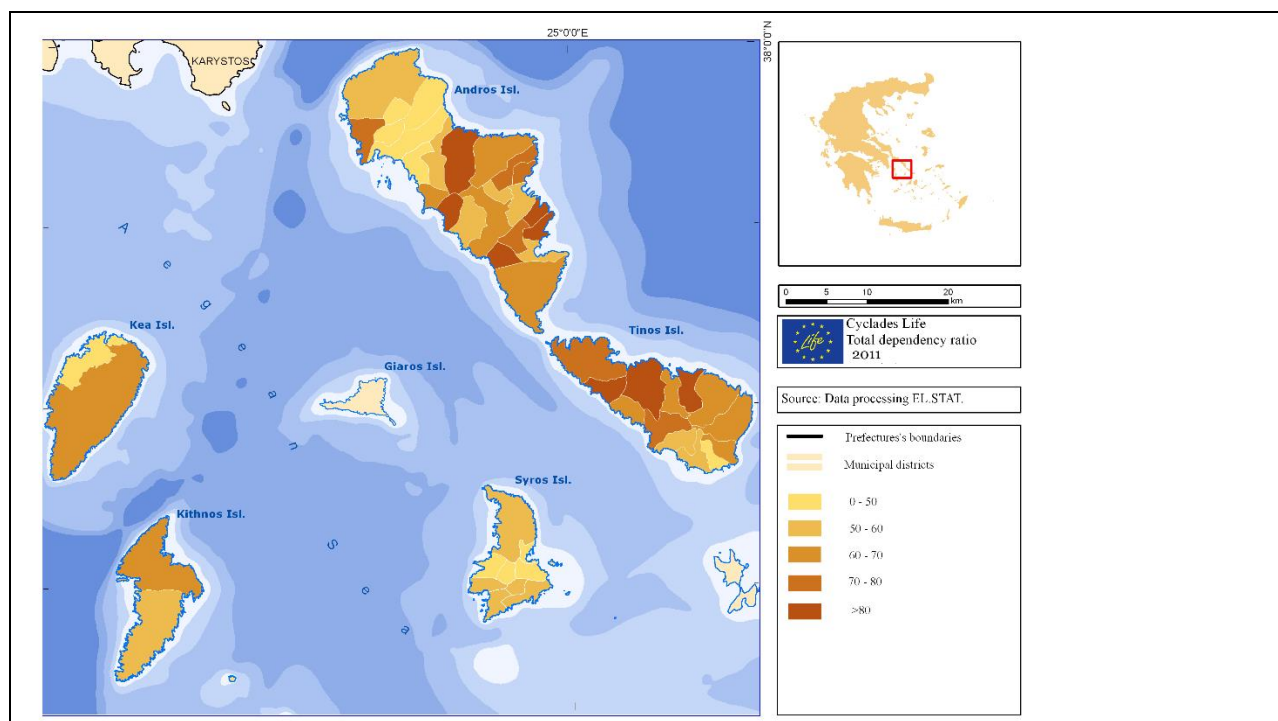
ΧΑΡΤΗΣ 1.3. Δείκτης γήρανσης στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Ο ΧΑΡΤΗΣ 1.4 αποτυπώνει τον δείκτη εξάρτησης αναλυτικά στις δύο περιοχές έρευνας από όπου φαίνεται ότι η Σύρος έχει χαμηλό δείκτη συγκριτικά με την Άνδρο. Επίσης, σημειώνεται ότι η εικόνα του δείκτη δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία.

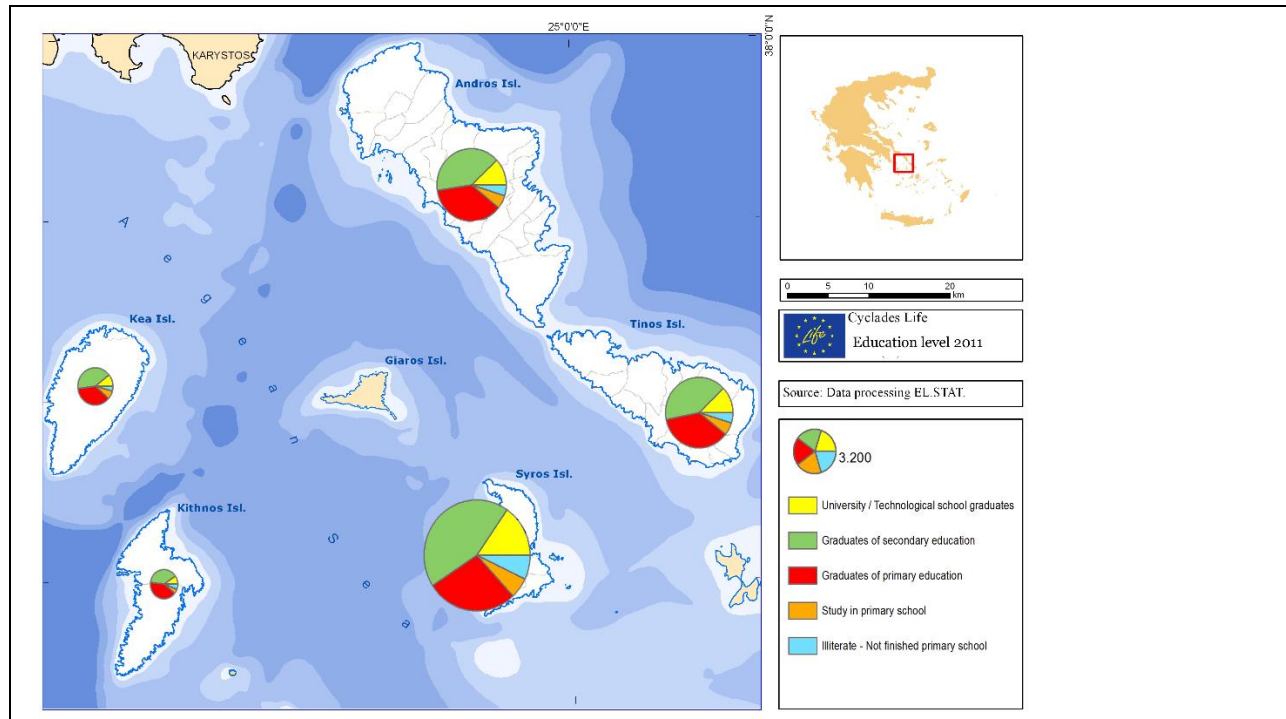
ΧΑΡΤΗΣ 1.4. Δείκτης εξάρτησης στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού διαφοροποιείται ελάχιστα μεταξύ των δύο περιοχών (ΧΑΡΤΗΣ 1.5). Πιο συγκεκριμένα, το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού της Σύρου παραμένει σχετικά υψηλότερο λόγω της σημαντικής συγκέντρωσης των υπηρεσιών των Κυκλάδων και συνακόλουθα λόγω της περισσότερο αναπτυγμένης τοπικής αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Για παράδειγμα, οι έχοντες τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν το 15.4% στη Σύρο και το 12.1% στην Άνδρο. Αντίστοιχα, το ποσοστό του πληθυσμού με δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται στο 43.7% στη Σύρο και στο 40.3% στην Άνδρο.

ΧΑΡΤΗΣ 1.5. Εκπαιδευτικό επίπεδο στις περιοχές έρευνας, 2011

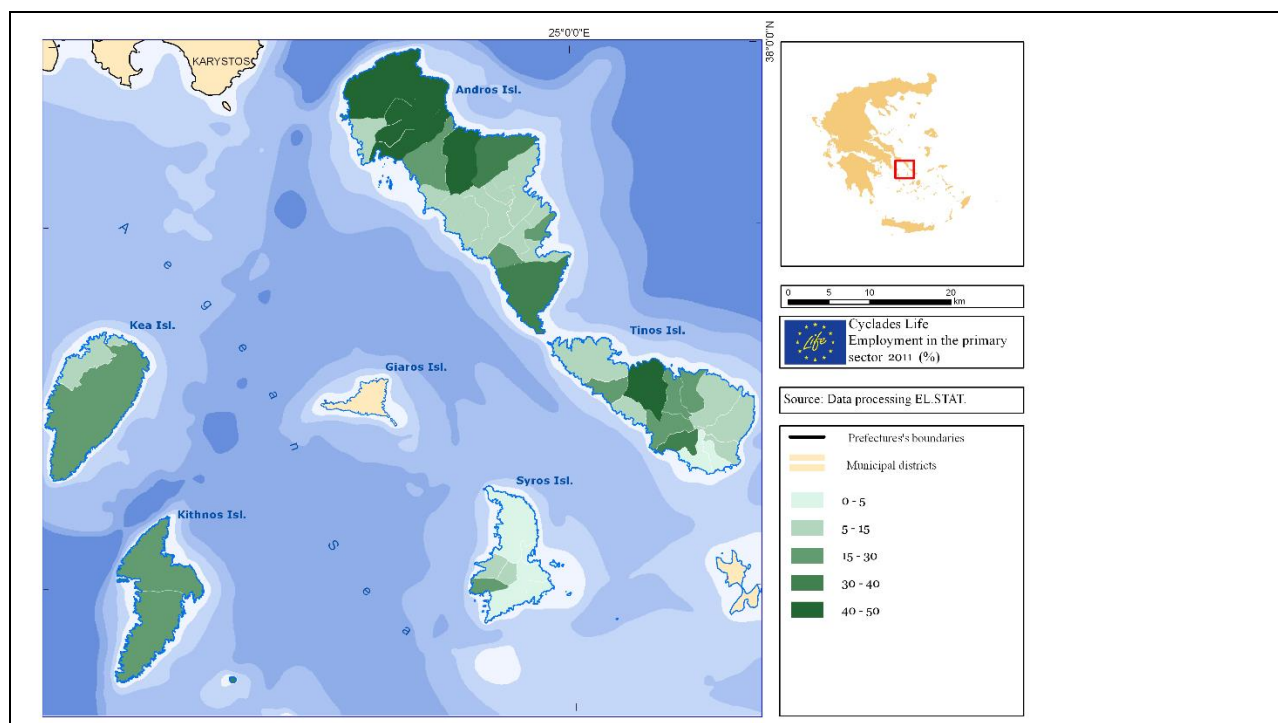

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Όσον αφορά την κατά κλάδο απασχόληση στις δύο περιοχές παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιοχών. Ειδικότερα, όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα, η σημασία του στη Σύρο από πλευρά απασχόλησης είναι σημαντικά μειωμένη καθώς το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα μόλις ξεπερνά το 3%, ενώ στην Άνδρο ο πρωτογενής τομέας απορρόφα το 15% της απασχόλησης. Αυτή η πολύ σημαντική διαφοροποίηση αποτυπώνεται στο ΧΑΡΤΗ 1.6.

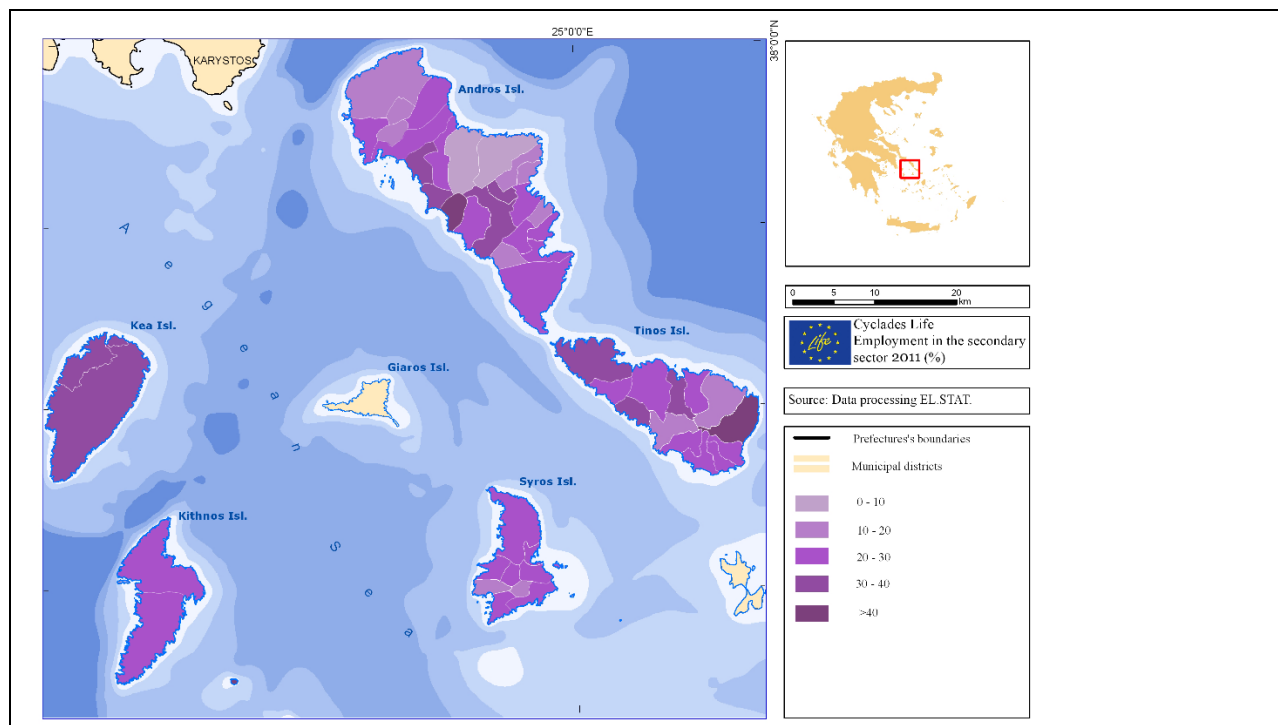
Ο δευτερογενής τομέας είναι περισσότερο αναπτυγμένος στην Άνδρο (27%) συγκριτικά με τη Σύρο (21%) αν και δεν απεικονίζεται σημαντική διαφοροποίηση στο ΧΑΡΤΗ 1.7. Όμως αξίζει να υπογραμμιστεί ότι στην πρώτη το ειδικό βάρος του τομέα των κατασκευών είναι αρκετά περισσότερο αυξημένο συγκριτικά με τη Σύρο (22% έναντι 11%). Αντίθετα, στη Σύρο η μεταποιητική δραστηριότητα είναι αυξημένη σε σύγκριση με την Άνδρο (9% έναντι 4%).

ΧΑΡΤΗΣ 1.6. Βαρύτητα του πρωτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

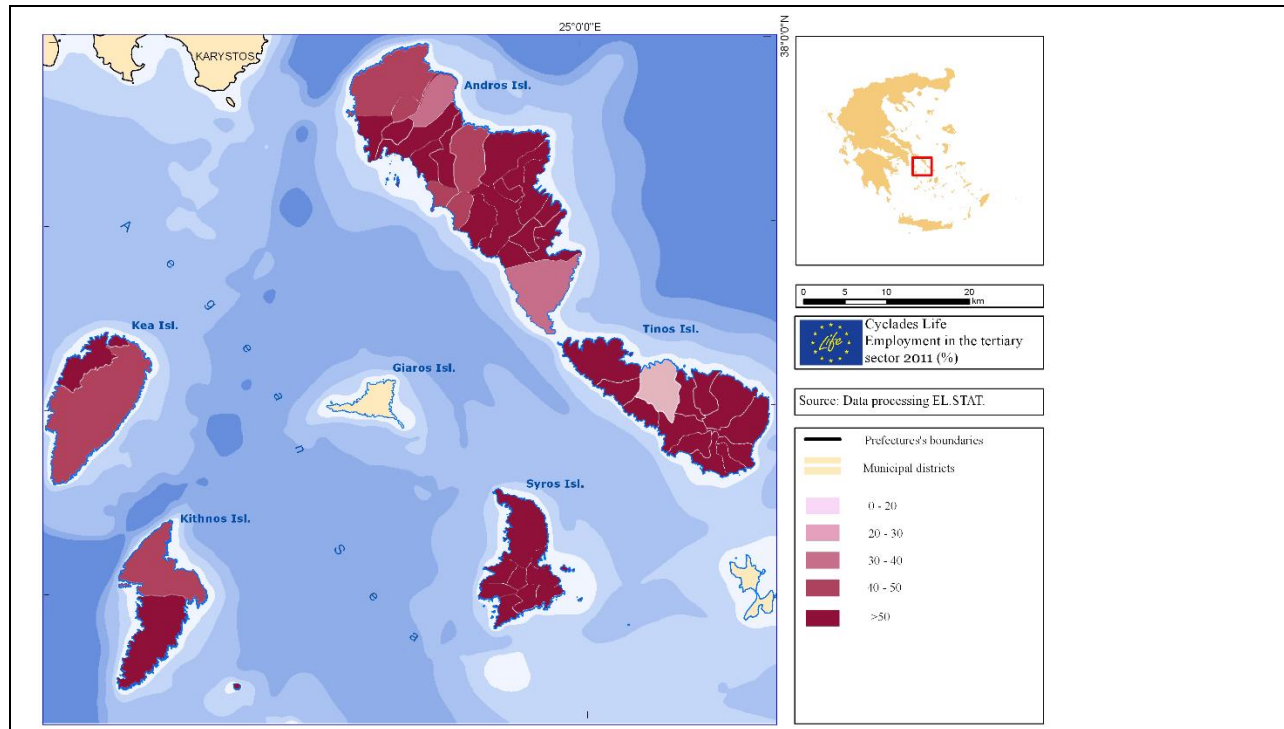
ΧΑΡΤΗΣ 1.7. Βαρύτητα του δευτερογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Ο τριτογενής τομέας, όμως, είναι σημαντικά περισσότερο αναπτυγμένος στη Σύρο (ΧΑΡΤΗΣ 1.8) συγκριτικά με την Άνδρο (76% έναντι 58%), γεγονός που οφείλεται κυρίως στο ρόλο της Σύρου ως διοικητικού κέντρου, αλλά και στην περιορισμένη ανάπτυξη του τουρισμού στην Άνδρο.

ΧΑΡΤΗΣ 1.8. Βαρύτητα του τριτογενή τομέα στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

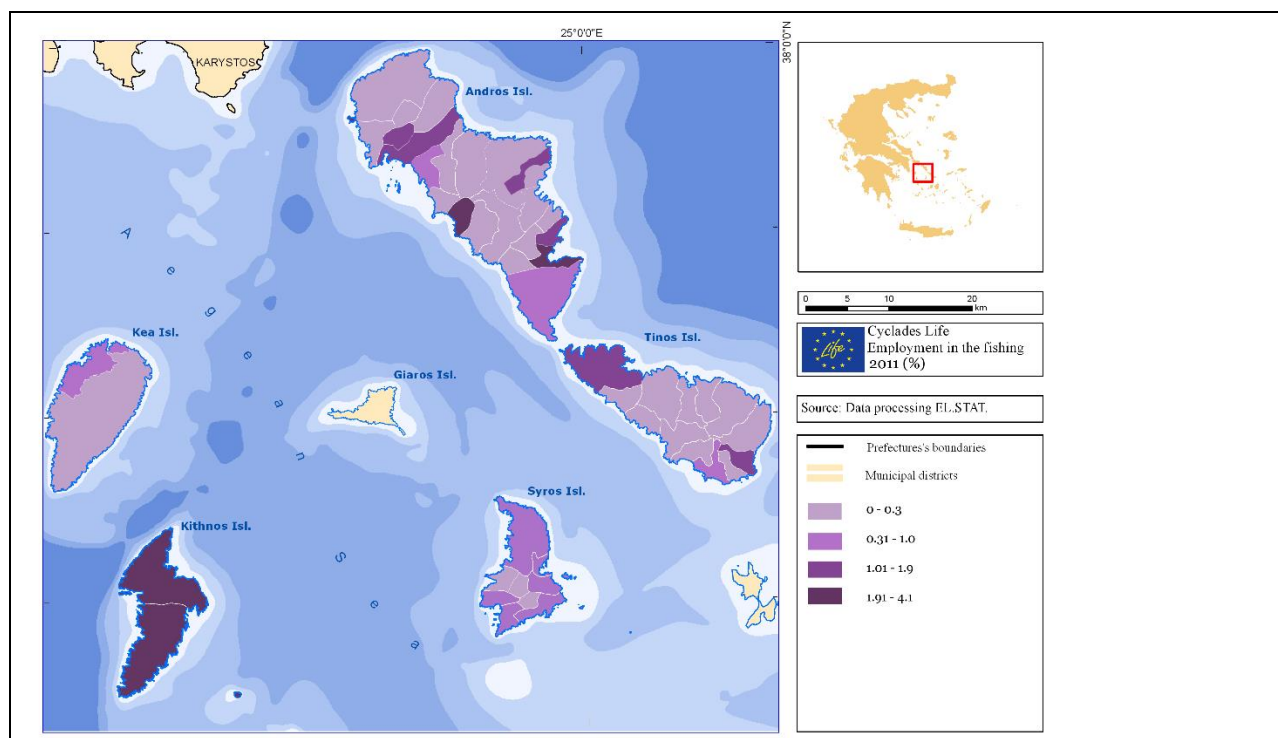
Επικεντρώνοντας στον αλιευτικό κλάδο στις δύο περιοχές έρευνας, το ειδικό βάρος της αλιείας εμφανίζεται μικρό όταν αυτό μετράται με όρους απασχόλησης στις δύο τοπικές κοινωνίες. Ειδικότερα, η αλιεία αφορά μόλις 0.5% των απασχολούμενων στη Σύρο και 0.8% στην Άνδρο.

Όπως δείχνει και ο ΧΑΡΤΗΣ 1.9 το ίχνος της αλιείας είναι αρκετά ισχνό από πλευράς απασχόλησης και στις δύο περιοχές. Είναι όμως εμφανές ότι συγκεκριμένες τοπικές περιοχές εντός των δύο νησιωτικών περιοχών έχουν μεγαλύτερη εξάρτηση από την αλιεία.

Παρόλα αυτά θα πρέπει να υπογραμμιστεί ο ρόλος της αλιείας ως παραγωγικής δραστηριότητας στη θάλασσα αλλά και των αλιέων ως διαχειριστών του παράκτιου οικοσυστήματος.

Τα στοιχεία για την αλιευτική δραστηριότητα στις δύο περιοχές έρευνας (ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1) καταδεικνύουν την ύπαρξη αξιόλογου αριθμού παράκτιων σκαφών στη Σύρο και την Άνδρο, καθώς επίσης έναν αριθμό επαγγελματιών αλιέων (ιδιοκτητών σκαφών και αλιεργατών) που δεν είναι αμελητέος. Στον ίδιο πίνακα όμως καταγράφεται και σημαντικός αριθμός ερασιτεχνών αλιέων, οι οποίοι παρότι δεν δηλώνουν την αλιεία ως κύριο επάγγελμα, ασκούν τακτικά ή εποχικά αλιευτική δραστηριότητα.

ΧΑΡΤΗΣ 1.9. Σημασία της αλιείας στις περιοχές έρευνας, 2011

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011.

Με βάση τα στοιχεία για τις άδειες ερασιτεχνικής αλιείας που έχουν ανανεωθεί προκύπτει ένας αριθμός 845 ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο και 275 στην Άνδρο. Ανάγοντας τα στοιχεία αυτά στον τοπικό πληθυσμό (βάσει Απογραφής Πληθυσμού 2011), οι ερασιτέχνες αλιείς στη Σύρο αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του πληθυσμού της Σύρου και το 3% της Άνδρου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1. Στοιχεία για τα αλιευτικά σκάφη, την απασχόληση και την αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο και την Άνδρο

Μεγέθη αλιείας	Πηγή	Σύρος	Άνδρος
Σύνολο αλιευτικών σκαφών	Αρχείο Υπηρεσίας 2013	76	60
Σύνολο αλιέων ιδιοκτητών αλιευτικού σκάφους	Αρχείο Υπηρεσίας 2013	83	65
Σύνολο αλιεργατών ή περιστασιακά απασχολούμενων στην αλιεία	Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012 (εκτίμηση της υπηρεσίας αλιείας)	119	93
Σύνολο επαγγελματιών αλιέων και αλιεργατών (εκτίμηση από τον αριθμό των ατομικών επαγγελματικών αδειών αλιείας εκδόσεις-ανανεώσεις)	Αρχείο Υπηρεσίας 2013. Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012	202	158
Σύνολο ερασιτεχνών αλιέων (εκτίμηση από τον αριθμό των αδειών ερασιτεχνικών σκαφών εκδόσεις-ανανεώσεις)	Λιμεναρχείο Νησιού 2011-2012	845	275
Σύνολο Χωρητικότητας σε GT	Εθνικό Αλιευτικό Μητρώο 2013	247	229
Σύνολο ισχύος μηχανων σε KW	Εθνικό Αλιευτικό Μητρώο 2013	1655	1620
Αλιευτική παραγωγή κατ' εκτίμηση της υπηρεσίας αλιείας Σύρου και σύμφωνα με δηλώσεις των αλιέων (κιλά ανά έτος-μέσος όρος των τριών τελευταίων ετών)	Αρχείο Υπηρεσίας 2009-2012	101677	150000

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τμήμα Αλιείας Σύρου 2014.

Οι αριθμοί όμως αυτοί των ερασιτεχνών είναι πιθανότατα υποεκτιμημένοι καθώς σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα που διενεργήθηκε στην Σύρο ο εκτιμώμενος αριθμός των ερασιτεχνών είναι 2.000 άτομα οι περισσότεροι από τους οποίους είναι οργανωμένοι σε 5 ερασιτεχνικούς συλλόγους (Καρνάγιο, Βάρη, Φοίνικας, Αγκαθωπές και Κίνι). Επίσης, στην Άνδρο ο αριθμός των ερασιτεχνών που ασκούν αλιευτική δραστηριότητα χωρίς σκάφος είναι αρκετά σημαντικός αν και δεν υφίσταται σύλλογος ερασιτεχνών αλιέων στο νησί.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες ο πληθυσμός των δύο περιοχών έχει ενισχυθεί σημαντικά από την εγκατάσταση και παρουσία των αλλοδαπών/μεταναστών οι οποίοι έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι το έτος 2001 το ποσοστό των αλλοδαπών/μεταναστών στη Σύρο αποτελούσε το 2.8% του πληθυσμού και στην Άνδρο το 9.5%. Αυτή η διαφορά είναι αρκετά σημαντική και διατηρείται και το έτος 2011, καθώς το ποσοστό των αλλοδαπών/μεταναστών αυξάνεται σε 6.5% στη Σύρο και σε 19.8% στην Άνδρο.

Η αριθμητική αύξηση των μεταναστών στη Σύρο κατά την περίοδο 2001-2011 ήταν 156% (σχεδόν τριπλασιασμός του αριθμού τους), δηλαδή από 547 άτομα το 2001 σε 1.400 άτομα το 2011. Αντίστοιχα, αυξήθηκε και ο αριθμός των μεταναστών στην Άνδρο κατά 93% (σχεδόν διπλασιασμός του αριθμού τους), δηλαδή από 946 άτομα το 2001 σε 1.824 άτομα το 2011.

Παρατηρούνται λοιπόν δύο παράλληλες μεταβολές ως προς τους αλλοδαπούς/μετανάστες στις δύο περιοχές έρευνας. Η πρώτη αφορά την αρκετά σημαντική αύξηση του αριθμού των μεταναστών στη Σύρο -γεγονός που πιθανότατα δημιουργεί μια εικόνα υπερπληθώρας αλλοδαπών αν και αφορά ένα συγκριτικά μεγάλο πληθυσμό-, ενώ η δεύτερη αφορά το πολύ μεγάλο ποσοστό των αλλοδαπών/μεταναστών στον τοπικό πληθυσμό στην Άνδρο που οδηγεί ουσιαστικά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ένας στους πέντε κατοίκους της Άνδρου είναι αλλοδαπός/ή.

Επιπρόσθετα, ο ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 παρουσιάζει την κατανομή των αλλοδαπών/μεταναστών κατά χώρα προέλευσης στις δύο περιοχές έρευνας. Και εδώ παρουσιάζεται μια διαφοροποίηση μεταξύ των μεταναστευτικών πληθυσμών των δύο περιοχών. Στη Σύρο, οι Αλβανοί μετανάστες αποτελούν σχεδόν το ήμισυ των αλλοδαπών (46%), ενώ σημαντικά ποσοστά έχουν οι πολίτες

χωρών της Ε.Ε. (17%) καθώς και πολίτες χωρών που πρόσφατα εντάχθηκαν στην Ε.Ε. (15%). Στην Άνδρο, οι Αλβανοί αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία των αλλοδαπών στο νησί (73%), ενώ μικρότερα ποσοστά έχουν οι λοιπές χώρες (11%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2. Ποσοστιαία κατανομή μεταναστών κατά χώρα προέλευσης τα έτη 2001 και 2011

Χώρες προέλευσης μεταναστών	Σύρος		Άνδρος	
	2001	2011	2001	2011
ΕΕ-15	22.5	17.3	6.2	4.7
ΕΕ-10 (Νέες χώρες μέλη)	11.3	14.5	2.5	6.0
Αλβανοί	46.4	45.7	70.8	72.5
Τρίτες Ευρωπαϊκές χώρες εκτός ΕΕ	6.8	7.2	5.1	5.1
Ασιατικές χώρες	4.6	8.4	1.5	1.4
Αφρικανικές χώρες	1.3	0.8	0.2	0.1
Λοιπές χώρες	7.1	6.1	13.6	10.4
Σύνολο	100.0	100.0	100.0	100.0

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2001 και 2011.

Συνοψίζοντας, επισημαίνουμε ότι οι δύο περιοχές έρευνας έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά κυρίως ως νησιωτικές περιοχές της ίδιας περιφέρειας. Παρόλα αυτά όμως τα δευτερογενή στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν μια εικόνα της Σύρου ως περισσότερο αναπτυγμένης περιοχής, σε σύγκριση με την Άνδρο, τόσο δημογραφικά όσο και από πλευράς απασχόλησης. Και οι δύο περιοχές έχουν χαμηλή εξάρτηση της οικονομίας τους από την αλιεία, αλλά η αλιευτική δραστηριότητα στα δύο νησιά διατηρεί τη σημασία της όχι μόνο ως επαγγελματική δραστηριότητα αλλά και ως ερασιτεχνική.

Τα τελευταία έτη και τα δύο νησιά έχουν διατηρήσει ή/και αυξήσει τον πληθυσμό τους γεγονός που οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην εισροή και εγκατάσταση αλλοδαπών οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

2. Μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της δράσης " **Action D.2.: Assessment of the level in which the project's actions have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the conservation status of the project's sites, habitats and species**" του έργου CYCLADES – LIFE +. Στόχος της δράσης ήταν η διενέργεια εμπειρικής, ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας στη Σύρο και την Άνδρο (ΧΑΡΤΗΣ 2.1) με στόχο να σκιαγραφηθούν τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των πληθυσμών στις δύο περιοχές έρευνας όπου υλοποιείται το έργο, να διερευνηθούν τυχόν μεταβολές στις στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των ενδιαφερομένων μερών αναφορικά με τη διατήρηση και τη περιβαλλοντική προστασία καθώς και να αξιολογηθούν τυχόν επιπτώσεις των δράσεων διατήρησης (concrete conservation action) στις απόψεις των ενδιαφερομένων μερών όπως για παράδειγμα οι αλιείς.

Μεθοδολογικά η δράση στηρίζεται στην ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων που συλλέχτηκαν το έτος 2014 κατά την υλοποίηση της δράσης A2 «Action A.2. Preparation of an integrated study on the human related, social and economic environment of the NATURA 2000 site: NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI GR4220033 and the adjacent marine areas" και στην ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων που συλλέχτηκαν κατά την υλοποίηση της παρούσας δράσης έπειτα από τη διενέργεια δεύτερης εμπειρικής έρευνας.

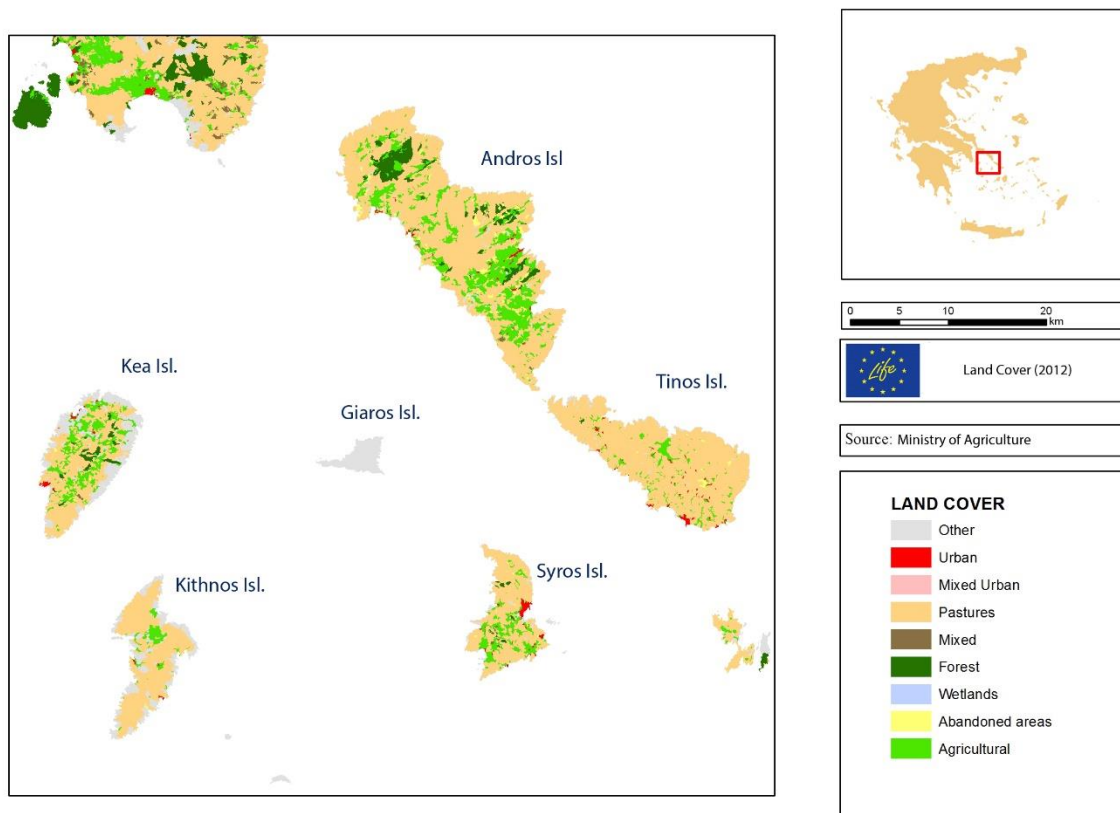
Πιο συγκεκριμένα η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε περιλάμβανε τις ακόλουθες φάσεις/ενέργειες:

- α) Βιβλιογραφική επισκόπηση
- β) Επεξεργασία και χαρτογράφηση δευτερογενών δεδομένων
- γ) Σχεδιασμός εμπειρικής ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας
- δ) Συλλογή και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων

2.1. Βιβλιογραφική επισκόπηση

Η πρώτη φάση αφορούσε τη συγκέντρωση και ανασκόπηση της υφιστάμενης διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας αλλά και της διερεύνησης σχετικών δημοσιευμάτων στον ελληνικό τύπο. Ειδικότερα, περιλάμβανε την επικαιροποίηση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης που πραγματοποιήθηκε κατά την υλοποίηση της φάσης A2 και την αναζήτηση ανάλογων ερευνών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι ενέργειες αυτές τροφοδότησαν το σχεδιασμό της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας ενώ παράλληλα τα ευρήματα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν ως πλαίσιο αναφοράς (*context of knowledge*) στο παρόν έργο, καθώς και να εντοπιστούν τα κενά και τα θέματα προς περαιτέρω μελλοντική διερεύνηση.

ΧΑΡΤΗΣ 2.1. Αποτύπωση χρήσεων γης στις δύο περιοχές έρευνας και στα γειτονικά νησιά πέριξ της Γυάρου

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, 2012. Επεξεργασία Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

2.2. Επεξεργασία και χαρτογράφηση δευτερογενών δεδομένων

Παράλληλα, επεξεργάστηκαν διαθέσιμα δευτερογενή δεδομένα για την ευρύτερη περιοχή των Βορείων Κυκλάδων με στόχο να επικαιροποιηθεί η χωρική βάση δεδομένων, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία τόσο για το γεωγραφικό υπόβαθρο όσο και για τα κοινωνικο/δημογραφικά χαρακτηριστικά των περιοχών έρευνας. Βασικές πηγές αποτέλεσαν βάσεις δεδομένων συγγενών ερευνών, δεδομένα για τη διοικητική διαίρεση των Κυκλάδων (πηγή: <http://geodata.gov.gr/geodata/>), δορυφορικά δεδομένα (π.χ. Google Earth), τα διαθέσιμα δεδομένα απογραφής πληθυσμού έτους 2001 και 2011 της ΕΛ.ΣΤΑΤ, δεδομένα από τη Βάση Corine (1991 – 2000), δεδομένα Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ILOΤ – 2012) για τις χρήσεις γης κ.ά. Έπειτα από κατάλληλη επεξεργασία τα δεδομένα οργανώθηκαν σε Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (με την αξιοποίηση του λογισμικού ArcGIS 9x) και στη συνέχεια στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λογισμικού κατασκευάστηκε μια σειρά από θεματικούς χάρτες που αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά των περιοχών μελέτης. Χωρικές μονάδας αναφοράς αυτών των θεματικών χαρτών ήταν είτε το επίπεδο του νησιού είτε η διοικητικές μονάδες προ σχεδίου Καποδίστρια, ανάλογα με τα διαθέσιμα στοιχεία. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την ανάδειξη της δυναμικής των φαινομένων/συνθηκών που χαρτογραφήθηκαν δημιουργήθηκαν δύο σειρές θεματικών χαρτών οι οποίες αξιοποιούν τα στοιχεία των απογραφών 2001 και 2011 αντίστοιχα.

2.3. Σχεδιασμός εμπειρικής ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας

Η επιτόπια ποσοτική έρευνα αφορούσε τρεις υπο-πληθυσμούς στις δύο περιοχές:

- α) τοπικός πληθυσμός
- β) ερασιτέχνες αλιείς
- γ) επαγγελματίες αλιείς

Η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε περιλάμβανε το συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων έρευνας. Ειδικότερα, διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα στους τρεις υπο-

πληθυσμούς και στις δύο περιοχές μελέτης (245 ερωτηματολόγια) και ποιοτικές συνεντεύξεις με τοπικούς φορείς, επαγγελματίες αλιείς, ερασιτέχνες αλιείς και τοπικό πληθυσμό. Για την υλοποίηση της δεύτερης ποσοτικής έρευνας τόσο το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε αλιείς (επαγγελματίες και ερασιτέχνες) όσο και το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε τοπικό πληθυσμό αναμορφώθηκε με την προσθήκη τριάντα – δύο νέων ερωτημάτων. Η χρήση του ίδιου ερευνητικού εργαλείου επιτρέπει την αποτύπωση τυχόν μεταβολών σε στάσεις, απόψεις και αντιλήψεις των τριών κοινωνικών ομάδων ενώ τη προσθήκη νέων ερωτημάτων επιτρέπει την αξιολόγηση των (κοινωνικών) επιπτώσεων των δράσεων διατήρησης του έργου.

Επισημαίνεται ότι οι δύο περιοχές μελέτης διαφέρουν αναφορικά με το μέγεθος του πληθυσμού. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2011, το νησί της Σύρου χαρακτηρίζεται από υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα με πληθυσμό που διαμορφώνεται σε 21.475 άτομα, αντίθετα το νησί της Άνδρου χαρακτηρίζεται από χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και ο μόνιμος πληθυσμός της ανέρχεται σε 9.221 άτομα.

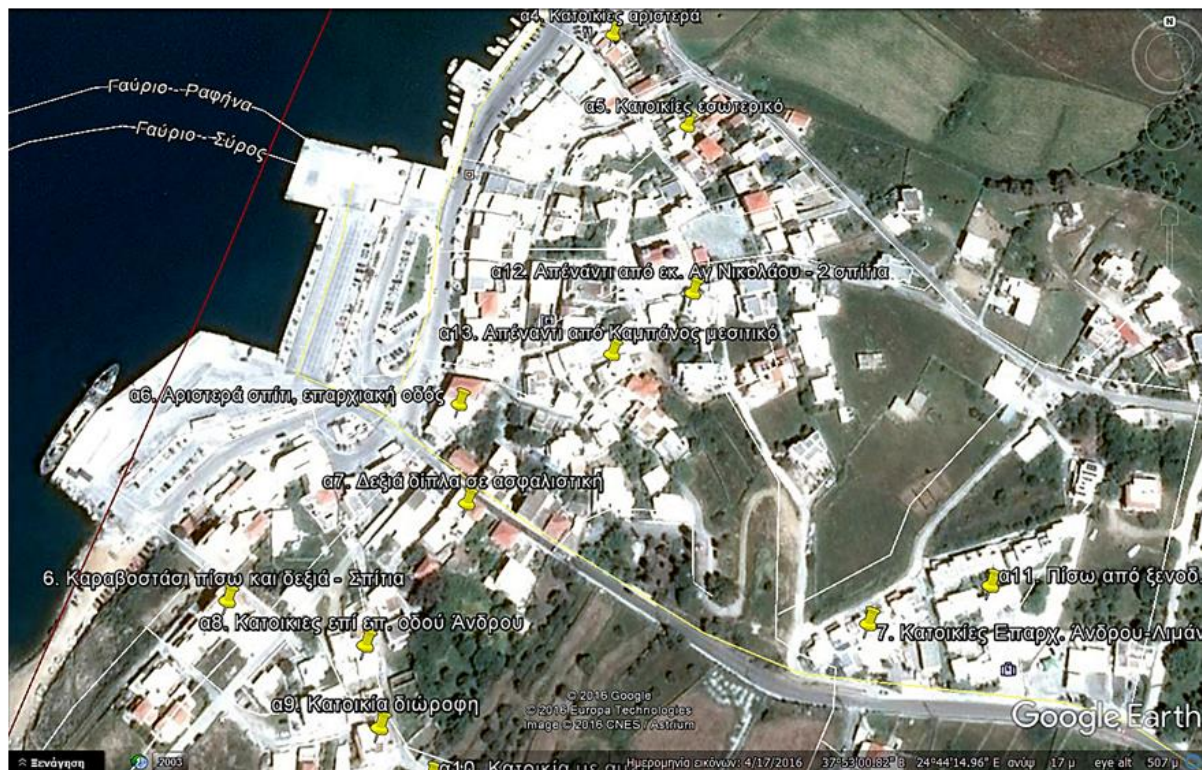
Προκειμένου να ληφθεί τυχαίο δείγμα νοικοκυριών για τον τοπικό πληθυσμό προηγήθηκε η χαρτογράφηση των δύο περιοχών με στόχο τη γεωγραφική στρωματοποίηση του δείγματος ώστε να συμπεριληφθούν στο δείγμα νοικοκυριά από το σύνολο των δημοτικών ενοτήτων των δύο περιοχών και να επιτευχθεί η μέγιστη διασπορά του δείγματος στο χώρο.

Πιο συγκεκριμένα, για το νησί της Σύρου οι περιοχές που επελέγησαν για τη διαδικασία της δειγματοληψίας και έπειτα από επεξεργασία χαρτογράφησης είναι ο Αζόλιμνος, η Άνω Σύρος, η Ερμούπολη, η Βάρη, ο Γαλησσάς, το Κίνι, η Ποσειδωνία και ο Φοίνικας. Στη δημοτική ενότητα Άνω Σύρου περιλαμβάνονται τα χωριά Κίνι και Γαλήσσας. Το χωριό Αζόλιμνος στο βόρειο τμήμα του και η Ερμούπολη ανήκουν διοικητικά στη δημοτική ενότητα Ερμούπολεως. Το νότιο τμήμα του Αζόλιμνου και ο οικισμός της Ποσειδωνίας ανήκουν στη δημοτική ενότητα Ποσειδωνίας. Στην Άνδρο οι περιοχές που επελέγησαν για τη διαδικασία της δειγματοληψίας και έπειτα της χαρτογράφησης είναι η Άνδρος (Χώρα), το Γαύριο, το Μπατσιό, και ο Ορμός Κορθίου ή Κόρθι. Στη δημοτική ενότητα Άνδρου περιλαμβάνεται η πόλη της Άνδρου, δηλαδή η επονομαζόμενη Χώρα. Οι οικισμοί Γαυρίου και Μπατσιού ανήκουν διοικητικά στη δημοτική ενότητα Υδρούσας ενώ το Κόρθι στη δημοτική ενότητα Κορθίου. Για τη χαρτογράφηση χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή Google Earth (βλέπε ενδεικτικά Εικόνα 2^α και 2^β)

Εικόνα 2^α. Δειγματοληψία - Άνω Σύρος – Νότια

Εικόνα 2β. Γαύριο – Περιοχή πλησίον λιμανιού και δυτικά της επαρχιακής οδού «Άνδρου – Λιμάνι Γαυρίου»

Για τη λήψη δείγματος των ερασιτεχνών και επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της χιονοστιβάδας (snowball sampling) η οποία είναι η πλέον ενδεδειγμένη για περιπτώσεις πληθυσμών με ποικίλα χαρακτηριστικά τα οποία δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν σε ένα δειγματοληπτικό πλαίσιο. Ειδικότερα, σύμφωνα με το νόμο Ν. 4256/2014 "Τουριστικά πλοία και άλλες διατάξεις" στο άρθρο 14 καταργείται η υποχρέωση έκδοσης ερασιτεχνικής άδειας αλιείας. Επιπλέον, αν και στις αρμόδιες αρχές υπάρχει η πληροφορία για τους επαγγελματίες αλιείς, απαιτούνταν να γίνουν διασταυρώσεις ώστε να συμπεριληφθούν στο δείγμα οι ενεργοί αλιείς. Με βάσει τα παραπάνω εφαρμόστηκε η τεχνική της χιονοστιβάδας για την εξεύρεση επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο και στην Άνδρο. Βασική διαδικασία στη μέθοδο αυτή είναι η συγκρότηση μιας αλυσίδας γνωριμιών (chain referral method) στην οποία οι επόμενοι κρίκοι της αλυσίδας αναφέρονται στους προηγούμενους ως και τον αρχικό κρίκο, δηλαδή στο άτομο από όπου ξεκίνησε να συγκροτείται το δίκτυο. Ουσιαστικά, πρόκειται για τη δημιουργία ενός συγκροτημένου

δικτύου ατόμων, το οποίο εξαρτάται κυρίως από τις δυνατότητες κοινωνικής δικτύωσης των ατόμων του ερευνώμενου πληθυσμού (Rothenberg 1995).¹ Το γεγονός ότι η εμπειρική έρευνα διενεργείτο για δεύτερη φορά στους ίδιους υπο-πληθυσμούς (επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς) συνέβαλλε στο γρηγορότερο εντοπισμό του δείγματος.

2.4. Συλλογή και ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε το ερευνητικό εργαλείο αναμορφώθηκε με την προσθήκη τριάντα δύο ερωτημάτων. Το ένα ερωτηματολόγιο απευθύνονταν στον εκπρόσωπο του νοικοκυριού του τοπικού πληθυσμού και το δεύτερο στον/στην επαγγελματία και ερασιτέχνη αλιέα.

Συνολικά συλλέχτηκαν 118 ερωτηματολόγια από τον τοπικό πληθυσμό, 76 ερωτηματολόγια ερασιτεχνών αλιέων και 51 ερωτηματολόγια με επαγγελματίες αλιείς (ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1). Η δεύτερη ποσοτική έρευνα διενεργήθηκε τον Σεπτέμβριο 2016 στη Σύρο και τον Ιούνιο 2017 στην Άνδρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 52% και το 50% των επαγγελματιών στη Σύρο και την Άνδρο είχαν απαντήσει στα ερωτηματολόγια που συλλέχτηκαν το 2014. Αντίστοιχα για τους ερασιτέχνες αλιείς στη Σύρο το 29% είχε συμμετάσχει στην προηγούμενη έρευνα και το 24% της Άνδρου.

Πίνακας 2.1. Κατανομή δείγματος κατά κατηγορία πληθυσμού και περιοχή

Κατηγορία πληθυσμού	Σύρος	Άνδρος	Σύνολο
Επαγγελματίες αλιείς	25	26	51
Ερασιτέχνες αλιείς	35	41	76
Τοπικός πληθυσμός	59	59	118
Σύνολο (N)	119	126	245

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

¹ Rothenberg, R.B. (1995), Commentary: Sampling in Social Networks, *Connections*, 18(1), pp. 104-110.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν με τη μέθοδο της πρόσωπο-με-πρόσωπο συνέντευξης στον τόπο κατοικίας ή στον τόπο εργασίας του ερωτώμενου ή σε κάποιο δημόσιο χώρο (π.χ. καφετέρια, λιμάνι, βάρκα, εξωτερικό χώρο, γραφεία συλλόγων αλιέων, κ.λπ.). Μετά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ακολούθησε ο έλεγχος και η κωδικογράφηση των στη βάση ενός οδηγού κωδικογράφησης (Code Book). Το συλλεχθέν υλικό καταχωρήθηκε από τα μέλη της ομάδας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου σε ειδικό λογισμικό ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων, Statistical Package for Social Science - SPSS 21 και ακολούθησε η δημιουργία μεταβλητών (> 530 μεταβλητές) και η ανάλυση των δεδομένων.

Στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας, διενεργήθηκαν ποιοτικές συνεντεύξεις και συζητήσεις στη Σύρο και στην Άνδρο με φορείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές έρευνας, με επαγγελματίες αλιείς, με ερασιτέχνες αλιείς καθώς και με τοπικό πληθυσμό που διαμένει μόνιμα στις δύο περιοχές. Οι ποιοτικές συνεντεύξεις και οι συζητήσεις διεξήχθησαν στις δύο περιοχές έρευνας πριν και κατά τη διάρκεια της ποσοτικής έρευνας. Συνολικά διεξήχθησαν συνεντεύξεις και συζητήσεις με 18 άτομα, ενώ διενεργήθηκαν και δύο ομάδες εστίασης στις δύο περιοχές έρευνας στις οποίες συμμετείχαν 22 άτομα. Η πλειοψηφία των συνεντεύξεων/ συζητήσεων ηχογραφήθηκε, ενώ όπου αυτό δεν ήταν εφικτό καταγράφηκαν υπό μορφή σημειώσεων τα βασικότερα σημεία της συζήτησης. Το ηχητικό υλικό έπειτα από ειδική επεξεργασία μετασχηματίστηκε σε κείμενο και επεξεργάστηκε με τη χρήση ειδικού λογισμικού επεξεργασίας ποιοτικών δεδομένων NVivo 10.

3. Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της έρευνας

Το δείγμα του πληθυσμού των δύο περιοχών χωρίζεται περίπου εξ ημισείας (119 ερωτώμενοι στη Σύρο και 126 στην Άνδρο) ανά περιοχή έρευνας, και εντός της κάθε περιοχής το δείγμα επιμερίζεται ως ακολούθως: α) στη Σύρο οι επαγγελματίες αλιείς αποτελούν το 21%, οι ερασιτέχνες αλιείς το 29% και ο τοπικός πληθυσμός το 50% του συνόλου των ερωτώμενων στην περιοχή, και β) στην Άνδρο οι επαγγελματίες αποτελούν το 20%, οι ερασιτέχνες το 33% και ο τοπικός πληθυσμός το 47% των ερωτώμενων στην περιοχή. Είναι επίσης σημαντικό να πούμε ότι οι μισοί περίπου ερωτώμενοι ανά περιοχή σχετίζονται με την αλιεία και οι υπόλοιποι ανήκουν στον τοπικό πληθυσμό. Σημειώνεται ότι το δείγμα μας είναι αυξημένο κατά 22% περίπου συγκριτικά με την έρευνα του 2014.

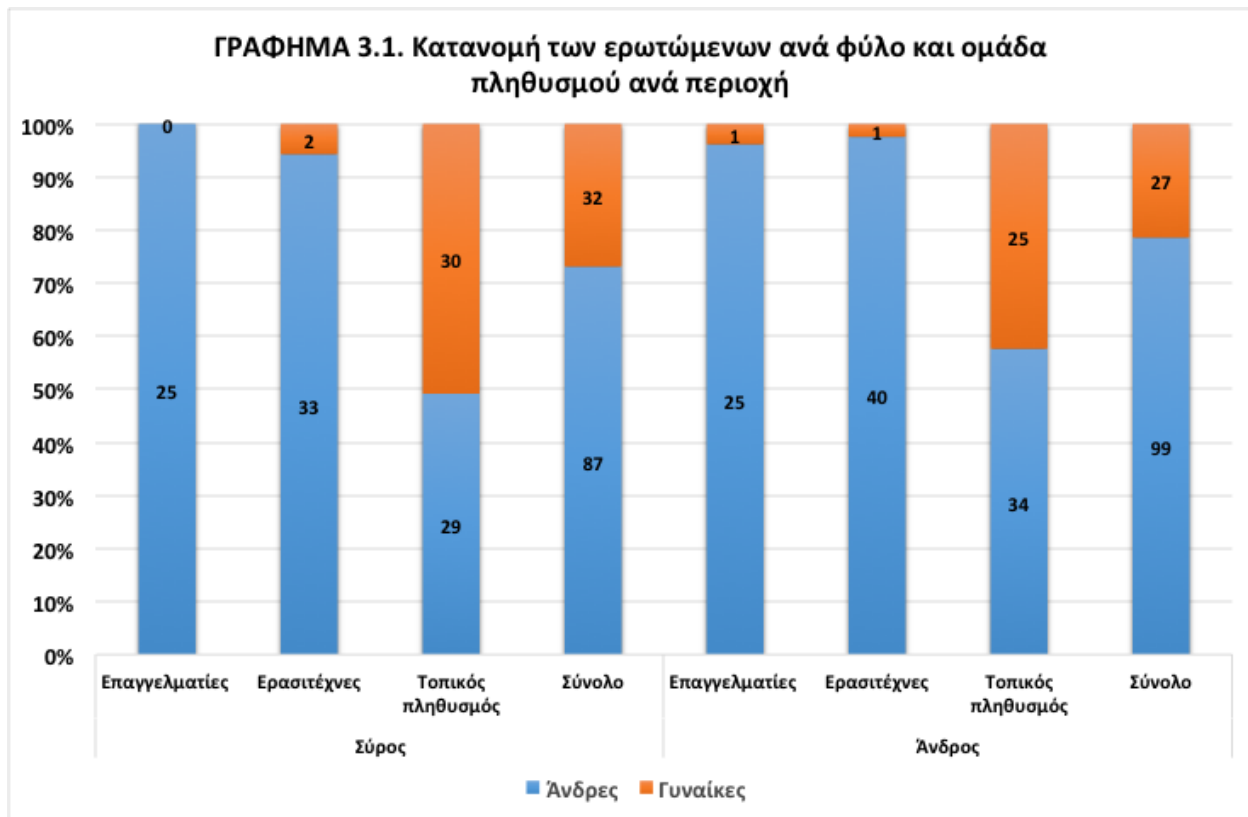
Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 3.1 απεικονίζεται η κατανομή του δείγματος ανά κοινωνικό φύλο τόσο εντός των τριών ομάδων πληθυσμού όσο και στο σύνολο της κάθε περιοχής έρευνας.²

Το χαμηλό ποσοστό γυναικών ερωτώμενων στον πληθυσμό των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων δικαιολογείται από το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής τους στους δύο αυτούς πληθυσμούς. Στο δείγμα των αλιέων της Σύρου, συγκαταλέγονται δύο (2) γυναίκες που βρέθηκαν να ασχολούνται ως ερασιτέχνες αλιείς, ενώ στο δείγμα των αλιέων της Άνδρου συμπεριλαμβάνεται μια (1) γυναίκα στους επαγγελματίες και μια (1) στους ερασιτέχνες αλιείς του νησιού.

Αντίθετα, το ποσοστό των γυναικών στον τοπικό πληθυσμό της Σύρου και της Άνδρου (51% στη Σύρο και 42% στην Άνδρο) είναι αρκετά σημαντικό ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη του τη γενικότερη απροθυμία των γυναικών να απαντήσουν σε έρευνες στις αγροτικές περιοχές. Καθώς όμως στόχος μας είναι να διερευνήσουμε την υφιστάμενη κατάσταση και των τριών ομάδων πληθυσμού δεν κρίνεται σκόπιμος ο έλεγχος των τιμών των μεταβλητών ανάλογα με το φύλο του ερωτώμενου. Ανάλυση κατά φύλο μπορεί να γίνει σε συγκεκριμένες μεταβλητές όπου μπορεί να φανεί κάποια διαφοροποίηση ανάλογα με το φύλο του ερωτώμενου.

² Προσοχή στο γράφημα αυτό αποτυπώνονται οι απόλυτοι αριθμοί και όχι τα ποσοστά ανά ομάδα πληθυσμού.

Στο σύνολο του πληθυσμού ανά περιοχή οι γυναίκες ερωτώμενοι αποτελούν παραπάνω από το ένα πέμπτο του δείγματος (27% στη Σύρο και 21% στην Άνδρο), γεγονός που καταδεικνύει τη χαμηλή έκδηλη συμμετοχή τους στη δημόσια σφαίρα των δύο περιοχών.

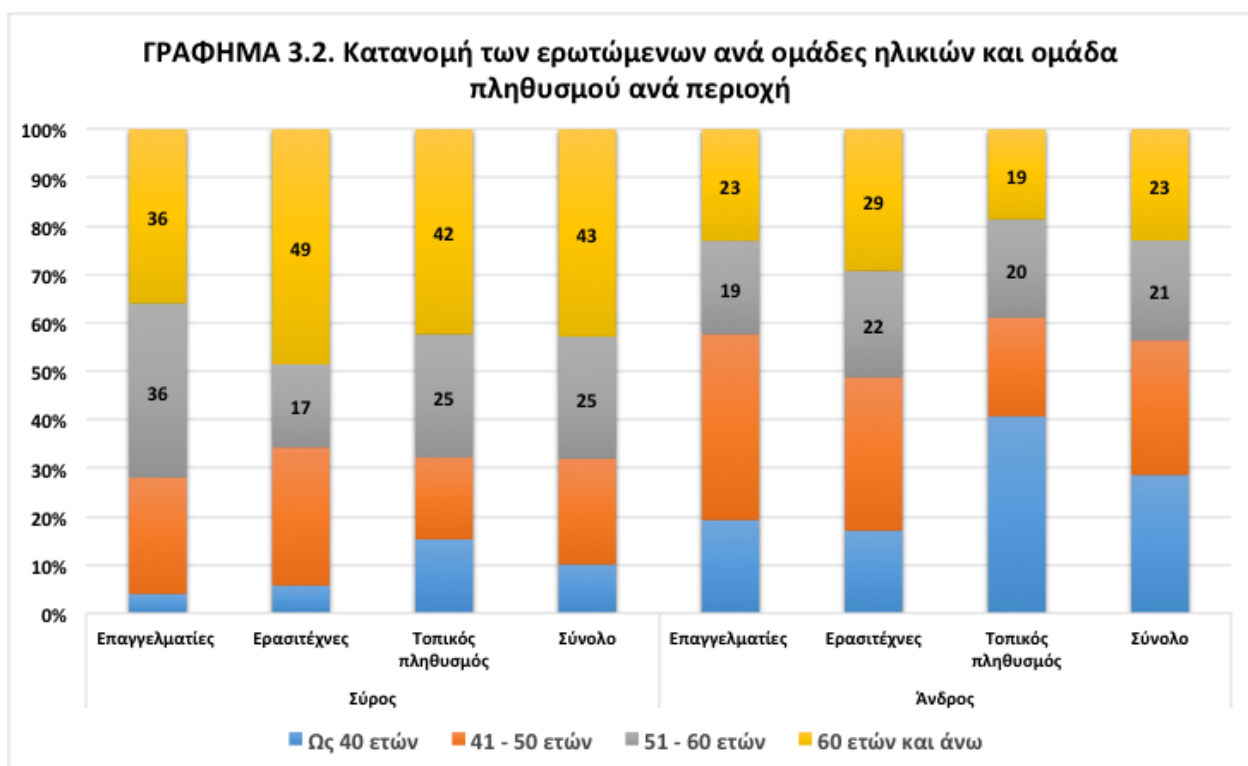
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά την κατανομή των τριών ομάδων πληθυσμού ανά ομάδες ηλικιών στις δύο περιοχές, βλέπουμε ότι υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών στην κατανομή των επαγγελματιών αλιέων, των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού σε ομάδες ηλικιών (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.2).

Ειδικότερα, οι επαγγελματίες της Σύρου εμφανίζονται να κατανέμονται στις μεγαλύτερες ηλικιακές κατηγορίες (άνω των 51 ετών) συγκριτικά με τους επαγγελματίες της Άνδρου (72% στη Σύρο έναντι 42% στην Άνδρο). Ανάλογη είναι η δημογραφική εικόνα για τους ερασιτέχνες

της Σύρου σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους της Άνδρου (66% στη Σύρο έναντι 51% στην Άνδρο).

Βλέπουμε έτσι ότι οι επαγγελματίες της Σύρου είναι αρκετά γηρασμένοι σε σύγκριση με τους επαγγελματίες της Άνδρου, γεγονός που ενδέχεται να απεικονίζεται στις στάσεις και τις απόψεις τους που περιγράφονται στα επόμενα τμήματα της παρούσας έκθεσης. Όπως είχε σημειωθεί και στην έκθεση του 2014 πολλοί επαγγελματίες αλιείς στη Σύρο είναι συνταξιούχοι του ΝΑΤ που έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν άδεια αλιείας.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Παρατηρείται ηλικιακή διαφορά μεταξύ των ερασιτεχνών της Σύρου και των ερασιτεχνών της Άνδρου η οποία οφείλεται στο ότι σημαντικός αριθμός των ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου είναι συνταξιούχοι (από διάφορα επαγγέλματα όπως π.χ. πρώην εργαζόμενοι στο Νεώριο) που βρίσκουν διέξοδο στην αλιευτική δραστηριότητα, ενώ αρκετοί από τους ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και οι οποίοι ασκούν επαγγελματική

δραστηριότητα σε διάφορους κλάδους. Αυτή η παρατήρηση έγινε και στην προηγούμενη έκθεση του 2014.

Στην παρούσα έρευνα παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές και στον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών. Για παράδειγμα, στις ομάδες ηλικιών 51 ετών και άνω συγκεντρώνεται το 68% του τοπικού πληθυσμού της Σύρου και το 39% της Άνδρου.

Η σύγκριση της μέσης ηλικίας των ερωτώμενων ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή έρευνας (ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1) επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τις παρατηρήσεις που έγιναν με βάση τις ομάδες ηλικιών. Ειδικότερα, η ηλικιακή διάμεσος των επαγγελματιών της Σύρου είναι αρκετά μεγαλύτερη της ηλικιακής διαμέσου των επαγγελματιών της Άνδρου (56 έτη στη Σύρο έναντι 47,5 έτη στην Άνδρο), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι οι επαγγελματίες της Άνδρου είναι νεότεροι από τους συναδέλφους της Σύρου. Μικρότερη ηλικία υποδηλώνει και καλύτερο εκπαιδευτικό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, η ηλικιακή διάμεσος των ερασιτεχνών της Σύρου είναι αρκετά μεγαλύτερη από την ηλικιακή διάμεσο των ερασιτεχνών της Άνδρου (60 έτη στη Σύρο έναντι 51 έτη στην Άνδρο). Έτσι επιβεβαιώνεται ότι οι ερασιτέχνες της Άνδρου έχουν κατά μέσο όρο μικρότερη ηλικία από τους συναδέλφους τους της Σύρου.

Επίσης, η ηλικιακή διάμεσος του τοπικού πληθυσμού της Σύρου είναι αρκετά υψηλότερη της ηλικιακής διαμέσου του τοπικού πληθυσμού της Άνδρου (57 έτη στη Σύρο έναντι 45 έτη στην Άνδρο), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η ηλικία του τοπικού πληθυσμού διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας.

Από τη σύγκριση της ηλικιακής διαμέσου του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών προκύπτει ότι ο συνολικός πληθυσμός της Άνδρου είναι κατά μέσο όρο νεότερος του συνολικού πληθυσμού της Σύρου και ως εκ τούτου, λόγω ηλικίας οι απόψεις και οι στάσεις του πληθυσμού της Άνδρου αναμένονται να είναι περισσότερο «προοδευτικές» και «ανεκτικές» από ό,τι οι απόψεις και οι στάσεις του πληθυσμού της Σύρου. Επίσης, λόγω της χαμηλότερης μέσης ηλικίας αναμένεται ότι και η εκπαίδευση των ερωτώμενων της Άνδρου θα είναι κατά μέσο όρο καλύτερη (υψηλότερη) συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Σύρου.

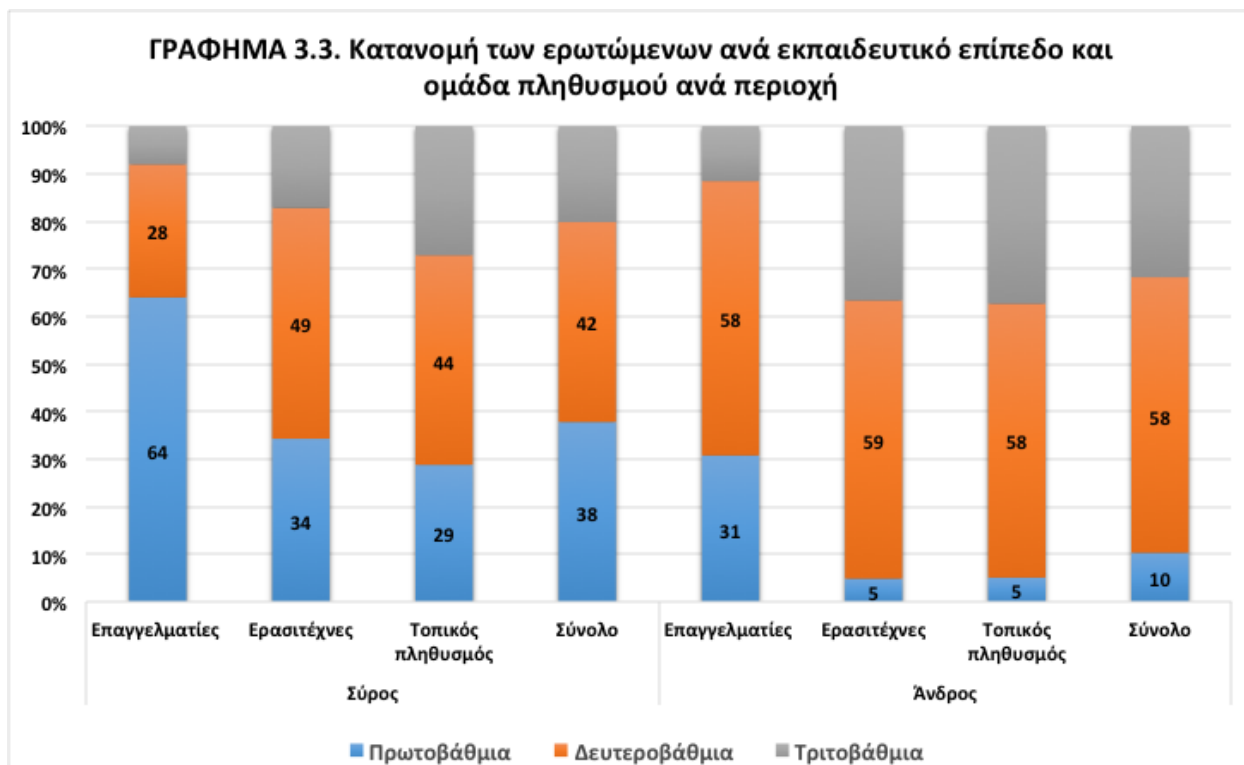
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1. Μέση ηλικία ανά ομάδα πληθυσμού και ανά περιοχή έρευνας

	Σύρος				Άνδρος			
	Επαγγελματίες αλιείς	Ερασιτέχνες αλιείς	Τοπικός πληθυσμός	Σύνολο πληθυσμού	Επαγγελματίες αλιείς	Ερασιτέχνες αλιείς	Τοπικός πληθυσμός	Σύνολο πληθυσμού
Mean	56.44	56.69	56.75	56.66	50.62	51.22	46.71	48.98
N	25	35	59	119	26	41	59	126
Median	56.00	60.00	57.00	57.00	47.50	51.00	45.00	48.00
Minimum	34.00	29.00	19.00	19.00	28.00	18.00	25.00	18.00
Maximum	74.00	75.00	87.00	87.00	76.00	75.00	79.00	79.00
Std. Deviation	11.136	11.069	14.563	12.837	12.980	14.222	14.057	13.955

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 3.3 που περιλαμβάνει την κατανομή των ερωτώμενων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο και κατά ομάδα του πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας, καταδεικνύει σημαντική διαφοροποίηση του επιπέδου εκπαίδευσης μεταξύ των δύο περιοχών, επιβεβαιώνοντας διαφορές που έχουν επισημανθεί και στην έκθεση του 2014.

Οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου έχουν σχετικά καλύτερη εκπαίδευση συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Σύρου. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των επαγγελματιών της Σύρου διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση (64%), ενώ οι υπόλοιποι έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, πάνω από το ένα τρίτο των επαγγελματιών της Άνδρου έχει πρωτοβάθμια εκπαίδευση (31%), η πλειοψηφία έχει δευτεροβάθμια (58%), ενώ περίπου αντίστοιχος αριθμός και στις δύο περιοχές διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η διαφορά στην εκπαίδευση έχει σημαντική επίδραση στις εκφραζόμενες απόψεις των αλιέων της Άνδρου συγκριτικά με τις αντίστοιχες των επαγγελματιών της Σύρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

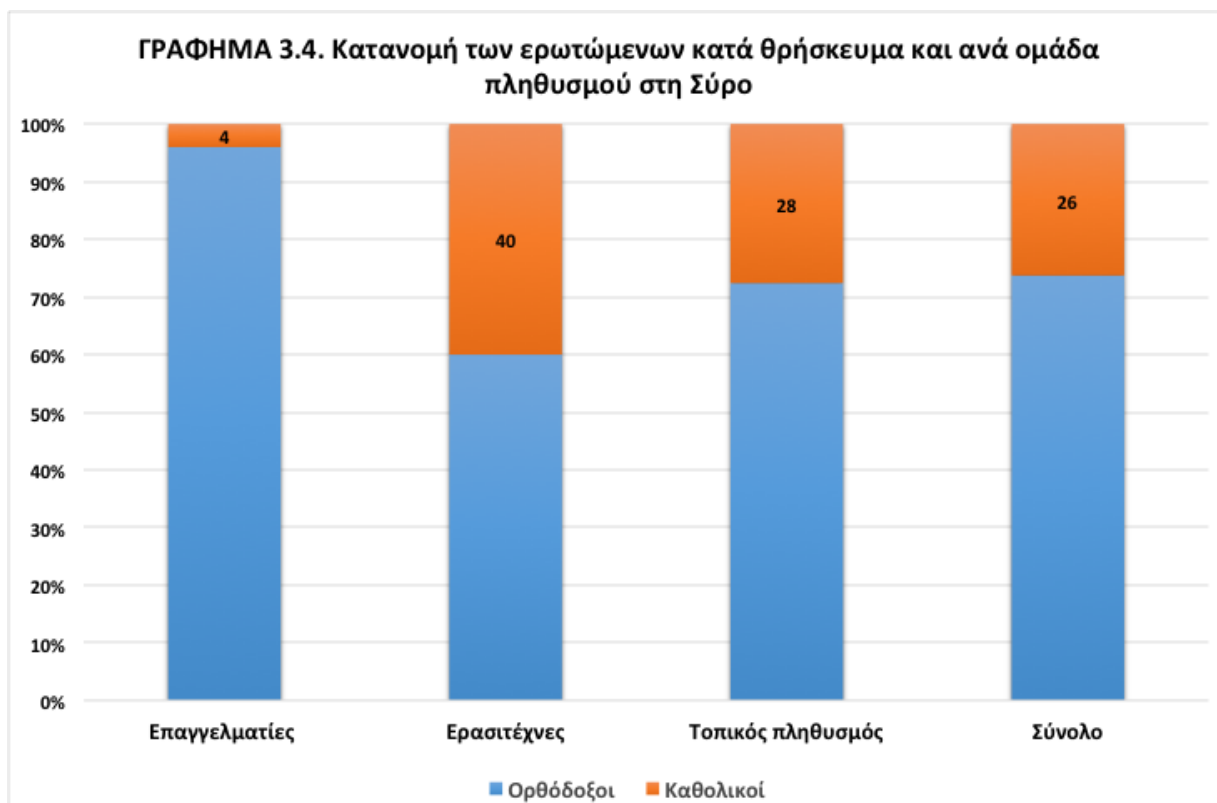
Το επίπεδο εκπαίδευσης των ερασιτεχνών της Άνδρου είναι σαφώς υψηλότερο των συναδέλφων τους της Σύρου, καθώς μόλις περίπου 5% των ερασιτεχνών της Άνδρου διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά το 59% έχει δευτεροβάθμια και το υπόλοιπο 36% τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Σύρο είναι 34% πρωτοβάθμια, 49% δευτεροβάθμια και 17% τριτοβάθμια εκπαίδευση. Και μεταξύ των ερασιτεχνών η απόσταση μεταξύ του εκπαιδευτικού επιπέδου στην Άνδρο, συγκριτικά με την Σύρο αναμένεται να οδηγεί σε σημαντικές διαφοροποιήσεις των απόψεών τους. Επιπρόσθετα, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στην εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού στη Σύρο συγκριτικά με την Άνδρο. Πιο συγκεκριμένα, 34% του τοπικού πληθυσμού στην Σύρο διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση (έναντι μόλις 5% στην Άνδρο), 58% διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (έναντι 44% στην Άνδρο) και 37% διαθέτει τριτοβάθμια (έναντι 27% στην Άνδρο).

Όσον αφορά τη σύνθεση του πληθυσμού κατά θρήσκευμα, παρατηρούμε ότι στην Άνδρο καταγράφηκαν δύο (2) ερωτώμενοι μη-Ορθόδοξοι. Στη Σύρο, σύμφωνα και με τη σύνθεση του πληθυσμού, καταγράφηκε σημαντικός αριθμός ερωτώμενων με Καθολικό θρήσκευμα (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.4).

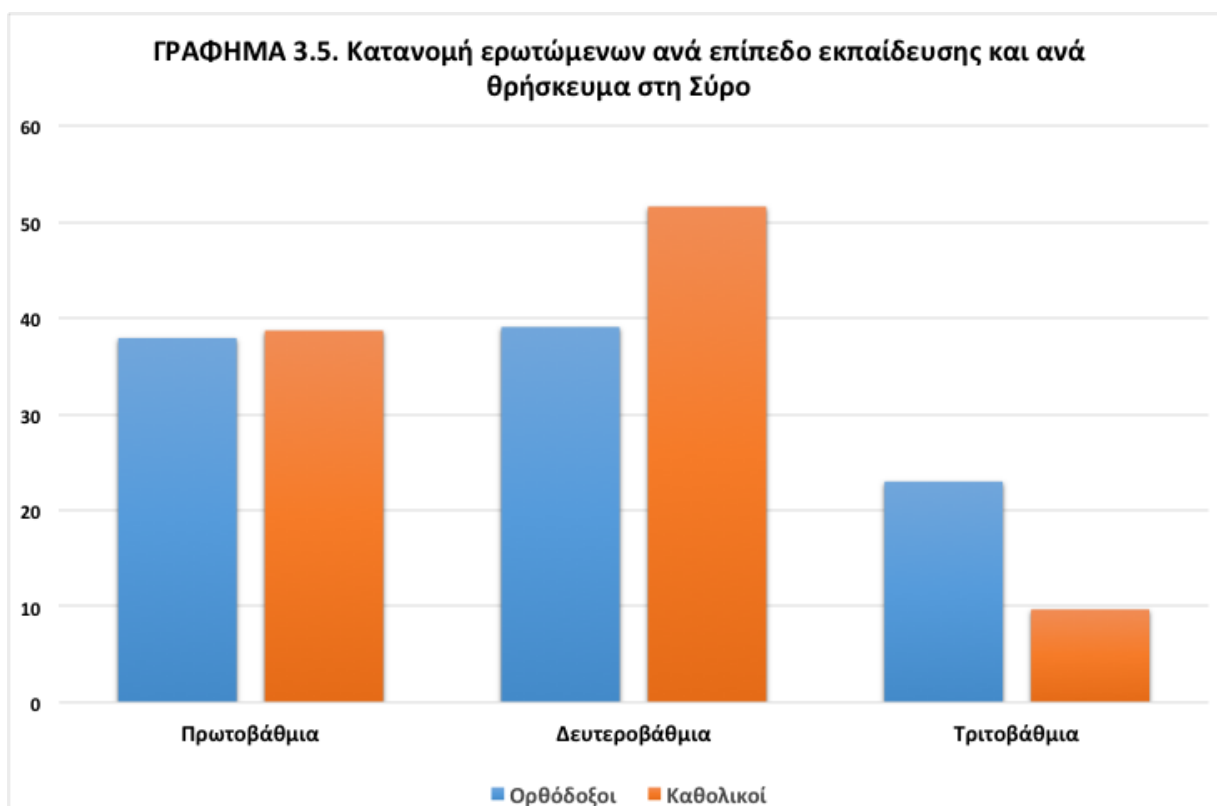
Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό των Καθολικών μεταξύ των επαγγελματιών είναι 4%, μεταξύ των ερασιτεχνών 40% και στον τοπικό πληθυσμό 28%. Στον συνολικό πληθυσμό του δείγματος στην Σύρο, οι Καθολικοί αποτελούν περίπου το ένα τέταρτο (26%), ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι Ορθόδοξοι (74%).

Εξετάζοντας τους ερωτώμενους με βάση το θρήσκευμα και το επίπεδο εκπαίδευσης, παρατηρούμε ότι οι Καθολικοί ερωτώμενοι έχουν κάπως διαφοροποιημένη εκπαιδευτική εικόνα συγκριτικά με τους Ορθόδοξους στο δείγμα της Σύρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.5).

Ειδικότερα, περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους Καθολικούς διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (52% έναντι 39% για τους Ορθόδοξους), ενώ μόνο ένας στους δέκα Καθολικούς διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (10% έναντι 23% για τους Ορθόδοξους).

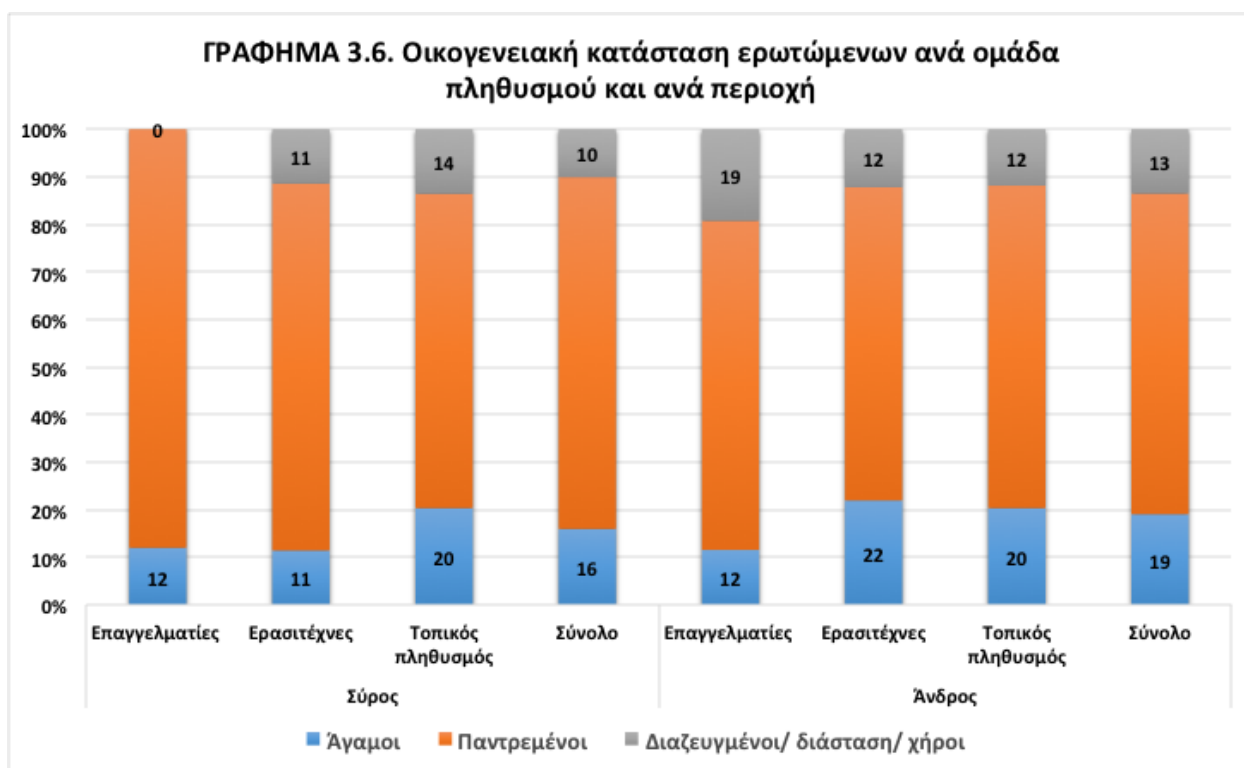

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

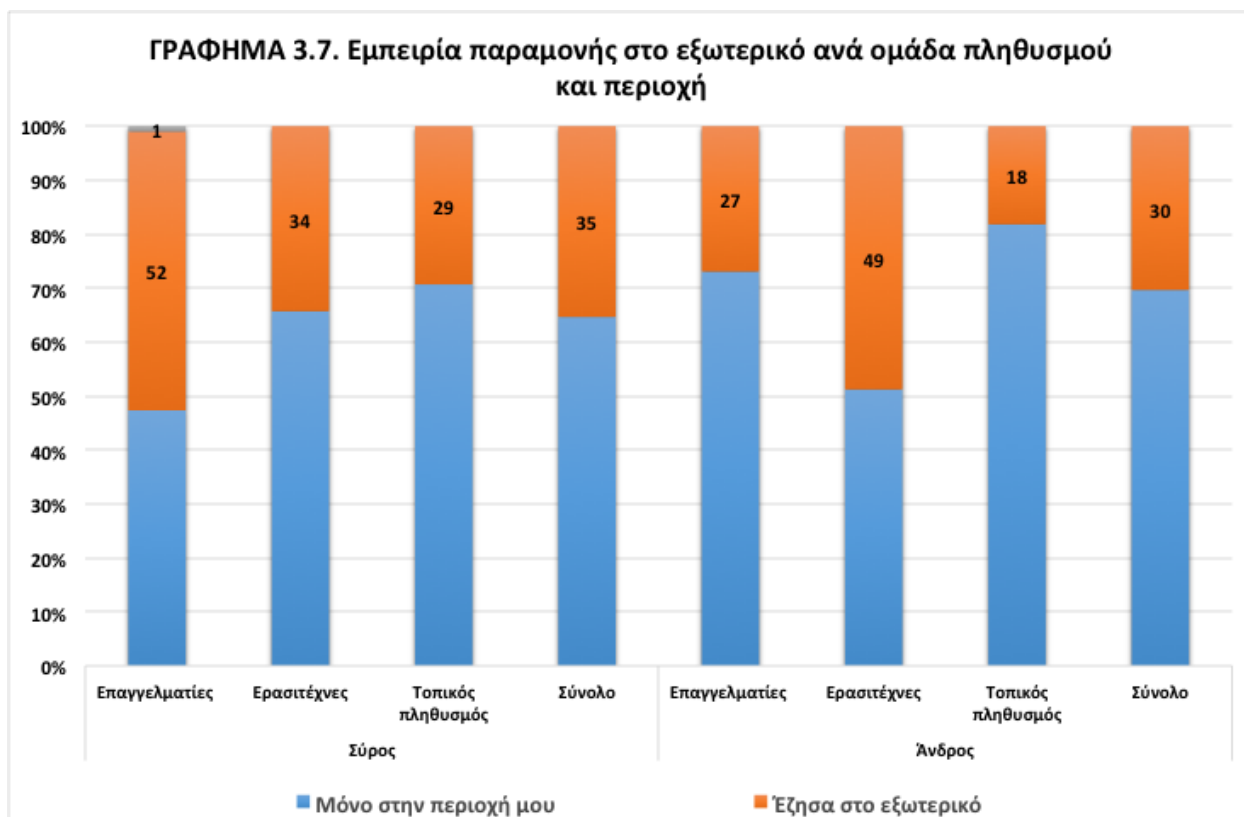
Το ΓΡΑΦΗΜΑ 3.6 απεικονίζει την οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων στις δύο περιοχές ανά ομάδα πληθυσμού. Φαίνεται, λοιπόν, ότι στη Σύρο οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου έχουν το ίδιο ή μικρό ποσοστό άγαμων λόγω της σχετικά μεγάλης μέσης ηλικίας των ερωτώμενων, και παράλληλα εκδηλώνουν χαμηλότερο ποσοστό διαζευγμένων/ σε διάσταση/ χήρων συγκριτικά με τις αντίστοιχες ομάδες πληθυσμού της Άνδρου. Όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών παρατηρούμε σημαντικές ομοιότητες όσον αφορά την οικογενειακή τους κατάσταση.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η εμπειρία μετακίνησης ή διαμονής για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της περιοχής θεωρείται ότι είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει τον τρόπο ζωής των ερωτώμενων και άρα είναι σκόπιμο να εξεταστεί καθώς πιθανότατα επιδρά στις απόψεις και στις στάσεις των ερωτώμενων (βλέπε ΓΡΑΦΗΜΑ 3.7).

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι και στις δύο περιοχές έρευνας, ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων έχει εμπειρία διαμονής στο εξωτερικό πάνω από 6 μήνες ή έχει εργαστεί ναυτικός ή έχει γεννηθεί στο εξωτερικό (35% στη Σύρο και 30% στην Άνδρο). Αυτό το εύρημα συνδέεται με την ιστορία και των δύο περιοχών που αφορά τη ναυτική παράδοσή τους όσο και την κινητικότητα του πληθυσμού τους στο βαθμό που και οι δύο περιοχές έχουν υποδεχθεί και υποδέχονται πληθυσμούς από άλλες περιοχές. Εν συντομία, αναφέρουμε ότι και οι δύο περιοχές έχουν υποδεχθεί Έλληνες νεοεισερχόμενους αλλά και αλλοδαπούς μετανάστες που έχουν συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική τους οικονομία.

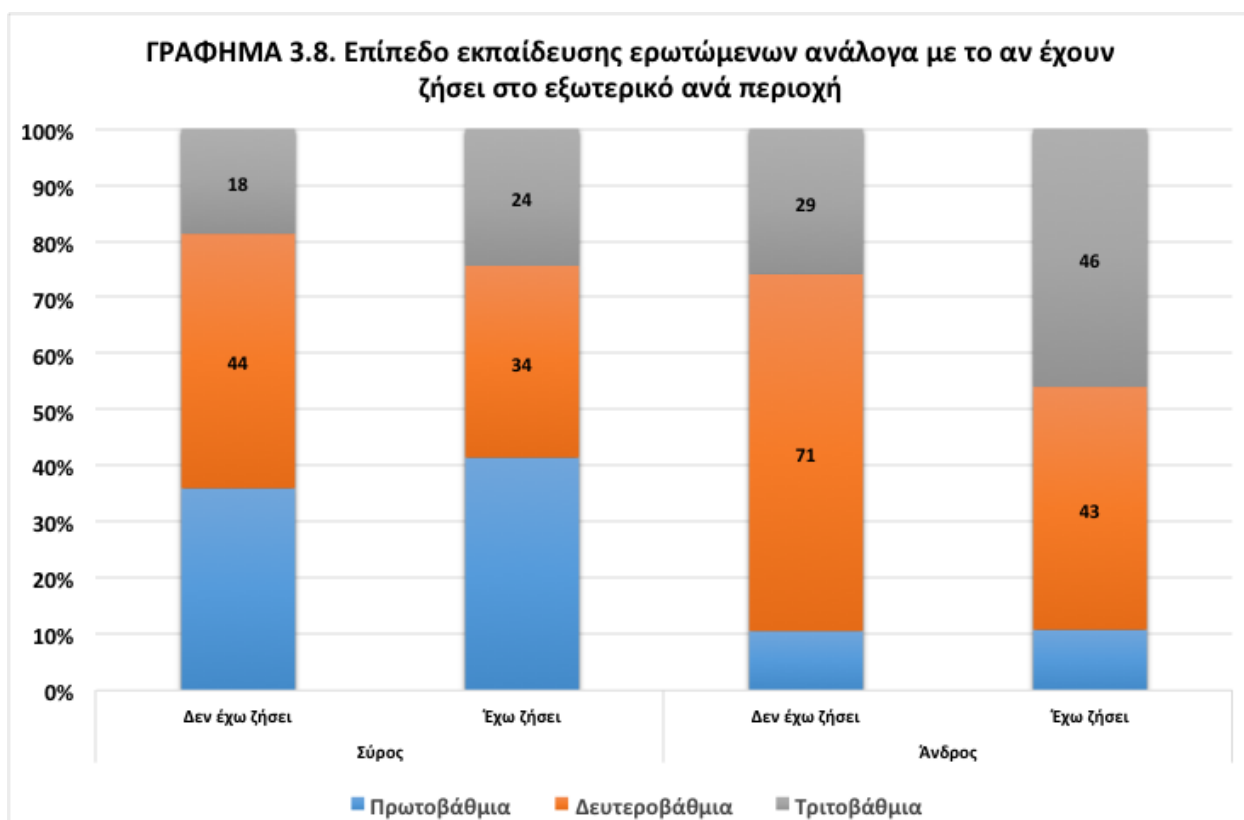

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι περίπου οι μισοί από τους επαγγελματίες της Σύρου (52%) έχουν ζήσει στο εξωτερικό (κυρίως εργαζόμενοι ως ναυτικοί), ενώ αντίστοιχα ένας στους τέσσερις επαγγελματίες της Άνδρου (27%) έχει αντίστοιχη εμπειρία.

Επιπρόσθετα, περισσότεροι από ένας στους τρεις ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου έχουν ζήσει στο εξωτερικό (34%), έχοντας κυρίως εμπειρία ως ναυτικοί, ενώ περίπου οι μισοί ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου έχουν ζήσει στο εξωτερικό (49%).

Σημειώνεται ότι το επίπεδο εκπαίδευσης όσων ερωτώμενων έχουν εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό είναι υψηλότερο από τους ερωτώμενους που δεν έχουν ζήσει στο εξωτερικό και στις δύο περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.8). Έτσι όσοι έχουν εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό διαθέτουν συχνότερα τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με όσους δεν έχουν ζήσει στο εξωτερικό.

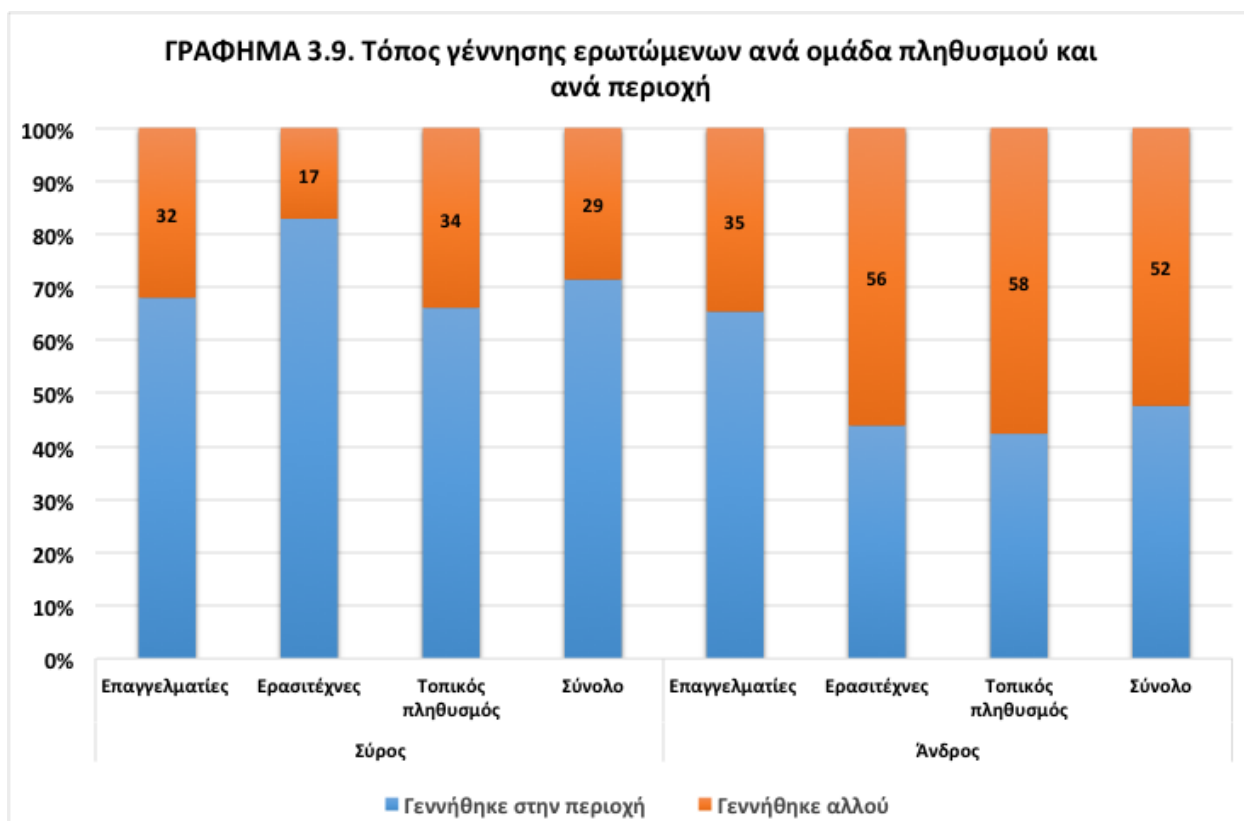

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Αντίθετα, όσοι ερωτώμενοι διετέλεσαν ναυτικοί έχουν χαμηλότερη εκπαίδευση από τους ερωτώμενους που δεν διαθέτουν εμπειρία διαμονής στο εξωτερικό και αυτό ισχύει και στις

δύο περιοχές. Οι πρώην ναυτικοί έχουν ως επί το πλείστον πρωτοβάθμια εκπαίδευση και δευτερευόντως ορισμένοι διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Είναι όντως αξιοσημείωτο ότι ένα σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έχει γεννηθεί αλλού (29% στη Σύρο και 52% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 3.9). Αυτό σημαίνει ότι ο πληθυσμός και των δύο περιοχών έχει ενδυναμωθεί από την εισροή πληθυσμού από άλλες περιοχές.

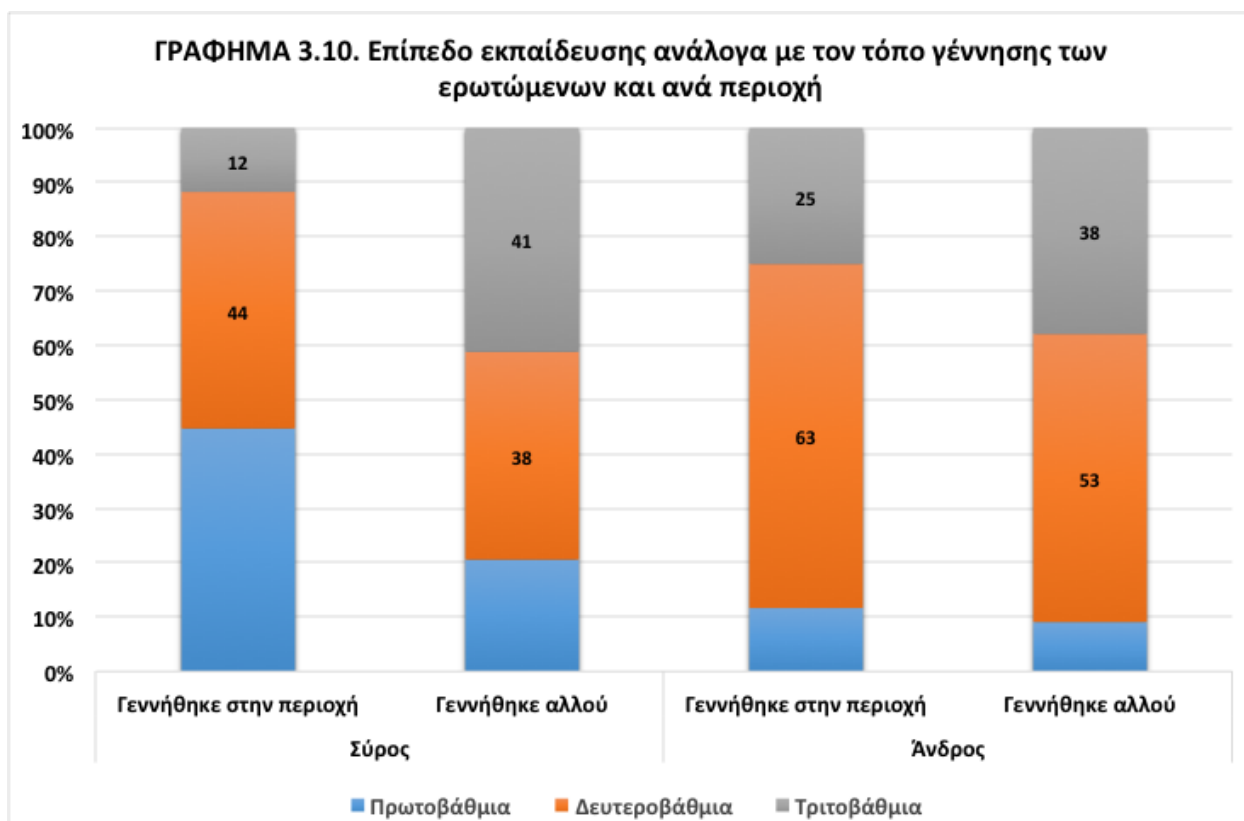

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Το συγκεκριμένο εύρημα όπου παρατηρείται σημαντικός αριθμός ατόμων που γεννήθηκαν αλλού αλλά μετακινήθηκαν προς τα δύο νησιά επιβεβαιώνει παλαιότερα ευρήματα άλλων επιτόπιων ερευνών που έγιναν στο Νομό Κυκλάδων το 2001. Συγκεκριμένα, παλαιότερη έρευνα επισημαίνει ότι η Σύρος βρέθηκε να έχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά αυτοχθόνων στον τοπικό πληθυσμό της (75%) και ότι η Άνδρος βρέθηκε να έχει ένα από τα μεγαλύτερα

ποσοστά εισερχόμενων από άλλες περιοχές (Παπαδοπούλου κ.ά. 2002: 75-76). Επίσης, και η επιτόπια έρευνα που διενεργήθηκε το 2014 κατέληξε σε παρόμοια ευρήματα.

Επιστρέφοντας στα ευρήματα της πρόσφατης δικής μας έρευνας, βλέπουμε ότι αντίστοιχο ποσοστό επαγγελματιών αλλέων της Σύρου και της Άνδρου έχει γεννηθεί αλλού (32% στη Σύρο έναντι 35% στην Άνδρο). Επιπρόσθετα, σημαντικό ποσοστό των ερασιτεχνών της Σύρου και πάνω από τους μισούς ερασιτέχνες της Άνδρου έχουν γεννηθεί αλλού (17% στη Σύρο και 56% στην Άνδρο). Κλείνοντας την περιγραφή, το ένα τρίτο περίπου του τοπικού πληθυσμού της Σύρου και περισσότεροι από τον μισό τοπικό πληθυσμό της Άνδρου έχει γεννηθεί αλλού (34% στη Σύρο και 58% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσοι γεννήθηκαν αλλού διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση συγκριτικά με τον ντόπιο πληθυσμό, όπως φαίνεται αναλυτικά στο ΓΡΑΦΗΜΑ 3.10. Ειδικότερα, στη Σύρο περίπου οι

μισοί από του ερωτώμενους που γεννήθηκαν στην περιοχή διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (44%) και ένα σχετικά σημαντικό ποσοστό έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση (12%). Από την άλλη πλευρά, δύο στους πέντε ερωτώμενους που γεννήθηκαν αλλού έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (38%) και αντίστοιχο ποσοστό αυτού του πληθυσμού διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (41%).

Ανάλογη είναι η εικόνα για τους γεννηθέντες στην περιοχή και τους γεννηθέντες αλλού στην περιοχή της Άνδρου. Στην Άνδρο, τα δύο τρίτα όσων γεννήθηκαν στην περιοχή διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (63%) και ένας στους τέσσερις έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση (25%). Από την άλλη πλευρά, πάνω από τους μισούς ερωτώμενους που γεννήθηκαν αλλού έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση (53%) και τα δύο πέμπτα διαθέτουν τριτοβάθμια εκπαίδευση (38%).

Συμπερασματικά, αναφέρουμε ότι η ανάλυση των κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών του ερωτώμενων στις δύο περιοχές έρευνας, κατέδειξε ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου έχουν μεγαλύτερη μέση ηλικία από τους ερωτώμενους της Άνδρου, γεγονός που συνδέεται με το γεγονός ότι στην Άνδρο το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι σχετικά βελτιωμένο. Η βελτιωμένη δημογραφική εικόνα στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο αφορά και τις τρεις ομάδες πληθυσμού στις οποίες διενεργήθηκε η έρευνα, και πιο συγκεκριμένα, στους επαγγελματίες αλιείς, στους ερασιτέχνες αλιείς και στον τοπικό πληθυσμό.

Επίσης, θα πρέπει να τονιστεί ότι και οι δύο περιοχές έρευνας έχουν κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο από την μετακίνηση πληθυσμού προς αυτές. Όμως φαίνεται ξεκάθαρα ότι η Άνδρος έχει ευνοηθεί περισσότερο από τις πληθυσμιακές ροές συγκριτικά με τη Σύρο. Η βελτιωμένη δημογραφική εικόνα της Άνδρου οφείλεται στο γεγονός ότι σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων έχουν εμπειρία εργασίας και διαμονής στο εξωτερικό, καθώς επίσης το νησί αυτό έχει κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο μέσα από την εισροή στην περιοχή ατόμων που γεννήθηκαν αλλού (και οι οποίοι μπορεί να επέστρεψαν στην περιοχή καταγωγής τους ή προσελκύστηκαν από άλλες περιοχές). Μια ακόμα σημαντική διάσταση είναι ότι η εποχικότητα είναι εντονότερη στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων για τις δύο περιοχές έρευνας.

Συνοπτικά, οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς στην Σύρο είναι πιο γηρασμένοι από τους συναδέλφους τους στην Άνδρο, ενώ γενικότερα οι ερωτώμενοι στη Σύρο είναι περισσότερο γηρασμένοι σε σύγκριση με την Άνδρο. Ο περισσότερο γηρασμένος πληθυσμός είναι οι επαγγελματίες αλιείς, ακολουθούν οι ερασιτέχνες αλιείς και τέλος ακολουθεί ο τοπικός πληθυσμός. Στην Άνδρο, λόγω του ότι οι πληθυσμιακές ομάδες είναι νεότερες των αντίστοιχων στην Σύρο, οι ερωτώμενοι διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση, γεγονός που ενδέχεται να απεικονίζεται στις απόψεις και στις στάσεις τους.

Και οι δύο περιοχές έρευνας έχουν βελτιώσει την δημογραφική τους εικόνα λόγω του ότι ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού τους έχει μετακινηθεί σε αυτές από άλλες περιοχές της χώρας, καθώς επίσης αξιόλογο τμήμα του πληθυσμού τους έχει εμπειρία παραμονής στο εξωτερικό. Σε αυτό πρέπει να προστεθεί και ένα σημαντικό ποσοστό αλλοδαπών που έχει εισέλθει τα τελευταία έτη και στις δύο περιοχές ως οικονομικοί μετανάστες. Παρότι η παρουσία των αλλοδαπών στοιχειοθετείται από τα στατιστικά στοιχεία, η παρουσία τους είναι σημαντική για τις τοπικές αγορές εργασίας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι εισερχόμενοι στις δύο περιοχές από άλλες περιοχές της χώρας (εσωτερικά μετακινούμενοι) διαθέτουν υψηλότερη εκπαίδευση από τους ντόπιους κατοίκους και αποτελούν παράγοντα ενδυνάμωσης της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

4. Απασχόληση και εισόδημα

4.1. Χαρακτηριστικά απασχόλησης

Η κατάσταση και η διάρθρωση απασχόλησης των ερωτώμενων στις περιοχές έρευνας απηχεί σε μεγάλο βαθμό την σύνθεση των δύο τοπικών αγορών εργασίας όπως αυτή σκιαγραφείται από τα διαθέσιμα στοιχεία. Στο σύνολο των ερωτώμενων και των δύο περιοχών, τα δύο τρίτα (68%) είναι απασχολούμενοι, το ένα τέταρτο (25%) είναι συνταξιούχοι, οι άνεργοι αντιπροσωπεύουν το 4% και οι υπόλοιποι ανήκουν στον μη-ενεργό πληθυσμό.

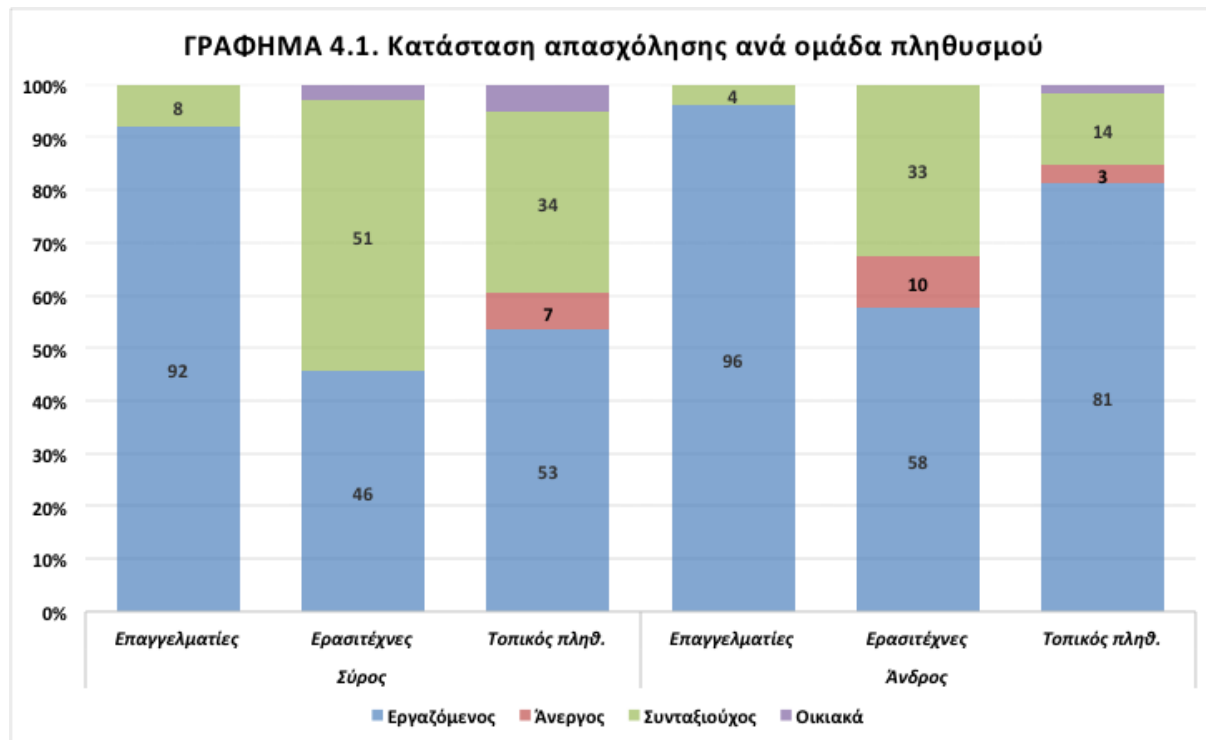
Όσον αφορά την Σύρο, περίπου οι τρεις στους πέντε (59%) ερωτώμενους είναι απασχολούμενοι, ένας στους τρεις είναι συνταξιούχοι (33%), ενώ σε χαμηλά επίπεδα διαμορφώνεται το ποσοστό ανεργίας (3%). Αντίστοιχα στην Άνδρο, τα τρία τέταρτα (76%) των ερωτώμενων είναι απασχολούμενοι, ένας στους έξι (18%) είναι συνταξιούχος, ενώ το ποσοστό ανεργίας παρουσιάζεται αρκετά χαμηλό (4%).

Εξετάζοντας την κατάσταση απασχόλησης μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων, των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού, παρατηρούμε ότι στην Άνδρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης σε σχέση με τη Σύρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.1). Ειδικότερα, οι επαγγελματίες αλιείς στην Άνδρο και στη Σύρο, όπως είναι άλλωστε αναμενόμενο, εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης συγκριτικά με τους ερασιτέχνες αλιείς, ενώ παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης ακόμα και όταν συγκριθούν με τον τοπικό πληθυσμό.

Συγκεκριμένα, σχεδόν το σύνολο των επαγγελματιών αλιέων (96%) στην Άνδρο είναι απασχολούμενοι, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στον τοπικό πληθυσμό και στους ερασιτέχνες αλιείς διαμορφώνεται στο 81% και στο 58% αντίστοιχα. Αντίστοιχα στην Σύρο, εννέα στους δέκα επαγγελματίες (92%) είναι απασχολούμενοι, αριθμός που μειώνεται στο 53% για το τοπικό πληθυσμό και στο 46% για τους ερασιτέχνες αλιείς της περιοχής.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι υπάρχει ένα ποσοστό συνταξιούχων μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων που παραμένει όμως μικρό και στις δύο περιοχές έρευνας. Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, η πλειοψηφία τους στην Σύρο (51%) είναι συνταξιούχοι, ενώ ένας στους τρεις στην Άνδρο (33%) καταγράφεται ως συνταξιούχος. Όσον αφορά στον τοπικό πληθυσμό,

το ποσοστό των συνταξιούχων είναι περισσότερο σημαντικό στην Σύρο συγκριτικά με την Άνδρο (34% στη Σύρο έναντι 14% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

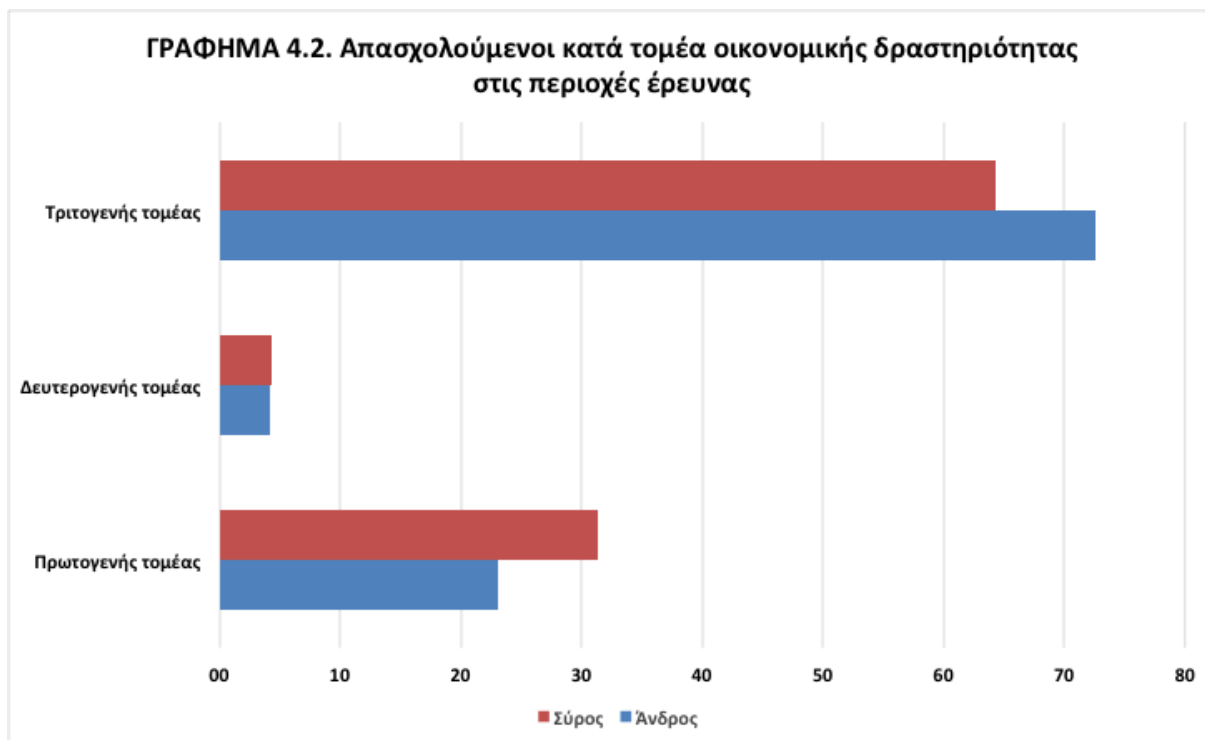
Η εικόνα αυτή σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με το ότι στους συνταξιούχους του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (NAT) δίδεται η δυνατότητα να διαθέτουν επαγγελματική άδεια αλιείας και να απασχολούνται περιοδικά ως αλιείς.

Η διάρθρωση της απασχόλησης των ερωτώμενων κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας δεν διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο νησιών (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2). Τόσο στην Σύρο όσο και στην Άνδρο η απασχολούμενοι κατανέμονται κυρίως μεταξύ του τριτογενούς και του πρωτογενούς τομέα, με εμφανή υπέρσχυση του πρώτου.

Ειδικότερα, στη Σύρο περίπου τα δύο τρίτα των απασχολούμενων δραστηριοποιούνται στον τριτογενή τομέα (64%), ένας στους τρεις εργάζεται στον πρωτογενή τομέα και ειδικότερα στην αλιεία (31%) και μόλις 4% εργάζεται στον δευτερογενή τομέα. Αντίστοιχα, στην Άνδρο ο

τομέας των υπηρεσιών απορροφά τα τρία τέταρτα των απασχολούμενων (73%), ένας στους τέσσερις εργάζεται στον πρωτογενή τομέα (23%), ενώ ο δευτερογενής τομέας συγκεντρώνει το 4% της απασχόλησης.

Και στις δύο περιοχές οι απασχολούμενοι στον τομέα των υπηρεσιών (ξενοδοχεία, εστιατόρια, εμπόριο) ευνοούνται από την ανάπτυξη του τουρισμού, ο οποίος παρότι έχει έντονη εποχικότητα, διαθέτει τη δύναμη να στηρίξει την τοπική οικονομία συνολικά.

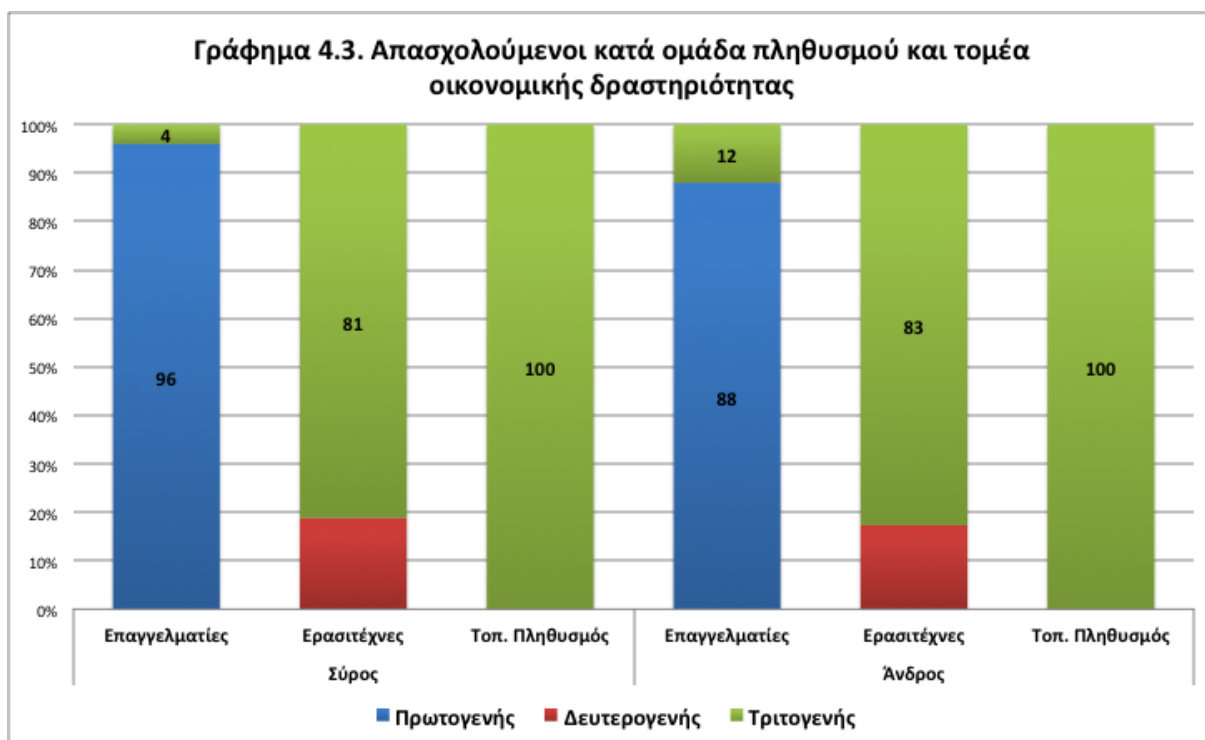
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η διάρθρωση της απασχόλησης ανά ομάδα πληθυσμού έχει παρόμοια χαρακτηριστικά στις δύο περιοχές έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.3). Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων απασχολείται στον κλάδο της αλιείας (96% στη Σύρο και 88% στην Άνδρο), ενώ μικρό ποσοστό είτε διαθέτει κατάστημα πώλησης αλιευμάτων ή εστιατόριο. Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, η συντριπτική πλειοψηφία τους απασχολείται στον τριτογενή τομέα (81% στη Σύρο και 83% στην Άνδρο), ενώ το ένα πέμπτο απασχολείται στον δευτερογενή τομέα.

Όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό, τέλος, είναι ξεκάθαρο ότι το σύνολο των απασχολούμενων δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα.

Συσχετίζοντας τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας με το εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτώμενων παρατηρούμε ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση συνάδει με την απασχόληση στον τριτογενή τομέα και στις δύο περιοχές έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.4).

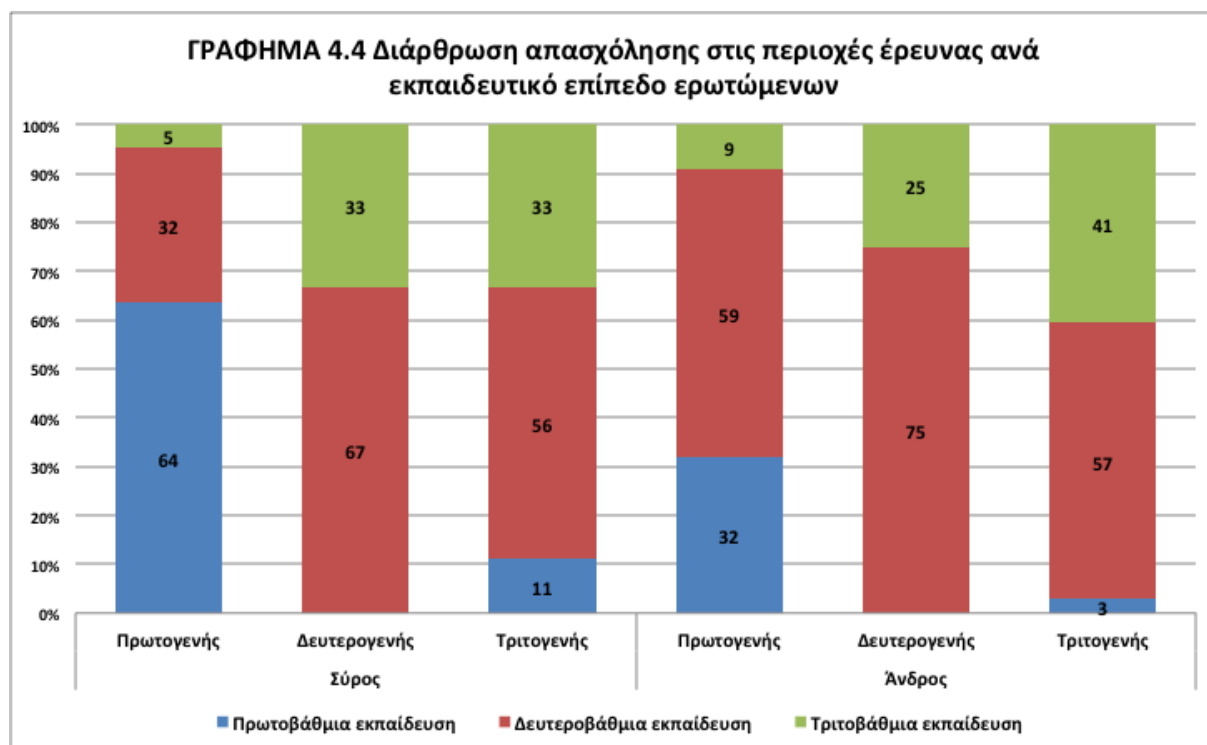
Ειδικότερα, παρατηρούμε στη Σύρο ότι στον πρωτογενή τομέα τα δύο τρίτα των απασχολούμενων έχουν πρωτοβάθμια εκπαίδευση (64%), ενώ το ένα τρίτο διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (33%). Αντίστοιχα στην Άνδρο, μεταξύ των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα τα τρία πέμπτα (59%) διαθέτουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το ένα τρίτο διαθέτει πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η διαφορά συνδέεται με τη διαφορά στην ηλικιακή διάρθρωση των αλιέων στις δύο περιοχές, όπου οι αλιείς της Άνδρου διαθέτουν καλύτερη εκπαίδευση συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Σύρου.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τους απασχολούμενους στον δευτερογενή τομέα, παρότι είναι μικρός ο αριθμός τους, και στις δύο περιοχές παρατηρείται παρόμοια κατανομή τους ανά εκπαιδευτικό επίπεδο. Η μεγάλη πλειοψηφία διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (67% στη Σύρο και 75% στην Άνδρο), ενώ σημαντικό ποσοστό διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (33% στη Σύρο και 25% στην Άνδρο).

Συγκρίνοντας την εκπαίδευση των απασχολούμενων στον τομέα των υπηρεσιών στις δύο περιοχές έρευνας, παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία διαθέτει δευτεροβάθμια εκπαίδευση (56% στη Σύρο και 57% στην Άνδρο), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό διαθέτει τριτοβάθμια εκπαίδευση (33% στη Σύρο και 41% στην Άνδρο). Μικρό μόνο ποσοστό έχει πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

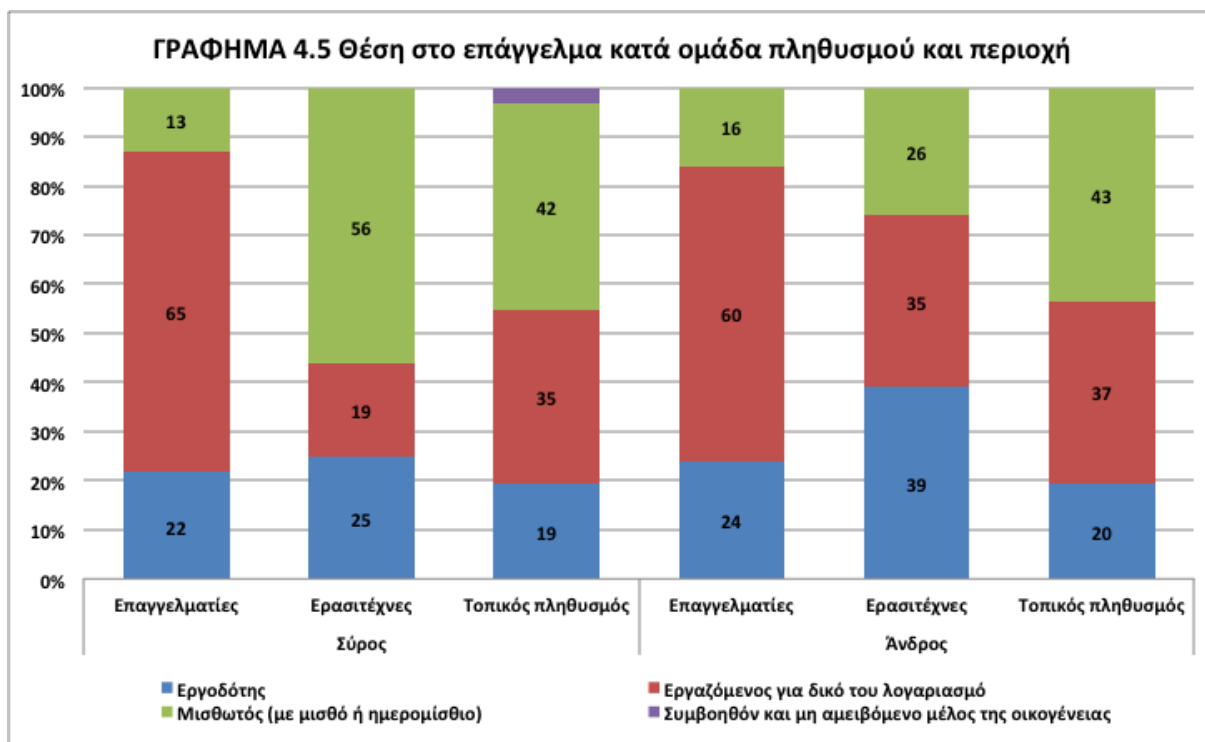

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά την θέση στο επάγγελμα δύο στους πέντε ερωτώμενους είναι αυτοαπασχολούμενοι, ο ένας στους τέσσερις είναι εργοδότες και περίπου ένας στους τρεις είναι μισθωτοί (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.5).

Και στις δύο περιοχές, η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων εμφανίζονται ως αυτοαπασχολούμενοι (65% στη Σύρο και 60% στην Άνδρο), ενώ περίπου ένας στους τέσσερις είναι εργοδότες (22% στη Σύρο και 24% στην Άνδρο) και ένα μικρό ποσοστό είναι μισθωτοί.

Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, η θέση στο επάγγελμα διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών. Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο περισσότεροι από τους μισούς ερασιτέχνες απασχολούνται ως μισθωτοί (56%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Άνδρο είναι αρκετά μειωμένο (26%). Ένα μικρό ποσοστό των ερασιτεχνών στη Σύρο είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Άνδρο είναι περίπου διπλάσιο (19% στη Σύρο και 35% στην Άνδρο). Τέλος, ένας στους τέσσερις ερασιτέχνες αλιείς είναι εργοδότης στη Σύρο, ενώ δύο στους πέντε είναι εργοδότες στην Άνδρο. Εξ αυτού προκύπτει ότι οι ερασιτέχνες στην Άνδρο έχουν καλύτερα και πιο προσοδοφόρα επαγγέλματα από ότι οι συνάδελφοί τους στη Σύρο.

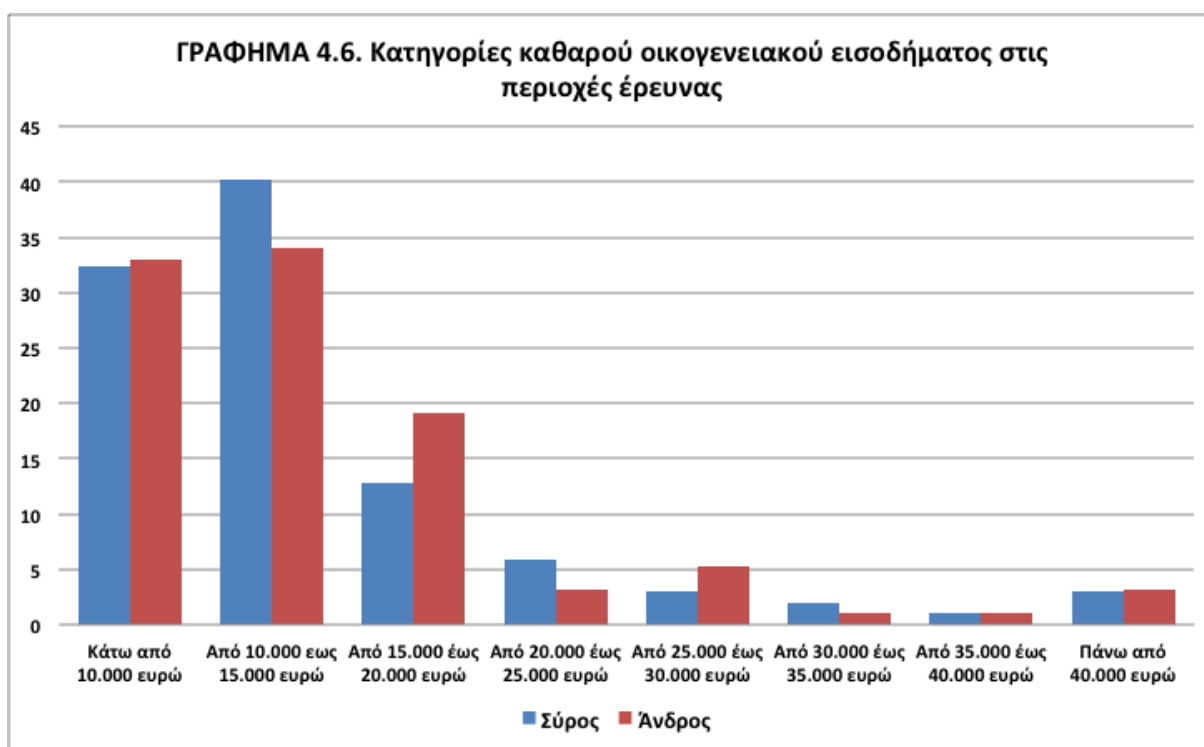
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό, η διάρθρωση της θέσης στο επάγγελμα είναι αρκετά παρόμοια στις δύο περιοχές έρευνας. Ειδικότερα, δύο στους πέντε απασχολούμενους του τοπικού πληθυσμού είναι μισθωτοί, ένας στους τρεις είναι αυτοαπασχολούμενοι και ένας στους πέντε είναι εργοδότης.

4.2. Οικογενειακό Εισόδημα

Το καθαρό οικογενειακό εισόδημα της πλειονότητας των ερωτώμενων θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο το εισόδημα διαφοροποιείται μεταξύ των δύο περιοχών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση, την ομάδα πληθυσμού και την κατάσταση απασχόλησης των ερωτώμενων και των υπολοίπων μελών του νοικοκυριού. Εξετάζοντας τις εισοδηματικές κατηγορίες στις δύο περιοχές έρευνας παρατηρούμε ότι η περιοχή της Άνδρου εμφανίζει οριακά υψηλότερα εισοδήματα από ό,τι η περιοχή της Σύρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.6).

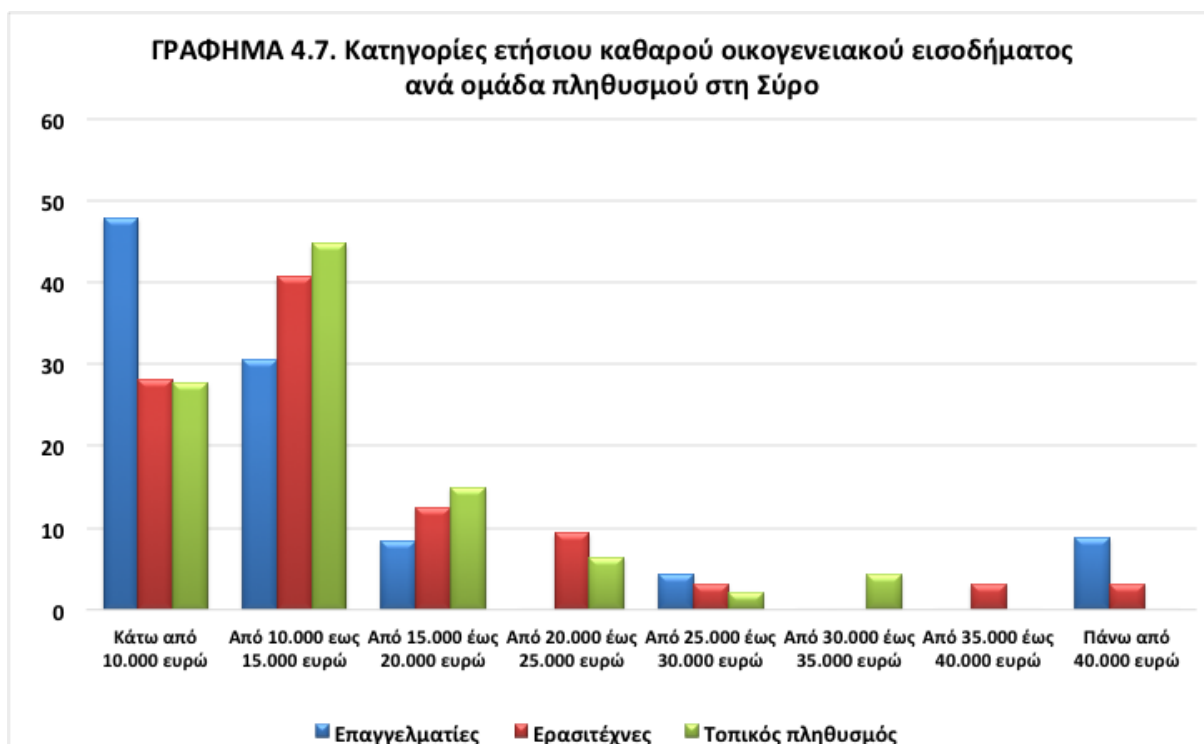
Πιο συγκεκριμένα στη Σύρο, περίπου τα τρία τέταρτα (72%) των ερωτώμενων έχουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα κάτω από 15.000 ευρώ, το ένα πέμπτο (19%) διαθέτει καθαρό οικογενειακό εισόδημα 15.000 ως 25.000 ευρώ και ένας στους δέκα (9%) διαθέτει καθαρό οικογενειακό εισόδημα πάνω από 25.000 ευρώ. Αντίστοιχα στην Άνδρο, τα δύο τρίτα (67%) των ερωτώμενων έχουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα κάτω από 15.000 ευρώ, πάνω από το ένα πέμπτο (22%) διαθέτει καθαρό οικογενειακό εισόδημα 15.000 ως 25.000 ευρώ και ένας στους δέκα (11%) διαθέτει καθαρό οικογενειακό εισόδημα πάνω από 25.000 ευρώ.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η εξέταση του καθαρού οικογενειακού εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού καταδεικνύει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους. Στη Σύρο, οι επαγγελματίες αλιείς εμφανίζουν σχετικά χαμηλότερα εισοδήματα συγκριτικά με τις άλλες δύο κατηγορίες, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς εμφανίζουν σχετικά υψηλότερα εισοδήματα συγκρινόμενοι με τον τοπικό πληθυσμό (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.7).

Πιο συγκεκριμένα, περισσότεροι από τρεις στους τέσσερις (78%) επαγγελματίες αλιείς δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, περίπου ένας στους δέκα (9%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και περισσότεροι από ένα στους δέκα (13%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ. Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, δύο στους τρεις (69%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, ένας στους πέντε (22%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και ένας στους δέκα (9%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ.

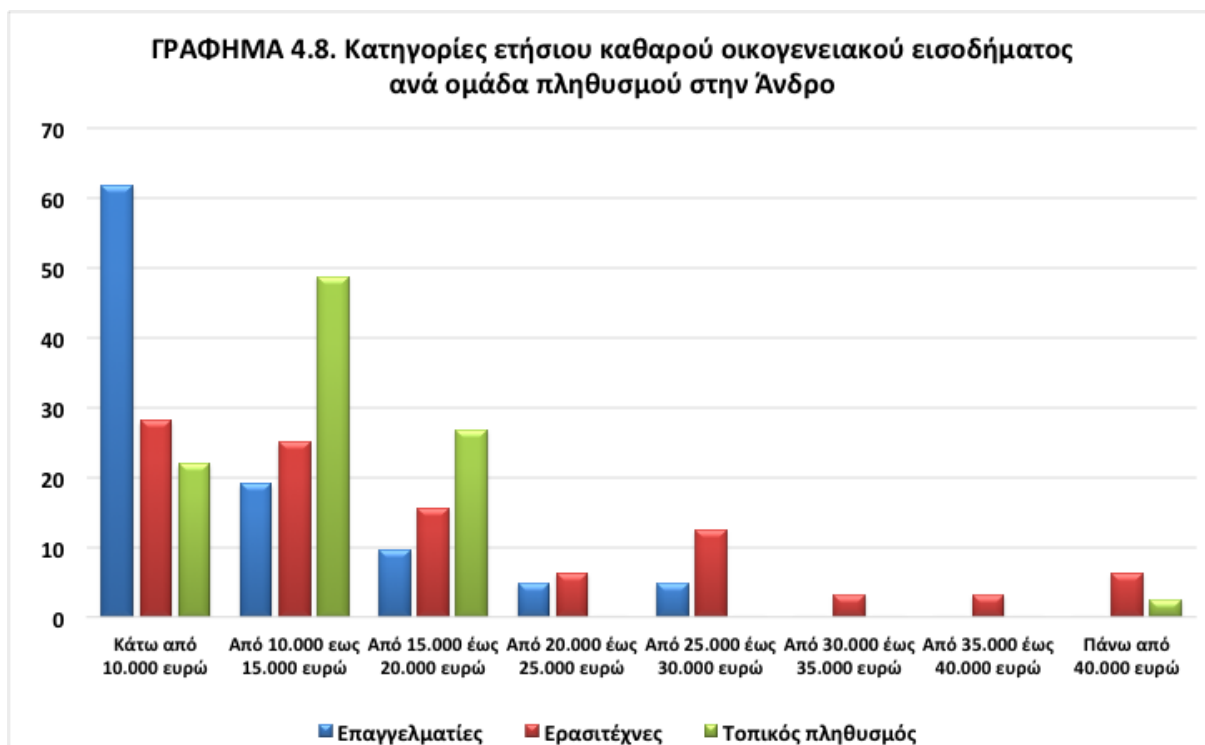

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Σχετικά με τον τοπικό πληθυσμό στη Σύρο, περίπου τρεις στους τέσσερις (73%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, περισσότεροι από ένα στους πέντε (22%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και ένα μικρό ποσοστό (5%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ.

Γενικότερα, στην Άνδρο παρατηρείται παρόμοια εικόνα με αυτήν της Σύρου όσον αφορά την κατανομή εισοδήματος ανά ομάδα πληθυσμού. Συγκεκριμένα, στην Άνδρο οι επαγγελματίες αλιείς εμφανίζουν χαμηλότερα εισοδήματα συγκριτικά με τις άλλες δύο κατηγορίες, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερα εισοδήματα συγκρινόμενοι με τον τοπικό πληθυσμό (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.8).

Πιο αναλυτικά, τέσσερις στους πέντε (81%) επαγγελματίες αλιείς δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, περισσότεροι από ένας στους έξι (15%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και μικρό ποσοστό (5%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ. Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, περισσότεροι από τους μισούς (53%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, περισσότεροι από ένας στους πέντε (22%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και ένας στους τέσσερις (25%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Σχετικά με τον τοπικό πληθυσμό στην Άνδρο, περίπου τρεις στους τέσσερις (71%) δηλώνουν καθαρό οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 15.000 ευρώ, ένας στους τέσσερις (27%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα μεταξύ 15.000 και 25.000 ευρώ και ένα μικρό ποσοστό (2%) δηλώνει καθαρό οικογενειακό εισόδημα άνω των 25.000 ευρώ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι τα εισοδηματικά δεδομένα μας επιτρέπουν κυρίως να συγκρίνουμε τα δηλωθέντα³ οικογενειακά εισοδήματα μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού και μεταξύ των δύο περιοχών. Ωστόσο, αν θέλουμε να πάμε σε μεγαλύτερο βάθος την ανάλυσή μας, τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να συσχετιστούν με το μέγεθος των νοικοκυριών σε κάθε περιοχή και σε κάθε ομάδα πληθυσμού. Συνήθως τα δηλωθέντα εισοδήματα είναι υψηλότερα μεταξύ των μισθωτών και των συνταξιούχων, και χαμηλότερα όταν αφορούν αυτοαπασχολούμενους, καθώς οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι δεν είναι σε θέση να φοροδιαφύγουν σε τόσο μεγάλη έκταση συγκριτικά με την δεύτερη κατηγορία.

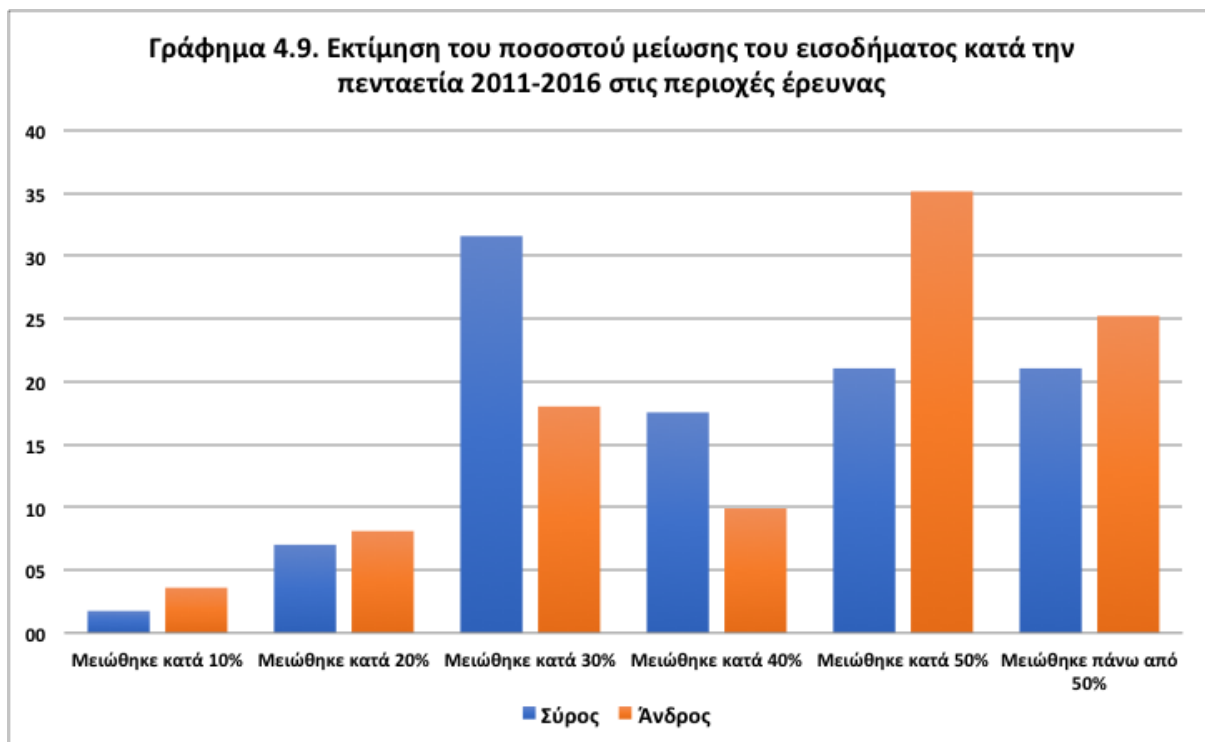
Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε, παρόλα αυτά, ότι τα εισοδήματα των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα, όταν αυτά συγκριθούν με τις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού. Επιπρόσθετα, τα εισοδήματα των ερασιτεχνών αλιέων είναι υψηλότερα από τις άλλες δύο κατηγορίες πληθυσμού και στις δύο περιοχές έρευνας.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έρευνας θεωρεί ότι κατά την περασμένη πενταετία (2011-2016) – η οποία βρίσκεται στην καρδιά της οικονομικής ύφεσης – το εισόδημα έχει μειωθεί σε αρκετά σημαντικό βαθμό. Οι απαντήσεις διαφέρουν κάπως μεταξύ των δύο περιοχών. Για παράδειγμα, στη Σύρο το 96% των ερωτώμενων ανέφεραν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε, ενώ το υπόλοιπο 4% μοιράζεται ανάμεσα σε αυτούς που λένε ότι αυξήθηκε και όσους λένε ότι παρέμεινε σταθερό. Αντίστοιχα, στην Άνδρο το 90% των ερωτώμενων ανέφεραν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε, ενώ το 6% δήλωσε ότι το εισόδημά του παρέμεινε σταθερό και το υπόλοιπο 4% ανέφερε ότι αυξήθηκε το εισόδημά του.

³ Υπογραμμίζουμε ότι η αναφορά σε καθαρό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα στηρίζεται σε ότι δήλωσαν οι ερωτώμενοι και δεν προκύπτει από ανάλυση των εσόδων ή των ετήσιων καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών.

Στο ερώτημα πόσο εκτιμούν ότι μειώθηκε το εισόδημά τους κατά την τελευταία πενταετία, παρατηρείται σημαντική διαφορά στα ποσοστά μείωσης των εισοδημάτων ανά περιοχή έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 4.9). Θα λέγαμε ότι οι μεγαλύτερες μειώσεις εισοδήματος παρατηρούνται στην Άνδρο, συγκριτικά με την Σύρο.

Συγκεκριμένα, στη Σύρο από το σύνολο όσων ερωτώμενων ανέφεραν ότι μειώθηκε το εισόδημά τους, δύο στους πέντε (42%) δήλωσαν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε από 50% και πάνω, περίπου οι μισοί (48%) δήλωσαν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε από 30 ως 40% και μόνο ένας στους δέκα (10%) δήλωσε ότι το εισόδημά του μειώθηκε από 20% και κάτω. Αντίστοιχα, στην Άνδρο τρεις στους πέντε (60%) δήλωσαν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε από 50% και πάνω, περίπου ένας στους τέσσερις (28%) δήλωσε ότι το εισόδημά του μειώθηκε από 30 ως 40% και περισσότεροι από ένας στους δέκα (12%) δήλωσαν ότι το εισόδημά τους μειώθηκε από 20% και κάτω.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Στη Σύρο μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού πολύ μεγάλη μείωση του εισοδήματος (από 50% και πάνω) δηλώνουν οι επαγγελματίες αλιείς (48%) και ο τοπικός πληθυσμός (45%), ενώ ακολουθούν οι ερασιτέχνες αλιείς (37%). Αντίστοιχα στην Άνδρο, πολύ μεγάλη μείωση του εισοδήματος δηλώνουν οι ερασιτέχνες αλιείς (67%) και ο τοπικός πληθυσμός (60%), ενώ ακολουθούν οι επαγγελματίες αλιείς (53%). Σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο περιοχών έχει το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό των ερασιτεχνών αλιέων στη Σύρο είναι συνταξιούχοι και άρα η μείωση του εισοδήματός τους αφορούσε τις περικοπές που έγιναν κεντρικά από το κράτος, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων στην Άνδρο δραστηριοποιείται στη αγορά εργασίας που θίχτηκε αρκετά περισσότερο από την οικονομική ύφεση.

Έχει σημαντικό ενδιαφέρον να διερευνηθεί περαιτέρω η πολύ σημαντική μείωση των εισοδημάτων των επαγγελματιών αλιέων, καθώς φαίνεται ότι η γενικότερη μείωση των εισοδημάτων λόγω της οικονομικής κρίσης επέδρασε αρνητικά στο εισόδημα των επαγγελματιών που εξαρτώνται από την αγοραστική δύναμη του ευρύτερου πληθυσμού.

Συνοψίζοντας, επισημαίνουμε ότι και στις δύο περιοχές έρευνας η πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι απασχολούμενοι, γεγονός που δείχνει ότι έχει ενεργοποιηθεί στην αγορά εργασίας μεγάλο τμήμα του τοπικού πληθυσμού των δύο περιοχών. Η ανάλυση της κατά τομέα απασχόλησης καταδεικνύει ότι σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα της οικονομίας, ο οποίος άμεσα ή έμμεσα συναρτάται με την τουριστική ανάπτυξη των δύο περιοχών. Είναι σαφές ότι οι ερωτώμενοι στην Άνδρο διαθέτουν βελτιωμένο εκπαιδευτικό επίπεδο συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Σύρου, γεγονός που φαίνεται να ισχύει αναλογικά σε όλες τις κατηγορίες πληθυσμού.

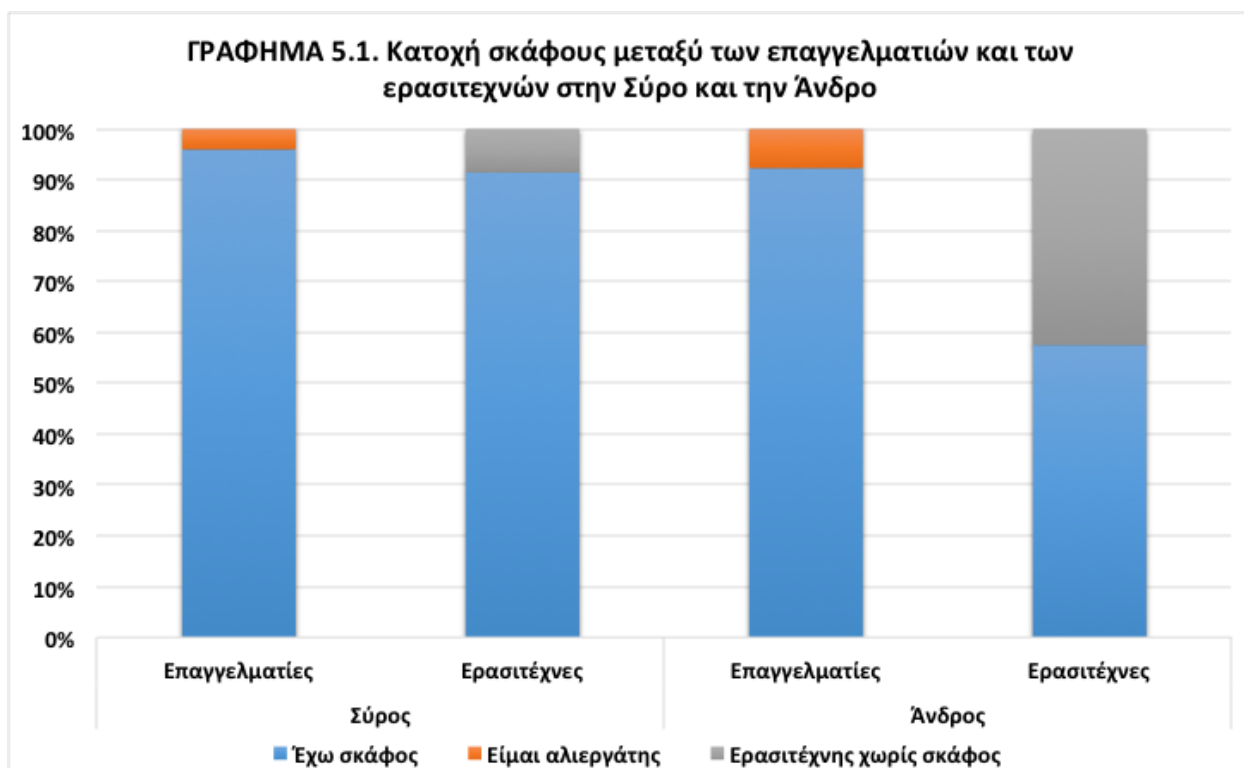
Όσον αφορά την συγκριτική αποτίμηση του καθαρού οικογενειακού εισοδήματος είναι εμφανές – παρά το γεγονός ότι η καταγραφή του εισοδήματος στηρίζεται στην πληροφόρηση που δίνουν οι ίδιοι οι ερωτώμενοι – ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων ανήκει στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, ενώ η ομάδα με το χαμηλότερο εισόδημα, συγκριτικά με τις άλλες, είναι οι επαγγελματίες αλιείς και η ομάδα με το υψηλότερο εισόδημα είναι οι ερασιτέχνες αλιείς σε κάθε μία από τις δύο περιοχές. Ο τοπικός πληθυσμός, από πλευράς κατανομής εισοδήματος τοποθετείται και στις δύο περιοχές στη μέση. Σχετικά με το

εκτιμώμενο ποσοστό μείωσης του οικογενειακού εισοδήματος από τους ίδιους τους ερωτώμενους κατά την τελευταία πενταετία, είναι εμφανές ότι το εισόδημα όσων εξαρτώνται από την μισθωτή εργασία ή τις συντάξεις μειώθηκε αισθητά, ενώ όσων εξαρτώνται από τα εισοδήματα των άλλων (π.χ. ασκούν ελεύθερο επάγγελμα ή άλλη εμπορική δραστηριότητα) το εισόδημά τους μειώθηκε σε αρκετά σημαντικό βαθμό κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης. Σε κάθε περίπτωση, οι επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης ήταν αρκετά σημαντικές πάνω στα εισοδήματα όλων των κατηγοριών, αλλά υπήρξαν αρκετά σημαντικές για τους επαγγελματίες αλιείς.

5. Η Κατάσταση της Αλιείας στις δύο περιοχές έρευνας

5.1. Περιγραφή των χαρακτηριστικών των αλιέων

Επισημαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας διαθέτει σκάφος (94% των επαγγελματιών και 73% των ερασιτεχνών) (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.1). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι συνολικά τρεις (3) επαγγελματίες αλιείς (ένας της Σύρου και δύο της Άνδρου) είναι αλιεργάτες.

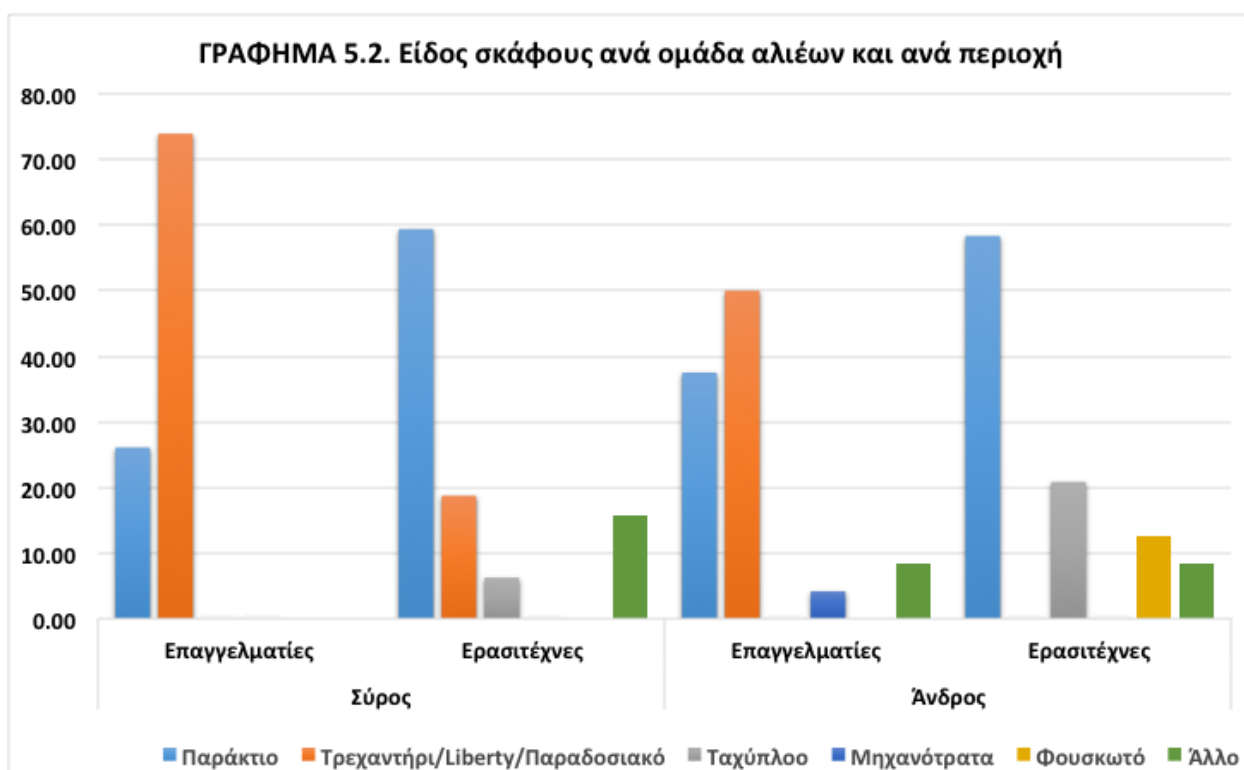

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, μεταξύ των ερωτώμενων της Σύρου βρέθηκαν (3) άτομα στη Σύρο (9% των ερασιτεχνών) και είκοσι (20) άτομα (43% των ερασιτεχνών) στην Άνδρο, οι οποίοι δεν διαθέτουν σκάφος, αλλά διαθέτουν ελαφρύτερα αλιευτικά εργαλεία όπως καλάμι, ψαροντούφεκο, κ.ά.

Τα σκάφη που διαθέτουν οι επαγγελματίες αλιείς των δύο περιοχών ανήκουν σε δύο κατηγορίες: παράκτια και παραδοσιακά, ενώ τα σκάφη που διαθέτουν οι ερασιτέχνες αλιείς είναι κυρίως παράκτια και ταχύπλοα (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.2).

Ειδικότερα, οι επαγγελματίες αλιείς στην Σύρο έχουν στην πλειοψηφία τους παραδοσιακά σκάφη (74%) και οι υπόλοιποι παράκτια σκάφη (26%), ενώ στην Άνδρο η έμφαση είναι μεγαλύτερη στα παράκτια σκάφη (50%) και λιγότερο στα παραδοσιακά (40%). Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς στη Σύρο, η πλειοψηφία έχει παράκτια σκάφη (59%), ενώ υπάρχουν επίσης παραδοσιακά (19%) και ταχύπλοα (6%). Αντίστοιχα, στην Άνδρο οι ερασιτέχνες διαθέτουν κυρίως παράκτια σκάφη (58%), και σε μικρότερο βαθμό ταχύπλοα (21%) και φουσκωτά (13%).

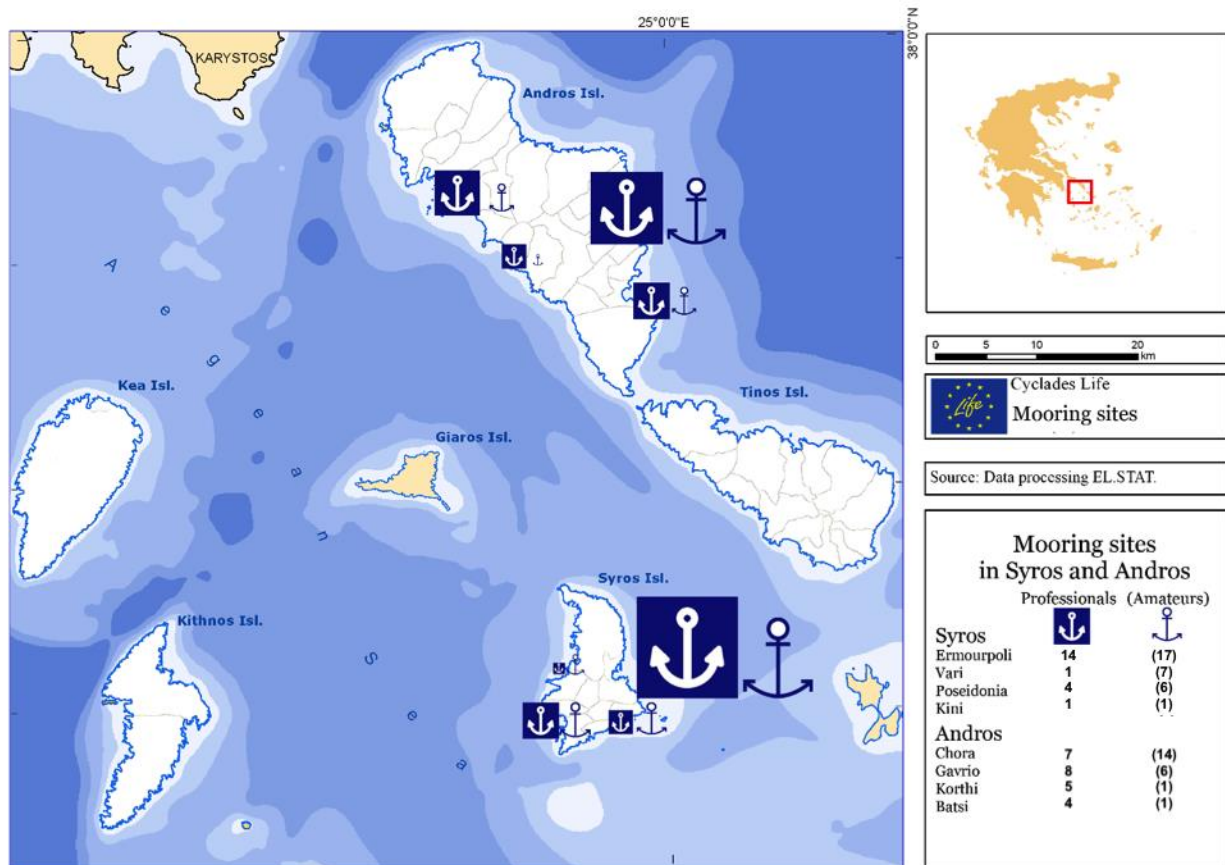
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η κατανομή των αλιέων στο χώρο εντός του καθενός από τα δύο νησιά παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αλιέων που ερωτήθηκε βρέθηκε στις πρωτεύουσες

των δύο νησιών, δηλαδή στη Ερμούπολη και την Χώρα (Άνδρου) αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι η κατανομή αυτή αφορά τον τόπο ελλιμενισμού των σκαφών (ΧΑΡΤΗΣ 5.1), καθώς ερωτήθηκε σημαντικός αριθμός αλιεργατών αλλά και ένα ερασιτεχνών αλιέων που δεν διαθέτουν σκάφος.

Πιο αναλυτικά, στην Ερμούπολη – και ειδικότερα στο Καρνάγιο – βρέθηκε το 70% των επαγγελματιών αλιέων και το 55% των ερασιτεχνών αλιέων με σκάφος. Στην περιοχή Φοίνικα/ Ποσειδωνίας ρωτήθηκε το 20% των επαγγελματιών και 20% των ερασιτεχνών, ενώ στην περιοχή Βάρη ρωτήθηκε το 5% των επαγγελματιών και το 23% των ερασιτεχνών. Τέλος, στο Κίνι εντοπίστηκε το 5% των επαγγελματιών και το 3% των ερασιτεχνών.

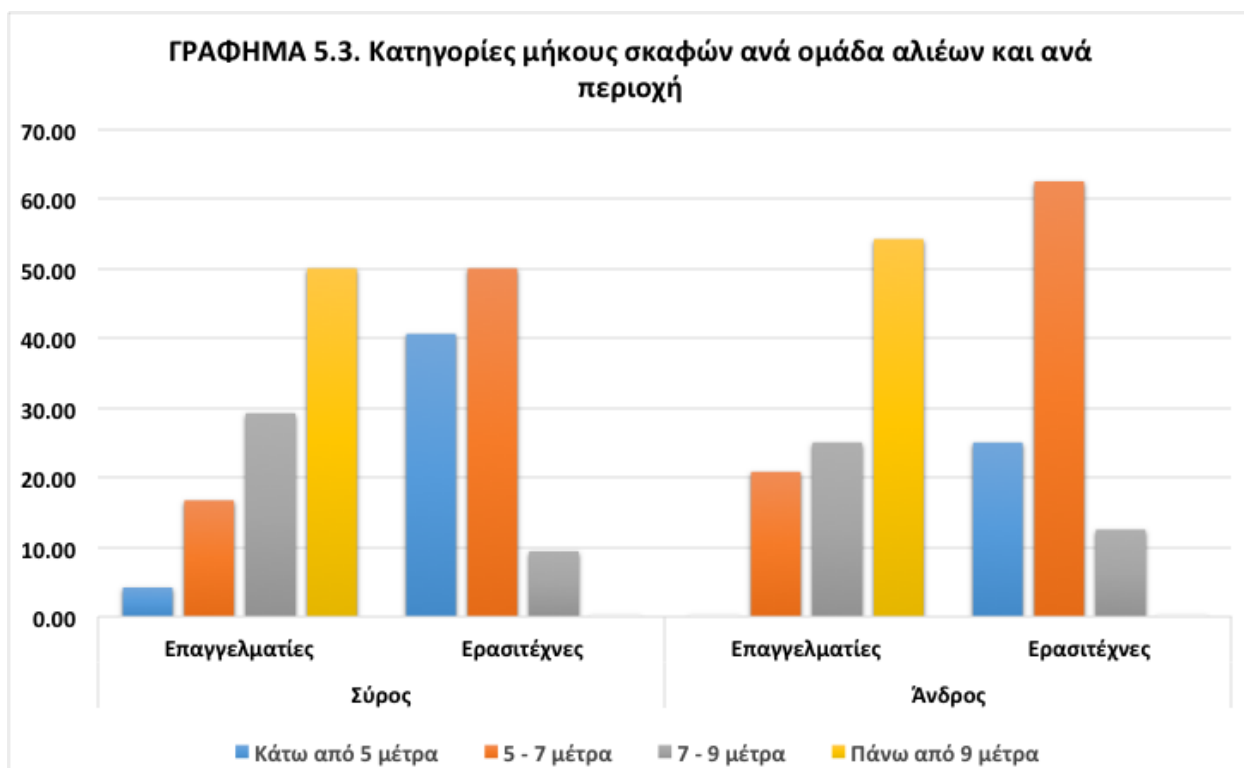
ΧΑΡΤΗΣ 5.1. Κατανομή σκαφών στους λιμένες των δύο νησιών ανά ομάδα αλιέων

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Αντίστοιχα στη Χώρα (Άνδρου) ερωτήθηκε το 29% των επαγγελματιών αλιέων και το 63% των ερασιτεχνών αλιέων με σκάφος. Στο βασικό λιμάνι του νησιού, στο Γαύριο εντοπίστηκε και ρωτήθηκε το 33% των επαγγελματιών και το 27% των ερασιτεχνών αλιέων, ενώ στο Κόρθι το 21% των επαγγελματιών και το 5% ερασιτεχνών αλιέων. Τέλος, στο Μπατσι βρέθηκε μόλις το 17% των επαγγελματιών και το 5% των ερασιτεχνών αλιέων.

Τα σκάφη των αλιέων – επαγγελματιών και ερασιτεχνών - είναι κατά κύριο λόγο μικρά σε μέγεθος (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.3). Ειδικότερα, στη Σύρο μόλις ένας (1) επαγγελματίας αλιέας (4% του συνόλου στην Σύρο) έχει σκάφος με μήκος μικρότερο των 5 μέτρων, ενώ 17% έχουν σκάφη με μήκος 5-7 μέτρα. Η αντίστοιχη εικόνα στην Άνδρο είναι ότι μόλις 21% των επαγγελματιών εκεί διαθέτει σκάφος με μέγεθος 5-7 μέτρα.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η συντριπτική πλειοψηφία (79%) των επαγγελματιών αλιέων στη Σύρο και στην Άνδρο διαθέτει σκάφος με μήκος πάνω από 7 μέτρα. Μεταξύ των ερωτώμενων υπάρχει και μικρός αριθμός πολύ μεγάλων σκαφών – πάνω από 15 μέτρα τα οποία αποτελούν εξαίρεση.

Αντίθετα, η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων στα δύο νησιά διαθέτει σκάφη σαφώς μικρότερα από αυτά των επαγγελματιών. Πιο συγκεκριμένα, το 91% των ερασιτεχνών της Σύρου και το 88% των ερασιτεχνών της Άνδρου διαθέτει σκάφη με μήκος μικρότερο των 7 μέτρων. Σε κάθε περίπτωση υπάρχει μια μικρή μερίδα ερασιτεχνών αλιέων που έχει τη δυνατότητα να συναγωνίζεται τους επαγγελματίες στη δυνατότητα που έχουν να απομακρύνονται αρκετά από τον τόπο τους.

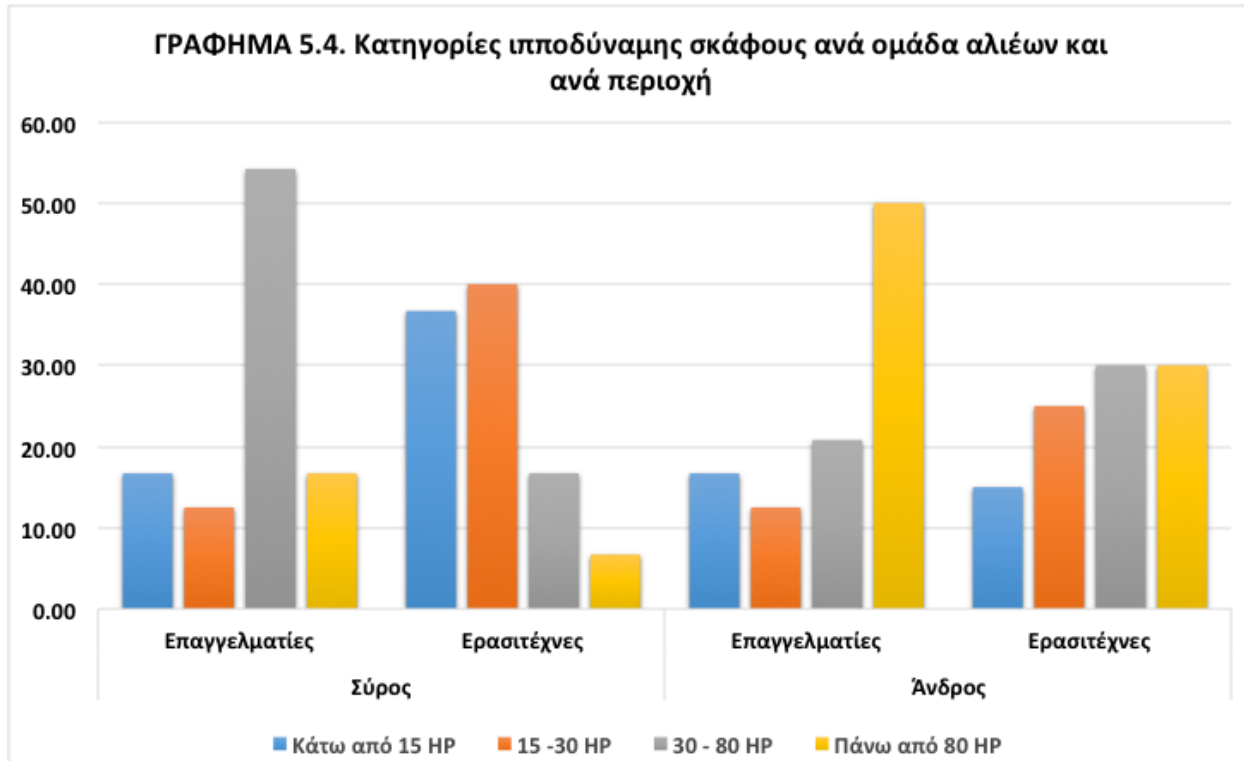
Η μεγάλη υποδύναμη δίνει τη δυνατότητα στα σκάφη των αλιέων να συντομεύσουν το αλιευτικό ταξίδι, ενώ παράλληλα επιτρέπει τόσο στους επαγγελματίες όσο και στους ερασιτέχνες να έχουν γρήγορη πρόσβαση σε μακρινές περιοχές. Επίσης, όλοι οι σχεδόν αλιείς διαθέτουν κατά κανόνα μηχανές μεγαλύτερης υποδύναμης από την επιτρεπόμενη, αλλά οι ίδιοι θεωρούν ότι η μεγαλύτερη υποδύναμη τους δίνει μεγαλύτερη ασφάλεια και ευκολία πρόσβασης στα αλιευτικά πεδία της προτίμησής τους.

Η υποδύναμη λοιπόν των σκαφών των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου και ακόμα περισσότερο των επαγγελματιών της Άνδρου είναι υψηλή (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.4). Συγκεκριμένα, στη Σύρο το ένα τρίτο (29%) των επαγγελματιών αλιέων έχει σκάφος με μηχανή ως 30 HP, ενώ περισσότεροι από τους μισούς (54%) διαθέτουν σκάφος με μηχανή από 30 ως 80 HP και περίπου 17% έχουν σκάφος με υποδύναμη άνω των 80 HP. Αντίστοιχα, στην Άνδρο το ένα τρίτο (29%) των επαγγελματιών αλιέων έχει σκάφος με μηχανή ως 30 HP, ένας στους πέντε (21%) διαθέτει σκάφος μηχανή από 30 ως 80 HP και οι μισοί (50%) έχουν σκάφος με υποδύναμη άνω των 80 HP. Είναι σαφές ότι στην Άνδρο, οι επαγγελματίες αλιείς επενδύουν σε μεγαλύτερη υποδύναμη με στόχο να βρίσκονται σε ευνοϊκότερη θέση προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις αντίξοες καιρικές συνθήκες ή να διανύουν μεγαλύτερες αποστάσεις σε σύντομο χρόνο.

Αντίστοιχη είναι η κατάσταση των ερασιτεχνών αλιέων στα δύο νησιά, παρότι οι ερασιτέχνες της Άνδρου ανήκουν ουσιαστικά σε δύο κατηγορίες με βάση την υποδύναμη της μηχανής του

σκάφους: α) εκείνους που περιορίζονται σε μικρές αποστάσεις και μεταβαίνουν σε κοντινά αλιευτικά πεδία (που διαθέτουν σκάφη με μικρή υποδύναμη) και β) εκείνους που μετακινούνται μακρύτερα καθώς διαθέτουν μεγαλύτερη υποδύναμη (και πιθανότατα και μεγαλύτερα σκάφη).

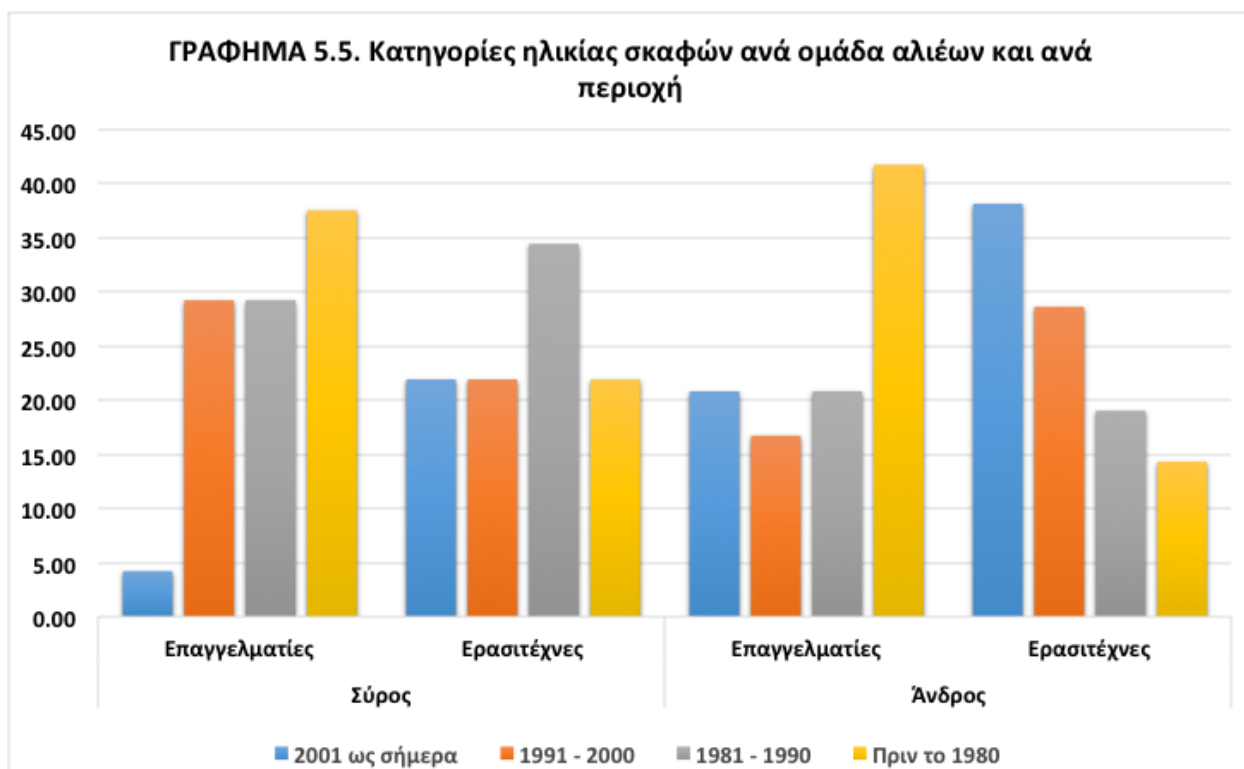
Στη Σύρο, η κατηγορία των ερασιτεχνών με σκάφη μικρής υποδύναμης αντιπροσωπεύει το 77% του συνόλου (κάτω από 30 HP), η κατηγορία με τη μεσαία υποδύναμη συγκεντρώνει το 17% του συνόλου (30 – 80 HP), η κατηγορία με μεγάλη υποδύναμη αποτελεί το 7% του συνόλου (πάνω από 80 HP). Στην Άνδρο, αντίστοιχα, η κατηγορία των ερασιτεχνών με σκάφη μικρής υποδύναμης αντιπροσωπεύει το 40% του συνόλου (κάτω από 30 HP), η κατηγορία με τη μεσαία υποδύναμη συγκεντρώνει το 30% του συνόλου (30 – 80 HP), η κατηγορία με μεγάλη υποδύναμη αποτελεί το 30% του συνόλου (πάνω από 80 HP). Και μεταξύ των ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου κυριαρχεί η αντίληψη ότι η μεγαλύτερη υποδύναμη βοηθά στην αντιμετώπιση των αντιξοοτήτων της αλιευτικής δραστηριότητας.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η ηλικία του σκάφους είναι μια ακόμα σημαντική παράμετρος για την εκτίμηση των παραγωγικών δυνατοτήτων των αλιέων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.5). Η ηλικία των σκαφών των επαγγελματιών και στα δύο νησιά είναι σχετικά μεγάλη, ενώ η ηλικία των σκαφών των ερασιτεχνών είναι συγκριτικά μικρή.

Στη Σύρο, το 33% των σκαφών των επαγγελματιών αλιέων είναι μικρότερο των 27 ετών, το 29% των σκαφών έχει ηλικία 28-37 ετών και το 38% των σκαφών έχει ηλικία άνω των 37 ετών. Αντίστοιχα, στην Άνδρο κάτω των 27 ετών είναι το 38% των σκαφών των επαγγελματιών αλιέων, μεταξύ 28-37 ετών είναι το 21% των σκαφών και άνω των 37 ετών είναι το 42% των σκαφών.

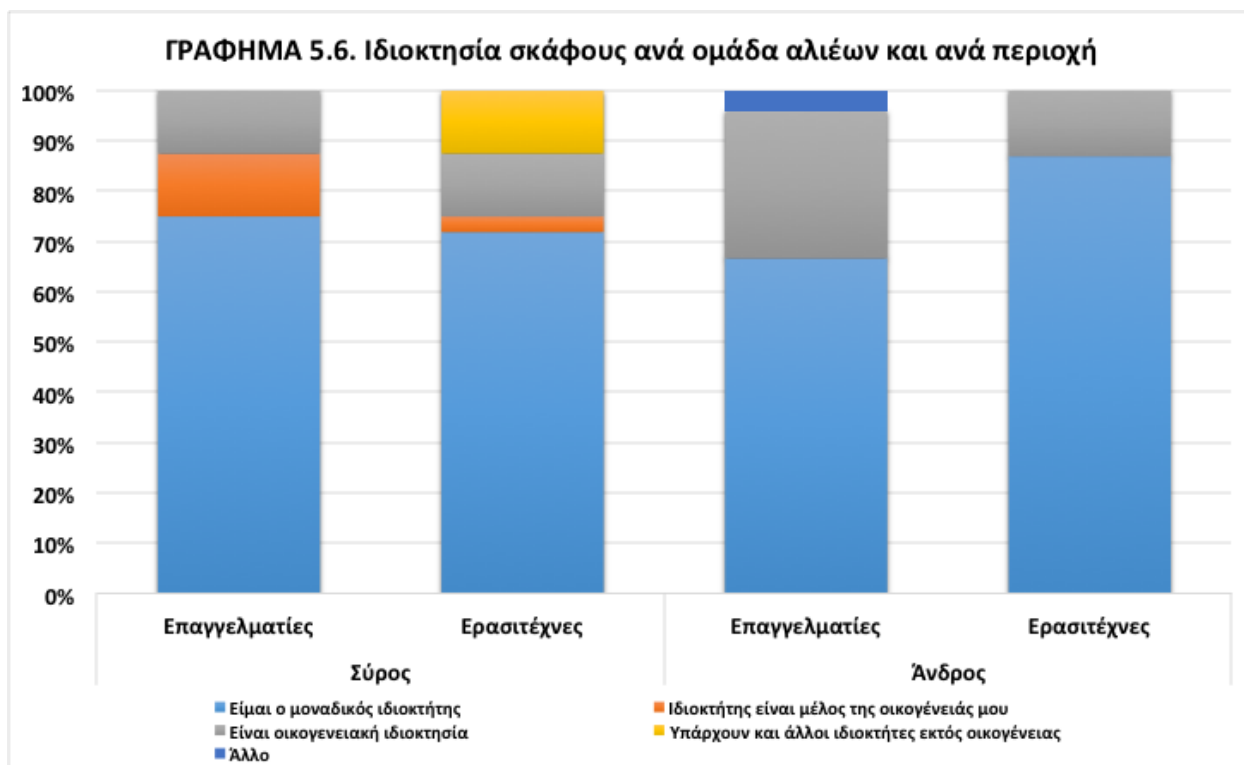

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Τα σκάφη των ερασιτεχνών αλιέων είναι σχετικά νεότερα σε ηλικία από τα σκάφη των επαγγελματιών αλιέων και στα δύο νησιά. Ειδικότερα, στη Σύρο το 22% των ερασιτεχνικών

σκαφών έχουν ηλικία κάτω από τα 17 έτη, το 22% είναι μεταξύ 18-27 ετών και το υπόλοιπο 56% είναι άνω των 27 ετών. Στην Άνδρο, το 38% των ερασιτεχνικών σκαφών είναι μικρότερα των 17 ετών, το 29% είναι μεταξύ 18-27 ετών και το υπόλοιπο 33% είναι άνω των 27 ετών.

Η ιδιοκτησία των αλιευτικών σκαφών είναι κυρίως ατομική υπόθεση καθώς ο αλιέας είναι και ο μοναδικός ιδιοκτήτης του σκάφους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.6). Η πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων και στα δύο νησιά είναι μοναδικοί ιδιοκτήτες του σκάφους (75% στη Σύρο και 67% στην Άνδρο) στο οποίο εργάζονται, όμως ένα σημαντικό τμήμα των επαγγελματιών εργάζεται στο σκάφος του οποίου ιδιοκτήτης είναι ο γιος/ η κόρη ή η σύζυγος) (13% στη Σύρο) είτε εργάζεται στο σκάφος που είναι οικογενειακή ιδιοκτησία (13% στη Σύρο και 29% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η ιδιοκτησία του σκάφους για τους επαγγελματίες αλιείς είναι αρκετά σημαντική υπόθεση καθώς συνδέεται τόσο με την επαγγελματική τους άδεια - και κατ' επέκταση με την επαγγελματική τους ταυτότητα - όσο και με τη δυνατότητα που έχουν να λάβουν αποζημίωση

καταστρέφοντας το σκάφος τους ή να το μεταβιβάσουν (διαδοχή) σε κάποιο μέλος της οικογένειάς τους που θα αναλάβει ως επαγγελματίας αλιέας το σκάφος και θα συνεχίσει τη δραστηριότητα αυτή.

Για τους ερασιτέχνες αλιείς και στα δύο νησιά η κατάσταση είναι πιο ξεκάθαρη καθώς η μεγάλη πλειοψηφία είναι μοναδικοί ιδιοκτήτες (72% στη Σύρο και 87% στην Άνδρο) του σκάφους τους, ενώ υπάρχει και ένας αριθμός ερασιτεχνών των οποίων το σκάφος είναι οικογενειακή ιδιοκτησία (13% στη Σύρο και 13% στην Άνδρο). Ιδιαίτερα στην Σύρο εντοπίστηκαν ερασιτέχνες που έχουν αγοράσει σκάφη με άτομα που δεν είναι μέλη της οικογένειάς τους (13%). Επίσης, θα πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του ότι αρκετοί ερασιτέχνες αλιείς είναι παιδιά επαγγελματιών αλιέων που δεν επέλεξαν να διαδεχθούν τον πατέρα τους στο επάγγελμα του αλιέα, αλλά ασχολούνται ερασιτεχνικά με την αλιεία.

Τα αλιευτικά εργαλεία των επαγγελματιών και των ερασιτεχνών διαφέρουν σημαντικά, αν και η πρόσβαση που έχουν στη σύγχρονη τεχνολογία είναι αρκετά σημαντική και για τις δύο ομάδες αλιέων. Έτσι λοιπόν, η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών χρησιμοποιεί δίκτυα απλάδια, δίχτυα μανωμένα, παραγάδια, καθετή, κ.λπ. ενώ μικρός αριθμός διαθέτει ψυγείο.

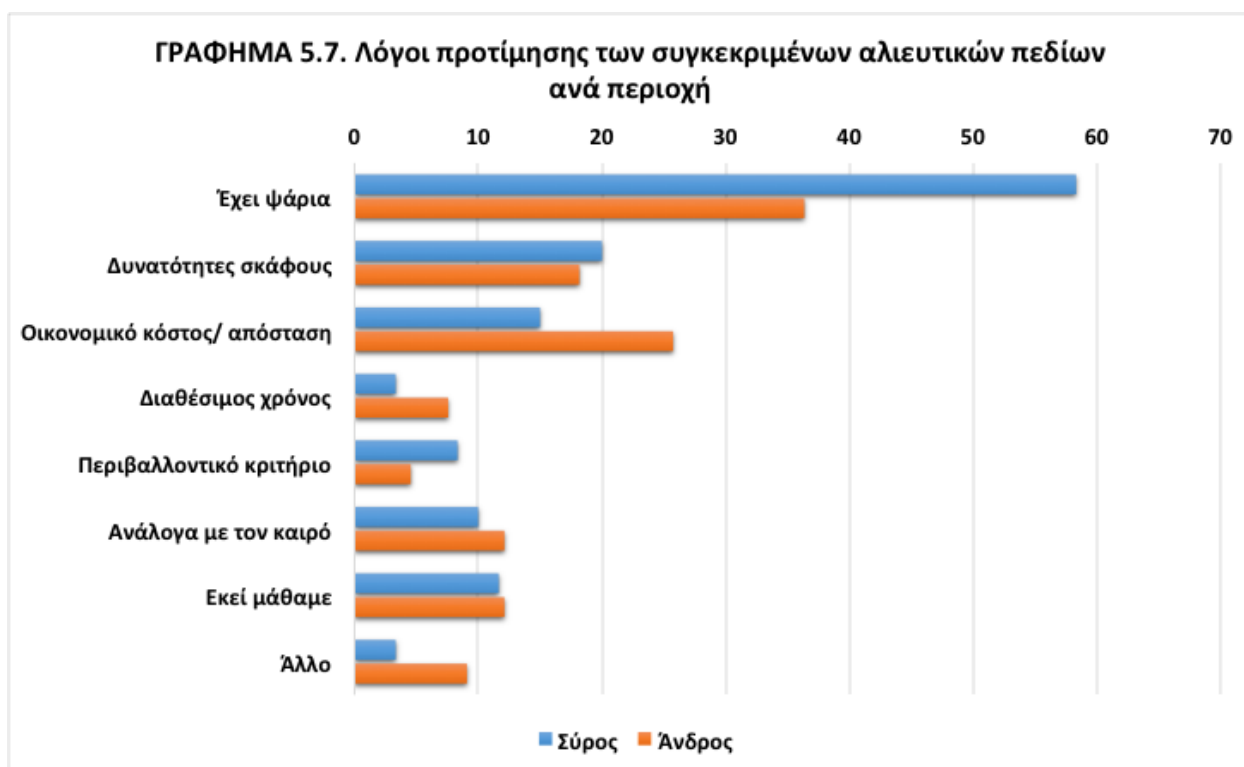
Οι ερασιτέχνες αλιείς δεν επιτρέπεται να ρίχνουν δίχτυα αλλά μπορούν να χρησιμοποιούν λιγότερο παραγωγικά εργαλεία όπως καθετή, συρτή καθώς επίσης παραγάδια (με περιορισμένο αριθμό αγκιστριών). Παρόλα αυτά ο εξοπλισμός των ερασιτεχνών αλιέων είναι αρκετά εξεζητημένος, καθώς πολλοί κάνουν χρήση GPS, βυθόμετρου και ραντάρ εντοπισμού των ψαριών. Ο εξοπλισμός αυτό διευκολύνει την αλιευτική τους δραστηριότητα αλλά την ίδια στιγμή βοηθά στην αύξηση των αλιευμάτων τους.

5.2. Η αλιευτική δραστηριότητα στις δύο περιοχές

Τα αλιευτικά πεδία που προτιμούν οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς διαφέρουν σε βαθμό, παρότι συχνά παρατηρείται ανταγωνισμός των δύο κατηγοριών αλιέων σε συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία. Γνωρίζουμε επίσης ότι οι αλιείς της Άνδρου περιορίζονται στις

όμορες περιοχές, ενώ οι αλιείς της Σύρου έχουν μεγαλύτερο εύρος δραστηριοποίησης. Επίσης, είναι ενδιαφέρον ότι παρότι οι επαγγελματίες της Σύρου αναφέρουν ότι αλιεύουν γύρω από την Άνδρο δεν προκύπτει από κάπου το αντίστροφο, ότι δηλαδή οι επαγγελματίες της Άνδρου επιλέγουν τα αλιευτικά πεδία της Σύρου.

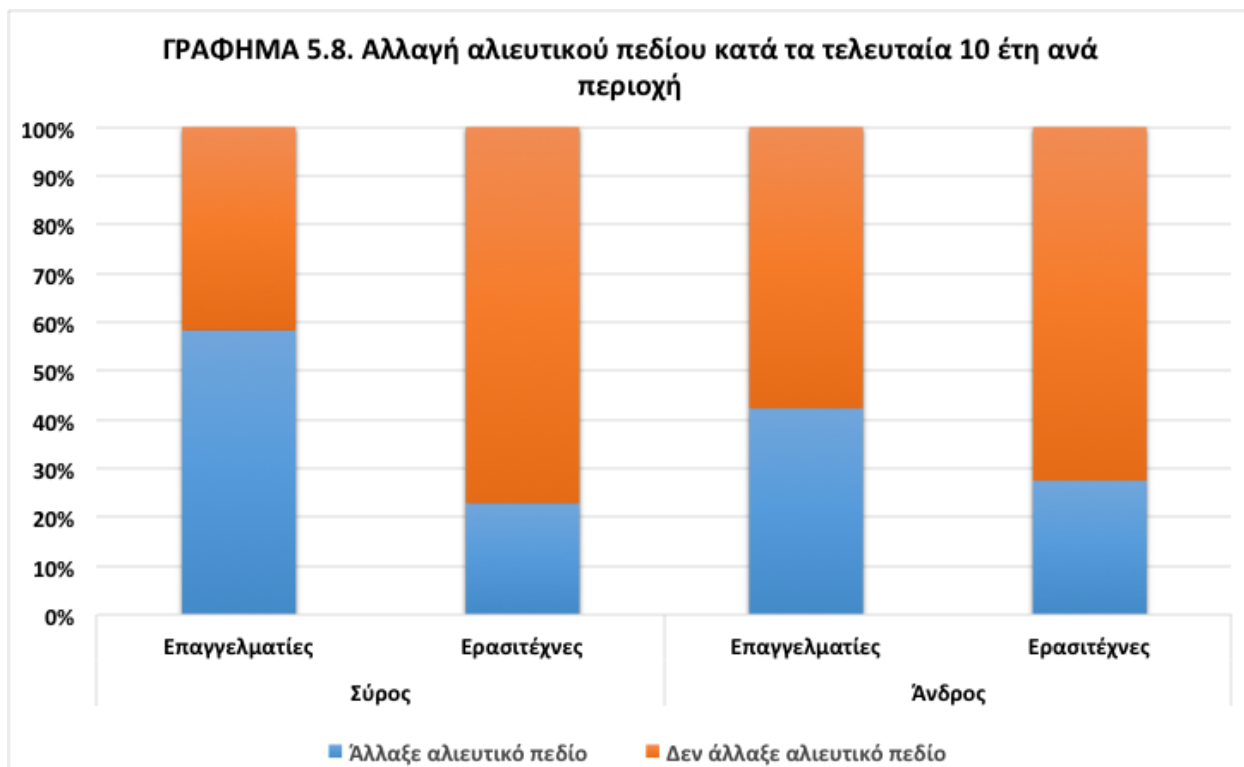
Οι λόγοι για τους οποίους προτιμώνται συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία διαφέρουν σημαντικά από περιοχή σε περιοχή (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.7). Οι αλιείς της Σύρου αναφέρουν αρκετά συχνά ότι επιδιώκουν καλύτερη ψαριά (τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και από πλευράς ποιότητας) (58%), καθώς επίσης σημαντικός λόγος για την προτίμησή τους στα συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία είναι οι δυνατότητες του σκάφους τους (20%), το οικονομικό κόστος και η απόσταση (26%), ενώ υπάρχει και ένα ποσοστό που αναφέρει ότι προτιμώνται συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία λόγω οικογενειακής ή άλλης παράδοσης (12%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Οι αλιείς της Άνδρου παρουσιάζουν μια εικόνα παρόμοια με αυτή των αλιέων της Σύρου όσον αφορά το ότι προτιμούν αλιευτικά πεδία λόγω της ψαριάς (36%), όμως σημαντικός αριθμός υπογραμμίζει την απόσταση και το κόστος μετάβασης σε απομακρυσμένες περιοχές (26%) καθώς επίσης ότι συνεκτιμούν τις δυνατότητες των σκαφών τους (18%). Επίσης, αξίζει να επισημανθεί ότι ικανός αριθμός αναφέρει τις δυσκολίες του καιρού (12%), ενώ αντίστοιχος με την Σύρο είναι ο αριθμός εκείνων που λένε ότι επισκέπτονται συγκεκριμένα αλιευτικά πεδία λόγω οικογενειακής ή άλλης παράδοσης (12%).

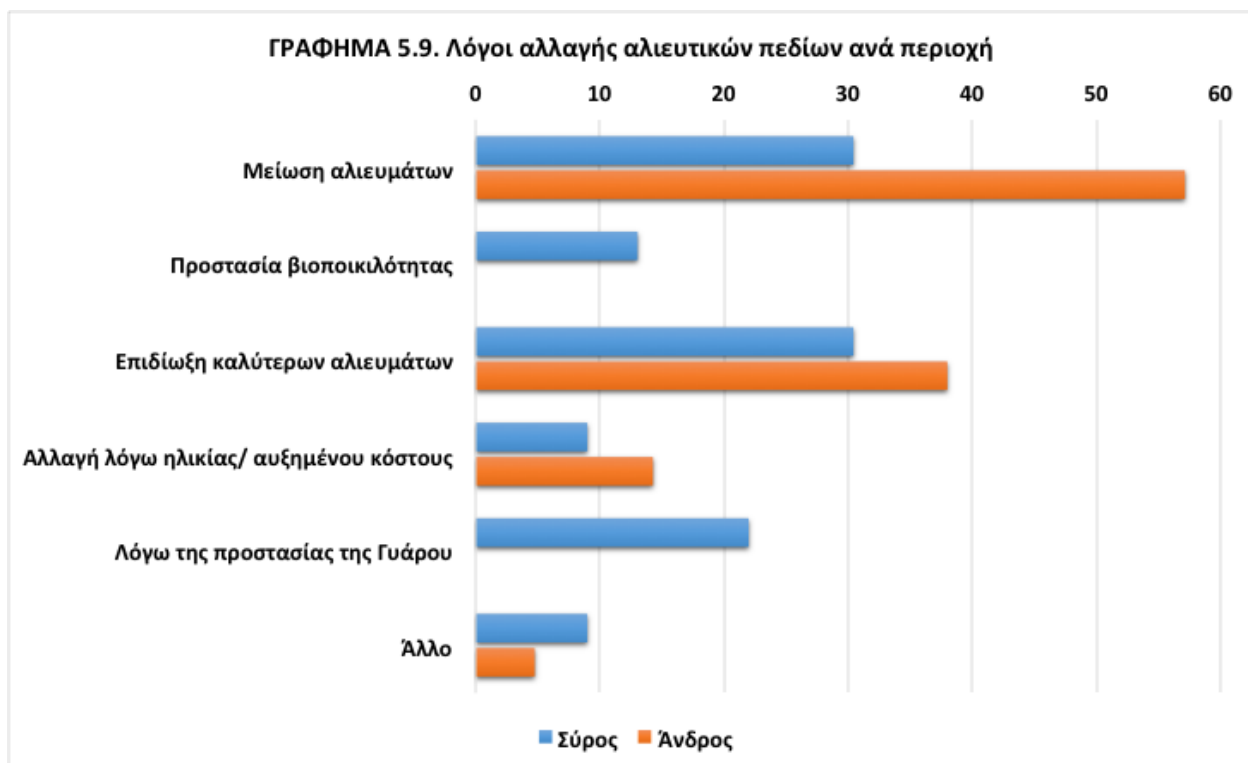
Παρόλα αυτά φαίνεται ότι οι αλιείς δεν χρησιμοποιούν συνεχώς τα ίδια αλιευτικά πεδία. Στο ερώτημα αν έχουν αλλάξει αλιευτικά πεδία κατά τα τελευταία 10 έτη, το ένα τρίτο των αλιέων (35%) - επαγγελματιών και ερασιτεχνών - και στα δύο νησιά απάντησε καταφατικά (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.8). Πιο συγκεκριμένα, πάνω από το 50% των επαγγελματιών και το 25% των ερασιτεχνών αλιέων άλλαξε αλιευτικό πεδίο τα τελευταία έτη.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Στη Σύρο, ειδικότερα, το 58% των επαγγελματιών αλιέων και το 23% των ερασιτεχνών και στην Άνδρο το 42% των επαγγελματιών αλιέων και το 27% των ερασιτεχνών άλλαξε αλιευτικό πεδίο τα τελευταία δέκα έτη.

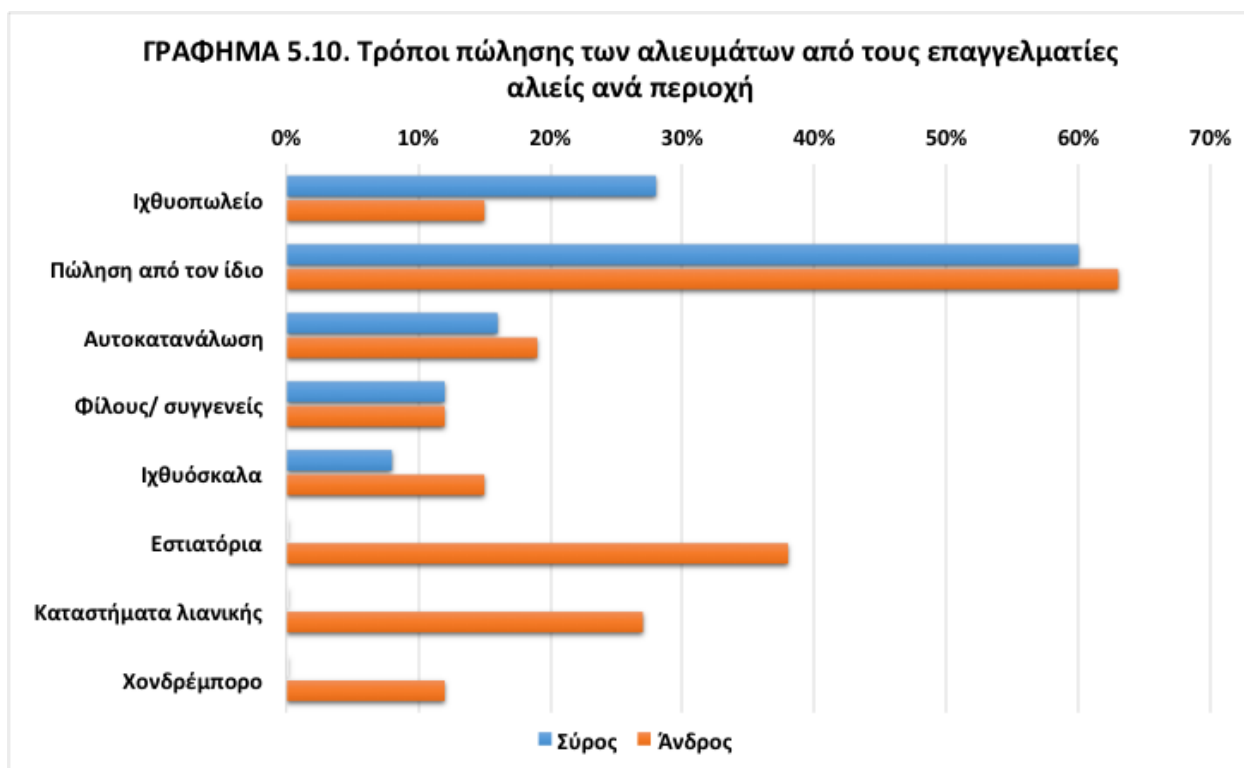
Γνωρίζοντας ότι οι τρεις στους πέντε που άλλαξαν αλιευτικά πεδία τα τελευταία έτη είναι επαγγελματίες και οι υπόλοιποι είναι ερασιτέχνες, μπορούμε να κατανοήσουμε και τους λόγους οι οποίοι αναφέρονται σχετικά με τα αίτια της αλλαγής αλιευτικών πεδίων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.9). Ειδικότερα, στη Σύρο ως σημαντικότερος λόγος αλλαγής των αλιευτικών πεδίων αναφέρεται η επιδίωξη λήψης καλύτερων αλιευμάτων (30%), παράλληλα με την μείωση των αλιευμάτων (30%) στα παλαιότερα αλιευτικά πεδία, ενώ για μια μερίδα αλιέων η αλλαγή αλιευτικών πεδίων οφείλεται στην προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή της Γυάρου (22%), καθώς επίσης λόγω προστασίας της βιοποικιλότητας (13%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στην Άνδρο, ως σημαντικότερος λόγος αλλαγής των αλιευτικών πεδίων αναφέρεται η αντιμετώπιση της μείωσης των αλιευμάτων (57%) και στη συνέχεια η επιδίωξη λήψης καλύτερων αλιευμάτων (38%). Στην συνέχεια αναφέρθηκε ως λόγος αλλαγής αλιευτικών πεδίων η μετακίνηση σε κοντινότερα αλιευτικά πεδία λόγω μεγαλύτερης ηλικίας ή λόγω κόστους (14%).

Οι τρόποι πώλησης των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες αλιείς διαφέρουν αρκετά μεταξύ των δύο περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.10). Αν και τυπικά οι ερασιτέχνες αλιείς δεν αναφέρουν τρόπους πώλησης της παραγωγής τους – δεδομένου ότι δεν προβλέπεται μια τέτοια διαδικασία – παρόλα αυτά γνωρίζουμε από την επιτόπια έρευνας ότι διαθέτουν τα αλιεύματά τους στην οικογένεια, σε συγγενείς και φίλους – στους τελευταίους συχνά με αμοιβή.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Υπάρχουν αναφορές σε πώληση αλιευμάτων από ερασιτέχνες αλιείς, οι οποίοι είτε συμπληρώνουν το εισόδημά τους είτε επιχειρούν να επιβιώσουν στο πλαίσιο των σύγχρονων

συνθηκών οικονομικής ύφεσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις δε, αυτές οι πρακτικές οδηγούν σε ευθείες αντιπαράθεσεις μεταξύ των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στις δύο περιοχές καθώς ορισμένοι ερασιτέχνες πωλούν τα αλιεύματά τους σε χαμηλότερη τιμή από ό,τι οι επαγγελματίες, εισάγοντας μια μορφή «αθέμιτου ανταγωνισμού». Από την άλλη πλευρά, πολλοί επαγγελματίες δεν προχωρούν σε ανοικτή καταγγελία των ερασιτεχνών ότι πωλούν τα αλιεύματά τους καθώς συχνά συνδέονται με αυτούς με συγγενικές ή φιλικές σχέσεις.

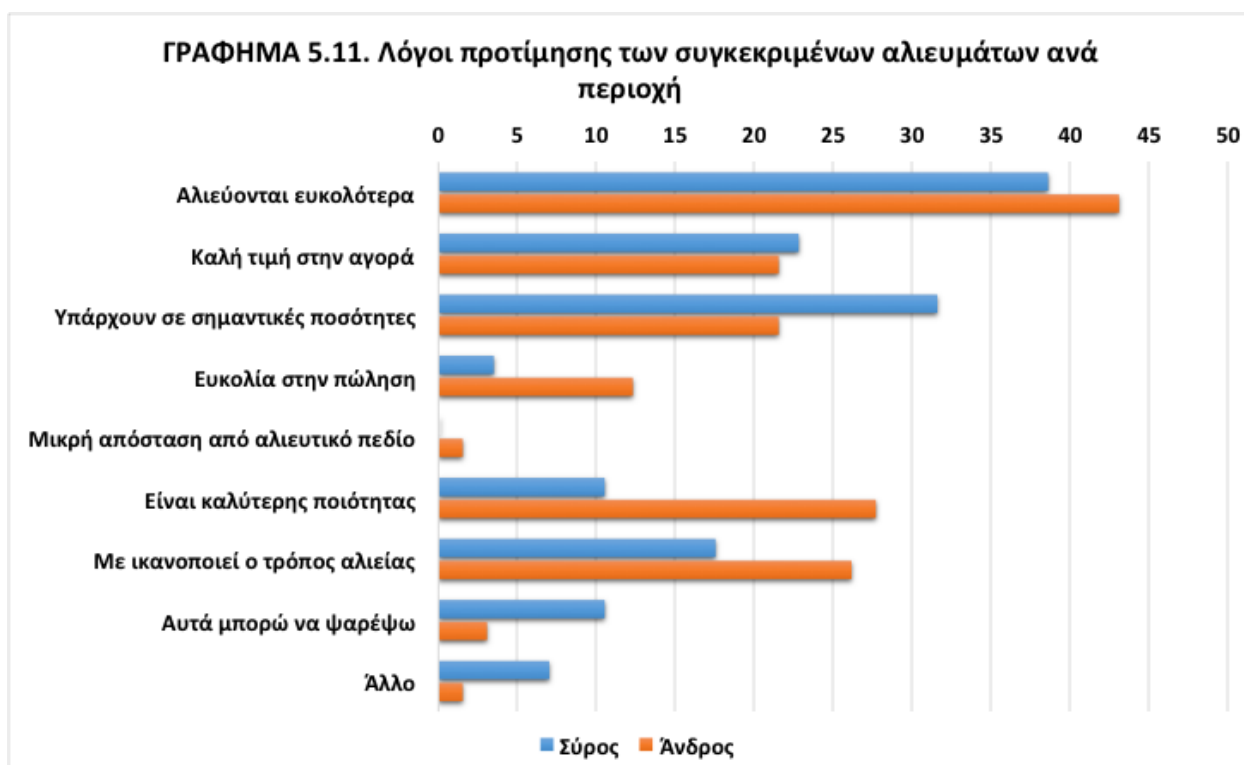
Η πώληση των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες της Σύρου γίνεται κατά κύριο λόγο από τους ίδιους τους αλιείς με την χρήση των προσωπικών σχέσεων που έχουν ή μέσω της δυνατότητας που έχουν οι ίδιοι να πωλούν τα αλιεύματά τους στο λιμάνι (60%), ενώ ο δεύτερος σημαντικότερος τρόπος είναι η διάθεση των αλιευμάτων τους μέσω ιχθυοπωλείου (28%). Στη συνέχεια υπάρχουν δύο άλλοι τρόποι διάθεσης των αλιευμάτων, συγκεκριμένα πώληση σε φίλους / συγγενείς (12%) και στην ιχθυόσκαλα (8%). Τέλος, σημαντικό ποσοστό επαγγελματιών αλιέων (16%) αναφέρουν ότι υπάρχει και η αυτοκατανάλωση που φυσικά δεν μπορεί να αγνοηθεί ως τρόπος διάθεσης των αλιευμάτων.

Από την άλλη μεριά στην Άνδρο, παρατηρούνται διάφοροι τρόποι διάθεσης των αλιευμάτων από τους επαγγελματίες αλιείς που προφανώς συνδέονται με το γεγονός ότι η ζήτηση για αλιεύματα είναι αρκετά εποχική και συνολικά περιορισμένη (συγκριτικά με την Σύρο). Στην Άνδρο βασικός τρόπος διάθεσης των αλιευμάτων είναι μέσω της πώλησής τους από τους ίδιους τους αλιείς (63%), ενώ ακολουθεί η διάθεση των αλιευμάτων σε εστιατόρια (38%) και σε καταστήματα λιανικής (27%). Άλλες οδοί πώλησης των αλιευμάτων είναι η διάθεσή τους σε ιχθυοπωλεία (15%), στην ιχθυόσκαλα (15%) ή σε χονδρέμπορο (12%), ή τέλος πώληση σε συγγενείς και φίλους (12%). Φυσικά όπως ήδη αναφέρθηκε και στην περίπτωση της Σύρου, σημαντικό ποσοστό (19%) αλιέων που δεν μπορεί να αγνοηθεί ως ένας ακόμα τρόπος διάθεσης των αλιευμάτων που συνδέεται με την εξοικονόμηση εισοδήματος από την πλευρά των αλιέων.

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι οι αλιείς προσπαθούν να αυξήσουν το εισόδημά τους πουλώντας οι ίδιοι τα αλιεύματά τους, κάνοντας παράλληλα χρήση των τυπικών και άτυπων-διαπροσωπικών σχέσεων. Αυτό είναι εμφανές και στις δύο περιοχές, παρότι στην Άνδρο το συγκριτικά μικρότερο μέγεθος της τοπικής αγοράς που διευρύνεται πολύ εποχικά δημιουργεί

ιδιαίτερες συνθήκες προκειμένου για την διάθεση των αλιευμάτων. Και στις δύο περιοχές υπάρχει μια εγγενής αντίφαση που συνδέεται με το γεγονός ότι οι αλιείς αδυνατούν να ανταποκριθούν με επαρκείς ποσότητες αλιευμάτων όταν υπάρχει υψηλή ζήτηση στις περιόδους αιχμής, ενώ αντίθετα έχουν αδυναμία προώθησης των αλιευμάτων τους στις περιόδους χαμηλής ζήτησης. Έτσι φαίνεται ότι οι επαγγελματίες αλιείς πρέπει να είναι ιδιαίτερα ευέλικτοι και προσαρμοστικοί ανάλογα με τις περιόδους, ώστε να καταφέρνουν να διαθέτουν τα αλιεύματά τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, εκμεταλλευόμενοι τις κάθε φορά συνθήκες και ευκαιρίες.

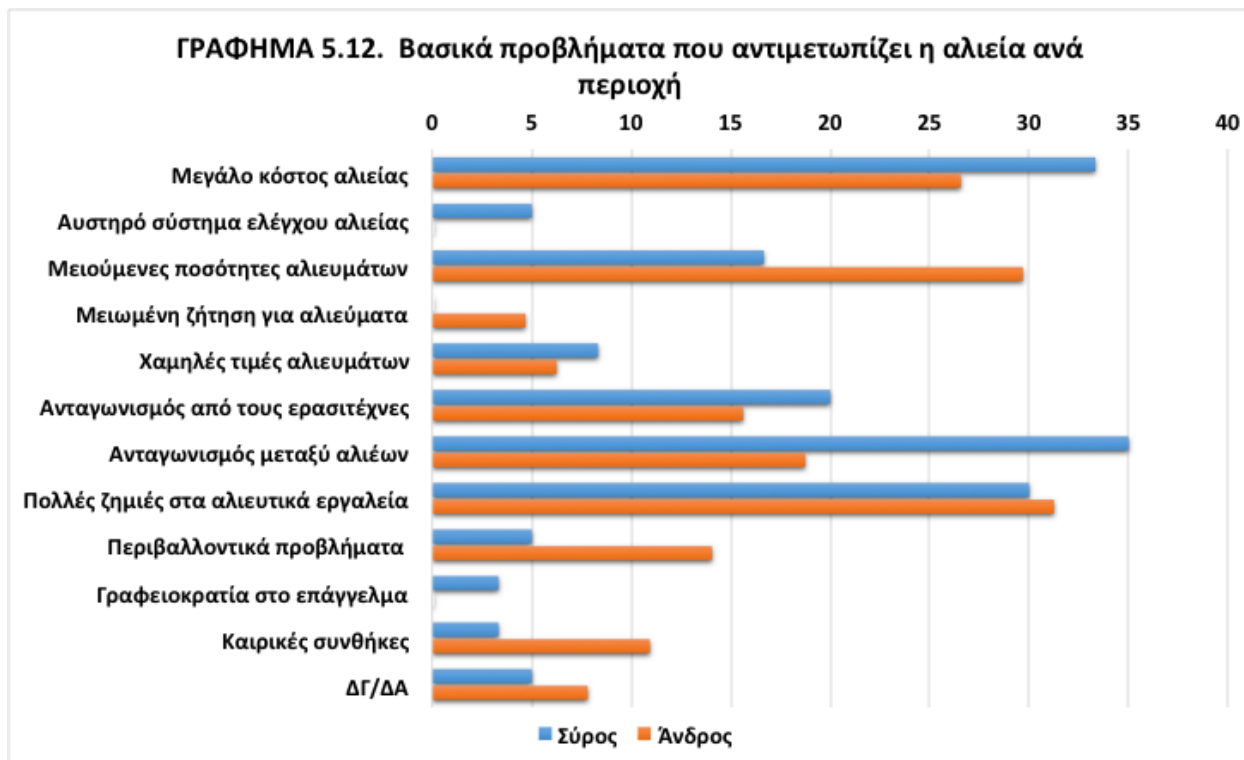
Τα κριτήρια βάσει των οποίων οι αλιείς στοχεύουν σε συγκεκριμένα είδη αλιευμάτων διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή καθώς αυτά διαφοροποιούνται από εποχή σε εποχή μέσα στη διάρκεια του έτους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.11).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Είναι σαφές ότι οι αλιείς και των δύο περιοχών στοχεύουν σε αλιεύματα που πιάνονται ευκολότερα (39% στη Σύρο και 43% στην Άνδρο). Όμως εκτός αυτού του κριτηρίου που σαφώς εξυπηρετεί όλες τις ομάδες αλιέων, οι αλιείς της Σύρου ενδιαφέρονται περισσότερο έναντι των συναδέλφων τους της Άνδρου για την ύπαρξη σημαντικών ποσοτήτων αλιευμάτων (32% στη Σύρο έναντι 22% στην Άνδρο). Από την άλλη μεριά, οι αλιείς της Άνδρου ενδιαφέρονται εξίσου με τους συναδέλφους τους της Σύρου να συλλέξουν αλιεύματα που έχουν καλή τιμή στην αγορά (22% στην Άνδρο έναντι 23% στη Σύρο), ενώ τους ενδιαφέρει περισσότερο από τους Συριανούς να έχουν καλύτερης ποιότητας αλιεύματα (28% στην Άνδρο έναντι 11% στη Σύρο), να τους ικανοποιεί ο τρόπος αλιείας (26% στην Άνδρο έναντι 18% στη Σύρο) και να υπάρχει ευκολία στην πώληση (12% στην Άνδρο έναντι 4% στη Σύρο).

Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 5.12 όπου αποτυπώνονται τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η αλιεία στις δύο περιοχές φαίνεται ότι υφίστανται σημαντικές ομοιότητες αλλά και διαφορές στα προβλήματα που εντοπίζονται από τους αλιείς των δύο περιοχών.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, για τους αλιείς της Σύρου, το πιο σημαντικά προβλήματα είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ των αλιέων (35%), το μεγάλο κόστος της αλιείας (33%) και οι ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία (30%). Ακολουθούν δύο ακόμα προβλήματα, συγκεκριμένα ο ανταγωνισμός με τους ερασιτέχνες (20%) και οι μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων (17%).

Οι αλιείς της Άνδρου ιεραρχούν κάπως διαφορετικά τα προβλήματα, θέτοντας ως σημαντικότερα προβλήματα τις ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία (31%), τις μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων (30%) και το μεγάλο κόστος της αλιείας (27%). Στη συνέχεια αναφέρονται ο ανταγωνισμός μεταξύ των αλιέων (19%), ο ανταγωνισμός με τους ερασιτέχνες (16%), τα περιβαλλοντικά προβλήματα (14%), και οι καιρικές συνθήκες (11%).

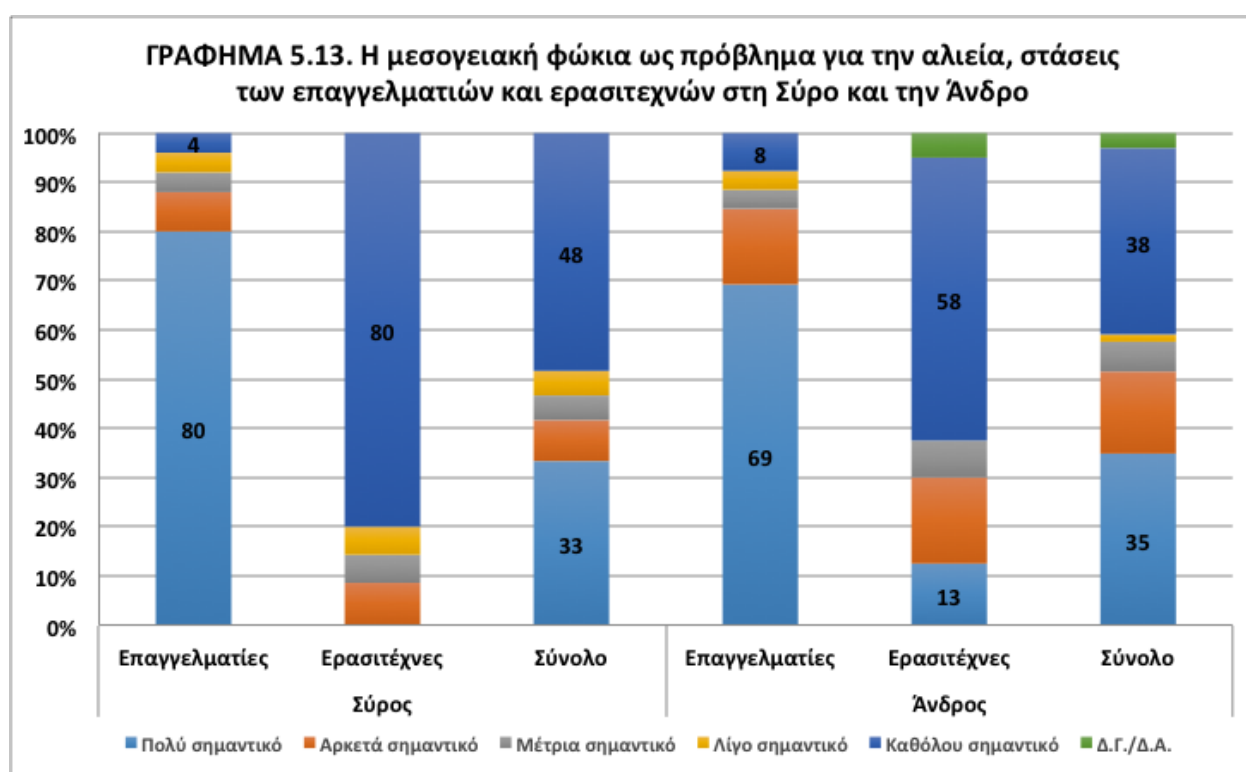
Αξίζει να σημειωθεί ότι στα αναγνωριζόμενα ως προβλήματα από τους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου συμφωνούν και αρκετοί ερασιτέχνες αλιείς του νησιού, καθώς συγχρωτίζονται αρκετά συχνά μεταξύ τους. Με την πάροδο του χρόνου φαίνεται ότι συγκλίνουν οι απόψεις επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων.

Στο ερώτημα αν η μεσογειακή φώκια αποτελεί πρόβλημα για την αλιεία, το οποίο τέθηκε για πρώτη φορά στους ερωτώμενους στην παρούσα έρευνα, οι επαγγελματίες αλιείς είναι αυτοί που θεωρούν ότι είναι πολύ σημαντικό πρόβλημα (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.13.).

Πιο συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών είναι αυτοί που θεωρούν ότι η μεσογειακή φώκια είναι πολύ σημαντικό ή αρκετά σημαντικό πρόβλημα για την αλιευτική τους δραστηριότητα (88% στη Σύρο και 84% στην Άνδρο), καθώς οι φώκιες θεωρούνται ότι καταστρέφουν τα αλιευτικά τους εργαλεία (κυρίως δίχτυα), καθώς επίσης να αφαιρούν τα αλιεύματα και μειώνουν την ψαριά των αλιέων.

Οι ερασιτέχνες αλιείς από την άλλη πλευρά, και στις δύο περιοχές, στην πλειοψηφία τους θεωρούν ότι η μεσογειακή φώκια δεν είναι καθόλου ή είναι μικρό πρόβλημα για την αλιευτική τους δραστηριότητα (86% στη Σύρο και 58% στην Άνδρο). Βέβαια, υπάρχει ένα αξιόλογο ποσοστό των ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου συγκριτικά που υποστηρίζουν ότι η μεσογειακή φώκια είναι πολύ σημαντικό ή αρκετά σημαντικό πρόβλημα για την αλιευτική τους δραστηριότητα (21% στην Άνδρο έναντι 9% στη Σύρο).

Όσον αφορά τον τοπικό πληθυσμό, ο οποίος θεωρητικά είναι ο λιγότερο ενημερωμένος σχετικά με τα ζητήματα και τα προβλήματα της αλιείας, είναι κάπως διχασμένος στο ερώτημα αυτό. Για παράδειγμα στη Σύρο, πάνω από τους μισούς ερωτώμενους του τοπικού πληθυσμού θεωρούν ότι οι φώκιες δεν δημιουργούν κανένα πρόβλημα ή δημιουργούν μικρό πρόβλημα στην αλιεία (53%), ενώ ένα πολύ σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων θεωρεί ότι οι φώκιες δημιουργούν πολύ σημαντικό ή αρκετά σημαντικό πρόβλημα στην αλιεία (43%). Υπάρχει και ένα ποσοστό περίπου 5% που θεωρεί ότι δημιουργούν μέτριο πρόβλημα.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Στην Άνδρο, όμως, όπου όπως φαίνεται οι απόψεις των επαγγελματιών αλιέων έχουν μεγαλύτερη διείσδυση στην τοπική κοινωνία, μόλις δύο στους πέντε ερωτώμενους του τοπικού πληθυσμού αναφέρουν ότι η φώκια δεν δημιουργεί καθόλου πρόβλημα ή δημιουργεί μικρό πρόβλημα στην αλιεία (40%), ενώ περισσότεροι από τους μισούς θεωρούν ότι η φώκια δημιουργεί πολύ σημαντικό ή αρκετά σημαντικό πρόβλημα στην αλιεία (52%).

Είναι σαφές ότι οι επαγγελματίες αλιείς που θεωρούν ότι η μεσογειακή φώκια είναι πολύ σημαντικό πρόβλημα για την αλιευτική του δραστηριότητα, έχουν επικοινωνήσει το πρόβλημα αυτό στις άλλες ομάδες πληθυσμού ενδυναμώνοντας το υφιστάμενο πρόβλημα. Το ζήτημα αυτό χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και θα πρέπει να αναδειχθεί και να συζητηθεί ώστε να υπάρξει καλύτερη ενημέρωση προς τους άμεσα και έμεσα ενδιαφερόμενους, καθώς επίσης να υπάρξουν αποζημιώσεις στα αλιευτικά εργαλεία των αλιέων που θίγονται από αποδεδειγμένες περιπτώσεις καταστροφής τους από την μεσογειακή φώκια.

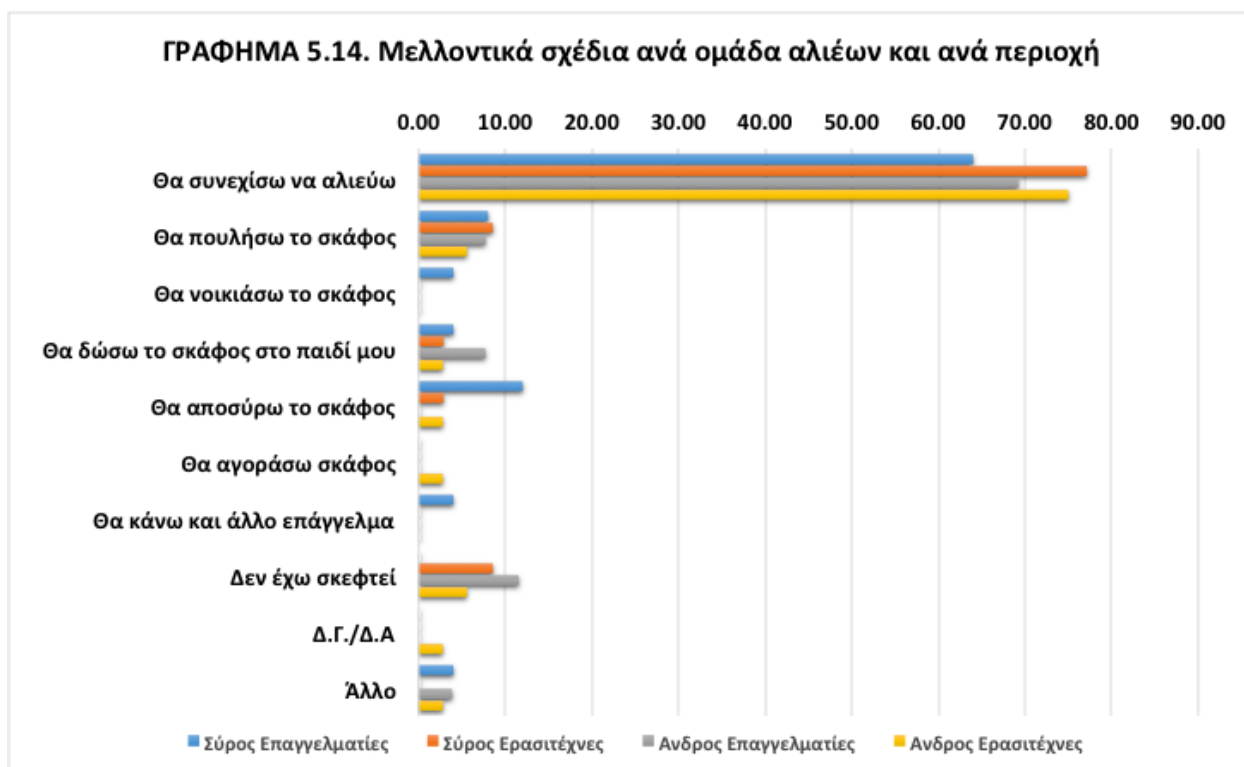
Στο ερώτημα τι θα ήθελαν να μάθουν σχετικά με το επάγγελμα του αλιέα (για τους επαγγελματίες) ή για την αλιεία ως δραστηριότητα (για τους ερασιτέχνες) η αυθόρμητη απάντηση πολλών επαγγελματιών είναι ότι γνωρίζουν αρκετά και δεν θεωρούν ότι υπάρχουν πολλά πράγματα για να μάθουν κάτι για το επάγγελμά τους – υπονοώντας ότι είναι περισσότερο τρόπος ζωής παρά ένα επάγγελμα που διδάσκεται σε κάποιους που δεν έχουν σχέση με τον κλάδο – αλλά θα πρέπει να ενημερωθούν για όσα πράγματα δεν γνωρίζουν, παραπλεύρως του επαγγέλματός τους. Οι ερασιτέχνες συνήθως ενδιαφέρονται να μάθουν τεχνικές ψαρέματος ή άλλες πληροφορίες γύρω από την αλιεία.

Τα μελλοντικά σχέδια των αλιέων δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο νησιών (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.14), καθώς τα μελλοντικά σχέδια των επαγγελματιών αφορούν τη συνέχιση του επαγγέλματός τους και τα μελλοντικά σχέδια των ερασιτεχνών αφορούν τη στάση τους απέναντι σε μια δραστηριότητα της οποίας η σημασία ποικίλει καθώς εξαρτάται από τα υπόλοιπα επαγγελματικά ή οικογενειακά τους σχέδια.

Μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι η πρόθεση για συνέχιση της αλιευτικής δραστηριότητας των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου και της Άνδρου είναι περίπου ταυτόσημη (64% έναντι 69%), ενώ αντίστοιχος αριθμός επαγγελματιών και των δύο νησιών αναφέρει ότι θα πουλήσει το σκάφος του (8% έναντι 8%). Αξιόλογος αριθμός επαγγελματιών αλιέων της Σύρου αναφέρουν ότι θα αποσύρουν το σκάφος τους (12%), ενώ κάποιοι αναφέρουν ότι θα νοικιάσουν το σκάφος τους (4%), θα δώσουν το σκάφος στο παιδί τους (4%) ή ότι θα κάνουν άλλο επάγγελμα (4%). Αντίστοιχα, ορισμένοι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου αναφέρουν ότι θα δώσουν το σκάφος στο παιδί τους (8%), ενώ σημαντικός αριθμός δηλώνει ότι δεν έχει σκεφτεί τι θα κάνει (12%). Παρότι δεν αναφέρεται ρητά από τους ερωτώμενους ως απάντηση σε αυτό το

ερώτημα, Η φθίνουσα πορεία της αλιευτικής δραστηριότητας ως επαγγελματικής δραστηριότητας είναι έκδηλη από το σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών που δηλώνουν ότι θα πουλήσουν ή θα αποσύρουν το σκάφος τους και στις δύο περιοχές.

Όσον αφορά την ερασιτεχνική αλιεία παρατηρούνται αντίστοιχες στάσεις των ερασιτεχνών αλιέων και στις δύο περιοχές για την συνέχιση της αλιευτικής τους δραστηριότητας (77% στη Σύρο έναντι 75% στην Άνδρο). Επίσης, με παρόμοιο τρόπο αναφέρονται στην πρόθεση να πουλήσουν το σκάφος τους (9% στη Σύρο και 6% στην Άνδρο), στην πρόθεση να δώσουν το σκάφος στο παιδί τους (3% στη Σύρο έναντι 3% στην Άνδρο), ενώ ένα αξιόλογο ποσοστό αναφέρει ότι δεν έχει σκεφτεί τι θα κάνει (9% στη Σύρο και 6% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

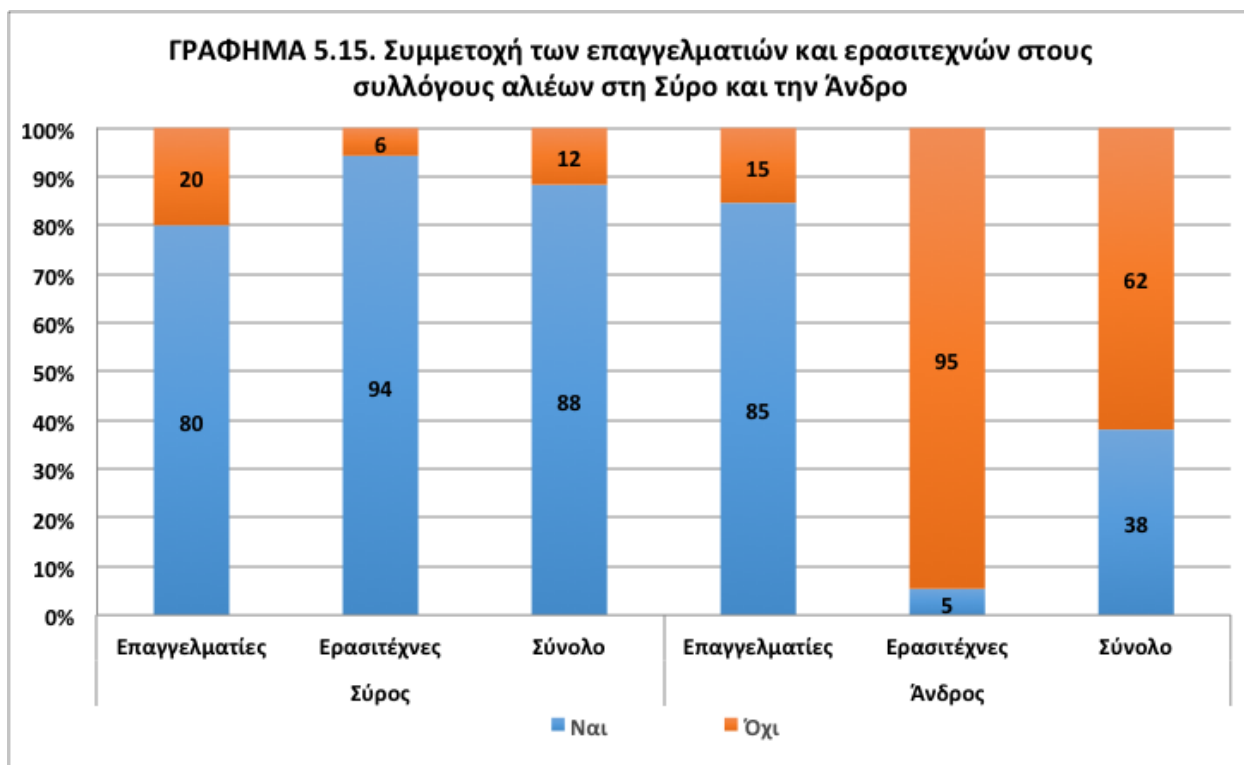
Είναι σαφές από τις απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα ότι ούτε οι επαγγελματίες ούτε οι ερασιτέχνες προτίθενται να εγκαταλείψουν την αλιευτική δραστηριότητα, παρά τις όποιες δυσκολίες και προβλήματα αναφέρουν. Για τους περισσότερους, πέρα από μέσο

προσπορισμού εισοδήματος, η αλιεία συνιστά έναν τρόπο ζωής που συνδέεται στενά με την καθημερινότητά τους στις δύο περιοχές έρευνας.

5.3. Στάσεις των αλιέων σχετικά με τη συμμετοχή σε συλλόγους και τη συνεργασία μεταξύ τους

Στο τμήμα αυτό συζητώνται ερωτήματα που έχουν τεθεί και πρώτη φορά στην παρούσα έρευνα (2016/17) και αφορούν τις στάσεις και τις απόψεις των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων σχετικά με ζητήματα συμμετοχής τους και συνεργασίας τους σε επαγγελματικό πλαίσιο.

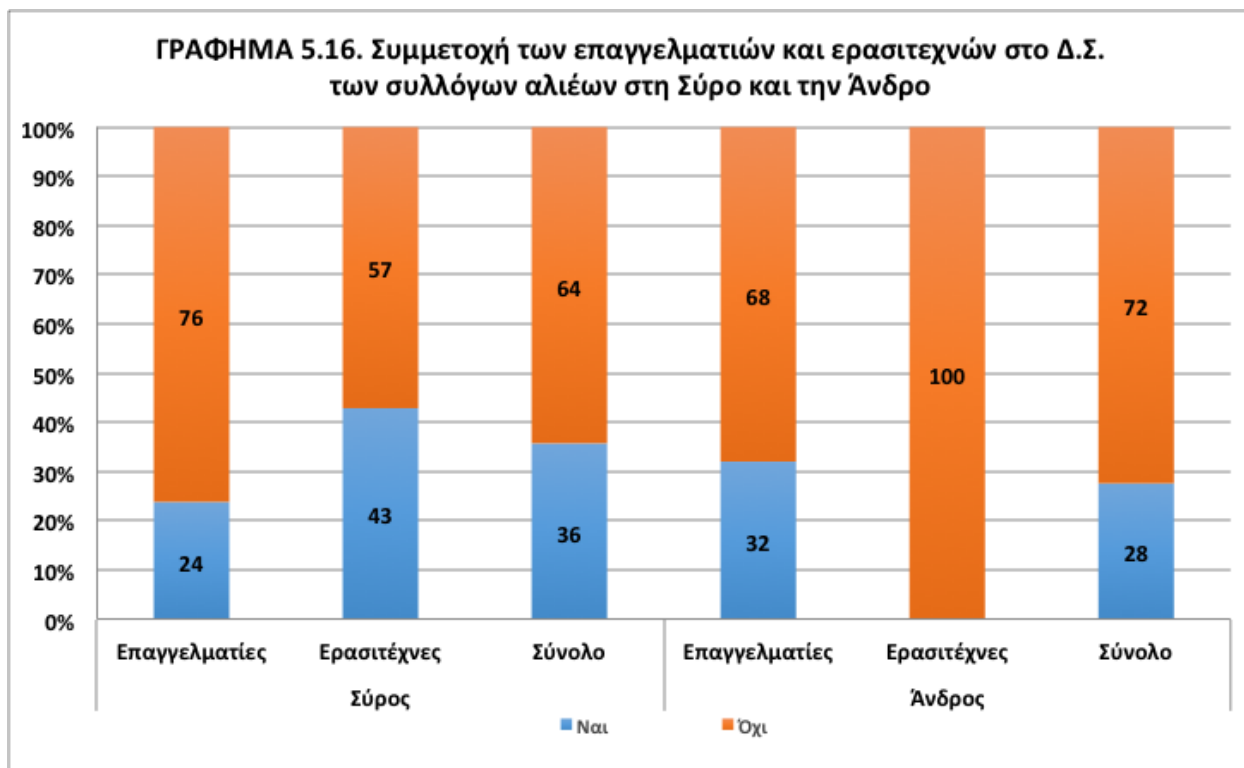
Στο ερώτημα αν συμμετέχουν σε συλλόγους παρουσιάζεται μια διαφοροποιημένη εικόνα μεταξύ επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στην περιοχή της Άνδρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.15.)

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πιο συγκεκριμένα, ενώ η συμμετοχή σε επαγγελματικούς συλλόγους είναι υψηλή και στις δύο περιοχές, όσον αφορά την συμμετοχή σε ερασιτεχνικούς συλλόγους υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην Σύρο και την Άνδρο. Η διαφορά οφείλεται στο ότι στην Άνδρο δεν υπάρχουν σύλλογοι ερασιτεχνών αλιέων, όπως στην Σύρο και άρα οι ερασιτέχνες αλιείς εκεί δεν έχουν την δυνατότητα συμμετοχής.

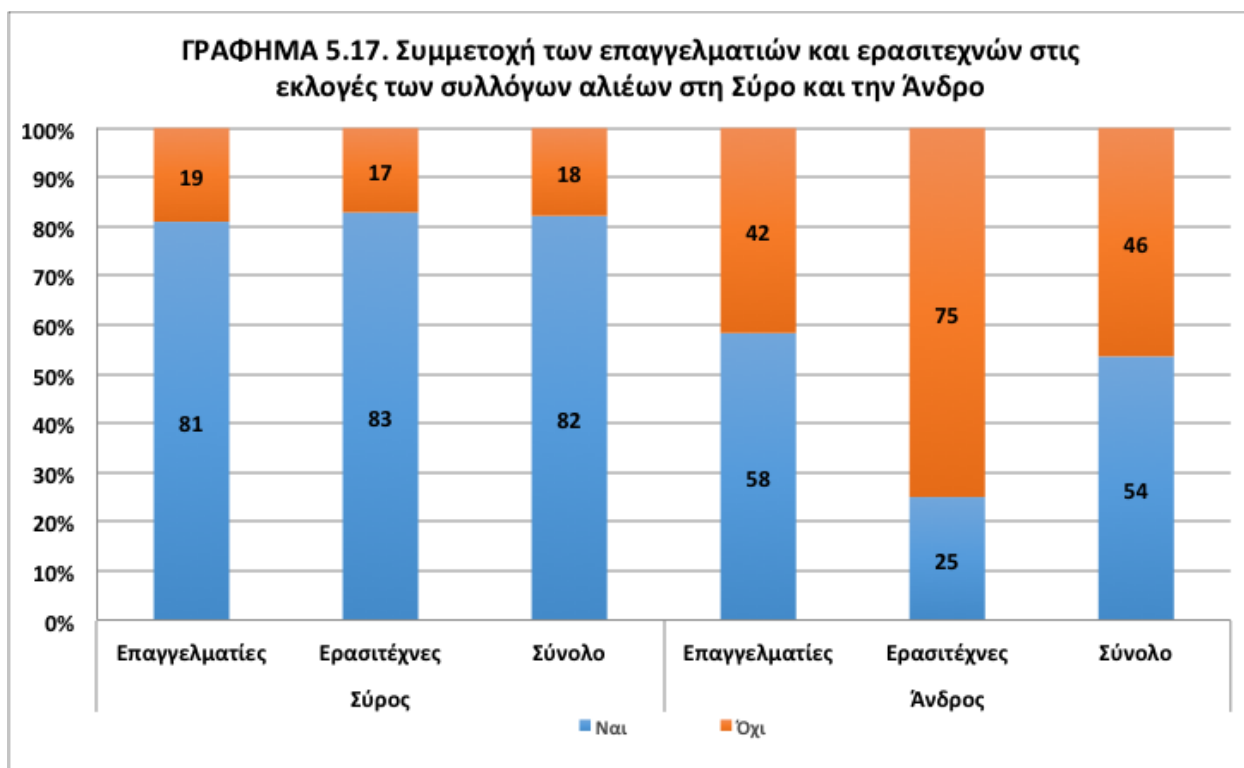
Συνδεδεμένο με το προηγούμενο ερώτημα είναι αυτό που αφορά την συμμετοχή των ερωτώμενων στο Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου τους. Και σε αυτό το ερώτημα φαίνεται ότι πολλοί από τους ερωτώμενους εμπλέκονται και στην διοίκηση των συλλόγων τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.16), με εξαίρεση τους ερασιτέχνες της Άνδρου που δεν έχουν σύλλογο.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Στο ερώτημα αν συμμετέχουν στις εκλογές των συλλόγων τους, βλέπουμε μια διαφοροποιημένη εικόνα συμμετοχής μεταξύ των δύο περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.17.). Στη Σύρο, η συμμετοχή των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στις εκλογές του συλλόγου τους είναι

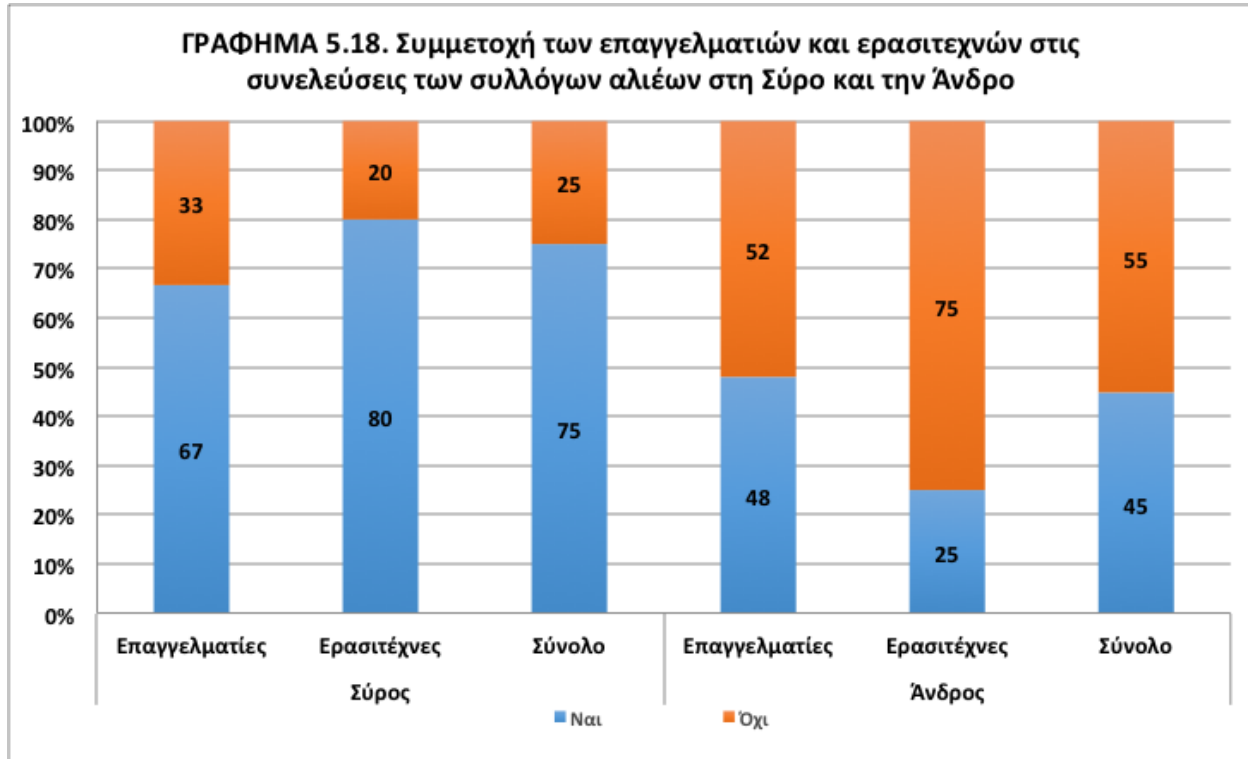
ιδιαίτερα υψηλή (81% και 83% αντίστοιχα), ενώ η συμμετοχή των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου στις εκλογές του συλλόγου τους δεν είναι αρκετά υψηλή (58%). Αυτή η διαφορά στην συμμετοχή μεταξύ των δύο περιοχών είναι σημαντικό χαρακτηριστικό που δεν μπορεί να αγνοηθεί όταν αναφερόμαστε στον βαθμό οργάνωσης των αλιέων.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Οι απαντήσεις στο προηγούμενο ερώτημα συνδέονται με το επόμενο ερώτημα που αφορά την συμμετοχή στις συνελεύσεις του συλλόγου των ερωτώμενων αλιέων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.18.).

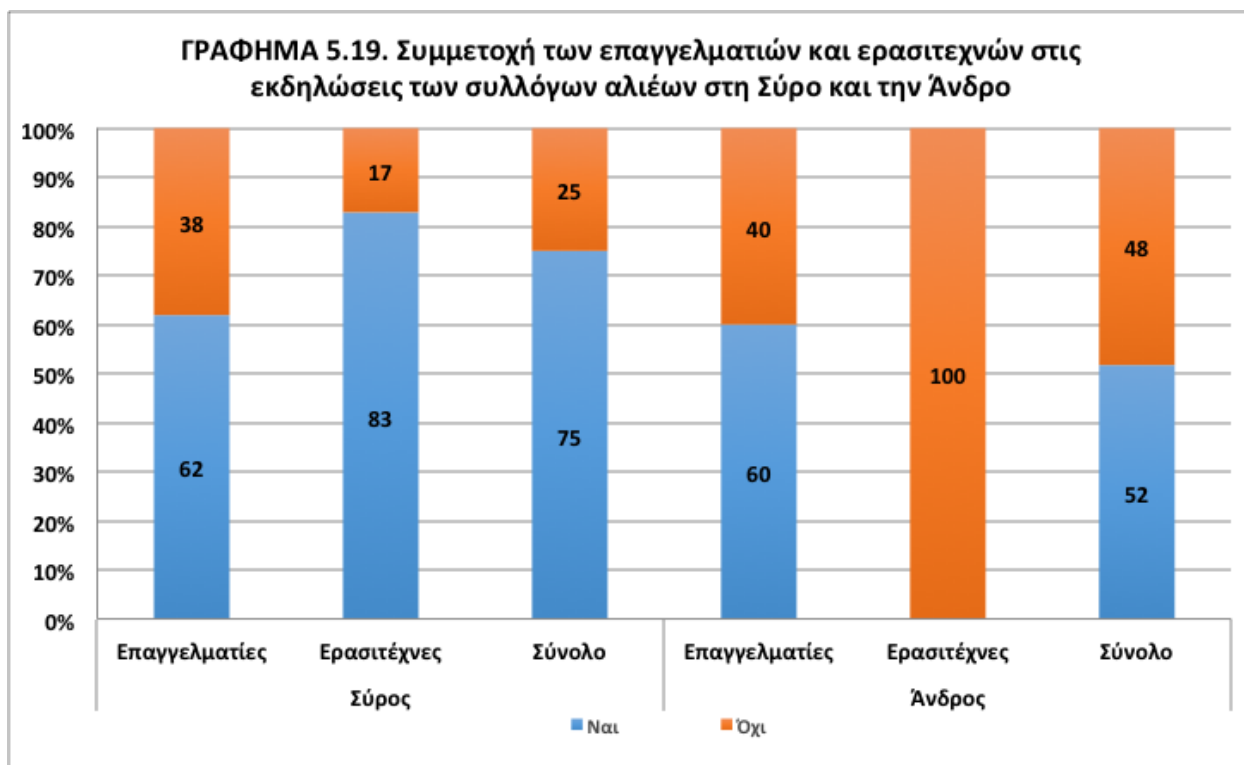
Είναι εμφανές ότι τόσο οι επαγγελματίες όσο και οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου συμμετέχουν στις συνελεύσεις των συλλόγων τους σε αρκετά σημαντικό βαθμό (67% και 80% αντίστοιχα), γεγονός που δείχνει τον βαθμό δραστηριοποίησής τους για τα ζητήματα που τους αφορούν. Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου συμμετέχουν σε περιορισμένο βαθμό στις συνελεύσεις του συλλόγου τους (48%), ενώ σε κάποιες από αυτές φαίνεται να συμμετέχουν και ερασιτέχνες αλιείς (25%), παρότι δεν είναι μέλη του συλλόγου.

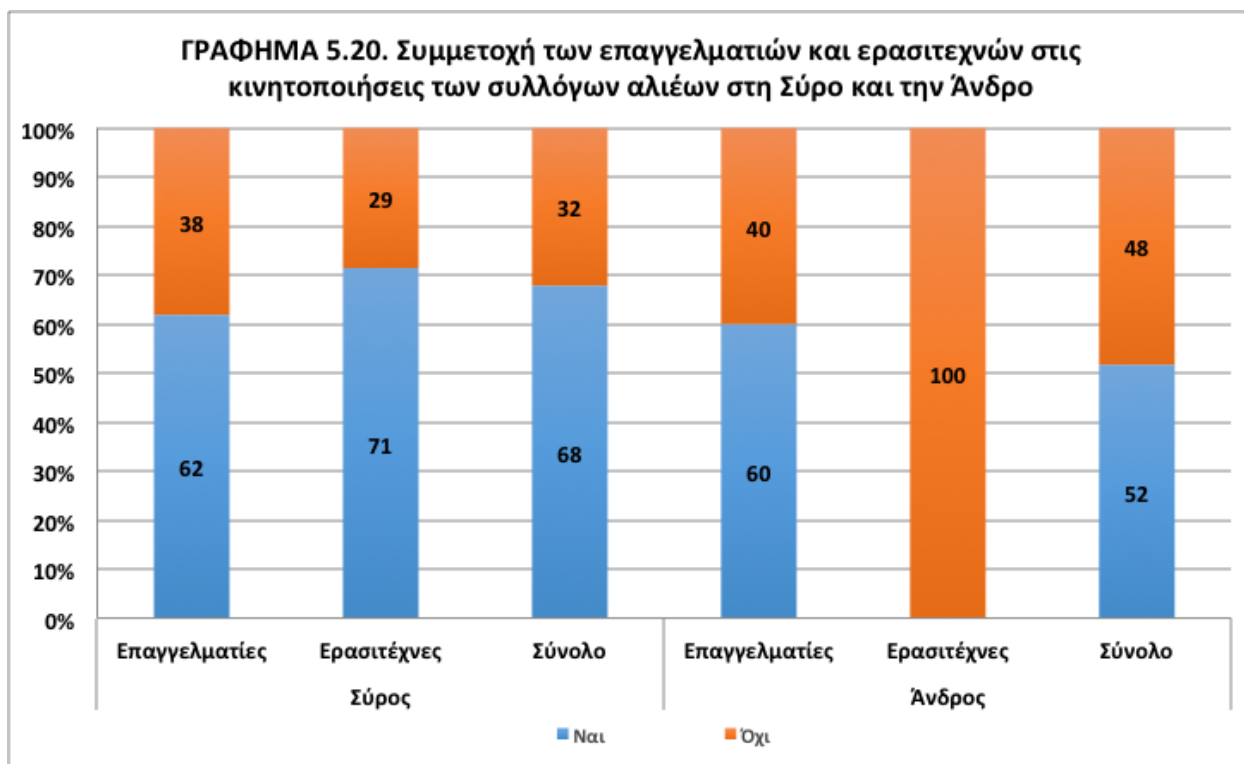
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Και το ερώτημα που αφορά τον βαθμό συμμετοχής των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στις εκδηλώσεις των συλλόγων τους συνδέεται με τα προηγούμενα ερωτήματα που αφορούν τον βαθμό συμμετοχής των αλιέων σε επαγγελματικούς συλλόγους.

Βλέπουμε και σε αυτό το ερώτημα ότι οι επαγγελματίες αλιείς και οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου παρουσιάζουν σημαντικό βαθμό συμμετοχής στις εκδηλώσεις (62% και 83% αντίστοιχα) και στις κινητοποιήσεις (62% και 71% αντίστοιχα) των συλλόγων τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.19 & 5.20). Επίσης, σημαντική είναι η συμμετοχή των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου στις εκδηλώσεις και στις κινητοποιήσεις του συλλόγου τους (60% και στις δύο δράσεις), καθώς φαίνεται ότι συμμετέχουν εκεί όπου θεωρούν ότι ο σύλλογός τους οργανώνει κάποια σημαντική εκδήλωση ή κινητοποιείται για ζητήματα που τους αφορούν. Και πάλι οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου δεν κινητοποιούνται καθώς δεν έχουν δικό τους σύλλογο.

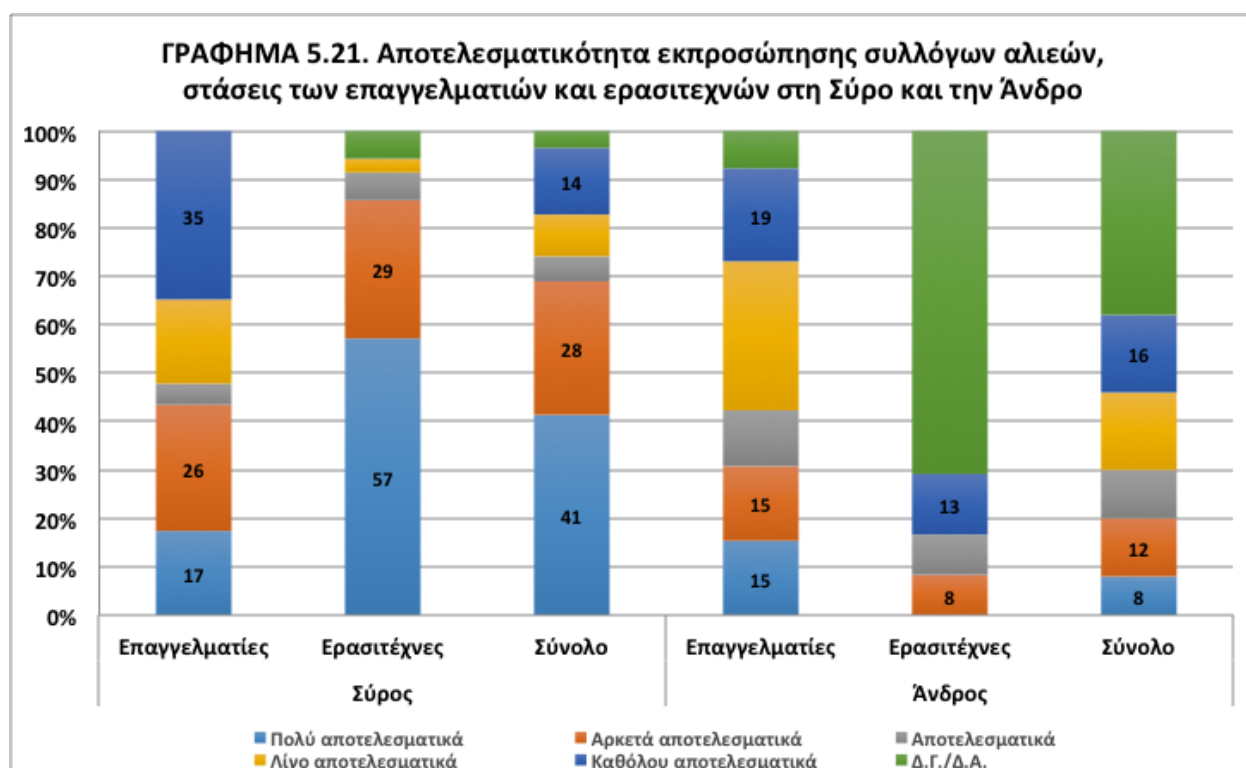
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όπως φαίνεται από την συμμετοχή των αλιέων στις εκδηλώσεις και στις κινητοποιήσεις των συλλόγων τους είναι εμφανές ότι στη Σύρο και στην Άνδρο υπάρχει ισχυρή συμμετοχή των επαγγελματιών αλιέων στις δράσεις του συλλόγου τους, καθώς επίσης ότι οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου παρουσιάζουν ιδιαίτερη διάθεση για συμμετοχή τόσο σε εκδηλώσεις όσο και σε κινητοποιήσεις του συλλόγου τους (ή των τοπικών τους συλλόγων). Σε κάθε περίπτωση, η Σύρος φαίνεται να διαθέτει ισχυρότερη παράδοση στην συμμετοχή και την ενεργοποίηση σε επαγγελματικούς και άλλους συλλόγους.

Όσον αφορά τις στάσεις των ερωτώμενων για την αποτελεσματικότητα της εκπροσώπησης τους στους συλλόγους αλιέων στις δυο περιοχές έρευνας, φαίνεται ότι υπάρχει έντονη κριτική διάθεση, ιδιαίτερα από την πλευρά των επαγγελματιών αλιέων (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.21.)

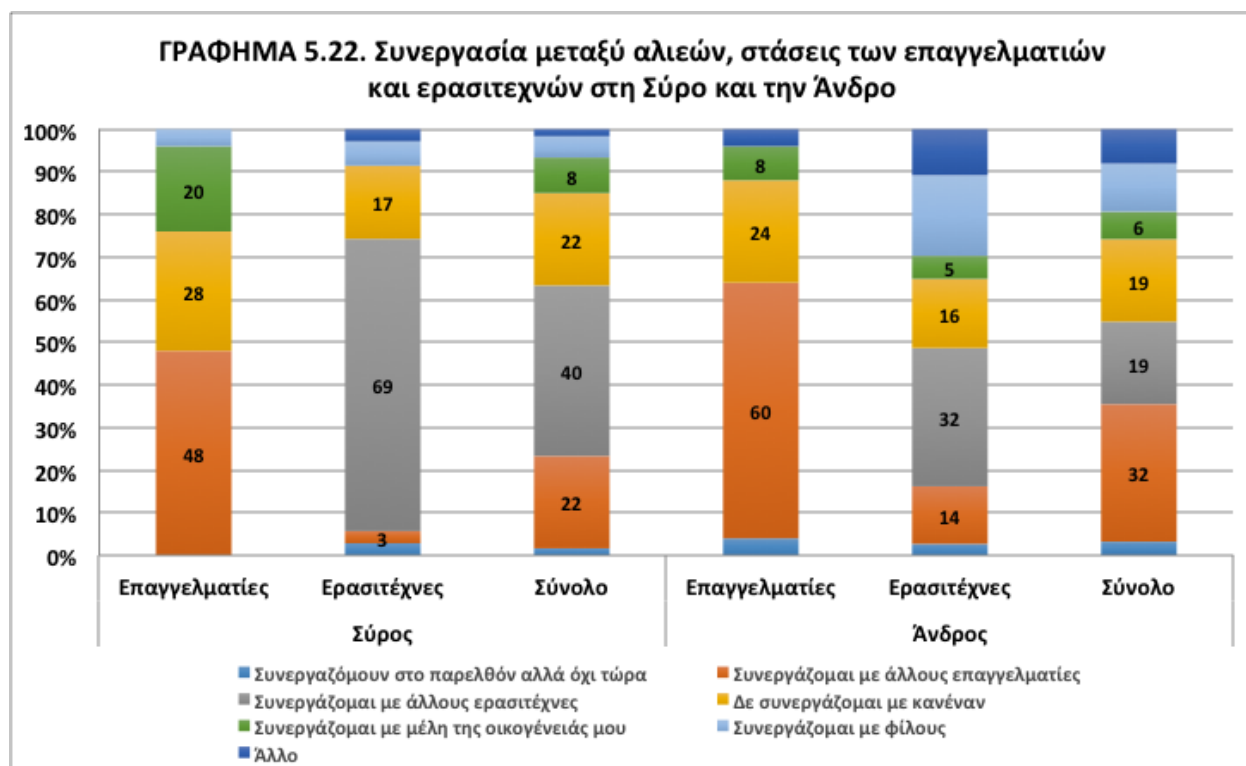
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τους επαγγελματίες αλιείς είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι και στις δύο περιοχές είναι αρκετά σημαντικό το ποσοστό εκείνων που θεωρούν ότι οι σύλλογοί τους είναι

λίγο ή καθόλου αποτελεσματικοί στην εκπροσώπηση των συμφερόντων τους (52% στη Σύρο και 50% στην Άνδρο), ενώ το ποσοστό όσων θεωρούν ότι τα συμφέροντά τους εκπροσωπούνται πολύ ή αρκετά αποτελεσματικά παραμένει σχετικά περιορισμένο (43% στη Σύρο και 30% στην Άνδρο) και σε κάθε περίπτωση υπολείπεται των πρώτων.

Αντίθετα, οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου παρουσιάζονται πολύ ή αρκετά ικανοποιημένοι (86%) από την εκπροσώπηση των συμφερόντων τους από τον σύλλογό τους (ή τους τοπικούς συλλόγους τους). Από την άλλη μεριά, η συντριπτική πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου δηλώνει ότι δεν γνωρίζει/ δεν απαντά (71%) σχετικά με την εκπροσώπηση των συμφερόντων τους, καθώς δεν διαθέτουν σύλλογο ερασιτεχνών.

Στο ερώτημα αν οι ερωτώμενοι συνεργάζονται μεταξύ τους και με ποιους, οι απαντήσεις φαίνονται να δείχνουν μια έλλειψη συνεργασίας έξω από τον στενό κύκλο των συναδέλφων, συγγενών και φίλων τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.22).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τους επαγγελματίες αλιείς είναι εμφανές από τις απαντήσεις τους ότι συνεργάζονται με άλλους επαγγελματίες (48% στη Σύρο και 60% στην Άνδρο) ή με άλλα μέλη της οικογένειάς τους (20% στη Σύρο και 8% στην Άνδρο). Παρόλα αυτά περίπου ένας στους τέσσερις επαγγελματίες αλιείς και στις δύο περιοχές αναφέρει ότι δεν συνεργάζεται με κανένα (28% στη Σύρο και 24% στην Άνδρο).

Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, βλέπουμε ότι συνήθως συνεργάζονται με άλλους ερασιτέχνες (69% στη Σύρο και 32% στην Άνδρο) ή με φίλους (6% στη Σύρο και 19% στην Άνδρο) και σε μικρό βαθμό με επαγγελματίες αλιείς (3% στη Σύρο και 14% στην Άνδρο). Και μεταξύ των ερασιτεχνών υπάρχει ένα ποσοστό ερωτώμενων που αναφέρουν ότι δεν συνεργάζεται με κανένα (17% στη Σύρο και 16% στην Άνδρο), αλλά αυτό το ποσοστό είναι μικρότερο από το αντίστοιχο των επαγγελματιών αλιέων.

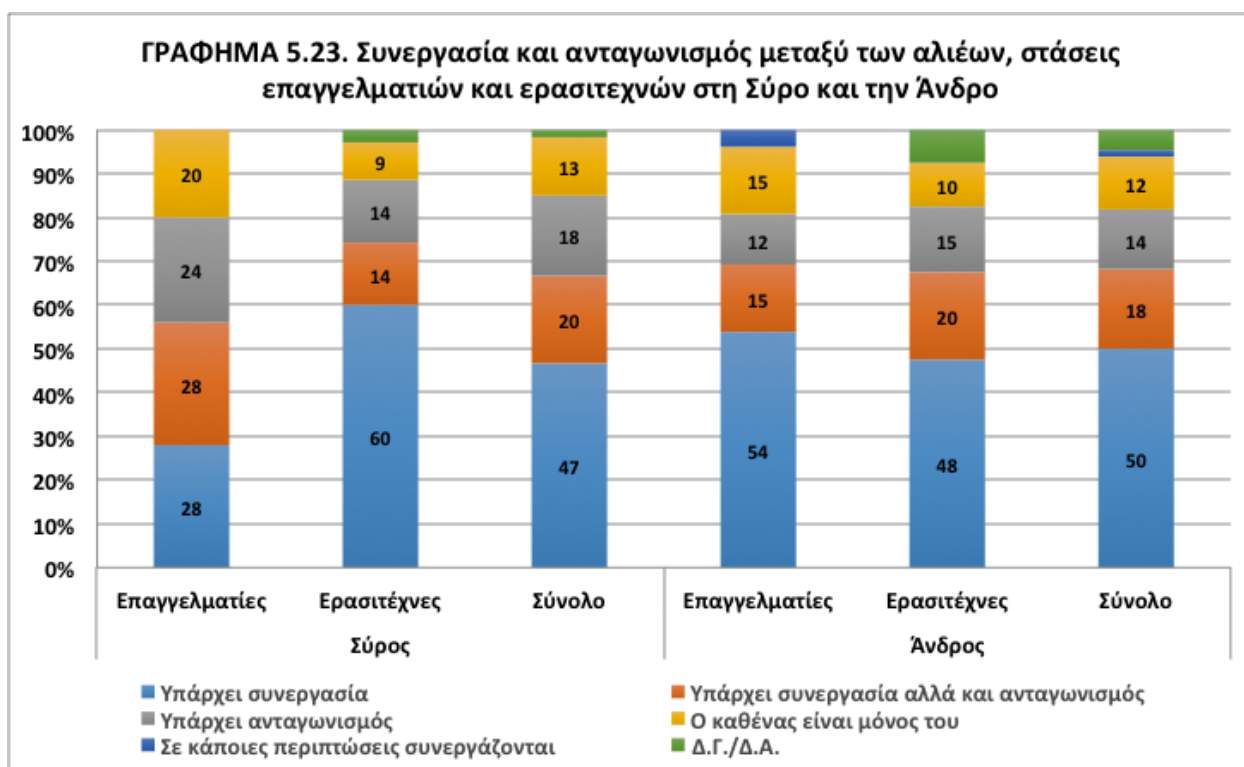
Το ζήτημα της συνεργασίας ή/και του ανταγωνισμού μεταξύ των αλιέων διερευνάται και από ένα δεύτερο ερώτημα στο οποίο οι απαντήσεις φαίνονται να είναι περισσότερο στερεοτυπικές από ότι στην προηγούμενη ερώτηση (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.23.)

Ειδικότερα, στην περίπτωση των επαγγελματιών αλιέων παρουσιάζονται αρκετές διαφοροποιήσεις των ερωτώμενων ανάμεσα στη Σύρο και στην Άνδρο. Πρώτα από όλα, μικρότερο ποσοστό ερωτώμενων στη Σύρο αναφέρει ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ των αλιέων (28% στη Σύρο έναντι 54% στην Άνδρο), ενώ μεγαλύτερο ποσοστό αναφέρει ότι υπάρχει συνεργασία και ανταγωνισμός μαζί (28% στη Σύρο έναντι 15% στην Άνδρο) ή μόνο ανταγωνισμός (24% στη Σύρο έναντι 12% στην Άνδρο). Επίσης, αξιόλογο κομμάτι των ερωτώμενων δηλώνει ότι ο καθένας είναι μόνος του (20% στη Σύρο έναντι 15% στην Άνδρο).

Στην περίπτωση των επαγγελματιών της Σύρου βλέπουμε περισσότερη ανασφάλεια και έλλειψη εμπιστοσύνης συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Άνδρου που δείχνουν να πιστεύουν περισσότερο στη συνεργασία και λιγότερο στον ανταγωνισμό. Ίσως πάλι η περίπτωση των επαγγελματιών της Σύρου να καταδεικνύει ότι όσοι αποκομίζουν περισσότερα, έχουν και μεγαλύτερη αίσθηση του ανταγωνισμού, καθώς επηρεάζονται και από την ζωή τους σε ένα πιο αστικό ανταγωνιστικό περιβάλλον όπως αυτό της Σύρου-Ερμούπολης.

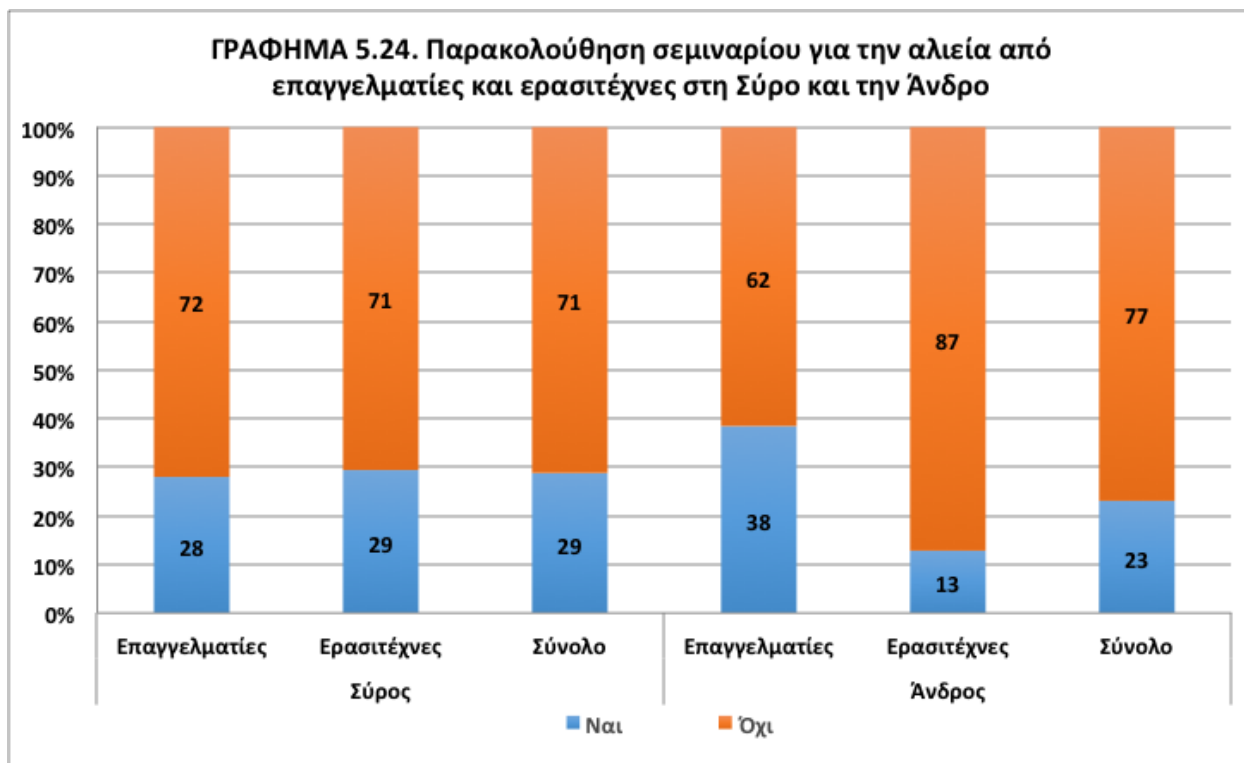
Από την άλλη μεριά, οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων και στις δύο περιοχές φαίνονται να προσομοιάζουν περισσότερο μεταξύ τους. Για παράδειγμα, η πλειοψηφία των ερωτώμενων ερασιτεχνών αλιέων αναφέρει ότι υπάρχει συνεργασία (60% στη Σύρο και 48% στη Άνδρο), ενώ μικρότερα ποσοστά υποστηρίζουν ότι υπάρχει συνεργασία και ανταγωνισμός μαζί (14% στη Σύρο και 20% στη Άνδρο) ή μόνο ανταγωνισμός (14% στη Σύρο και 15% στη Άνδρο). Επίσης, μικρό ποσοστό ερασιτεχνών θεωρεί ότι ο καθένας είναι μόνος του (9% στη Σύρο και 10% στη Άνδρο).

Φαίνεται λοιπόν ότι οι ερασιτέχνες νιώθουν λιγότερο ανασφαλείς και διαθέτουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους συναδέλφους τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στην περίπτωση των ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου, μεταξύ των οποίων φαίνεται να επικρατεί ένα καλό κλίμα συνεργασίας και άμιλλας.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Στο ερώτημα αν τα τελευταία έτη οι αλιείς των δύο περιοχών παρακολούθησαν κάποιο σεμινάριο για την αλιεία, ένα αξιόλογο ποσοστό ερωτώμενων απάντησε θετικά (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.24.).

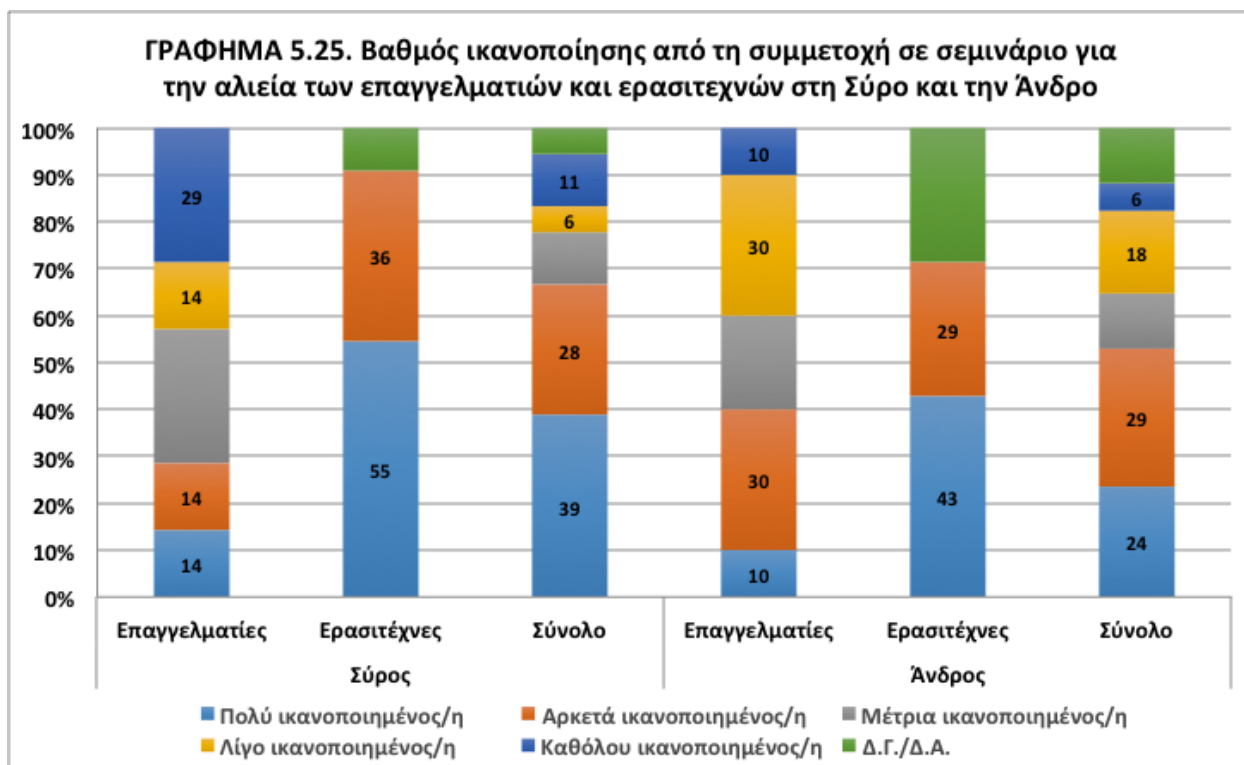

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πιο συγκεκριμένα στην Σύρο, ίδιο περίπου ποσοστό επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων έχει παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο κατάρτισης για την αλιεία (28% και 29% αντίστοιχα), ενώ στην Άνδρο καταγράφεται μεγαλύτερο ποσοστό επαγγελματιών και μικρότερο ποσοστό ερασιτεχνών ότι έχει παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο για την αλιεία (38% έναντι 13% αντίστοιχα).

Στο ερώτημα σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από την παρακολούθηση του σεμιναρίου κατάρτισης από τους ερωτώμενους, φαίνεται ότι πιο θετικοί εμφανίζονται οι ερασιτέχνες αλιείς, ενώ οι επαγγελματίες είναι πιο επιφυλακτικοί (ΓΡΑΦΗΜΑ 5.25.).

Συγκριτικά μικρό ποσοστό των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένοι (28% στη Σύρο και 40% στην Άνδρο) από το σεμινάριο κατάρτισης που παρακολούθησαν για την αλιεία, ενώ κάπως μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι λίγο ή καθόλου ικανοποιημένο (43% στη Σύρο και 40% στην Άνδρο) από το εν λόγω σεμινάριο. Βέβαια, υπάρχει και ένα ποσοστό και στις δύο περιοχές που είναι μέτρια ικανοποιημένο (29% στη Σύρο και 20% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Οι ερασιτέχνες αλιείς και στις δύο περιοχές αναφέρουν ότι είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένοι (91% στην Σύρο και 72% στην Άνδρο) από την παρακολούθηση του σεμιναρίου κατάρτισης για την αλιεία.

Συνοπτικά, αναφέρουμε ότι στην πλειοψηφία τους οι αλιείς – επαγγελματίες και ερασιτέχνες – στους οποίους αναφερόμαστε διαθέτουν, ως επί το πλείστον, μικρά σκάφη και έχουν την ιδιοκτησία του σκάφους με το οποίο συλλέγουν τα αλιεύματά τους. Η πλειοψηφία των

επαγγελματιών αλιέων διαθέτει σκάφη από 7 μέτρα και πάνω και σημαντική ως μεγάλη υποδύναμη, ενώ η πλειοψηφία των ερασιτεχνών διαθέτει μικρότερα σκάφη τα οποία όμως δεν φείδονται υποδύναμης. Γενικότερα, τα αλιευτικά σκάφη διαθέτουν υψηλή υποδύναμη ως τρόπο αντιμετώπισης των καιρικών συνθηκών αλλά και γρηγορότερης μετάβασης στα αλιευτικά πεδία. Οι ερωτώμενοι αλιείς έχουν σημαντική διασπορά στην επικράτεια του κάθε νησιού, ενώ η πλειοψηφία των ερωτώμενων βρέθηκε στην πρωτεύουσα της κάθε περιοχής (Ερμούπολη και Χώρα Άνδρου).

Περίπου οι μισοί από τους επαγγελματίες αλιείς και ένα τέταρτο από τους ερασιτέχνες αλιείς έχουν αλλάξει αλιευτικό πεδίο τα τελευταία έτη, ενώ προτιμούν εκείνα τα αλιευτικά πεδία που τους εξασφαλίζουν καλή ψαριά, συνυπολογίζουν τα κόστη της αλιείας και την απόσταση στην οποία βρίσκονται τα αλιευτικά πεδία που τους προσελκύουν. Επιδίωξή τους είναι τόσο η ποσότητα όσο και η ποιότητα των αλιευμάτων προκειμένου να επιτύχουν καλύτερες τιμές, ενώ η θεσμοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενη περιοχή επηρέασε την επιλογή αλιευτικών πεδίων τα τελευταία έτη.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς στην πλειοψηφία τους πωλούν οι ίδιοι τα αλιεύματά τους προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερες τιμές, ενώ η εποχικότητα της ζήτησης των αλιευμάτων επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τις επιλογές τους ως προς τα δίκτυα πώλησης των αλιευμάτων τους. Φυσικά αξιοποιούν και τους επίσημους τρόπους διάθεσης των προϊόντων τους – ιχθυόσκαλα, ιχθυοπωλεία και εστιατόρια –, εφόσον δεν μπορούν να τα διαθέσουν οι ίδιοι στην αγορά. Επισημαίνεται ότι οι ερασιτέχνες αλιείς συχνά πυκνά ασκούν αθέμιτο ανταγωνισμό στους επαγγελματίες αλιείς λόγω του ότι διαθέτουν και εκείνοι σε χαμηλότερες τιμές τα αλιεύματά τους στην τοπική αγορά, μέσω άτυπων δικτύων.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλιείς αφορούν το μεγάλο κόστος της αλιείας και τις μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων, τον ανταγωνισμό μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων και τον (αθέμιτο) ανταγωνισμό από τους ερασιτέχνες αλιείς, ενώ δεν παραλείπουν να σημειώσουν τις ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία. Όσον αφορά τις καταγγελίες για καταστροφές των αλιευτικών εργαλείων από την μεσογειακή φώκια, υπάρχει διάχυτη η πεποίθηση μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων ότι οι φώκιες προξενούν σημαντικές ζημιές στα αλιευτικά τους εργαλεία και ότι ωθούν στην μείωση των αλιευμάτων τους. Σε αυτό φαίνεται ότι ο τοπικός

πληθυσμός έχει επηρεαστεί και σημαντική μερίδα του τοπικού πληθυσμού φαίνεται να συμφωνεί με τους επαγγελματίες αλιείς. Όσον αφορά το μέλλον της αλιείας είναι ξεκάθαρο ότι οι περισσότεροι αλιείς θα συνεχίσουν να ασκούν την αλιευτική δραστηριότητα, παρά τα όποια προβλήματα καταγράφονται.

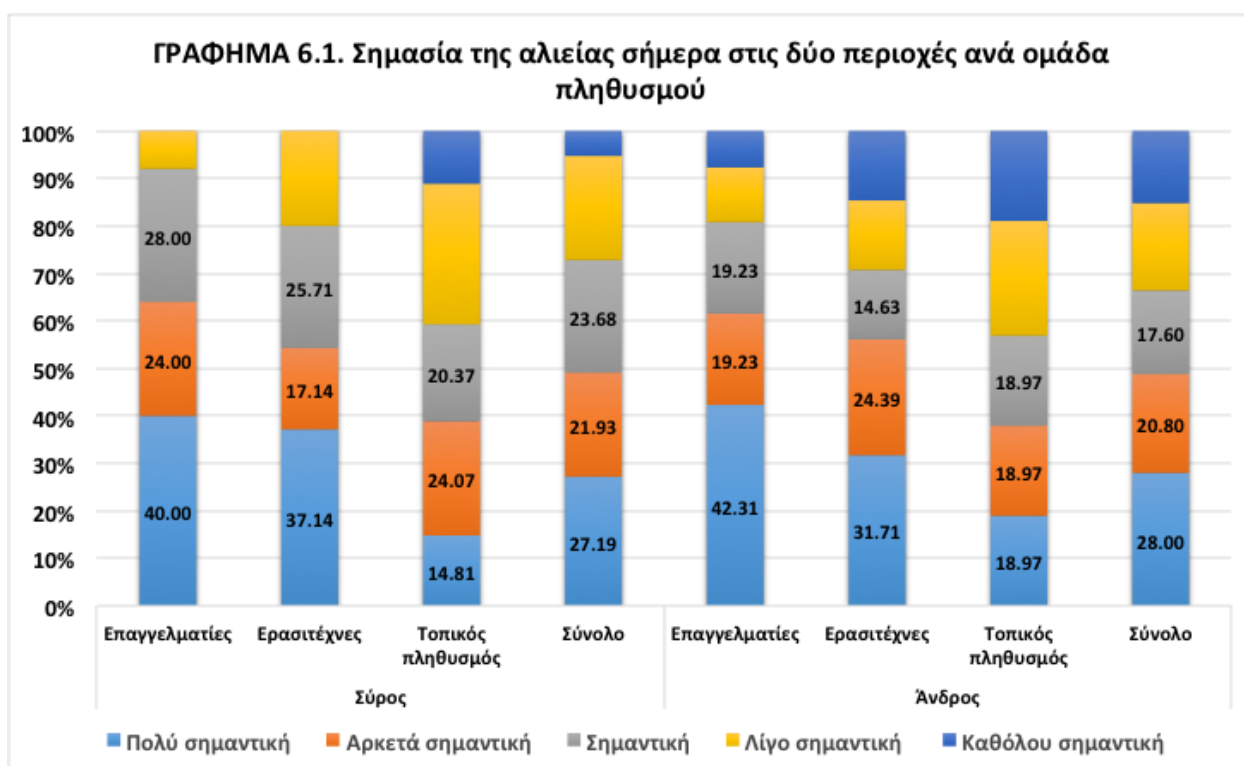
Κλείνοντας θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο βαθμός συμμετοχής των επαγγελματιών αλιέων σε συλλόγους όπως και των ερασιτεχνών αλιέων εκεί όπου υπάρχουν σύλλογοι (στην Σύρο) είναι σημαντικός και καταδεικνύει ότι οι αλιείς ενδιαφέρονται να συνεχίσουν το επάγγελμά τους και την αλιευτική τους δραστηριότητα. Η συμμετοχή στις εκδηλώσεις και στις κινητοποιήσεις των συλλόγων των αλιέων είναι επίσης σημαντική, αν και στο ερώτημα που αφορά το κατά πόσον θεωρούν ότι οι σύλλογοι αντιπροσωπεύουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των αλιέων υπήρξε σημαντικός σκεπτικισμός. Όσον αφορά την συνεργασία και την εμπιστοσύνη μεταξύ των αλιέων φαίνεται ότι αυτά είναι περιορισμένα μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων (καθώς υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών), ενώ εκεί που παρατηρείται μεγαλύτερη συνεργασία και εμπιστοσύνη είναι στους ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου (που είναι οργανωμένοι σε σύλλογο καθώς και σε πολλούς τοπικούς συλλόγους).

Τέλος, παρότι σημαντικός αριθμός επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων παρακολούθησε σεμινάρια κατάρτισης για την αλιεία, φαίνεται και πάλι ότι υπάρχει σημαντικός σκεπτικισμός μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων για την αποτελεσματικότητά τους, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς είναι περισσότερο ενθουσιώδεις για την αποτελεσματικότητα των σεμιναρίων.

6. Στάσεις και απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για την αλιεία

Οι απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για την αλιεία διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών. Μάλιστα πολλές από τις διαφορές που εντοπίζονται στην παρούσα έκθεση διαπιστώθηκαν και στην έκθεση του 2014.

Όπως αναμένεται, η επαγγελματική και/ή ερασιτεχνική ενασχόληση με την αλιεία διαφοροποιεί τις απόψεις των ερωτώμενων, καθώς επηρεάζει τη στάση τους απέναντι στην αλιευτική δραστηριότητα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι αλιεύουν. Επιπρόσθετα, είναι διακριτές οι στάσεις των τοπικών πληθυσμών των δύο περιοχών, καθώς αυτές διαμορφώνονται με βάση τις διαφορετικές ιστορικές παραδόσεις σε κάθε περιοχή αλλά και σύμφωνα τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Καταρχήν, οι πληθυσμοί των δύο περιοχών έχουν διαφορετική στάση για τη σημασία της αλιείας στην περιοχή τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.1).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Περίπου οι μισοί ερωτώμενοι της Σύρου όσο και της Άνδρου θεωρούν ότι η αλιεία σήμερα είναι «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» (49%). Παρότι στο σύνολο των ερωτώμενων δεν σημειώνονται σημαντικές διαφορές, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, το 64% των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου θεωρεί την αλιεία «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» και ακόμα ένα αξιόλογο ποσοστό θεωρεί την αλιεία «σημαντική» (28%). Αντίστοιχα, το 62% των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου θεωρεί την αλιεία «αρκετά» ή «πολύ σημαντική», καθώς επίσης σχετικά μικρό ποσοστό επαγγελματιών θεωρεί την αλιεία «σημαντική» (19%). Αξίζει να σημειωθεί ότι το ένα πέμπτο των επαγγελματιών αλιέων της Άνδρου (20%) θεωρεί ότι η αλιεία σήμερα είναι «λίγο σημαντική» ή «καθόλου σημαντική».

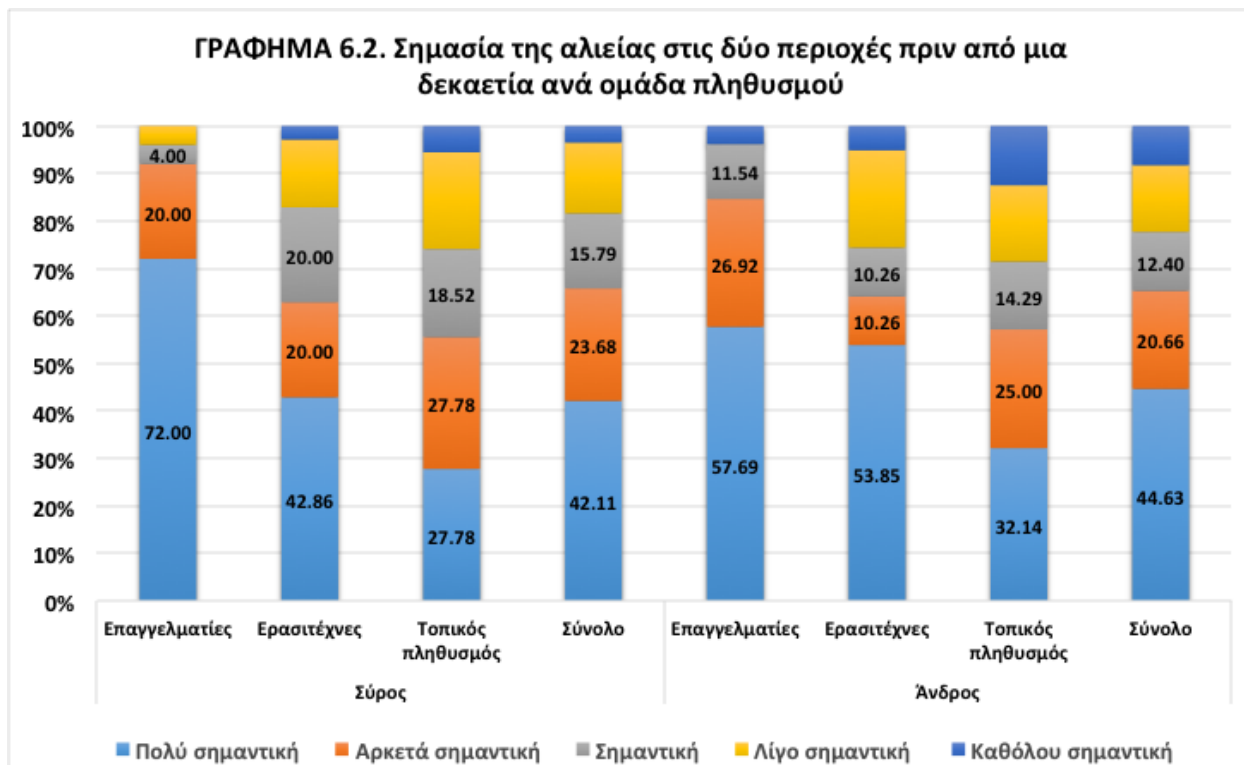
Η αξιολόγηση της αλιείας ως «αρκετά» ή «πολύ σημαντικής» σήμερα, δεν αποκλίνει μεταξύ των δύο περιοχών τόσο για τους ερασιτέχνες (54% στη Σύρο έναντι 58% στην Άνδρο) όσο και για τον τοπικό πληθυσμό (39% στη Σύρο έναντι 36% στην Άνδρο). Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς, περίπου ένα πέμπτο στην Σύρο (20%) και το ένα τρίτο στην Άνδρο (30%) θεωρούν ότι η αλιεία σήμερα είναι «λίγο σημαντική» ή «καθόλου σημαντική». Και εδώ παρατηρείται, όπως και στους επαγγελματίες αλιείς, μια ελαφρά μετατόπιση υπέρ της άποψης στην Άνδρο ότι η αλιεία σήμερα είναι «λίγο» ή «καθόλου σημαντική».

Η άποψη του τοπικού πληθυσμού για την σημασία της αλιείας σήμερα δεν διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών, ενώ είναι αξιοσημείωτο ότι και στις δύο περιοχές οι δύο στους πέντε ερωτώμενους θεωρούν ότι η αλιεία σήμερα είναι «λίγο» ή «καθόλου σημαντική».

Όταν οι διαφορετικές ομάδες πληθυσμού ερωτώνται σχετικά με τη σημασία της αλιείας μια δεκαετία νωρίτερα, οι απαντήσεις τους τείνουν να μετατοπίζονται προς την άποψη ότι η αλιεία είχε στο παρελθόν μεγαλύτερη βαρύτητα και στις δύο περιοχές. Βέβαια αυτό δεν στηρίζεται σε κάποια δεδομένα αλλά στην «αίσθηση» που έχουν οι ερωτώμενοι σχετικά με την σημασία της αλιείας στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο το 92% των επαγγελματιών, το 63% των ερασιτεχνών και το 56% του τοπικού πληθυσμού θεωρεί ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.2). Αντίστοιχα, στην Άνδρο το 85% των επαγγελματιών, το 64% των

ερασιτεχνών και το 57% του τοπικού πληθυσμού θεωρεί ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική». Η σύγκριση των απόψεων των ομάδων πληθυσμού μεταξύ των δύο περιοχών δεν οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα, καθώς οι απόψεις που καταγράφονται απλώς καταδεικνύουν ότι οι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι η αλιεία στο παρελθόν είχε μεγαλύτερη σημασία από ό,τι τη σημερινή περίοδο.

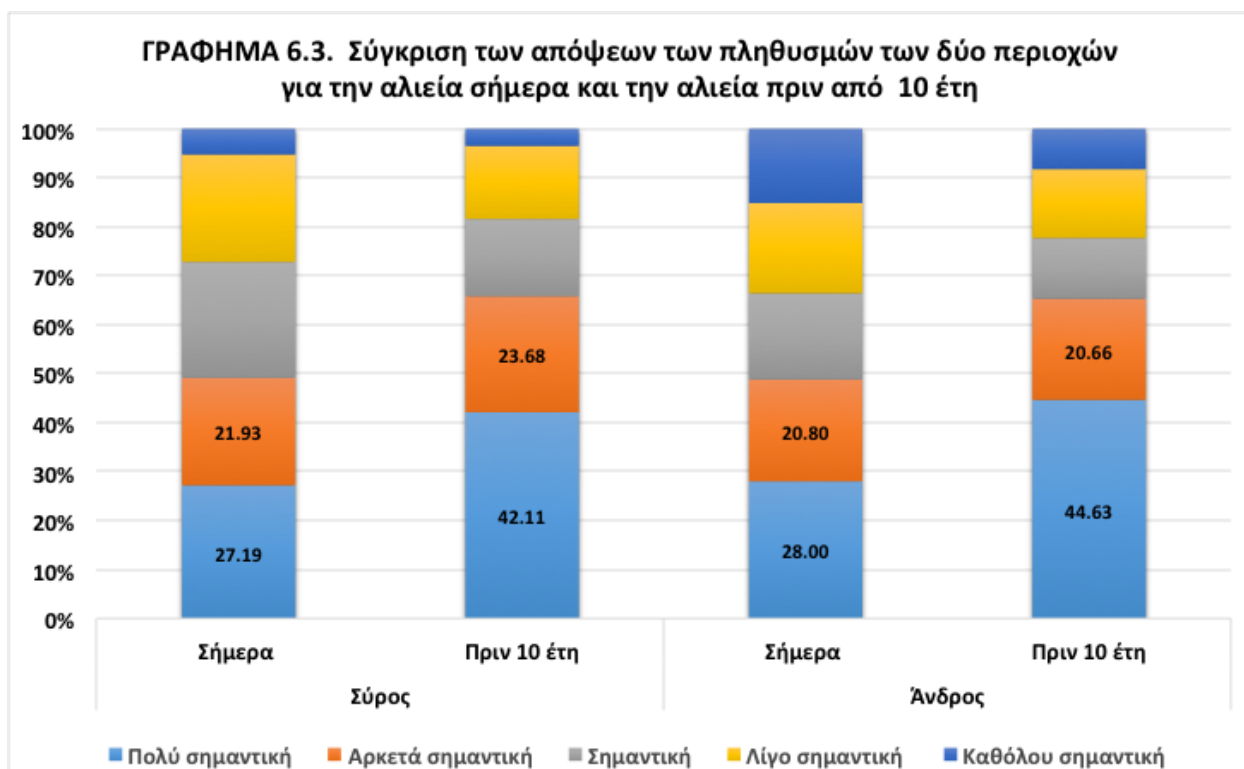
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Στο σύνολο των ερωτώμενων είναι ενδιαφέρον ότι η μεγάλη πλειοψηφία τόσο στην Σύρο (66%) όσο και στην Άνδρο (65%) δηλώνει ότι η αλιεία πριν από μια δεκαετία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική». Όσο μετατοπιζόμαστε από τους επαγγελματίες, στους ερασιτέχνες και τελικά στον τοπικό πληθυσμό μειώνεται και το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η αλιεία είχε στο παρελθόν «αρκετή» ή «πολλή σημασία».

Είναι έτσι σαφές ότι οι γενικές απόψεις για την αλιεία δεν προσφέρουν μια «αντικειμενική» πρόσληψη της κατάστασης της αλιείας είτε σήμερα είτε στο παρελθόν. Στην πραγματικότητα,

οι απόψεις για την αλιεία αντανακλούν στερεοτυπικές αντιλήψεις για μια δραστηριότητα την οποία κάποιοι ασκούν επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά και κάποιοι άλλοι καλούνται απλώς να διατυπώσουν τις στάσεις τους γι' αυτή τη δραστηριότητα.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 6.3 αποτυπώνει ακριβώς αυτή την αίσθηση που έχει ο πληθυσμός τόσο στη Σύρο όσο και στην Άνδρο για τη σημερινή χαμηλότερη σημασία της αλιείας σε σχέση με μια δεκαετία πριν, όταν η αλιεία είχε μεγαλύτερη βαρύτητα στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

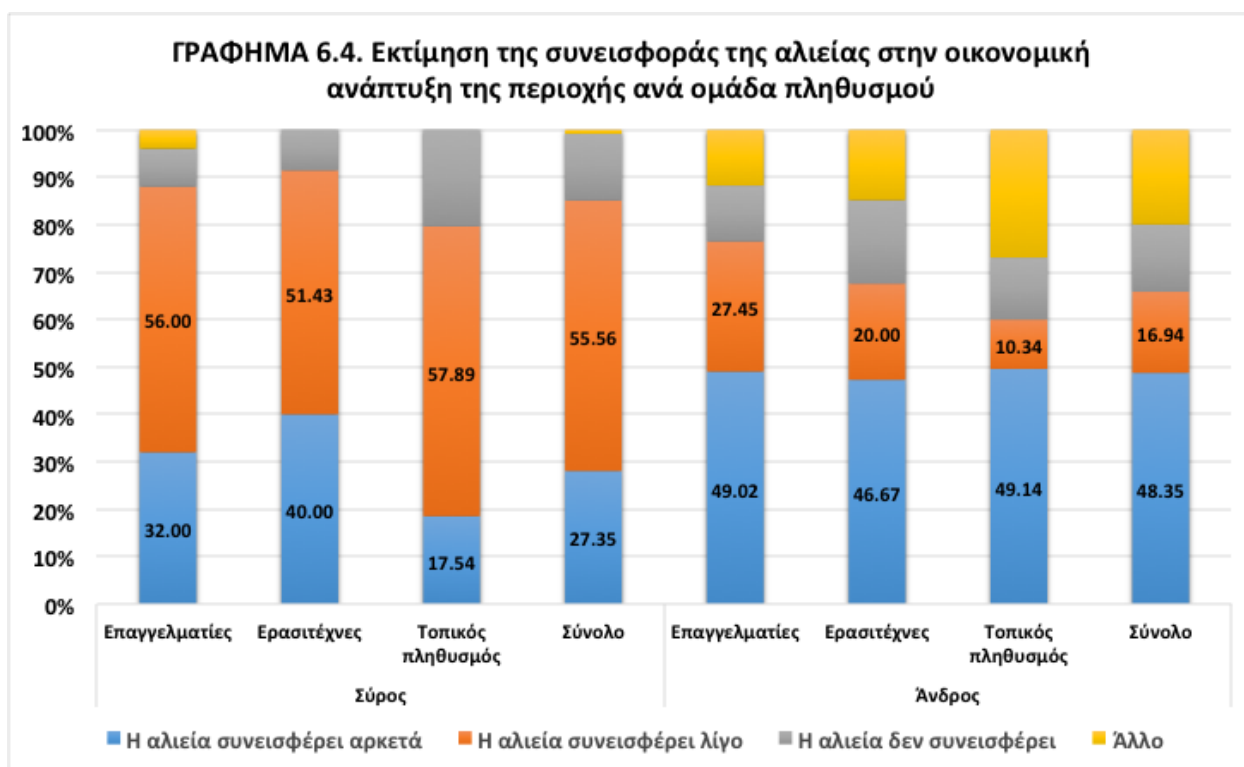

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Πιο συγκεκριμένα, στη Σύρο το 66% του συνόλου των ερωτώμενων θεωρεί ότι η αλιεία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» μια δεκαετία πριν, ενώ το 49% αυτών θεωρεί ότι η αλιεία είναι «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» σήμερα. Αντίστοιχα στην Άνδρο, το 65% του συνόλου των ερωτώμενων θεωρεί ότι η αλιεία ήταν «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» μια δεκαετία πριν, ενώ το 48% αυτών θεωρεί ότι η αλιεία είναι «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» σήμερα. Αυτή η

σύγκριση είναι ενδιαφέρουσα καθώς δείχνει να θεμελιώνει μια διαφορά στις στάσεις απέναντι στον ρόλο της αλιείας στο παρελθόν συγκριτικά με την τρέχουσα περίοδο.

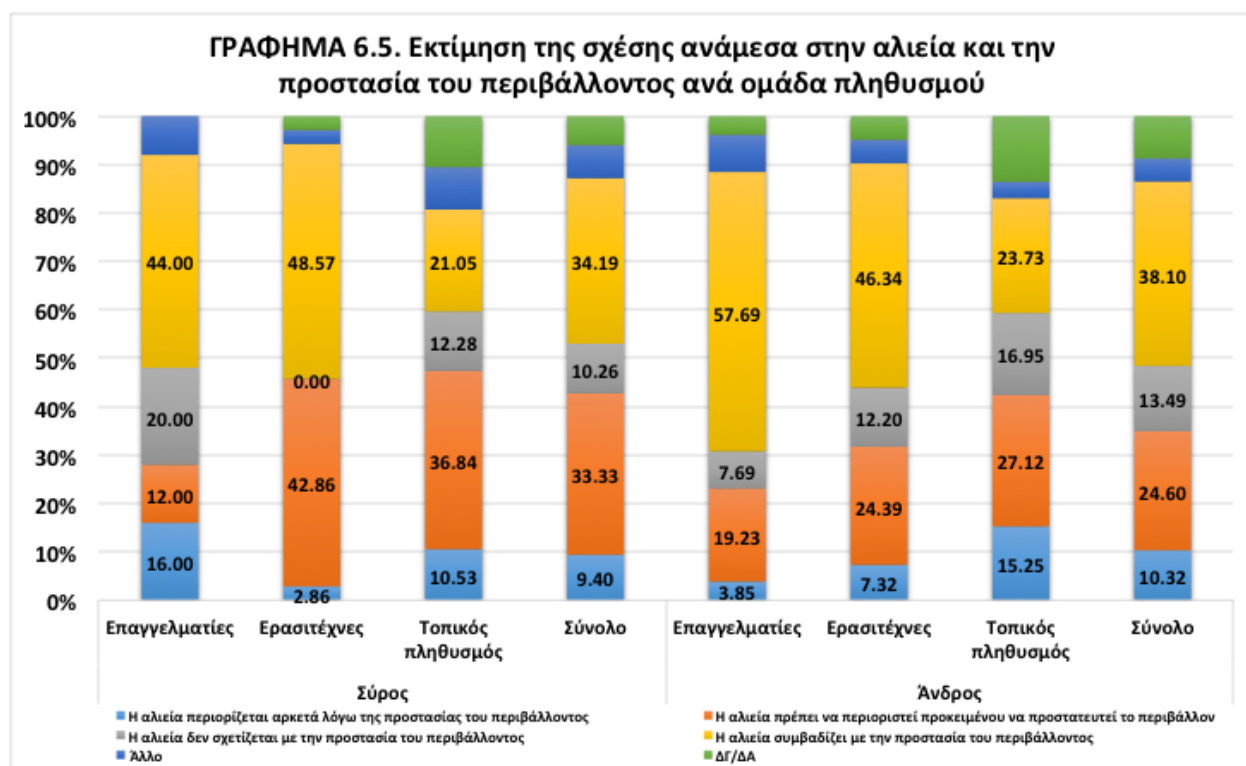
Η διαφορά στις στάσεις μεταξύ των κατοίκων των δύο νησιών απέναντι στην αλιεία επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις σε ένα πιο συγκεκριμένο ερώτημα που αφορά την εκτίμηση της συνεισφοράς της αλιείας στην τοπική οικονομία (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.4). Είναι εμφανές ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου υποστηρίζουν πιο ένθερμα, συγκριτικά με αυτούς της Άνδρου, ότι η αλιεία «συνεισφέρει λίγο» στη οικονομία της περιοχής τους (56% στην Σύρο έναντι 18% στην Άνδρο), ενώ αντίθετα στην Άνδρο υπάρχει πιο διαδεδομένη η αντίληψη ότι αλιεία «συνεισφέρει αρκετά» στην τοπική οικονομία (48% στην Άνδρο έναντι 27% στην Σύρο). Αυτή η διαφοροποίηση παρατηρείται συνολικά στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο και αφορά όλες τις ομάδες πληθυσμού.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά την εκτίμηση της σχέσης ανάμεσα στην αλιεία και το περιβάλλον είναι κατανοητό ότι η ανάλυση των απαντήσεων έχει κυρίως συγκριτική αξία (μεταξύ των δύο περιοχών), ενώ η πρόσληψη των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού για το περιβάλλον διαφοροποιείται σημαντικά ακόμα και εντός της κάθε περιοχής.

Ξεκινώντας από το συνολικό πληθυσμό της κάθε περιοχής, θα λέγαμε ότι το ένα τρίτο περίπου των ερωτώμενων της Σύρου «αναγνωρίζουν» ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον (33%), ενώ στην Άνδρο η αντίστοιχη άποψη περιορίζεται στο ένα τέταρτο των ερωτώμενων (25%). Βέβαια η άποψη ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί είναι περισσότερο διαδεδομένη στην Σύρο μεταξύ των ερασιτεχνών (43%) και του τοπικού πληθυσμού (37%), ενώ μόλις το 12% των επαγγελματιών αλιέων συμμερίζεται την άποψη αυτή. Αντίστοιχα, στην Άνδρο η άποψη ότι αλιεία θα πρέπει να περιοριστεί έχει μεγαλύτερη αποδοχή μεταξύ του τοπικού πληθυσμού (27%) και των ερασιτεχνών (24%) και λιγότερο μεταξύ των επαγγελματιών (19%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Το πιο σημαντικό κομμάτι των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές υποστηρίζει την άποψη ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος (34% στην Σύρο και 38% στην Άνδρο). Η άποψη αυτή βρίσκει απήχηση στους επαγγελματίες αλιείς (44% στην Σύρο και 58% στην Άνδρο) και στους ερασιτέχνες αλιείς (49% στην Σύρο και 46% στην Άνδρο) και των δύο περιοχών, ενώ ο τοπικός πληθυσμός δεν φαίνεται να συμμερίζεται αυτή την άποψη.

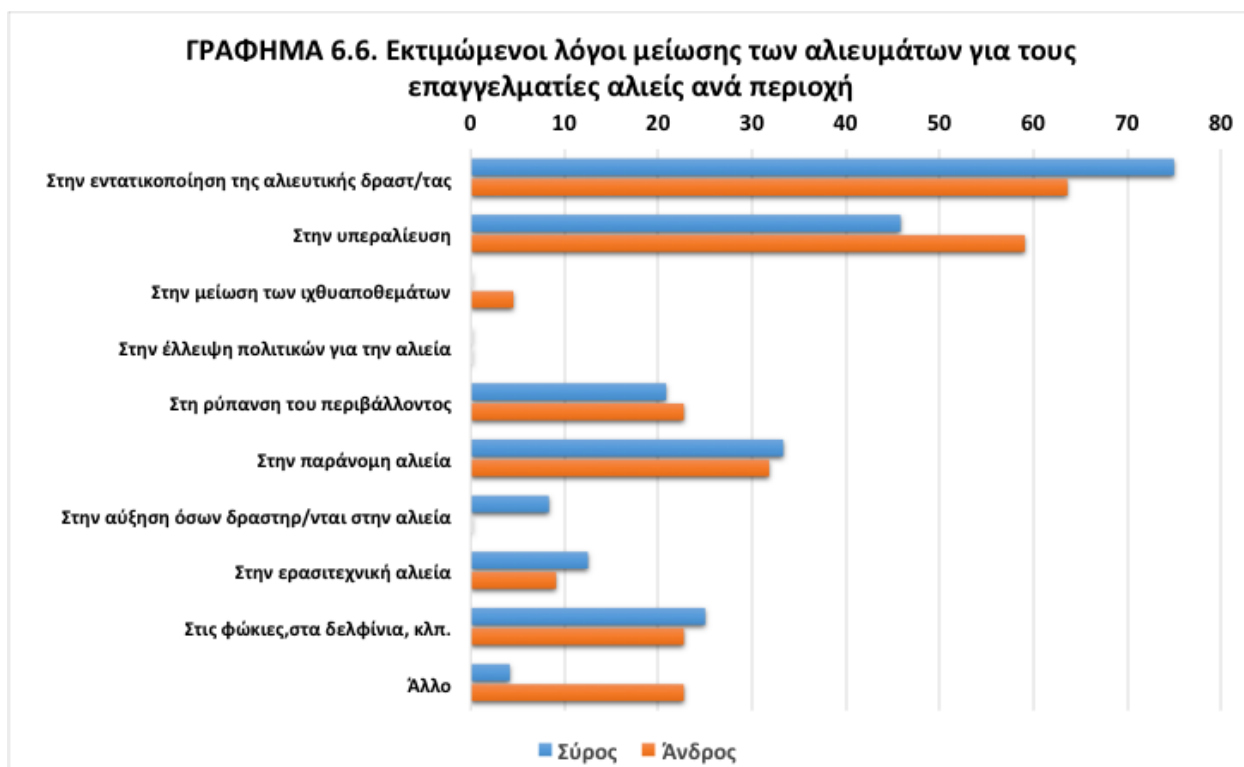
Σημειώνεται ότι μόλις 9% του συνόλου των ερωτώμενων στην Σύρο και 10% του συνόλου των ερωτώμενων στην Άνδρο υπογραμμίζουν ότι η αλιεία περιορίζεται αρκετά λόγω της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά στην πρώτη περίπτωση η άποψη αυτή υποστηρίζεται πιο σθεναρά από τους επαγγελματίες και τον τοπικό πληθυσμό της Σύρου, ενώ στη δεύτερη περίπτωση της Άνδρου η άποψη ότι η αλιεία ήδη περιορίζεται συνιστά κυρίως άποψη του τοπικού πληθυσμού.

Συγκριτικά με την μελέτη του 2014 φαίνεται ότι οι απόψεις ενός σημαντικού ποσοστού των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές έχει μετατοπιστεί από την κυρίαρχη άποψη ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον, προς την κατεύθυνση ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι ερωτώμενοι των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού τείνουν πολώνονται μεταξύ των δύο απόψεων. Θα λέγαμε πως η άποψη ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να ιδωθεί είτε ως μια «υπερασπιστική» προσπάθεια των πρακτικών των επαγγελματιών αλιέων, είτε ως μια επισήμανση της προσπάθειας τήρησης των περιβαλλοντικών κανόνων από την πλευρά των τελευταίων. Από την πλευρά του τοπικού πληθυσμού, εφόσον δεν διατυπώνουν την άποψή τους ως δραστηριοποιούμενοι στην αλιεία / αλλά εκφράζοντας την στάση τους, θα λέγαμε ότι υπερτερεί η ανάγκη περιορισμού της αλιείας προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον έναντι της άποψης ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι, οι επαγγελματίες αλιείς μαζί με τους ερασιτέχνες φαίνονται να συμμερίζονται την άποψη ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος, με βάση τις πρακτικές που ακολουθούνται, ενώ ο τοπικός πληθυσμός εμφανίζεται να υποστηρίζει πιο συχνά την άποψη του περιορισμού της αλιείας.

Στην ερώτηση αν αυξήθηκαν ή μειώθηκαν τα αλιεύματα τα τελευταία έτη, μόλις το 2% των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές απάντησε ότι αυξήθηκαν, ένα μεγαλύτερο ποσοστό (5%)

απάντησε πως ούτε αυξήθηκαν ούτε μειώθηκαν – μεταξύ των οποίων σημαντικός αριθμός επαγγελματιών αλιέων (18% του συνόλου των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές) –, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία (92%) των ερωτώμενων υποστήριξε την άποψη ότι τα αλιεύματα μειώθηκαν.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πλειοψηφία όλων των ομάδων πληθυσμού που ερωτήθηκαν κλήθηκαν να αναφέρουν τους λόγους στους οποίους αποδίδουν τη μείωση των αλιευμάτων. Οι απόψεις των επαγγελματιών αλιέων των δύο περιοχών διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.6). Ειδικότερα, οι επαγγελματίες της Σύρου θεωρούν ότι ο πιο σημαντικός λόγος μείωσης των αλιευμάτων είναι η εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (75%), ενώ στην συνέχεια αναφέρεται η υπεραλίευση (46%), η παράνομη αλιεία (33%), οι ζημιές που γίνονται από την φώκια και τα δελφίνια (25%) και η ρύπανση του περιβάλλοντος (21%).

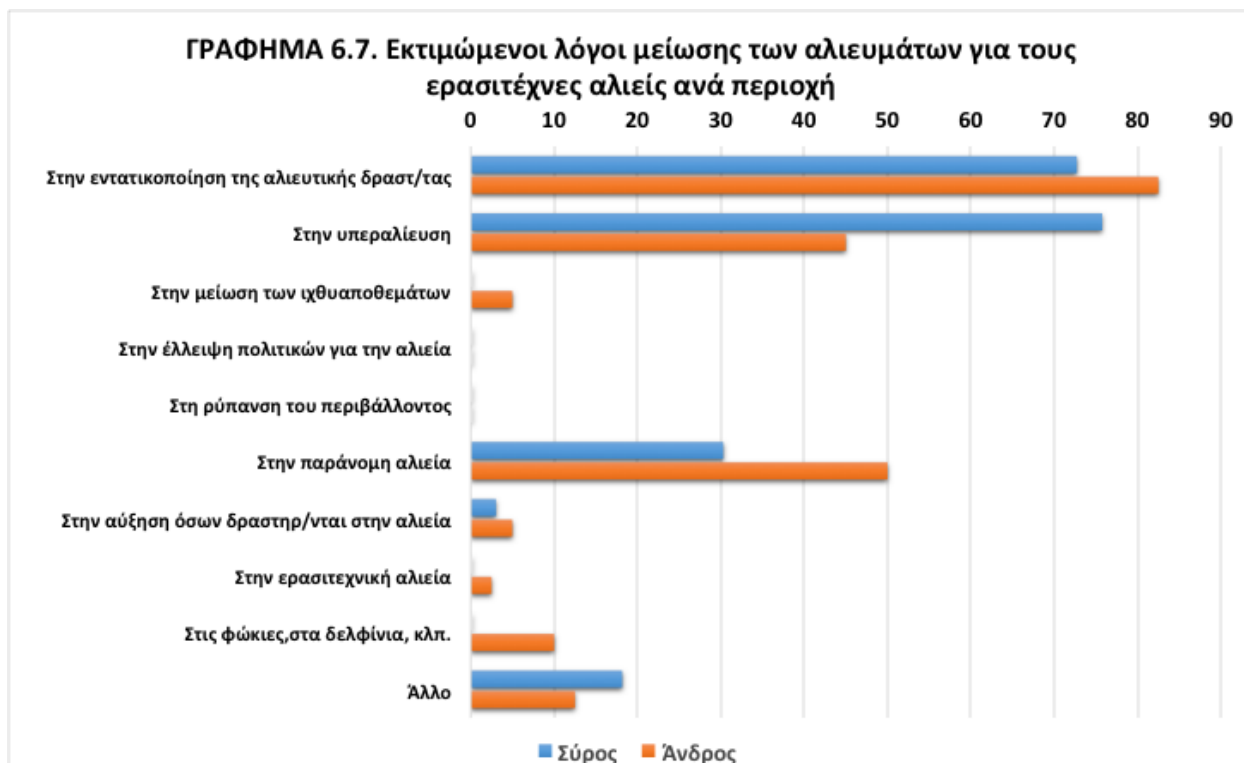

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες της Άνδρου θεωρούν ότι ο πιο σημαντικός λόγος μείωσης των αλιευμάτων είναι η εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (64%), ενώ στην συνέχεια αναφέρεται η υπεραλίευση (59%), η παράνομη αλιεία (32%), οι ζημιές που γίνονται από την φώκια και τα δελφίνια (23%) και η ρύπανση του περιβάλλοντος (23%).

Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων υπάρχει σημαντική ομοιότητα στην αιτιολόγηση της μείωσης των αλιευμάτων, ενώ είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι η παρουσία της φώκιας και των δελφινιών θεωρείται ως ένας (ακόμη και χαμηλότερης σημασίας) για την μείωση των αλιευμάτων. Και οι δύο αυτές παρατηρήσεις συγκροτούν σημαντική μεταβολή συγκριτικά με την προηγούμενη έρευνα του 2014.

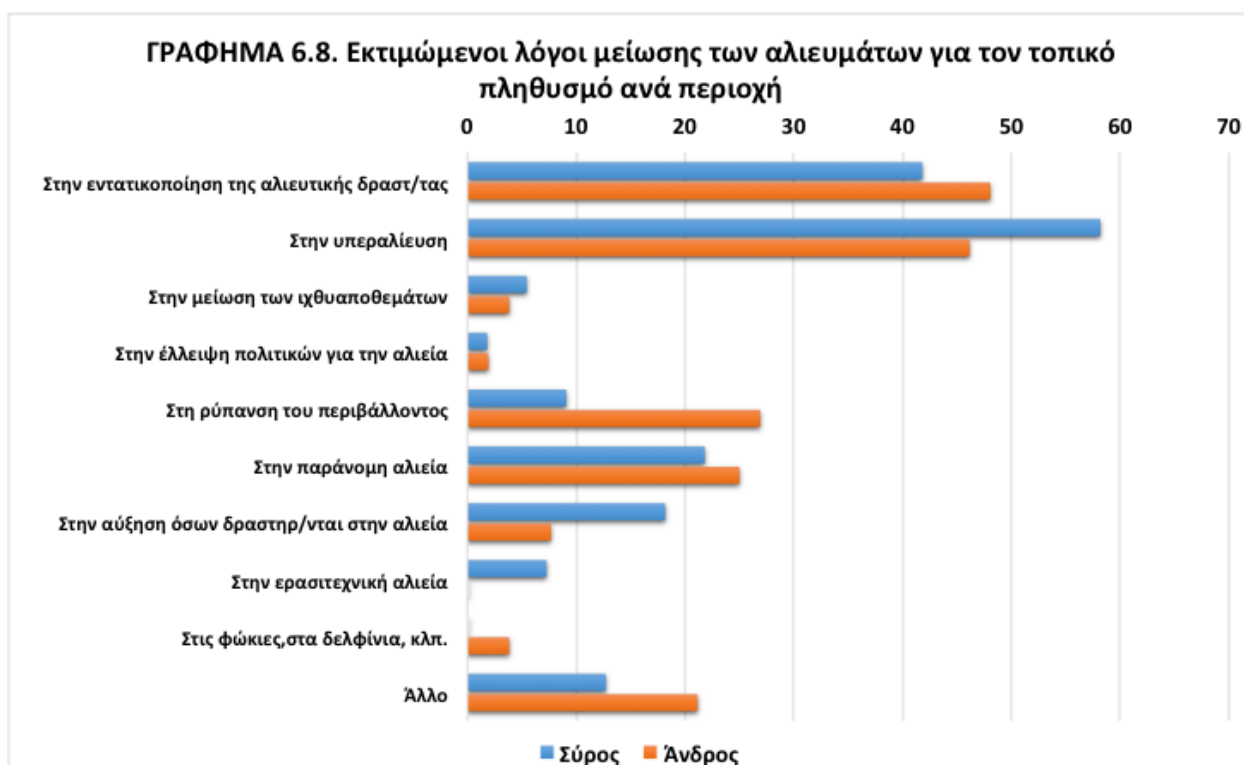
Οι ερασιτέχνες αλιείς των δύο περιοχών υπογραμμίζουν πολύ συγκεκριμένους λόγους που κατά την άποψή του συνδέονται με την μείωση των αλιευμάτων (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.7).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στην Σύρο, κύριος λόγος είναι η υπεραλίευση (76%), ακολουθούμενη από την εντατική αλιευτική δραστηριότητα (73%), ενώ τέλος αναφέρεται η παράνομη αλιεία (30%). Στην Άνδρο, προτάσσεται η εντατική αλιευτική δραστηριότητα (83%), ακολουθούμενη από την παράνομη αλιεία (50%) και την υπεραλίευση (45%). Όμως και πάλι είναι αξιοπρόσεκτο ότι οι ερασιτέχνες αλιείς «συμφωνούν» ότι οι τρεις προαναφερόμενοι λόγοι είναι οι περισσότεροι σημαντικοί για την μείωση των αλιευμάτων.

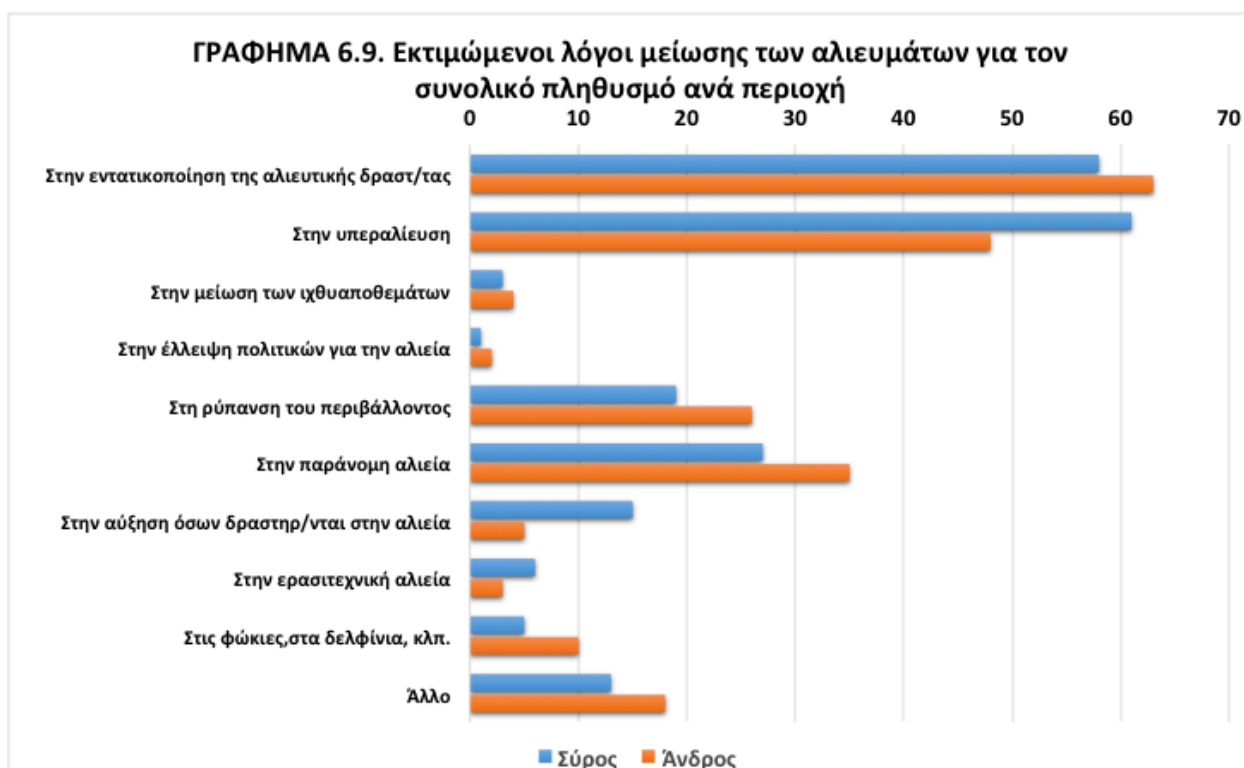
Ο τοπικός πληθυσμός διαθέτει μια γενικότερη θέαση στο πρόβλημα της μείωσης των αλιευμάτων, καθώς το αποδίδει κυρίως στην υπεραλίευση (58% στη Σύρο και 46% στην Άνδρο), στην εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (42% στη Σύρο και 48% στην Άνδρο), στην παράνομη αλιεία (22% στην Σύρο και 25% στην Άνδρο) και στην ρύπανση του περιβάλλοντος (9% για τη Σύρο και 27% για την Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.8).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Οι στάσεις του τοπικού πληθυσμού φαίνεται να ακολουθούν τις απόψεις των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων, καθώς παράλληλα υιοθετείται και η άποψη ότι η μείωση των αλιευμάτων συνδέεται με την περιβαλλοντική ρύπανση (αυτό κυρίως στην περίπτωση της Άνδρου).

Συνοπτικά, θα λέγαμε ότι οι λόγοι που προβάλλονται από το συνολικό πληθυσμό για τη μείωση των αλιευμάτων στις δύο περιοχές ουσιαστικά αποτελούν την κοινή συνισταμένη των απόψεων των τριών πληθυσμών που παρουσιάστηκαν παραπάνω (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.9).

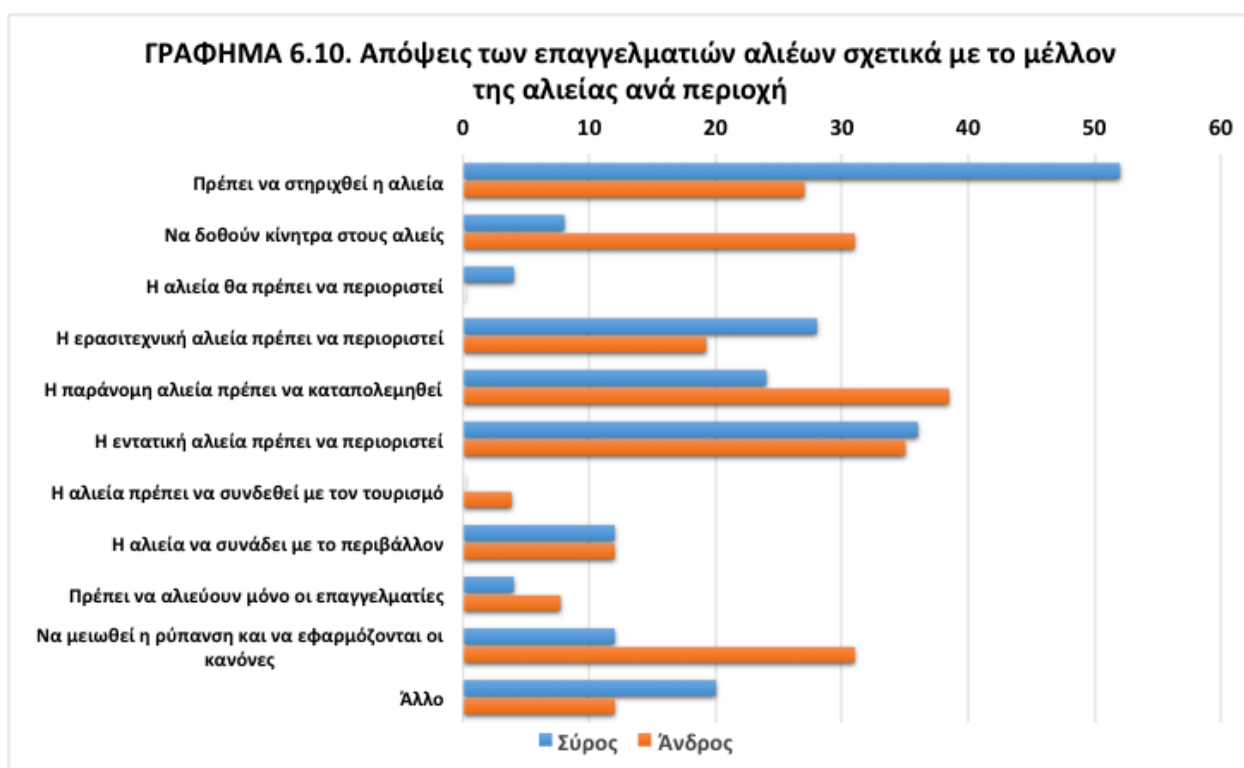

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Φαίνεται ότι η υπεραλίευση (61% στη Σύρο και 48% στην Άνδρο) και η εντατικοποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας (58% στη Σύρο και 63% στην Άνδρο) αποτελούν τους πιο σημαντικούς λόγους μείωσης των αλιευμάτων και για τις δύο περιοχές. Εκτός των δύο αυτών βασικών λόγων, υπογραμμίζεται η παράνομη αλιεία (27% στη Σύρο και 35% στην Άνδρο) και η ρύπανση του περιβάλλοντος (19% στη Σύρο και 26% στην Άνδρο).

Ορισμένοι λόγοι που επίσης αναφέρονται ως αιτίες για την μείωση των αλιευμάτων, όπως για παράδειγμα, η έλλειψη πολιτικών για την αλιεία, η μείωση των ιχθυαποθεμάτων, οι φώκιες και τα δελφίνια που καταστρέφουν τα αλιευτικά εργαλεία και η αύξηση όσων δραστηριοποιούνται στην αλιεία συγκεντρώνουν μικρά ποσοστά στον συνολικό πληθυσμό των δύο περιοχών. Βλέπουμε, λοιπόν, μια σύγκληση απόψεων επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων και μια διείσδυση των βασικών απόψεών τους στον τοπικό πληθυσμό, αλλά παρόλα αυτά δεν υιοθετείται πλήρως η στάση των αλιέων από τον τοπικό πληθυσμό.

Όσον αφορά το μέλλον της αλιείας στις δύο περιοχές θα λέγαμε ότι οι απόψεις των τριών πληθυσμών διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό και πρώτα από όλα οι απόψεις των επαγγελματιών αλιέων στις δύο περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.10).

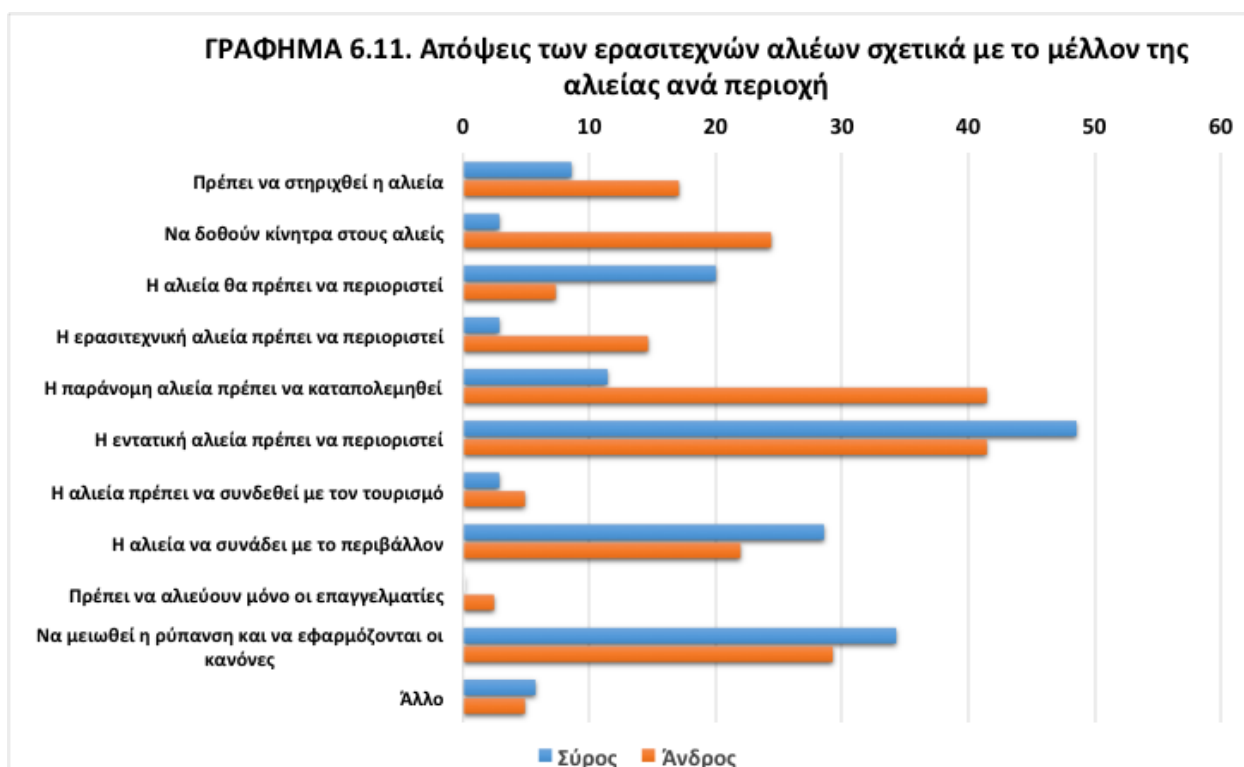

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου θεωρούν ότι πρέπει να στηριχθεί η αλιεία (52%), η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (36%), η ερασιτεχνική αλιεία

να περιοριστεί (28%) και να καταπολεμηθεί η παράνομη αλιεία (24%). Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου θεωρούν ότι πρέπει να καταπολεμηθεί η παράνομη αλιεία (38%), η εντατική αλιεία να περιοριστεί (35%), να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (31%) και να μειωθεί η ρύπανση καθώς επίσης να τηρούνται οι κανόνες (31%). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ενώ για τους επαγγελματίες της Σύρου στο μέλλον θα πρέπει να διορθωθούν όλοι οι άλλοι οι οποίοι «φταίνε» (π.χ. η εντατική, η παράνομη και η ερασιτεχνική αλιεία), στην περίπτωση των αλιέων της Άνδρου αναφέρονται ως σημαντικά ζητήματα και ορισμένα που άπτονται της γενικότερης διαρθρωτικής πολιτικής για την αλιεία και το περιβάλλον (όπως π.χ. να δοθούν κίνητρα στους αλιείς και η λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος).

Επιπρόσθετα και οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων των δύο περιοχών δίστανται όσον αφορά το μέλλον της αλιείας (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.11).

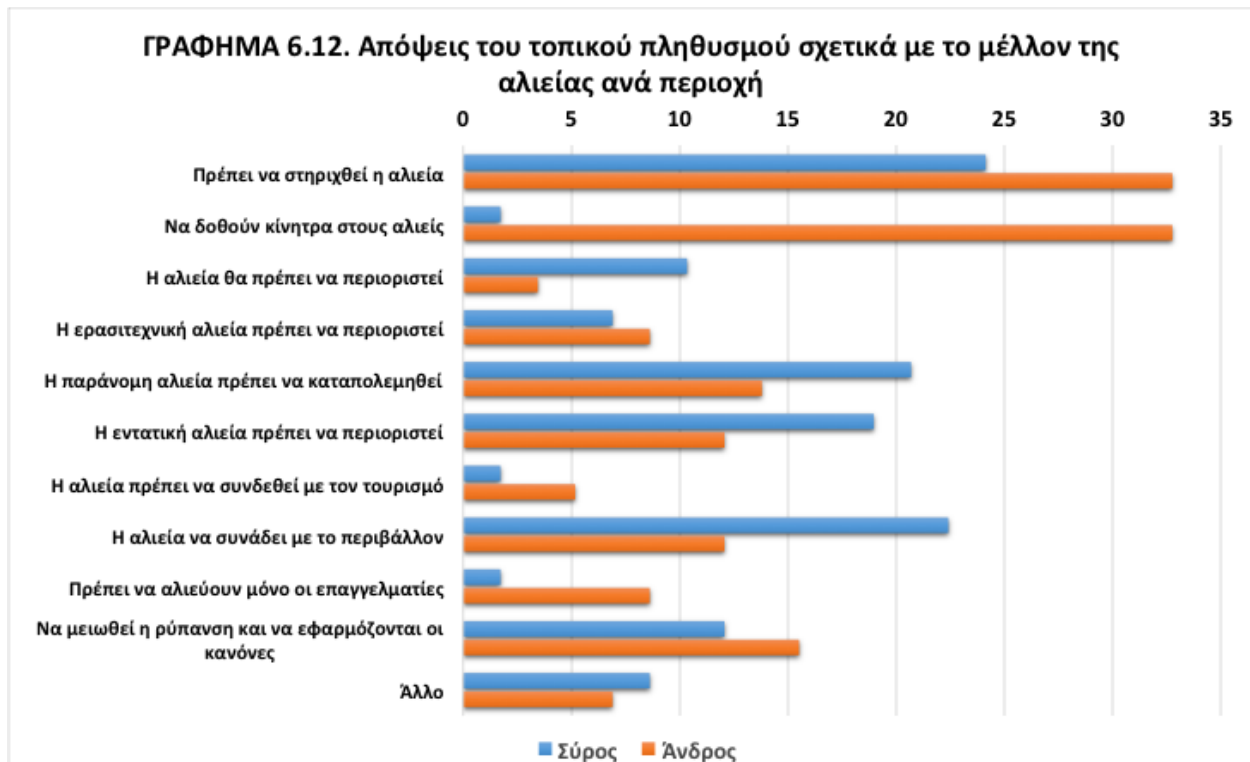
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου θεωρούν ότι η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (49%), να μειωθεί η ρύπανση και να τηρούνται οι κανόνες (34%), η αλιεία να συνάδει με το περιβάλλον (29%), η αλιεία να περιοριστεί (20%) και να καταπολεμηθεί η παράνομη αλιεία (11%). Αντίστοιχα, οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου θεωρούν ότι εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (41%) και η παράνομη αλιεία να καταπολεμηθεί (41%), καθώς επίσης να μειωθεί η ρύπανση και να τηρούνται οι κανόνες (29%), να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (24%), και η αλιεία να συνάδει με το περιβάλλον (22%). Παρά τις διαφορές στις απόψεις τους, οι ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών διαθέτουν μεγαλύτερη ευαισθησία στα περιβαλλοντικά ζητήματα και έχουν συνειδητοποιήσει σε μεγαλύτερο βαθμό την λήψη διαρθρωτικών μέτρων για την αλιεία, συγκριτικά με τους επαγγελματίες αλιείς. Άλλωστε, λόγω της υψηλότερης εκπαίδευσης που διαθέτουν είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι είναι ανάγκη να βγουν εκτός των στερεοτυπικών απόψεων και να αντιληφθούν τα ευρύτερα προβλήματα και όχι μόνο στενά τα αιτήματα των αλιέων.

Οι απόψεις του τοπικού πληθυσμού των δύο περιοχών σχετικά με το μέλλον της αλιείας αποκλίνουν σε σημαντικό βαθμό (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.12). Είναι γεγονός ότι ο τοπικός πληθυσμός δεν διαθέτει την εξειδικευμένη γνώση των αλιέων – επαγγελματιών και ερασιτεχνών –, αλλά κρίνει με βάση τα ζητήματα που τίθενται στην τοπική τους κοινωνία. Παρότι λοιπόν ο τοπικός πληθυσμός δεν διαθέτει την εξειδικευμένη γνώση αποτελεί μια πιο ψύχραιμη δεξαμενή σκέψης σχετικά με τα ζητήματα της αλιείας και του περιβάλλοντος.

Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου υπογραμμίζει περισσότερο ότι η αλιεία θα πρέπει να στηριχθεί (24%), η αλιεία θα πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (22%), η παράνομη αλιεία πρέπει να καταπολεμηθεί (21%), η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (19%) και να μειωθεί η ρύπανση και να τηρούνται οι κανόνες (12%). Αντίστοιχα, ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου υπογραμμίζει εντονότερα ότι πρέπει να στηριχθεί η αλιεία (33%) και να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (33%), καθώς επίσης να μειωθεί η ρύπανση και να τηρούνται οι κανόνες (16%), η παράνομη αλιεία να καταπολεμηθεί (14%) και τέλος, η εντατική αλιεία να περιοριστεί (12%) και η αλιεία να συνάδει με το περιβάλλον (12%). Είναι λοιπόν φανερό ότι ο τοπικός πληθυσμός και των δύο περιοχών παρότι πιστεύει ότι πρέπει να υπάρξουν διαρθρωτικές λύσεις για την αλιεία και τους αλιείς, παράλληλα ζητά την τήρηση των περιβαλλοντικών κανόνων, την μείωση

της ρύπανσης και τον περιορισμό της αλιείας προκειμένου να συνάδει με το περιβάλλον. Αυτές οι απόψεις του τοπικού πληθυσμού αποτελούν μια σημαντική βάση για την προώθηση περιβαλλοντικών μέτρων, με την προϋπόθεση βέβαια της διαρθρωτικής στήριξης της αλιείας στις περιοχές τους.

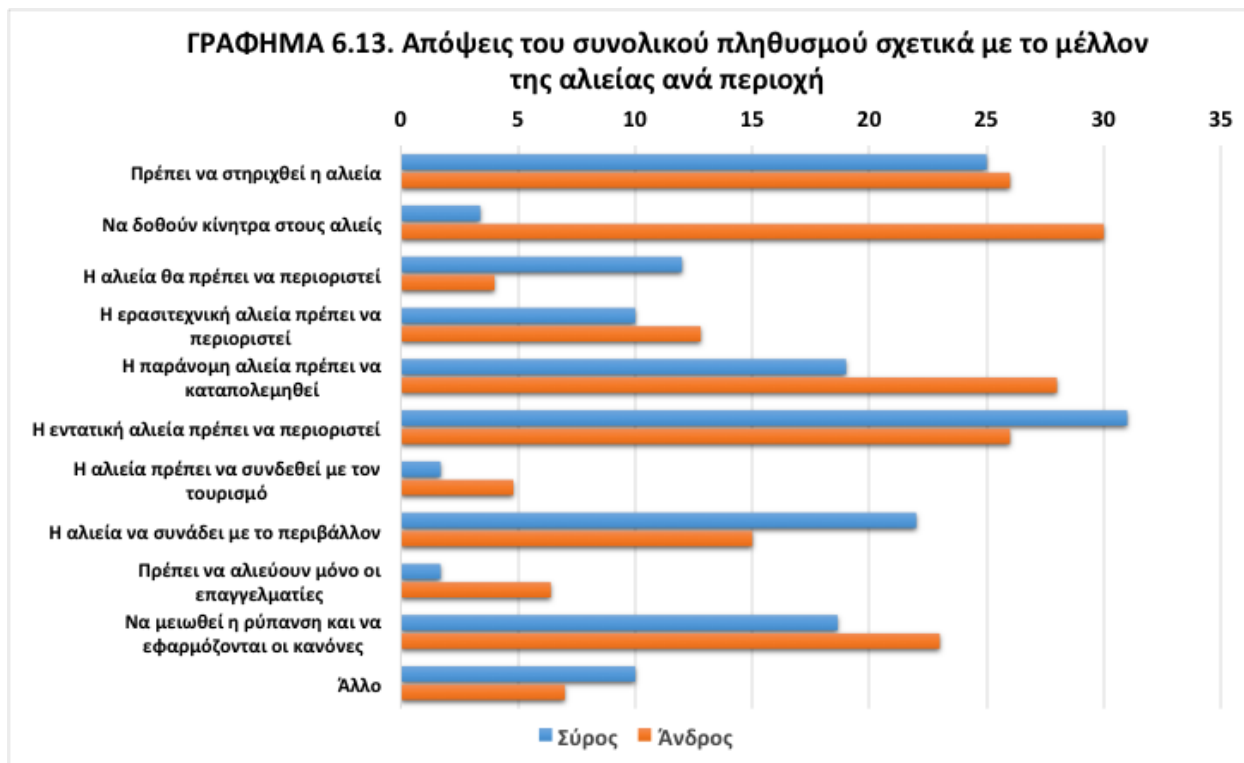

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Η μελέτη των απόψεων του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών καταδεικνύει πολύ περισσότερες συγκλίσεις σχετικά με το τι θα πρέπει να γίνει στο μέλλον για την αλιεία από ό,τι καταγράφεται χωριστά για κάθε ομάδα πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 6.13).

Τα σημεία σύγκλησης των πληθυσμών των δύο περιοχών σχετικά με το μέλλον της αλιείας είναι ότι η αλιεία πρέπει να στηριχθεί (25% στη Σύρο και 26% στην Άνδρο), η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (31% στη Σύρο και 26% στην Άνδρο), να μειωθεί η ρύπανση και να τηρούνται οι κανόνες (19% στη Σύρο και 23% στην Άνδρο) και η ερασιτεχνική αλιεία πρέπει να περιοριστεί (10% στη Σύρο και 13% στην Άνδρο).

Τα σημεία περιορισμένης ή μεγάλης απόκλισης των απόψεων των πληθυσμών μεταξύ των δύο περιοχών σχετικά με το μέλλον της αλιείας είναι ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον (22% στη Σύρο και 15% στην Άνδρο), η παράνομη αλιεία πρέπει να καταπολεμηθεί (19% στη Σύρο και 28% στην Άνδρο), η αλιεία πρέπει να περιοριστεί (12% στη Σύρο και 4% στην Άνδρο) και να δοθούν κίνητρα στους αλιείς (3% στη Σύρο και 30% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016-Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Η ανάλυση των απόψεων του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών καταδεικνύει ότι υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που έχουν εμπεδωθεί σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες διενεργήθηκε η έρευνα και τα σημαντικότερα από αυτά είναι ότι πρέπει να στηριχθεί η αλιεία και η εντατική αλιεία πρέπει να περιοριστεί. Ένα τρίτο σημαντικό σημείο σύγκλισης των απόψεων των πληθυσμών και στις δύο περιοχές είναι ότι θα πρέπει να μειωθεί η ρύπανση και να εφαρμόζονται οι (περιβαλλοντικοί) κανόνες. Θα λέγαμε ότι και στα τρία αυτά ζητήματα οι επαγγελματίες αλιείς (της μιας ή της άλλης περιοχής) υστερούν κάπως, ενώ πρωτοστατούν οι ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών και οι τοπικοί πληθυσμοί και των δύο περιοχών.

Όσον αφορά τα ζητήματα στα οποία δεν παρατηρείται σύγκλιση, αλλά απόκλιση είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον αποτελεί ένα σημαντικό θέμα που εντοπίζεται ως μικρής απόκλισης. Ένας στους πέντε ερωτώμενους στην Σύρο και ένας στους επτά στην Άνδρο πιστεύουν ότι η αλιεία πρέπει να συνάδει με το περιβάλλον. Σταδιακά λοιπόν, τα ζητήματα του περιβάλλοντος συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον του συνολικού πληθυσμού, γεγονός που θα μπορούσε να ενδυναμωθεί περαιτέρω μέσω περισσότερης ενημέρωσης και εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού.

Συντοπτικά θα λέγαμε ότι οι στάσεις των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού είναι πιο κοντά στην προστασία του περιβάλλοντος συγκριτικά με αυτές των επαγγελματιών αλιέων. Παρόλα αυτά, οι στάσεις των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού είναι ευνοϊκές και στην λήψη διαρθρωτικών μέτρων υπέρ της αλιείας πάντοτε βέβαια σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική προστασία και την διατήρηση των φυσικών πόρων. Και οι δύο αυτοί πληθυσμοί διαθέτουν υψηλότερη κατά μέσο όρο εκπαίδευση από αυτήν των επαγγελματιών αλιέων. Έχει επίσης σημασία να ληφθεί υπόψη ότι οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου τείνουν περισσότερο, σε σύγκριση με τους αλιείς της Σύρου, να υποστηρίζουν διαρθρωτικές και περιβαλλοντικές δράσεις για την αλιεία. Αυτό δικαιολογείται τόσο από τις απόψεις που εκφράζουν αλλά και από την εκπαίδευσή τους.

Επιπρόσθετα, θα λέγαμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς μαζί με τους ερασιτέχνες αλιείς φαίνονται να συμμερίζονται την άποψη ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος, με βάση τις πρακτικές που ακολουθούνται, ενώ ο τοπικός πληθυσμός εμφανίζεται να υποστηρίζει πιο συχνά την άποψη του περιορισμού της αλιείας. Και στις δύο περιπτώσεις είναι εμφανές ότι έχει σταδιακά υιοθετηθεί η αντίληψη ότι η αλιεία δεν μπορεί παρά να συμβαδίζει με την περιβαλλοντική προστασία.

Όσον αφορά το πρόβλημα της μείωσης των αλιευμάτων φαίνεται ότι οι στάσεις του τοπικού πληθυσμού ακολουθούν τις απόψεις των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων, καθώς παράλληλα υιοθετείται και η άποψη ότι η μείωση των αλιευμάτων συνδέεται με την περιβαλλοντική ρύπανση (κυρίως στην περίπτωση της Άνδρου).

Όσον αφορά το μέλλον της αλιείας είναι εμφανές ότι επαγγελματίες αλιείς από την μια πλευρά υπογραμμίζουν την ανάγκη διόρθωσης των 'κακώς κειμένων' (που αφορούν την εντατική, την παράνομη και την ερασιτεχνική αλιεία) (Σύρος), ενώ από την άλλη μεριά υπογραμμίζουν την ανάγκη ύπαρξης γενικότερης διαρθρωτικής πολιτικής για την αλιεία και το περιβάλλον (Άνδρος).

Οι ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών διαθέτουν μεγαλύτερη ευαισθησία στα περιβαλλοντικά ζητήματα ενώ παράλληλα έχουν συνειδητοποιήσει σε μεγαλύτερο βαθμό την λήψη διαρθρωτικών μέτρων για την αλιεία. Λόγω της υψηλότερης εκπαίδευσης που διαθέτουν οι ερασιτέχνες αλιείς είναι σε θέση να βγουν εκτός των στερεοτυπικών απόψεων και να αντιληφθούν τα ευρύτερα προβλήματα και όχι μόνο στενά τα αιτήματα των αλιέων.

Από την μεριά του, τέλος, ο τοπικός πληθυσμός υποστηρίζει την ύπαρξη διαρθρωτικών λύσεων για την αλιεία και τους αλιείς, ενώ παράλληλα είναι πεπεισμένος ότι χρειάζεται να τηρούνται οι περιβαλλοντικοί κανόνες, να μειωθεί η ρύπανση και να περιοριστεί η αλιεία προκειμένου να συνάδει με το περιβάλλον.

7. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τις περιοχές έρευνας

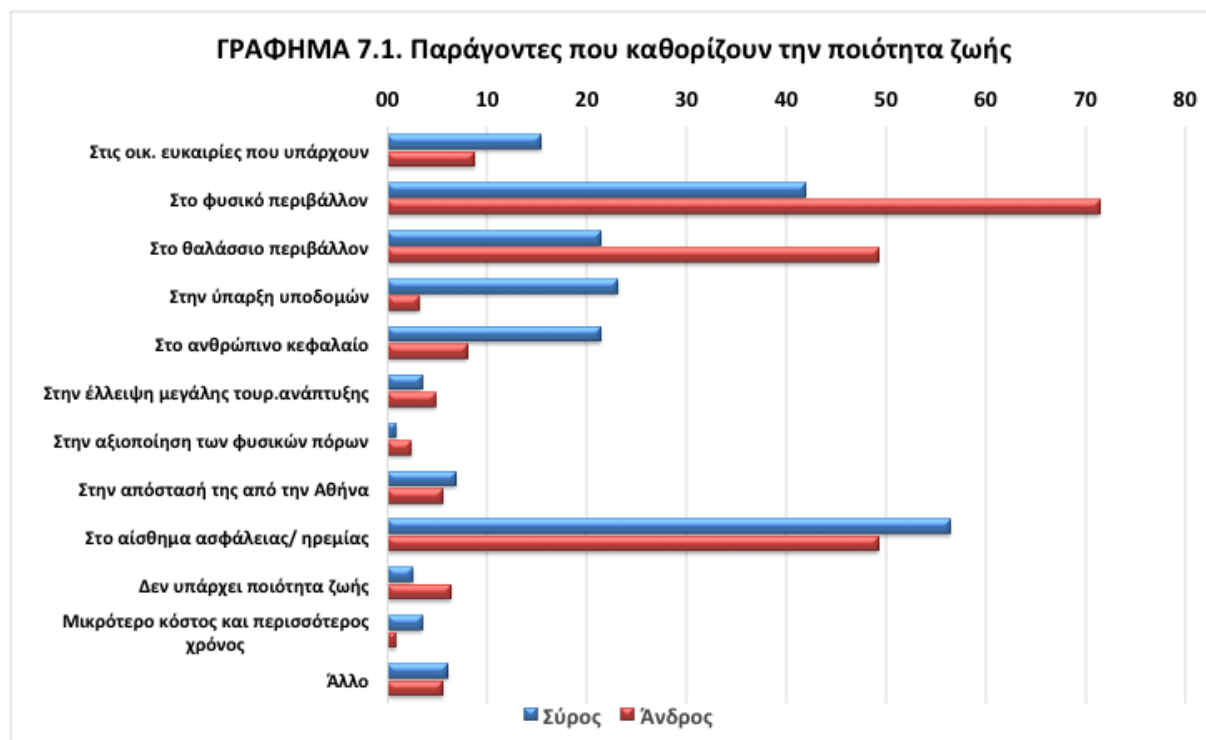
Η συζήτηση σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των ερωτώμενων στις δύο περιοχές έρευνας δεν είναι εύκολη, ούτε προκύπτει αβίαστα από την ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων από τα ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν στην τρέχουσα περίοδο.

Γνωρίζουμε άλλωστε ότι οι στάσεις και οι απόψεις διαφοροποιούνται ανάλογα με τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικών των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού, όπως η ηλικία, η εκπαίδευση, η οικογενειακή κατάσταση, ο τόπος γέννησης, η περιοχή έρευνας στην οποία διαμένουν, καθώς επίσης η απασχόληση των ερωτώμενων. Με άλλα λόγια, οι στάσεις και οι απόψεις των ερωτώμενων άλλοτε συγκλίνουν, ενώ άλλοτε διαφαίνεται μία μικρή ή μεγαλύτερη διάσταση μεταξύ των απόψεων των ερωτώμενων ανάλογα με την περιοχή έρευνας ή με την ομάδα πληθυσμού.

Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι η πρόσληψη της έννοιας 'περιοχή' διαφοροποιείται σημαντικά τόσο στη Σύρο όσο και στην Άνδρο. Παρότι σημαντικός αριθμός ερωτώμενων αναφέρονται γενικότερα στα δύο νησιά που διαμένουν, όπως άλλωστε αναμένεται και από το ερωτηματολόγιο, σε αρκετές περιπτώσεις οι ερωτώμενοι που ανήκουν σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες και ανάλογα με το πλαίσιο αναφοράς που οι ίδιοι έχουν στο μυαλό τους, τείνουν να αναφέρονται στις 'τοπικές' περιοχές όπου διαμένουν. Ειδικότερα, ένας σημαντικός αριθμός των κατοίκων της Άνδρου επικεντρώνεται στην δημοτική ενότητα όπου διαμένει (π.χ. Κόρθι, Χώρα, Μπατσι) όταν μιλάει για την 'περιοχή' του. Η στάση αυτή παρατηρήθηκε σε μικρότερο βαθμό στη Σύρο, αλλά ισχύει για τις περισσότερες απομακρυσμένες, από την Ερμούπολη, περιοχές. Επίσης, πολλοί ερωτώμενοι της Σύρου αναφέρονται, αναπόφευκτα, στην Ερμούπολη αντί για το σύνολο του νησιού.

Σε αυτό το πλαίσιο, η αναφορά στην ποιότητα ζωής στην κάθε 'περιοχή' έρευνας μπορεί να επηρεάζεται από τις αντιλήψεις των ερωτώμενων για την στενώς εννοούμενη περιοχή διαμονής τους και όχι για το σύνολο του κάθε νησιού. Σε κάθε περίπτωση, οι ερωτήσεις απευθύνθηκαν με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους ερωτώμενους και έτσι έγινε προσπάθεια ενιαίας αντιμετώπισης του μεθοδολογικού αυτού ζητήματος.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της ποιότητας ζωής στις δύο περιοχές έρευνας θα πρέπει να σημειώσουμε ότι παρατηρούνται αρκετές ομοιότητες αλλά και σημαντικές διαφορές. Πρώτα από όλα αξίζει να αναφερθεί ότι οι υφιστάμενες οικονομικές ευκαιρίες δεν συγκεντρώνουν σημαντικό ποσοστό, αλλά προκρίνονται ως βασικοί λόγοι το φυσικό περιβάλλον, το θαλάσσιο περιβάλλον και το αίσθημα ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Ειδικότερα, στην Σύρο η ποιότητα ζωής συνδέεται πιο συχνά με την αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (56%), με το φυσικό περιβάλλον (42%), με την ύπαρξη υποδομών (23%), με το θαλάσσιο περιβάλλον (21%) και με την ύπαρξη ανθρώπινου κεφαλαίου (21%). Στην Άνδρο, αντίθετα, τρεις παράγοντες αξιολογούνται ως ιδιαίτερα θετικοί για την ποιότητα ζωής στην περιοχή: το φυσικό περιβάλλον (71%), η αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (49%) και το θαλάσσιο περιβάλλον (49%).

Παρότι και στις δύο περιοχές η ποιότητα ζωής συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με το αίσθημα ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας, το φυσικό περιβάλλον και το θαλάσσιο περιβάλλον, στην

Σύρο παρουσιάζεται και η οικονομική παράμετρος. Έτσι, στην Σύρο η ποιότητα ζωής συνδέεται με την ύπαρξη υποδομών, την ύπαρξη ανθρώπινου κεφαλαίου (ως παράγοντα οικονομικής βελτίωσης) και την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών.

Εξετάζοντας τους παράγοντες που αναφέρουν οι διαφορετικές ομάδες πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας, παρατηρούμε ότι σε γενικές γραμμές παρατηρείται μια σημαντική σύγκληση των απόψεών τους εντός της κάθε περιοχής.

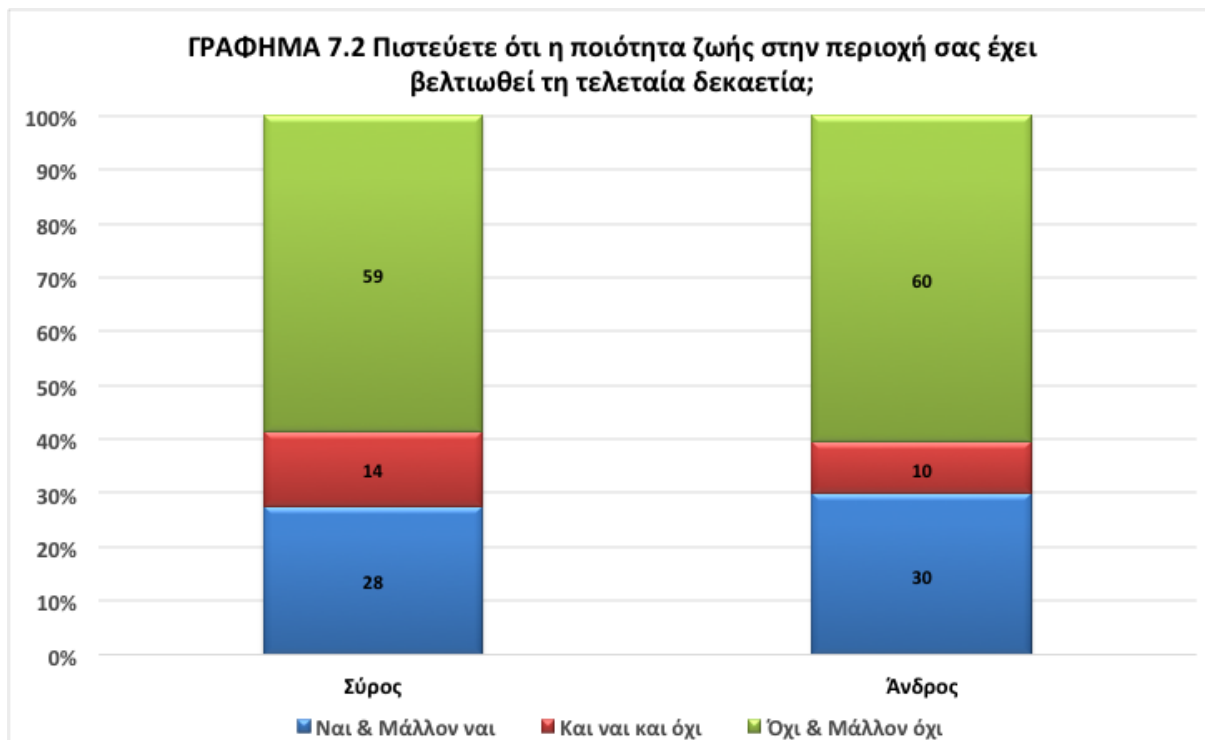
Για τους επαγγελματίες αλιείς της Σύρου η ποιότητα ζωής συνδέεται με την αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (52%), το φυσικό περιβάλλον (32%) και την ύπαρξη υποδομών (28%). Οι ερασιτέχνες της Σύρου συνδέουν άμεσα την ποιότητα ζωής στην περιοχή τους με την αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (48%), με το φυσικό περιβάλλον (46%) και το θαλάσσιο περιβάλλον (29%). Τέλος, ο τοπικός πληθυσμός εκτός από την αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (62%) και το φυσικό περιβάλλον (42%) αποδίδει την ποιότητα ζωής στο ανθρώπινο κεφάλαιο (25%) και στην ύπαρξη υποδομών (24%).

Στην Άνδρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού φαίνεται να έχουν παρόμοιες αντιλήψεις για την ποιότητα ζωής στην περιοχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επαγγελματίες αλιείς θεωρούν ότι η ποιότητα ζωής στην περιοχή τους συνδέεται ισοδύναμα με την αίσθηση της ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (69%) και το φυσικό περιβάλλον (69%). Αντίστοιχα, οι ερασιτέχνες αποδίδουν την ποιότητα ζωής στο φυσικό περιβάλλον (73%) και στο θαλάσσιο περιβάλλον (68%), ενώ ο τοπικός πληθυσμός είναι «διχασμένος» ανάμεσα στην άποψη ότι η ποιότητα ζωής συνδέεται με το φυσικό περιβάλλον (71%) και την άποψη ότι η ποιότητα ζωής συνδέεται με την αίσθηση ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας (44%).

Παρατηρείται ότι οι ερωτώμενοι των δύο περιοχών εμφανίζουν μικρές διαφοροποιήσεις στην απάντησή τους στο ερώτημα κατά πόσο έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά τη τελευταία δεκαετία (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.2). Τρεις στους πέντε ερωτώμενους στην Σύρο και στην Άνδρο θεωρεί ότι δεν έχει βελτιωθεί η ποιότητα ζωής του. Αντίστοιχο ποσοστό και στις δύο περιοχές αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην βελτίωση και την επιδείνωση της ποιότητας ζωής (14% στην Σύρο και 10% στην Άνδρο). Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι λιγότεροι από ένας στους τρεις ερωτώμενους στις δύο περιοχές θεωρούν ότι η ποιότητα ζωής έχει αυξηθεί κατά την

τελευταία δεκαετία (28% στην Σύρο και 30% στην Άνδρο). Συγκριτικά με την έρευνα του 2014 παρατηρήθηκε ότι και στις δύο περιοχές αυξήθηκε ελαφρά το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η ποιότητα ζωής στην περιοχή τους βελτιώθηκε κατά την τελευταία δεκαετία.

Η αξιολόγηση της βελτίωσης της ποιότητας ζωής ανά περιοχή δείχνει την ύπαρξη διαφοροποιήσεων στις απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.3). Ειδικότερα, στην Σύρο ένας στους τέσσερις επαγγελματίες αλιείς θεωρεί ότι η ποιότητα ζωής έχει βελτιωθεί κατά την τελευταία δεκαετία, άποψη που συμμερίζεται αντίστοιχο ποσοστό επαγγελματιών στην Άνδρο.

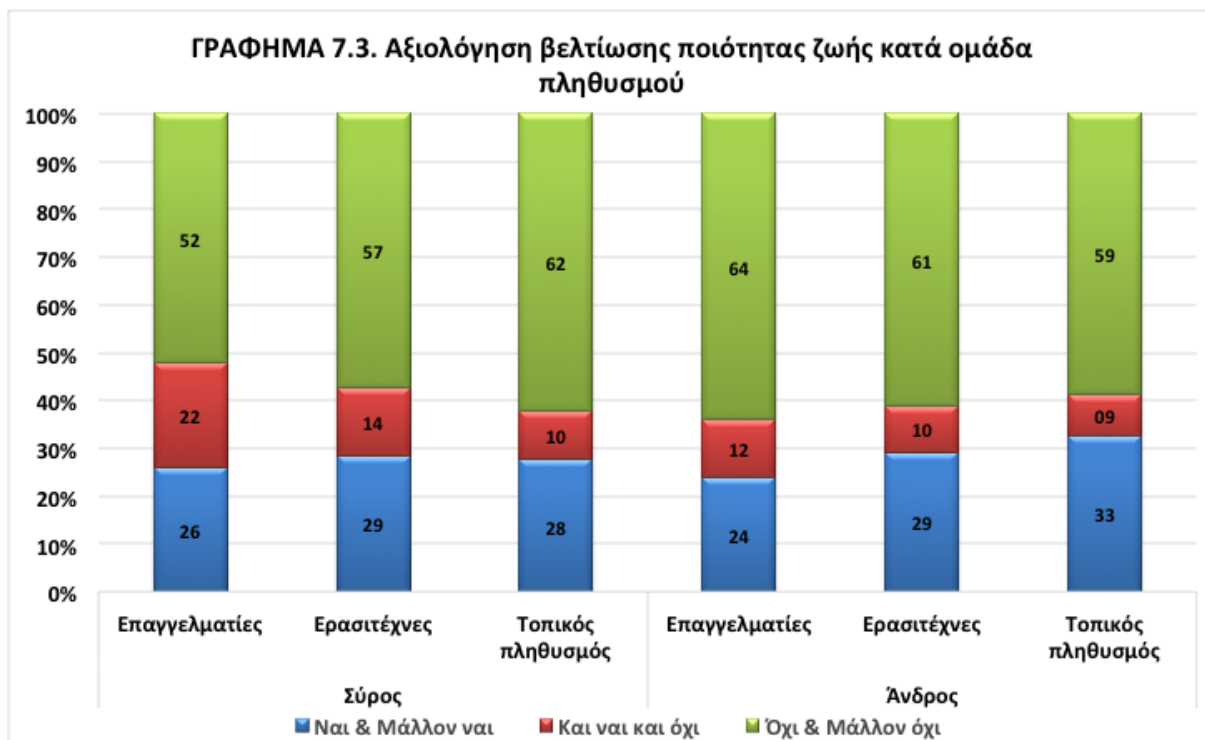
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τους ερασιτέχνες, το 29% αυτών και στις δύο περιοχές θεωρεί ότι η ποιότητα ζωής έχει βελτιωθεί κατά την τελευταία δεκαετία. Σημαντικό ποσοστό του τοπικού πληθυσμού και στις δύο περιοχές θεωρεί ότι η ποιότητα ζωής έχει βελτιωθεί στην τελευταία δεκαετία (28% στην Σύρο και 33% στην Άνδρο). Συγκριτικά με τις άλλες δύο πληθυσμιακές ομάδες, ο

τοπικός πληθυσμός θεωρεί σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι η ποιότητα ζωής έχει βελτιωθεί κατά την τελευταία δεκαετία.

Οι επαγγελματίες αλιείς και στις δύο περιοχές εμφανίζονται λιγότερο αισιόδοξοι σχετικά με τη βελτίωση των συνθηκών όταν συγκρίνονται με τις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού. Επίσης, εμφανίζονται περισσότερο αμφιταλαντευόμενοι σχετικά με την βελτίωση ή επιδείνωση της ποιότητας ζωής.

Οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων σχετικά με την βελτίωση ή μη της ποιότητας ζωής στην περιοχή τους, τοποθετούνται μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων (σχετικά απαισιόδοξοι/αμφιταλαντευόμενοι) και του τοπικού πληθυσμού (σχετικά αισιόδοξοι). Η σχετική αισιοδοξία του τοπικού πληθυσμού συνδέεται επίσης με το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό του προέρχεται από άλλες περιοχές (εισερχόμενοι) και προσελκύστηκε για διάφορους λόγους στις περιοχές έρευνας.

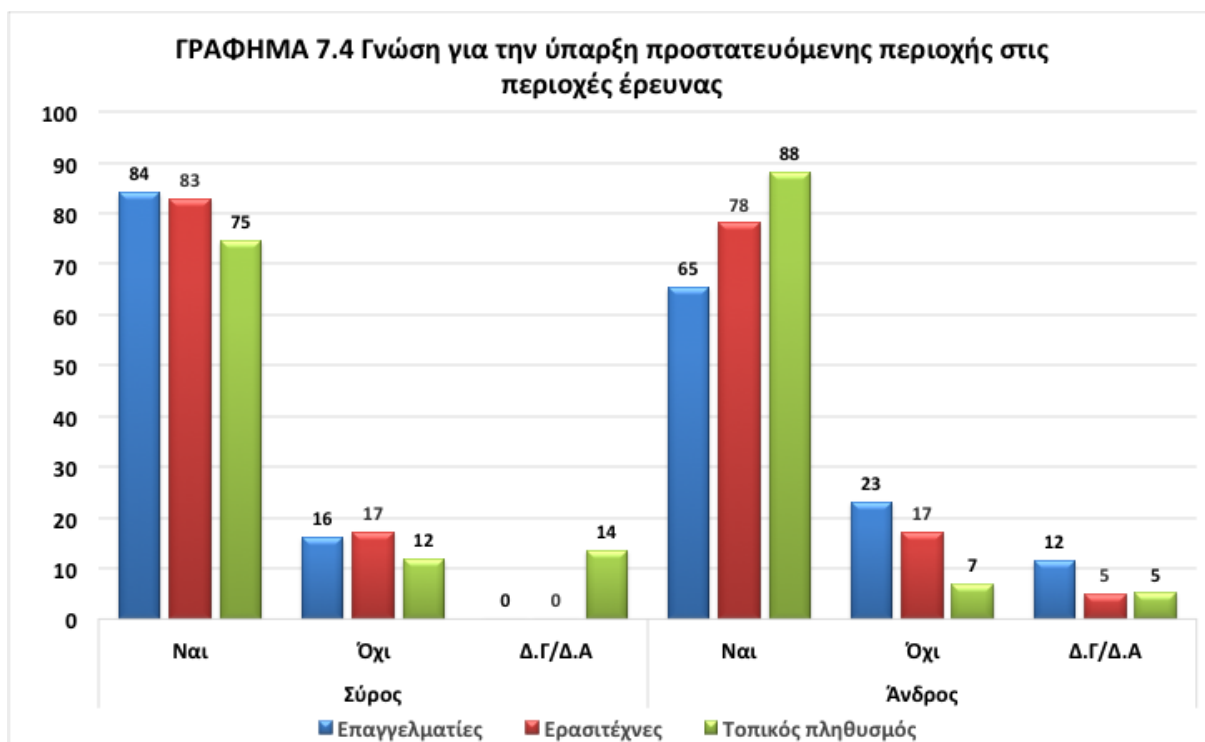

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Μια συζήτηση που επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τις απαντήσεις σχετικά με την ποιότητα ζωής στις δύο περιοχές είναι αυτή που αφορά την οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις της. Στο βαθμό που οι ερωτώμενοι υποστηρίζουν ότι η ποιότητα ζωής δεν έχει βελτιωθεί κατά την τελευταία δεκαετία αναφέρονται στις επιπτώσεις από την οικονομική κρίση. Θα λέγαμε λοιπόν ότι ανάλογα με τον βαθμό που οι ερωτώμενοι συνδέουν την ποιότητα ζωής με την οικονομική ύφεση που είναι ορατή και στην περιοχή τους υπογραμμίζουν φαινόμενα όπως: η αύξηση της ανεργίας, η μείωση της καταναλωτικής δυνατότητας των κατοίκων, ο μειωμένος τουρισμός και η μειωμένη αγοραστική δύναμη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το γεγονός, ότι ενώ η πλειοψηφία των ερωτώμενων αξιολογεί την ποιότητα ζωής στην περιοχή όπου διαμένει με περιβαλλοντικούς κυρίως όρους (φυσικού ή/και θαλάσσιου περιβάλλοντος), συνδέει τη βελτίωση ή μη αυτής περισσότερο με οικονομικούς όρους (ανάπτυξης και υποδομών).

Αναφορικά με το βαθμό ενημέρωσης των ερωτώμενων για την ύπαρξη κάποιας προστατευόμενης περιοχής στο νησί όπου κατοικούν,⁴ σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους στη Σύρο και στην Άνδρο προσδιόρισε κάποιες προστατευόμενες περιοχές (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.4). Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι στην Σύρο το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι γνωρίζουν για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών αυξήθηκε από 57% το 2014 σε 79% το 2017.

⁴ Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν έχει δοθεί στους ερωτώμενους ένας σαφής ορισμός των προστατευόμενων περιοχών. Στο συγκεκριμένο ερώτημα, η προστατευόμενη περιοχή εκλαμβάνεται όπως την κατανοεί ή την θεωρεί ο κάθε ερωτώμενος. Στην Άνδρο όπου υφίστανται οριοθετημένες προστατευόμενες περιοχές πάνω στο νησί φαίνεται ότι είναι γνωστές στον τοπικό πληθυσμό και όχι στους επαγγελματίες αλιείς. Αντίθετα, η υπό οριοθέτηση προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου είναι μια περιοχή που δεν την γνώριζαν πολλοί ερωτώμενοι που ανήκουν στον τοπικό πληθυσμό.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

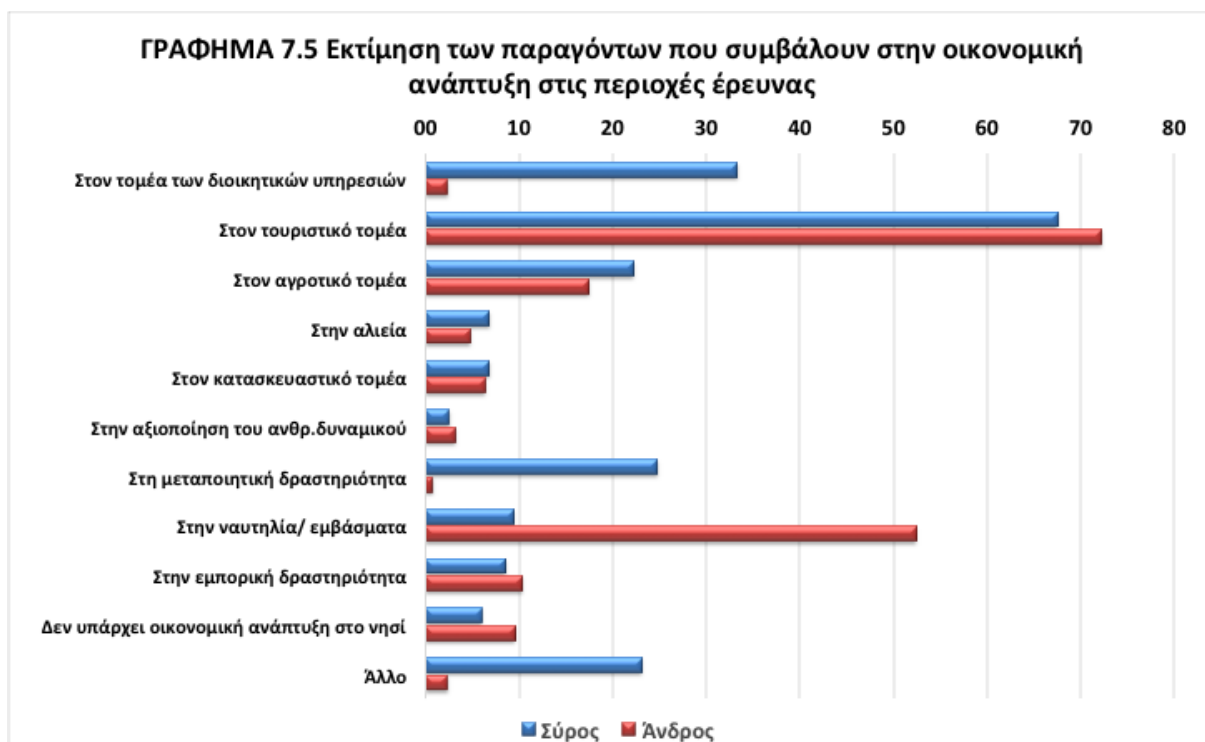
Παρόλα αυτά παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού. Στη Σύρο σχεδόν περισσότερο ενημερωμένοι για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών είναι οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς, καθώς το 84% και 83% αντίστοιχα γνωρίζουν για την προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου. Αντίστοιχα ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου είναι λιγότερο ενημερωμένος για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής, καθώς ένα σημαντικό τμήμα του δεν είναι επαρκώς ενημερωμένο (όπως φαίνεται από το ποσοστό 14% που αναφέρει ότι δεν γνωρίζει/ δεν απαντά). Στην Άνδρο η γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής διαφοροποιείται μεταξύ τοπικού πληθυσμού, που είναι περισσότερο πληροφορημένος για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών πάνω στο νησί (88%), και αλιέων (επαγγελματιών με 65% και ερασιτεχνών με 78%). Στην περίπτωση της Άνδρου, οι λιγότερο πληροφορημένοι είναι οι επαγγελματίες αλιείς και αμέσως μετά οι ερασιτέχνες αλιείς, είτε γιατί δεν γνώριζαν για την θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου είτε για τις περιοχές προστασίας πάνω στην Άνδρο.

Η εκτίμηση των στάσεων και των απόψεων των ερωτώμενων για τους οικονομικούς κλάδους που στηρίζουν την τοπική οικονομική ανάπτυξη διαφοροποιούνται σημαντικά ανά περιοχή

έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.5). Στην τωρινή έρευνα (συγκριτικά με αυτή του 2014) είναι πιο διακριτό το τοπικό μοντέλο ανάπτυξης, όπως το βλέπουν οι ερωτώμενοι της κάθε περιοχής. Για την Σύρο είναι πλέον ξεκάθαρο ότι ο τουριστικός τομέας (68%) είναι αυτός που συμβάλλει περισσότερο στην τοπική οικονομική ανάπτυξη, ακολουθούμενος από τον τομέα των διοικητικών υπηρεσιών (33%) – λόγω του ότι η Ερμούπολη είναι διοικητικό κέντρο των Κυκλάδων –, την μεταποιητική δραστηριότητα (25%) και τον αγροτικό τομέα (22%). Στην Σύρο παραμένει ακόμα ζωντανή η αίσθηση ότι τα ναυπηγεία του Νεωρίου είναι σημαντικά για την ανάπτυξη του νησιού, ενώ ο αγροτικός τομέας παρά το ενδιαφέρον για ανάπτυξη νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων έρχεται τελευταίος σε σημασία για την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Αντίστοιχα στην Άνδρο, ο τουριστικός τομέας (72%) είναι μονόδρομος για την οικονομική ανάπτυξη του νησιού, ακολουθούμενος από τα ναυτιλιακά εμβάσματα (52%) που ακόμα στηρίζουν τα νοικοκυριά του νησιού. Ως τρίτος σημαντικός για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής αναφέρεται ο αγροτικός τομέας (18%), ενώ τέλος αναφέρεται και η εμπορική δραστηριότητα (10%).

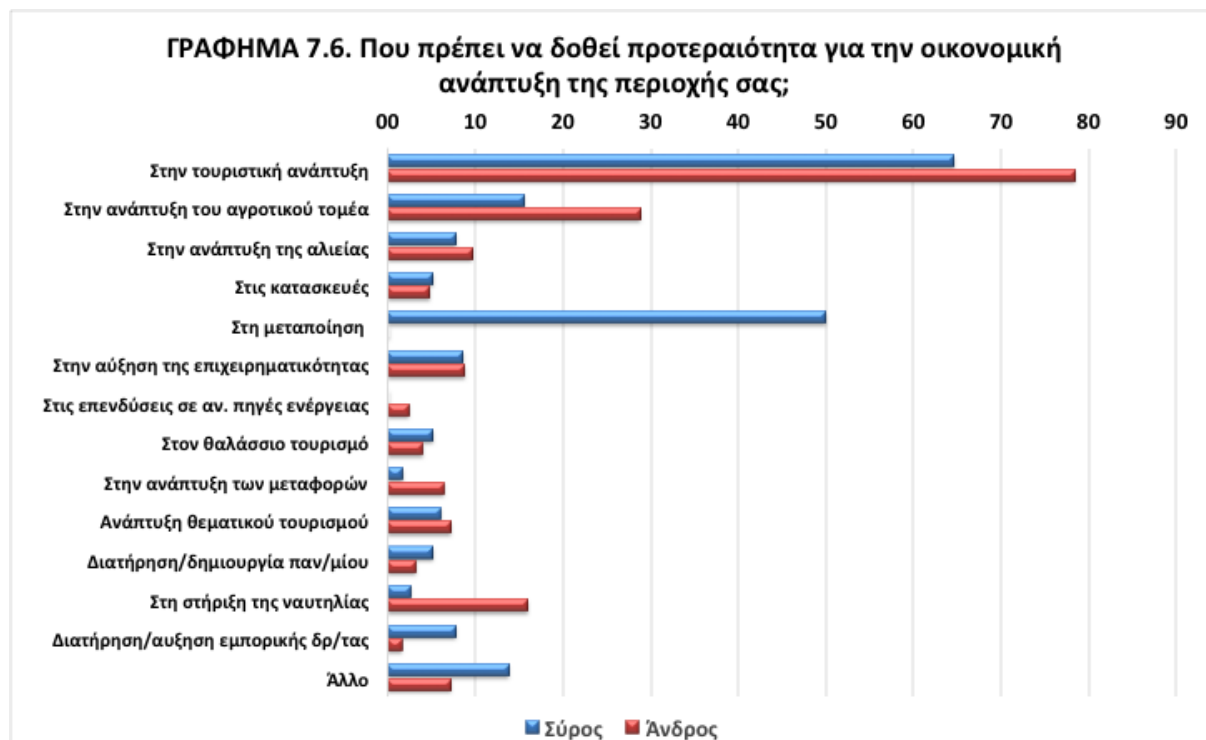
Όσον αφορά τις διαφορετικές ομάδες πληθυσμού, στην Σύρο είναι πιο ξεκάθαρο για τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς ότι η τοπική οικονομία στηρίζεται στον τουρισμό και στην μεταποίηση (Νεώριο), ενώ για τον τοπικό πληθυσμό πιο σημαντικά είναι ο τουρισμός και οι διοικητικές υπηρεσίες, ακολουθούμενες από τον αγροτικό τομέα. Στην Άνδρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού ‘συμφωνούν’ ότι η τοπική οικονομία στηρίζεται στον τουρισμό, στα εμβάσματα και στον αγροτικό τομέα. Η εμπορική δραστηριότητα υπογραμμίζεται περισσότερο από τους ερασιτέχνες (που πιθανότατα ασκούν εμπορική δραστηριότητα) και οι επαγγελματίες αλιείς υπογραμμίζουν το ειδικό βάρος της αλιείας.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Όταν ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να προσδιορίσουν τους κλάδους στους οποίους πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή που διαμένουν, το μεγαλύτερο ποσοστό και στις δύο περιοχές ανέφερε την τουριστική ανάπτυξη (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.6). Παρόλα αυτά και οι δύο περιοχές δεν μπορούν να αποφύγουν από το να αναπολούν τις παλαιές δόξες που συνδέονται με συγκεκριμένες παραγωγικές δραστηριότητες οι οποίες για διάφορους λόγους δεν μπορούν πλέον να ευδοκιμήσουν στις δύο περιοχές. Στη Σύρο, η συντριπτική πλειοψηφία αναφέρει ότι η τουριστική ανάπτυξη θα βοηθήσει στην τοπική οικονομική ανάπτυξη (65%), όμως μεγάλο ποσοστό αναπολεί την αναβίωση του τομέα της μεταποίησης (Νεώριο) (50%). Αν σε όσους υπογραμμίζουν την τουριστική ανάπτυξη προσθέσουμε όσους αναφέρουν τον θαλάσσιο τουρισμό και τον θεματικό τουρισμό, τότε το ποσοστό όσων υπογραμμίζουν τον ρόλο της τουριστικής ανάπτυξης ξεπερνά το 76%. Αξιόλογο είναι το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα (16%), ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι ορισμένοι υποστηρίζουν την ανάγκη αύξησης της τοπικής επιχειρηματικότητας (9%).

Στην Άνδρο, τα πράγματα είναι περισσότερο ξεκάθαρα όσον αφορά το μελλοντικό αναπτυξιακό μοντέλο. Και εδώ η συντριπτική πλειοψηφία αναφέρεται στην σημασία της τουριστικής ανάπτυξης (78%) και αυξάνεται περαιτέρω αν προσθέσουμε και συγκεκριμένες κατηγορίες τουριστικής ανάπτυξης (90%). Ως δεύτερη προτεραιότητα είναι ο αγροτικός τομέας (29%) που αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μια ανεκμετάλλευτη πηγή εισοδήματος στην περιοχή. Τρίτη προτεραιότητα έχει η στήριξη της ναυτιλίας (εμβάσματα) (16%) που σημαίνει ότι ένα μικρό ποσοστό των ερωτώμενων αναπολεί την περίοδο της άνθησης της ναυτιλίας στην περιοχή. Τέλος, όπως και στην Σύρο, ένα μικρό ποσοστό αναφέρεται στην ανάγκη αύξησης της επιχειρηματικότητας (9%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι και οι δύο περιοχές αναζητούν αγωνιωδώς ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο που θα μπορέσει να βοηθήσει κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης η οποία είχε σημαντικές επιπτώσεις για την χώρα. Και στις δύο περιπτώσεις, η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί το βασικό συστατικό του νέου αναπτυξιακού μοντέλου, ενώ ο

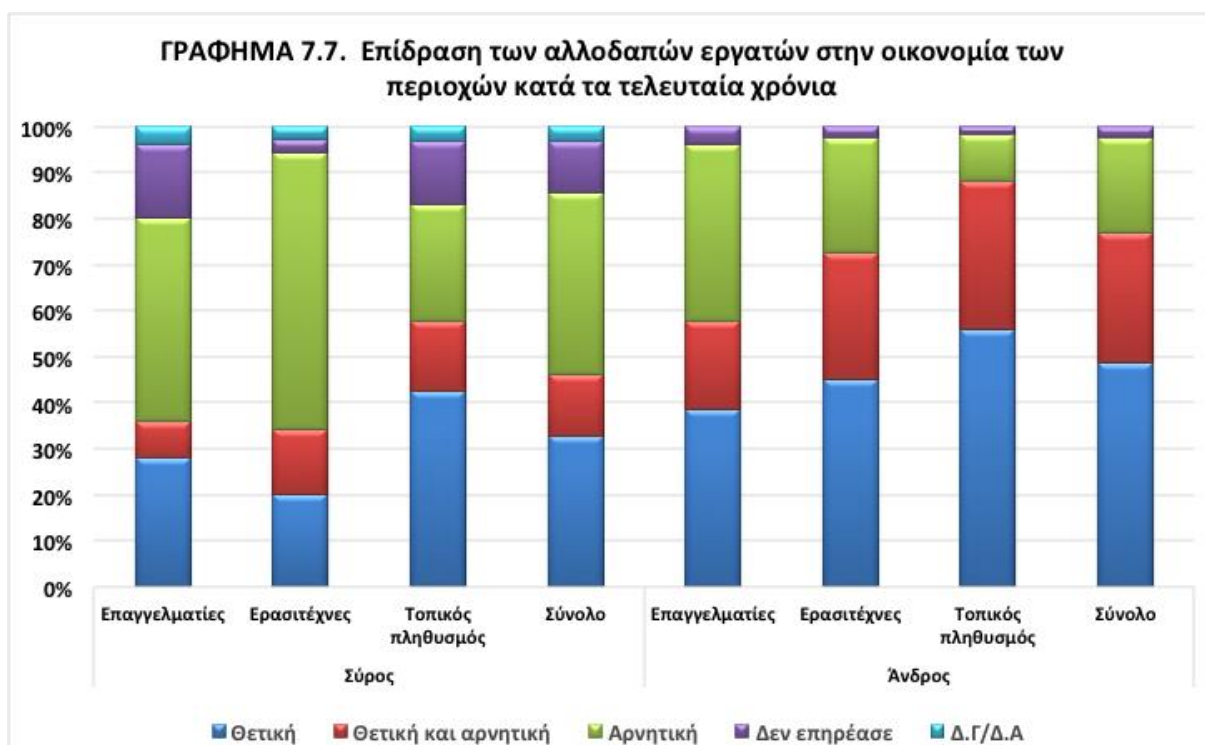
ρόλος του αγροτικού τομέα είναι μάλλον διαφιλονικούμενος ακόμα και στην Άνδρο όπου υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του.

Και στις δύο περιοχές υπάρχει νοσταλγία για τις παραγωγικές δραστηριότητες οι οποίες δεν μπορούν πλέον να συντηρήσουν τον τοπικό πληθυσμό, καθώς συνδέονταν με το προηγούμενο αναπτυξιακό μοντέλο που κυριάρχησε σε καθένα από αυτά. Η αναζήτηση για το κατάλληλο οικονομικό μείγμα στις δύο περιοχές είναι ακόμα έντονη, καθώς δεν είναι εμφανές με ποιό τρόπο θα επιτευχθεί η τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Αναπόφευκτα, το αναπτυξιακό μοντέλο και των δύο περιοχών στηρίζεται στην παρουσία και απασχόληση των οικονομικών μεταναστών καθώς και των νεοεισερχόμενων πληθυσμών (εσωτερικά μετακινούμενων από άλλες περιοχές). Όσον αφορά τους οικονομικούς μετανάστες, ειδικότερα, φαίνεται ότι αυτοί έχουν θετικότερη υποδοχή στην Άνδρο συγκριτικά με την Σύρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.7). Θα λέγαμε ότι η Άνδρος λόγω του αναπτυξιακού μοντέλου που υιοθέτησε τις προηγούμενες ιστορικές περιόδους – ανάπτυξη των κατασκευών και σημαντικό μέγεθος του αγροτικού τομέα της οικονομίας – είχε ανάγκη από σημαντικές εισροές οικονομικών μεταναστών οι οποίοι στήριξαν την τοπική οικονομική ανάπτυξη. Αντίθετα, στην Σύρο λόγω του σημαντικού βάρους του τομέα των διοικητικών υπηρεσιών και της σημασίας του Νεωρίου, η παρουσία των οικονομικών μεταναστών ήταν κάπως περιορισμένη – συγκριτικά με την Άνδρο.

Συγκρίνοντας τις απόψεις των ερωτώμενων κατά κατηγορία πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας, βλέπουμε ότι ο τοπικός πληθυσμός έχει γενικότερη πιο θετική αντίληψη για την συνεισφορά των μεταναστών στην τοπική οικονομία (42% στην Σύρο και 56% στην Άνδρο). Οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου παρουσιάζουν το χαμηλότερο ποσοστό αναγνώρισης της συνεισφοράς των μεταναστών στην τοπική οικονομία (20%), ακολουθούμενοι από τους επαγγελματίες αλιείς της Σύρου (28%), τους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου (39%) και τους ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου (45%). Αντίστοιχα, με την ίδια σειρά εμφανίζονται υψηλά ποσοστά όπου δηλώνεται ότι οι οικονομικοί μετανάστες είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο τοπικός πληθυσμός και των δύο περιοχών δηλώνει τα χαμηλότερα ποσοστά ερωτώμενων που αναφέρουν ότι οι μετανάστες είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία (25% στη Σύρο και 10% στην Άνδρο).

Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι παρά την οικονομική κρίση που έπληξε και τις δύο περιοχές, στη Σύρο οι ερωτώμενοι πιο συχνά διατυπώνουν την άποψη ότι οι οικονομικοί μετανάστες είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία, συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Άνδρου που φαίνονται να στηρίζονται στους οικονομικούς μετανάστες για να λειτουργήσει η τοπική οικονομία. Παρά τον προβληματισμό – εκείνων των ατόμων που δηλώνουν ότι οι μετανάστες είχαν θετική και αρνητική επίπτωση στην τοπική οικονομία - σημαντικού ποσοστού ερωτώμενων στην Άνδρο, δεν παύει να υπερτερεί εκείνη η μερίδα των ερωτώμενων που πιστεύει ότι οι μετανάστες είχαν κυρίως θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία.

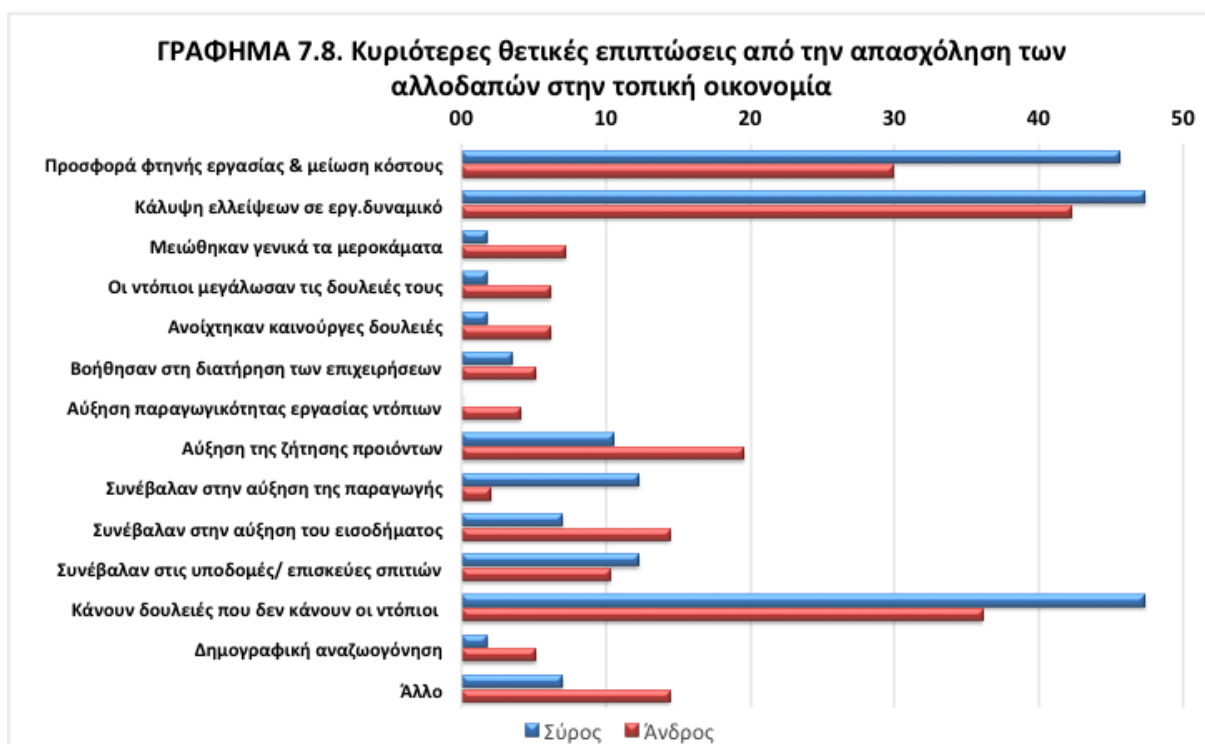

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Μεταξύ των βασικότερων θετικών επιπτώσεων από την απασχόληση των μεταναστών και στις δύο περιοχές αναφέρεται η προσφορά φθηνού εργατικού δυναμικού που συνέβαλλε στη συγκράτηση ή/ και στη μείωση του κόστους παραγωγής (46% στη Σύρο και 30% στην Άνδρο), η κάλυψη των ελλείψεων σε εργατικό δυναμικό (47% στη Σύρο και 42% στην Άνδρο) λόγω

δημογραφικών λόγων ή της κοινωνικής αποστροφής των νέων προς ορισμένα επαγγέλματα καθώς επίσης και ότι οι μετανάστες κάνουν δουλειές που δεν είναι διατεθειμένοι να κάνουν οι ντόπιοι (47% στη Σύρο και 36% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.8). Αυτοί οι τρεις λόγοι καταγράφονται ως πιο σημαντικοί και στις δύο περιοχές έρευνας.

Ιδιαίτερα για τους ερωτώμενους της Άνδρου η παρουσία των οικονομικών μεταναστών ήταν σημαντική για την τοπική οικονομία, καθώς αυτοί βοήθησαν στην αύξηση της ζήτησης των προϊόντων, στην αύξηση του εισοδήματος (της περιοχής και των ντόπιων), οι ντόπιοι μεγάλωσαν τις δουλειές τους, ανοίχτηκαν καινούριες δουλειές, διατηρήθηκαν οι υφιστάμενες επιχειρήσεις, κ.λπ. Ιδιαίτερα για ορισμένους ερωτώμενους της Σύρου, οι μετανάστες συνέβαλαν στην αύξηση της παραγωγής (αγροτικά προϊόντα) καθώς επίσης συνέβαλαν στις υποδομές / επισκευές των σπιτιών.

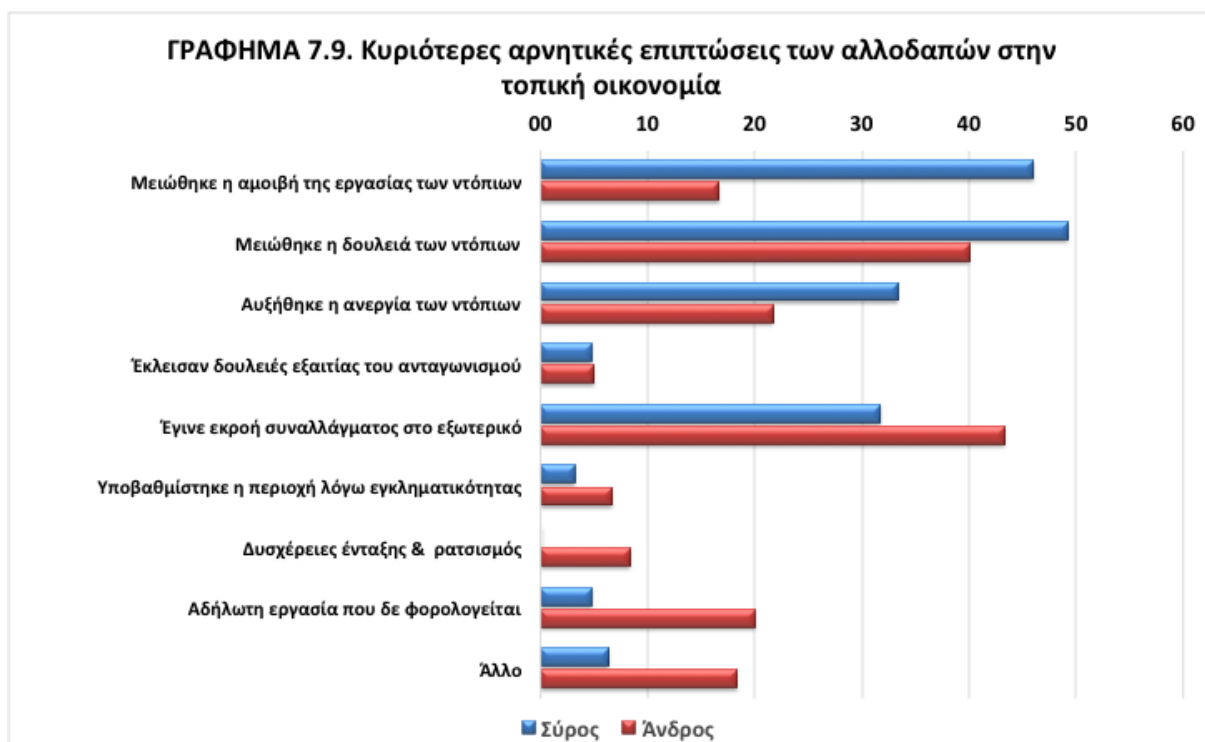

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Όσον αφορά τις κυριότερες αρνητικές επιπτώσεις των οικονομικών μεταναστών στην τοπική οικονομία και στις δύο περιοχές έρευνας παρατηρούμε κυριαρχούν ορισμένες στερεοτυπικές

αντιλήψεις που συνδέονται με την επιλεκτική ανάγνωση της πραγματικότητας στην αγορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, ως πιο σημαντικές επιπτώσεις αναφέρονται: η μείωση της αμοιβής της εργασίας των ντόπιων (46% στη Σύρο και 17% στην Άνδρο), η μείωση της δουλειάς των ντόπιων (49% στη Σύρο και 40% στην Άνδρο) και η αύξηση της ανεργίας των ντόπιων (33% στη Σύρο και 22% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.9).

Εκτός των τριών στερεοτυπικών αντιλήψεων που επικρατούν αντίθετα από την πραγματικότητα της αγοράς εργασίας, αναφέρονται και ορισμένες αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά της μεταναστευτικής εργασίας στην Ελλάδα: η εκροή του συναλλάγματος στο εξωτερικό (32% στη Σύρο και 43% στην Άνδρο) και το γεγονός ότι οι μετανάστες απασχολούνται σε αδήλωτες εργασίες που δεν φορολογούνται (5% στη Σύρο και 20% στην Άνδρο).

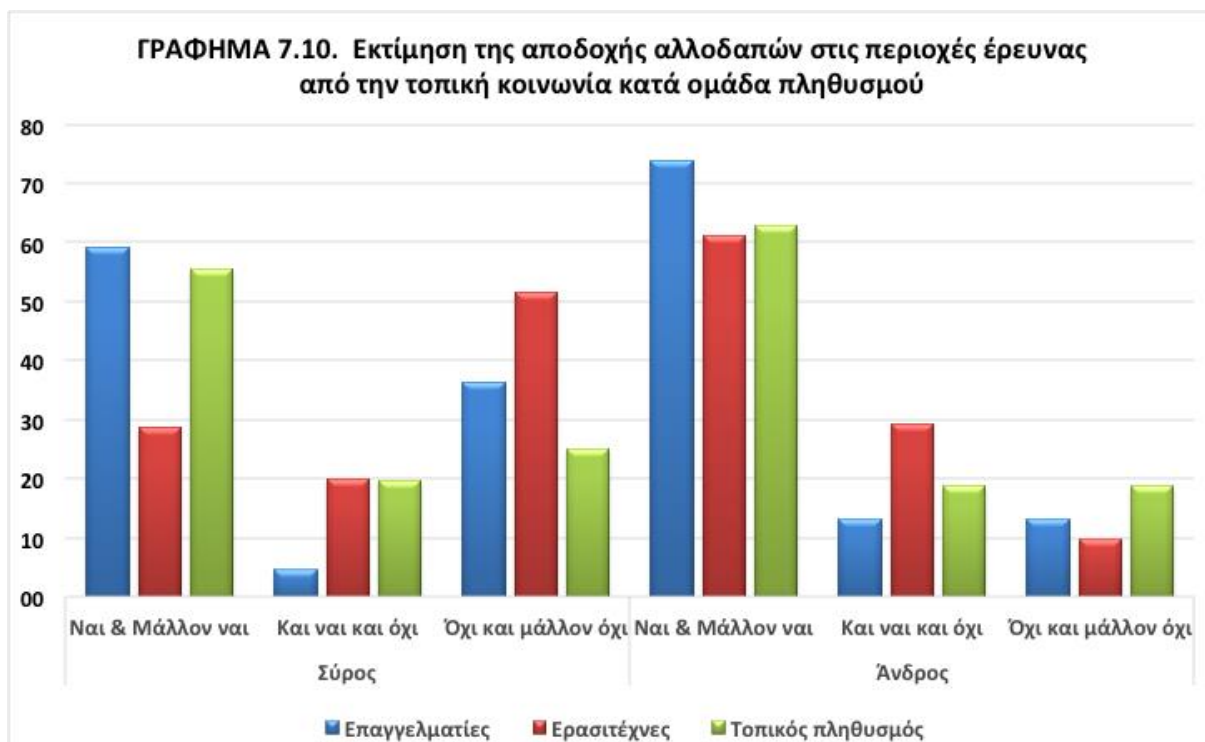
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Η υπογράμμιση των αρνητικών επιπτώσεων από την απασχόληση των μεταναστών στην τοπική οικονομία είναι ένα φαινόμενο που κυριάρχησε την περίοδο της οικονομικής ύφεσης

όταν, λόγω της μείωσης της μισθωτής απασχόλησης, ευνοήθηκε η στερεοτυπική αντίληψη ότι οι μετανάστες είναι υπαίτιοι των οικονομικών δεινών ή τουλάχιστον η παρουσία τους επιδεινώνει την ήδη επιβαρυσμένη οικονομία της χώρας. Η διάδοση των αρνητικών στερεότυπων για τους οικονομικούς μετανάστες σχετίζεται ξεκάθαρα με την οικονομική συγκυρία, το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτώμενων καθώς επίσης και τον εντεινόμενο ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης.

Στο ερώτημα που απευθύνθηκε σε όλες τις κατηγορίες ερωτώμενων αν η τοπική κοινωνία αποδέχεται τους οικονομικούς μετανάστες στις δύο περιοχές έρευνας, θα λέγαμε ότι στη Σύρο οι απαντήσεις των ερωτώμενων είναι κάπως μοιρασμένες ανάμεσα στο "ναι και μάλλον ναι" (48%) και στο "όχι και μάλλον όχι" (35%), ενώ στην Άνδρο υπάρχει μια ξεκάθαρη πλειοψηφία που υποστηρίζει το "ναι και μάλλον ναι" (64%) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.10).

Όσον αφορά την ανάλυση ανά ομάδα πληθυσμού στην Σύρο, θα λέγαμε ότι οι επαγγελματίες αλιείς και ο τοπικός πληθυσμός γενικότερα θεωρούν ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά την συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών, ενώ οι ερασιτέχνες αλιείς εμφανίζουν μια ιδιαίτερα αρνητική αντίληψη σχετικά με την αποδοχή και την εκτίμηση της συνεισφοράς των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Στην Άνδρο, αντίστοιχα, όλες οι ομάδες πληθυσμού δείχνουν να πιστεύουν ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά την συνεισφορά των μεταναστών.

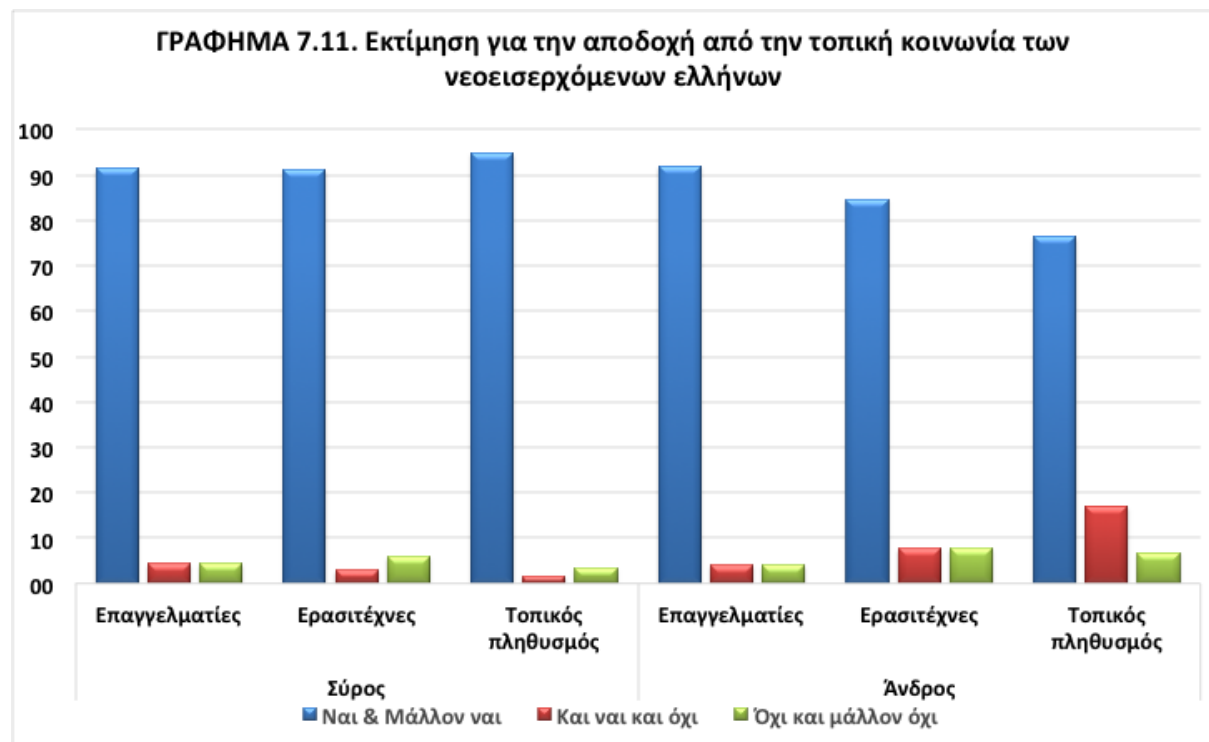

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Στο ερώτημα που απευθύνθηκε σε όλες τις ομάδες πληθυσμού και αφορούσε το αν η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά την συνεισφορά των νεοεισερχόμενων Ελλήνων (εσωτερικά μετακινούμενων) στην περιοχή, η πλειοψηφία των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές απάντησε θετικά (93% στη Σύρο και 82% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.11). Παρά το πολύ σημαντικό ποσοστό που δηλώνει ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά των συνεισφορά των Ελλήνων εσωτερικά μετακινούμενων προς τις δύο περιοχές έρευνας, στην Άνδρο υπάρχει ένα αξιόλογο ποσοστό (18%) που εμφανίζει κάποιον σκεπτικισμό.

Στην Άνδρο όσοι διαφοροποιούν την άποψή τους και δείχνουν σκεπτικισμό ως προς την αποδοχή και την εκτίμηση της συνεισφοράς των νεοεισερχόμενων ανήκουν κυρίως στους ερασιτέχνες αλιείς και στον τοπικό πληθυσμό. Σε αυτό το πλαίσιο, ενδιαφέρον έχει η παρατήρηση ότι στην Άνδρο οι στάσεις σχετικά με το πόσο αποδεκτοί είναι οι νεοεισερχόμενοι στην περιοχή φαίνεται να εξαρτάται από το κατά πόσο οι ίδιοι ερωτώμενοι είναι νεοεισερχόμενοι (εσωτερικά μετακινούμενοι) στην Άνδρο. Με άλλα λόγια, όταν η γωνία

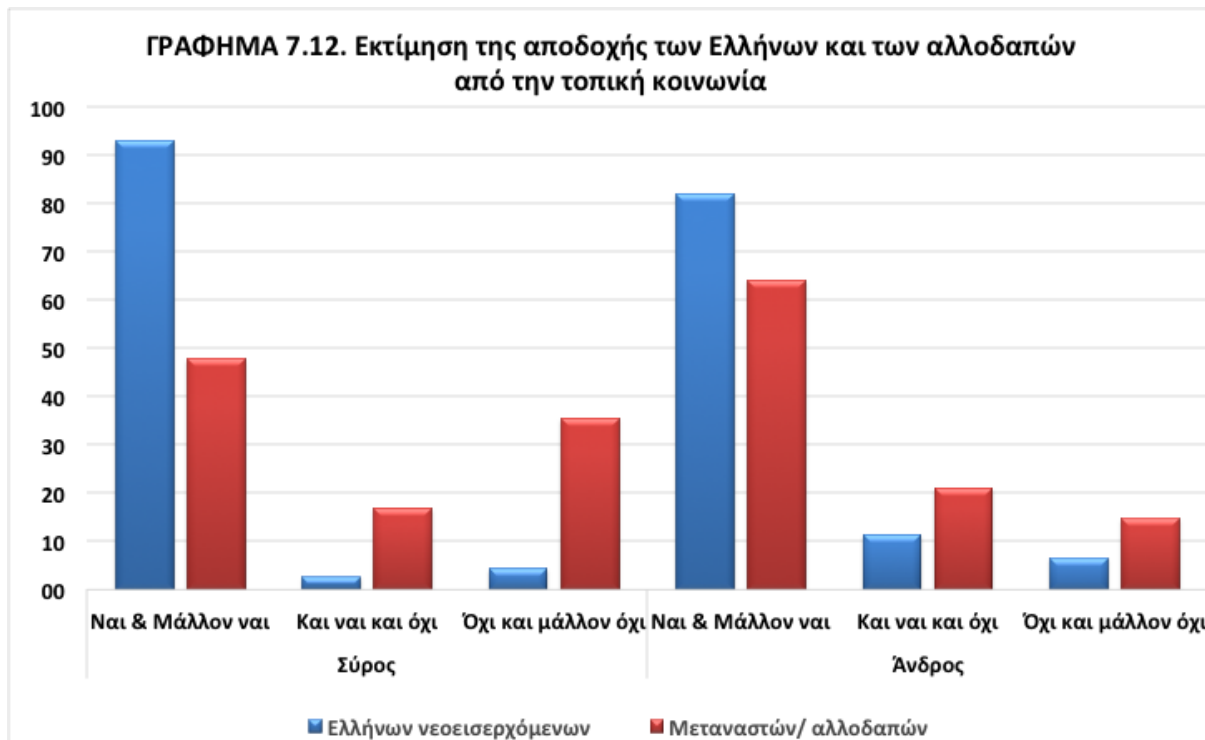
θέασης μεταβάλλεται, η άποψη για το βαθμό αποδοχής των νεοεισερχόμενων από την τοπική κοινωνία μεταβάλλεται επίσης.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Συγκρίνοντας το βαθμό αποδοχής και εκτίμησης της συνεισφοράς των οικονομικών μεταναστών και των εσωτερικά μετακινούμενων Ελλήνων φαίνεται να σημειώνονται αξιόλογες διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.12). Ειδικότερα, στη Σύρο φαίνεται ότι το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά των συνεισφορά των νεοεισερχόμενων Ελλήνων είναι περίπου το διπλάσιο συγκριτικά με αντίστοιχο ποσοστό όσων για την συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών (93% έναντι 48%). Η διαφορά στα αντίστοιχα ποσοστά στην Άνδρο είναι περιορισμένη (82% έναντι 64%), καθώς η αποδοχή και συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών στην τοπική κοινωνία είναι σαφώς μεγαλύτερη (συγκριτικά με την Σύρο). Από την σύγκριση αυτή προκύπτει ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου εμφανίζονται περισσότερο συντηρητικοί απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες συγκριτικά

με τους ερωτώμενους της Άνδρου. Πιο συγκεκριμένα, οι ερασιτέχνες αλιείς παρουσιάζουν πιο συντηρητικές αντιλήψεις σύμφωνα με τα στοιχεία που αναλύθηκαν ως τώρα.

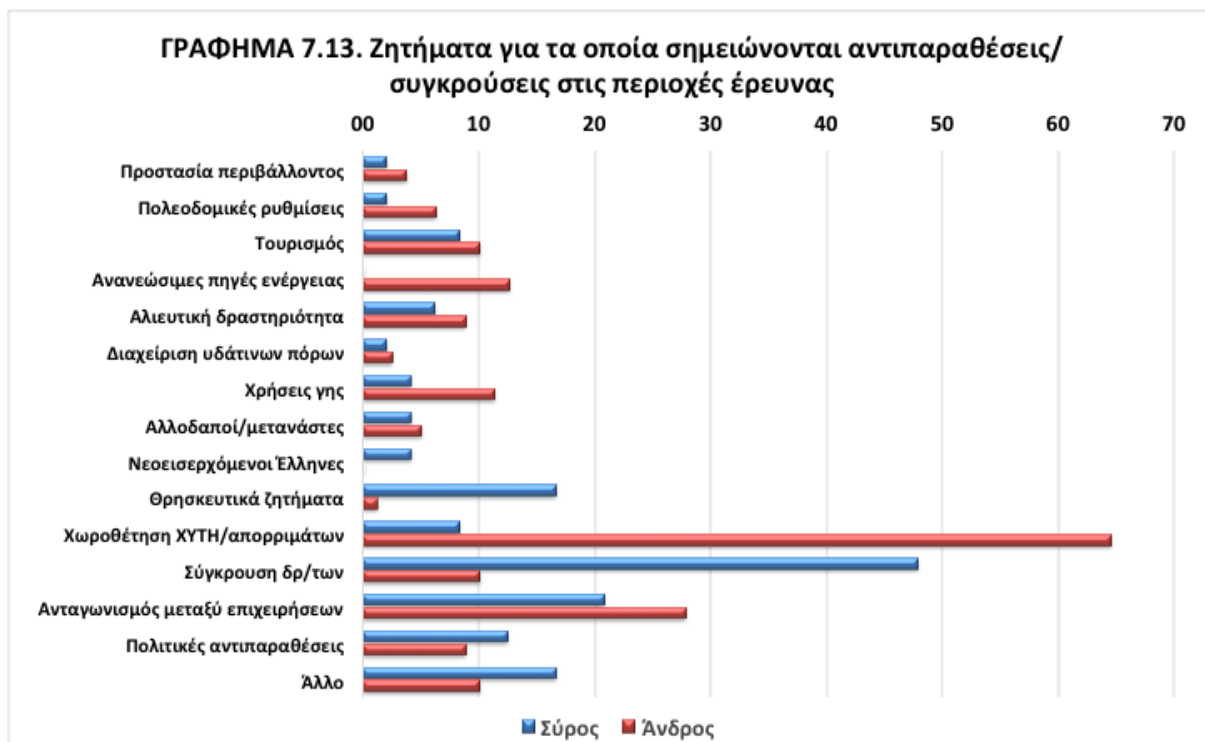

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Σημαντικό ζήτημα σε κάθε περιοχή είναι ύπαρξη αντιπαραθέσεων ή συγκρούσεων που αναδεικνύουν τις υποφώσκουσες αντιθέσεις. Περίπου το 42% των ερωτώμενων της Σύρου και το 63% των ερωτώμενων της Άνδρου θεωρεί ότι υπάρχουν ζητήματα στην περιοχή τους που εγείρουν αντιπαραθέσεις ή συγκρούσεις (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.13).

Στη Σύρο, τα πιο σημαντικά ζητήματα που εγείρονται είναι η σύγκρουση παραγωγικών δραστηριοτήτων (47%), ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων (21%), θρησκευτικά ζητήματα (17%) και πολιτικές αντιπαραθέσεις (13%). Αντίστοιχα, στην Άνδρο η πλειοψηφία των απαντήσεων αφορά στο ζήτημα της χωροθέτησης του ΧΥΤΗ και στην διαχείριση των απορριμμάτων στο νησί (65%), και ακολουθούν ζητήματα που αφορούν τον ανταγωνισμό

μεταξύ των επιχειρήσεων (28%), τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (13%), τις χρήσεις γης (11%), την σύγκρουση δραστηριοτήτων (10%) και τον τουρισμό (10%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Τόσο στη Σύρο όσο και στην Άνδρο, η τοπική οικονομική ανάπτυξη αναδεικνύει διάφορα ζητήματα που οδηγούν σε αντιπαραθέσεις ή συγκρούσεις που βέβαια δεν επιλύονται αποτελεσματικά και διαιωνίζονται. Υπάρχει το παράδειγμα του Νεώριου στη Σύρο. Μια σημαντική αντίφαση είναι η προσπάθεια λειτουργίας του Νεώριου όταν την ίδια στιγμή προωθείται η τουριστική και ξενοδοχειακή ανάπτυξη στο λιμάνι της Ερμούπολης. Πως αυτό συνάδει με την περιβαλλοντικά επιβαρυντική λειτουργία του ναυπηγείου, αυτό οδηγεί σε ερωτήματα.

Συνοπτικά, υπάρχουν ζητήματα που εγείρουν αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις και στις δύο περιοχές όπως ο τουρισμός, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων και οι χρήσεις γης,

αλλά υπάρχουν ζητήματα που αφορούν κάθε περιοχή ανάλογα με τα ιδιαίτερα θέματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι όπως η χωροθέτηση των απορριμμάτων στην Άνδρο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περιγραφή των χαρακτηριστικών των δύο νησιών από τους κατοίκους κάθε περιοχής (ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 & 2). Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της Σύρου θεωρεί ότι αυτή είναι: «γαλήνια», «ειδυλλιακή», «ανθρώπινη», «ασφαλής», «φιλική», «ενιαία» και «ομοιογενής», ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται ως «πυκνοκατοικημένη» και «αστική». Διχογνωμία παρουσιάζουν οι ερωτώμενοι στα ακόλουθα χαρακτηριστικά: «πλούσια / φτωχή» (51% έναντι 48%), «περιβαλλοντικά επιβαρυμένη / περιβαλλοντικά αδιατάρακτη» (43% έναντι 57%), «τουριστικά υποανάπτυκτη / τουριστικά αναπτυγμένη» (58% έναντι 42%) και «αναπτυσσόμενη / στάσιμη» (38% έναντι 62%). Εδώ ακριβώς εντοπίζονται και τα προβλήματα στο μοντέλο ανάπτυξης της περιοχής που πέρα από οικονομικά προβλήματα εμφανίζει και περιβαλλοντικά (ΠΙΝΑΚΑΣ 1).

Αντίστοιχα, συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της Άνδρου θεωρεί ότι αυτή είναι: «αραιοκατοικημένη», «γαλήνια», «ειδυλλιακή», «πλούσια», «ανθρώπινη», «ασφαλής», «φιλική» και «τουριστικά υποαναπτυγμένη», ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται ως «αγροτική», «στάσιμη» και «περιβαλλοντικά αδιατάρακτη». Διχογνωμία παρουσιάζουν οι ερωτώμενοι στα ακόλουθα χαρακτηριστικά: «ενιαία / διχασμένη» (45% έναντι 55%) και «ομοιογενής / ανομοιογενής» (62% έναντι 38%). Από αυτά προκύπτει ότι δεν υπάρχει ενιαία αντίληψη για το πως προχωρά η τοπική κοινωνία, λόγω και των εσωτερικών διαχωρισμών και διαφορών που συνεχίζουν να υφίστανται στην περιοχή (ΠΙΝΑΚΑΣ 2).

Συγκρίνοντας τις δύο περιοχές αξίζει να σημειώσουμε ότι η Σύρος είναι αστική και η Άνδρος αγροτική, ενώ η πρώτη τείνει να αναπτύσσεται και η δεύτερη να είναι περισσότερο στάσιμη. Επιπρόσθετα, ενώ στην Σύρο φαίνεται να υπάρχει προβληματισμός για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής όπως για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, στην Άνδρο παρουσιάζονται προβλήματα διχασμού και διαφοροποιήσεων στην τοπική κοινωνία.

Σχεδιάγραμμα 7.1. Περιγραφή της Σύρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών

Αραιοκατοικημένη	23%	↔	77%	Πυκνοκατοικημένη
Γαλήνια	79%	↔	20%	Θορυβώδης
Ειδυλλιακή	99%	↔	1%	Άχαρη
Πλούσια	51%	↔	48%	Φτωχή
Αναπτυσσόμενη	38%	↔	62%	Στάσιμη
Ανθρώπινη	97%	↔	3%	Απάνθρωπη
Ασφαλής	99%	↔	1%	Επικίνδυνη
Φιλική	99%	↔	1%	Εχθρική
Ενιαία	89%	↔	11%	Διχασμένη
Ομοιογενής	79%	↔	21%	Ανομοιογενής
Περιβαλλοντικά επιβαρυμένη	43%	↔	57%	Περιβαλλοντικά αδιατάρακτη
Αγροτική	23%	↔	77%	Αστική
Τουριστικά υποαναπτυγμένη	58%	↔	42%	Τουριστικά αναπτυγμένη

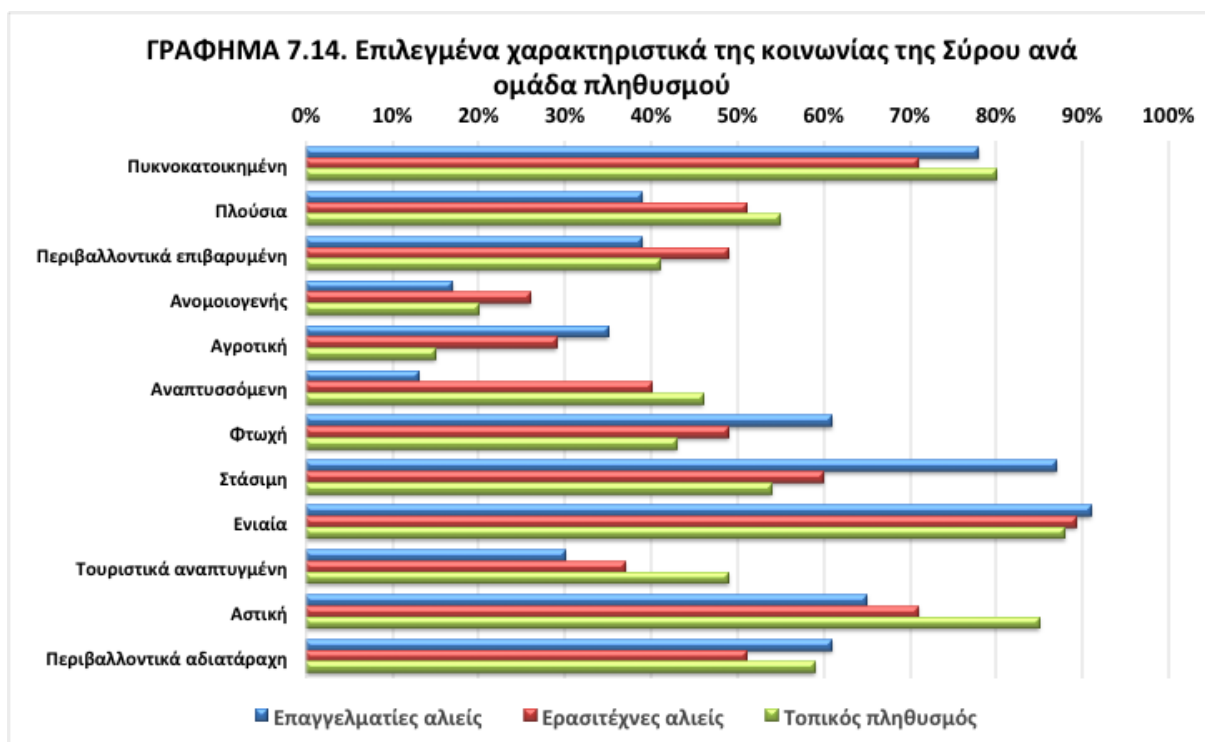
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Σχεδιάγραμμα 7.2. Περιγραφή της Άνδρου βάσει αντιθετικών χαρακτηριστικών

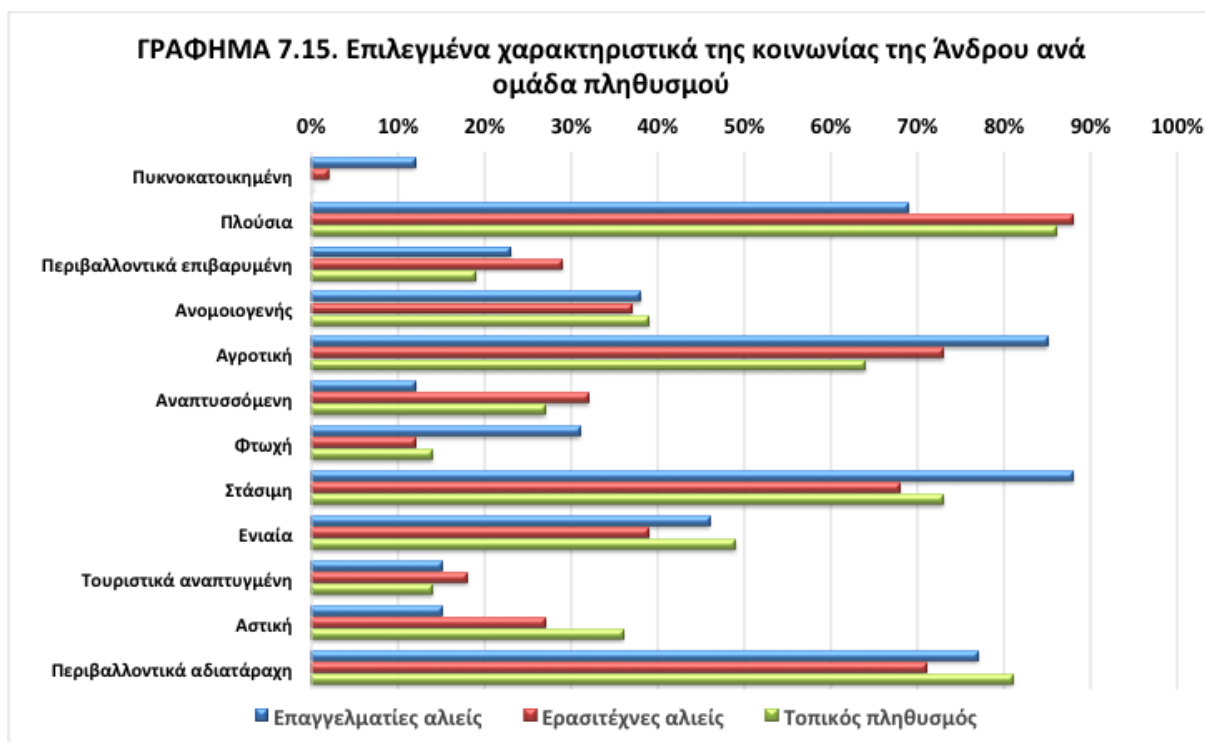
Αραιοκατοικημένη	97%	↔	3%	Πυκνοκατοικημένη
Γαλήνια	98%	↔	2%	Θορυβώδης
Ειδυλλιακή	94%	↔	6%	Άχαρη
Πλούσια	83%	↔	17%	Φτωχή
Αναπτυσσόμενη	25%	↔	75%	Στάσιμη
Ανθρώπινη	91%	↔	9%	Απάνθρωπη
Ασφαλής	98%	↔	2%	Επικίνδυνη
Φιλική	90%	↔	10%	Εχθρική
Ενιαία	45%	↔	55%	Διχασμένη
Ομοιογενής	62%	↔	38%	Ανομοιογενής
Περιβαλλοντικά επιβαρυμένη	23%	↔	77%	Περιβαλλοντικά αδιατάρακτη
Αγροτική	71%	↔	29%	Αστική
Τουριστικά υποαναπτυγμένη	85%	↔	15%	Τουριστικά αναπτυγμένη

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά τις προσλαμβάνουσες των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές έρευνας, αξίζει να σημειώσουμε ότι παρουσιάζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 7.14 & 7.15).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Για παράδειγμα, στην Σύρο οι επαγγελματίες αλιείς τείνουν να υπογραμμίζουν περισσότερο ότι η περιοχή τους είναι «αγροτική», «φτωχή» και «στάσιμη», ενώ στον αντίποδα ο τοπικός πληθυσμός τείνει να υπογραμμίζει περισσότερο ότι η περιοχή του είναι «πλούσια», «αναπτυσσόμενη», «τουριστικά αναπτυγμένη» και «αστική». Οι ερασιτέχνες αλιείς από την πλευρά τους θεωρούν ότι η Σύρος είναι «ανομοιογενής» και «περιβαλλοντικά επιβαρυμένη». Όσον αφορά την Άνδρο, οι επαγγελματίες πιο συχνά από τις άλλες ομάδες υπογραμμίζουν ότι η περιοχή τους είναι «αγροτική», «φτωχή» και «στάσιμη», ενώ ο τοπικός πληθυσμός έχει μια τάση να υπογραμμίσει ότι η περιοχή του είναι «αστική», «ενιαία», «ανομοιογενής» και «περιβαλλοντικά αδιατάραχη». Οι ερασιτέχνες αλιείς τείνουν να προβάλλουν περισσότερο ότι η περιοχή τους είναι «αναπτυσσόμενη», «περιβαλλοντικά επιβαρυμένη» και «πλούσια». Συνοπτικά, η ποιότητα ζωής και στις δύο περιοχές συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με το αίσθημα ασφάλειας/ ηρεμίας / κοινότητας, το φυσικό περιβάλλον και το θαλάσσιο περιβάλλον, ενώ ιδιαίτερα στην περίπτωση της Σύρου η ποιότητα ζωής συνδέεται με την ύπαρξη υποδομών, την ύπαρξη ανθρωπίνου κεφαλαίου (ως παράγοντα οικονομικής βελτίωσης) και την ύπαρξη οικονομικών ευκαιριών.

Σχετικά με την βελτίωση ή μη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις δύο περιοχές οι απόψεις των ερασιτεχνών αλιέων τοποθετούνται μεταξύ των επαγγελματιών αλιέων (σχετικά απαισιόδοξοι/αμφιταλαντευόμενοι) και του τοπικού πληθυσμού (σχετικά αισιόδοξοι). Η σχετική αισιοδοξία του τοπικού πληθυσμού συνδέεται επίσης με το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό του προέρχεται από άλλες περιοχές (εισερχόμενοι) και προσελκύστηκε για διάφορους λόγους στις δύο περιοχές έρευνας.

Όσον αφορά το βαθμό ενημέρωσης των ερωτώμενων για την ύπαρξη κάποιας προστατευόμενης περιοχής στην περιοχή τους, σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους στη Σύρο και στην Άνδρο προσδιόρισαν κάποιες προστατευόμενες περιοχές. Έχει βελτιωθεί η πληροφόρηση όλων των ομάδων πληθυσμών σχετικά με την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, στην Σύρο είναι πιο ξεκάθαρο για τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς ότι η τοπική οικονομία στηρίζεται στον τουρισμό και στην μεταποίηση (Νεώριο), ενώ για τον τοπικό πληθυσμό πιο σημαντικά είναι ο τουρισμός και οι διοικητικές υπηρεσίες, ακολουθούμενες από τον αγροτικό τομέα. Στην Άνδρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού 'συμφωνούν' ότι η τοπική οικονομία στηρίζεται στον τουρισμό, στα εμβάσματα και στον αγροτικό τομέα.

Σχετικά με το αναπτυξιακό μέλλον, και οι δύο περιοχές αναζητούν αγωνιωδώς ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο που θα μπορέσει να τις βοηθήσει να βγουν από την οικονομική ύφεση. Και στις δύο περιπτώσεις, η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί το βασικό συστατικό του νέου αναπτυξιακού μοντέλου, ενώ ο ρόλος του αγροτικού τομέα είναι μάλλον διαφιλονικούμενος ακόμα και στην Άνδρο όπου υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξή του. Η πρόκληση πάντως αφορά τα χαρακτηριστικά του οικονομικού μίγματος που θα προωθηθεί σε κάθε περιοχή και το αναπτυξιακό σχέδιο που θα οδηγήσει στην υλοποίηση αυτού του οικονομικού μίγματος.

Συγκρίνοντας το βαθμό αποδοχής και εκτίμησης της συνεισφοράς των οικονομικών μεταναστών και των εσωτερικά μετακινούμενων Ελλήνων υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας. Στη Σύρο φαίνεται ότι το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η τοπική κοινωνία αποδέχεται και εκτιμά των συνεισφορά των νεοεισερχόμενων

Ελλήνων είναι περίπου το διπλάσιο συγκριτικά με αντίστοιχο ποσοστό όσων για την συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών. Στην Άνδρο, αντίστοιχα, η αποδοχή και συνεισφορά των οικονομικών μεταναστών στην τοπική κοινωνία είναι σαφώς μεγαλύτερη (συγκριτικά με την Σύρο) αν και η αποδοχή και εκτίμηση της συνεισφοράς των νεοεισερχόμενων Ελλήνων είναι αρκετά υψηλή. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ερωτώμενοι της Σύρου εμφανίζονται περισσότερο συντηρητικοί απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Άνδρου.

Επιπρόσθετα, υπάρχουν ζητήματα που εγείρουν αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις και στις δύο περιοχές έρευνας όπως ο τουρισμός, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων και οι χρήσεις γης, αλλά υπάρχουν ζητήματα που αφορούν κάθε περιοχή ανάλογα με τα ιδιαίτερα θέματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι όπως η χωροθέτηση των απορριμμάτων στην Άνδρο.

Συγκρίνοντας συνολικά τις δύο περιοχές παρατηρούμε ότι η Σύρος είναι αστική και η Άνδρος αγροτική, ενώ η πρώτη τείνει να αναπτύσσεται και η δεύτερη να καταλήγει να είναι στάσιμη. Εν ολίγοις, ενώ στην Σύρο εμφανίζεται ένας προβληματισμός για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής καθώς και για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, στην Άνδρο αναδεικνύονται προβλήματα διχασμού και διαφοροποιήσεων στην τοπική κοινωνία.

8. Στάσεις και απόψεις σχετικά με τη Γυάρο

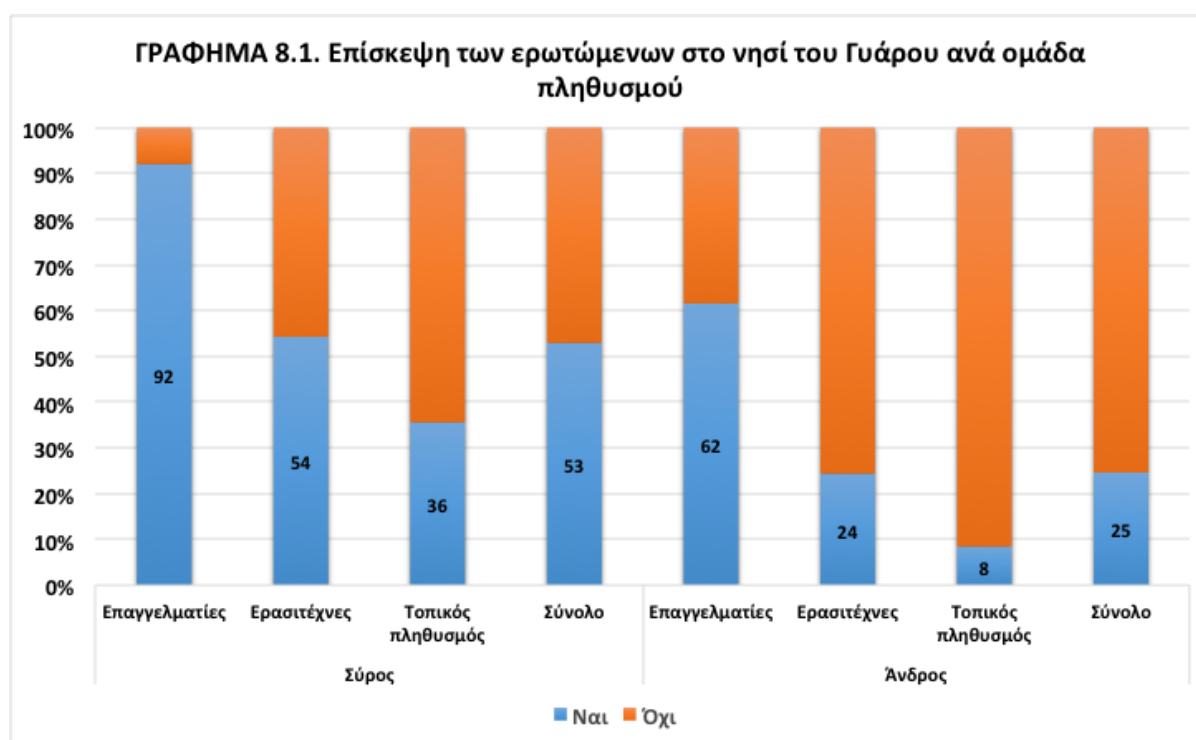
Κατά την επιτόπια έρευνα στις δύο περιοχές έρευνας έγινε εμφανές, ότι υπάρχει πληρέστερη γνώση των ερωτώμενων της Σύρου συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Άνδρου, σχετικά με τη Γυάρο. Η πληρέστερη γνώση, η οποία εξηγείται από τη γεωγραφική εγγύτητα και την ευκολότερη πρόσβαση από την Σύρο στην Γυάρο, αποτυπώθηκε σε μεγάλο βαθμό και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων.

Το ΓΡΑΦΗΜΑ 8.1 απεικονίζει τα ποσοστά των τριών ομάδων πληθυσμού στις δυο περιοχές ανάλογα με το αν έχουν επισκεφθεί ή όχι το νησί της Γυάρου. Συγκεκριμένα, στη Γυάρο παρατηρούμε, ότι οι επαγγελματίες (92%) και ερασιτέχνες (54%) αλιείς έχουν επισκεφθεί το νησί της Γυάρου σε αρκετά μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι ο τοπικός πληθυσμός (36%). Κάτι τέτοιο προφανώς σχετίζεται με την καλύτερη πρόσβαση των δυο ομάδων στη χρήση μηχανοκίνητων σκαφών/ βαρκών δεδομένου ότι δεν μπορεί να μεταβεί κάποιος στη Γυάρο με πλοίο της γραμμής. Αντίστοιχα, στην Άνδρο καταγράφονται χαμηλότερα ποσοστά επίσκεψης του νησιού και στις τρεις ομάδες πληθυσμού (επαγγελματίες αλιείς 62%, ερασιτέχνες αλιείς 24%, τοπικός πληθυσμός 8%). Επισημαίνεται ότι τα ποσοστά αυτά δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από την έρευνα του 2014.

Όπως και στην προηγούμενη έρευνα, είναι εμφανές ότι όσον αφορά στην επίσκεψη στο νησί της Γυάρου, οι αλιείς της Σύρου εμφανίζονται να έχουν επισκεφθεί το νησί σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους αλιείς της Άνδρου, γεγονός που υποθετικά μπορεί να μεταφράζεται και σε υψηλότερα ποσοστά αλιείας στο νησί. Γενικότερα, επιβεβαιώνεται η γενικότερη αίσθηση που υπήρξε και κατά την δεύτερη επιτόπια έρευνα ότι υφίσταται μια 'στενή σχέση' μεταξύ Σύρου και Γυάρου και μια 'πολύ ασθενέστερη' μεταξύ Άνδρου και Σύρου.

Με βάση τις απαντήσεις των ερωτώμενων σχετικά με την τελευταία επίσκεψη στην Γυάρο έχουμε μια ενδιαφέρουσα εικόνα συγκριτική εικόνα μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.2.). Εξετάζοντας τις κατηγορίες ετών της τελευταίας επίσκεψης στη Γυάρο των ερωτώμενων στις δύο περιοχές, παρατηρούμε, ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφανίζονται στην κατηγορία μεταξύ 4-10 ετών (38% στην Σύρο και 29% στην Άνδρο) και ακολουθεί η κατηγορία ως τρία έτη από την τελευταία επίσκεψη (30% στην Σύρο και 29% στην

Άνδρο). Φαίνεται μια τάση μείωσης των επισκέψεων στην Γυάρο κατά τα τελευταία έτη ιδιαίτερα αν συγκρίνουμε με την εικόνα που είχαμε του 2015 από την επεξεργασία της αντίστοιχης ερώτησης. Παρόλα αυτά, όπως είχε σημειωθεί και στην προηγούμενη έκθεση του 2014 το ποσοστό των επισκέψεων την τελευταία τριετία είναι αρκετά σημαντικό αν σκεφτεί κανείς την πρόσφατη απαγόρευση αλιείας γύρω από το νησί.⁵

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

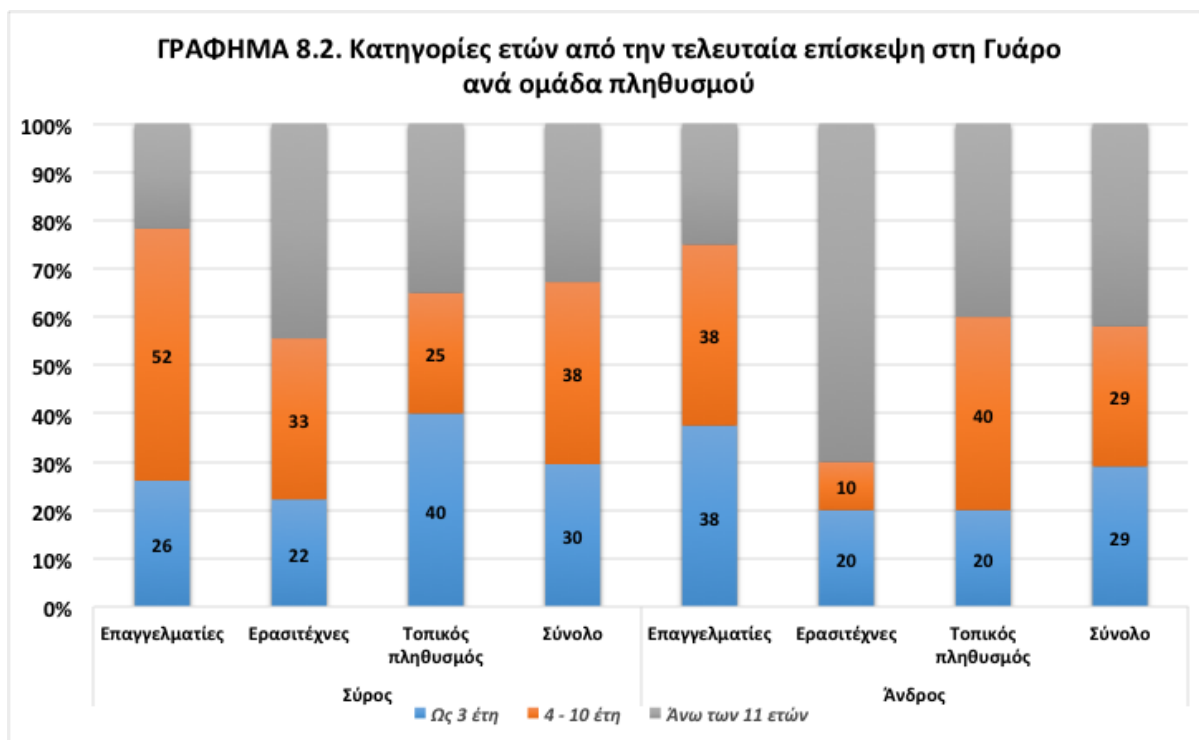
Όσον αφορά τους επαγγελματίες αλιείς παρατηρούμε ότι στην Σύρο οι περισσότεροι έχουν επισκεφτεί την Γυάρο 4-10 έτη πριν (52%), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (26%) έχει επισκεφτεί την Γυάρο κατά την τελευταία τριετία. Αντίστοιχα, όσον αφορά τους επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου φαίνεται ότι όσοι επισκέφτηκαν την Γυάρο 4-10 έτη πριν (38%) άλλοι τόσοι την

⁵ Η απαγόρευση της αλιείας οποιουδήποτε αλιευτικού σκάφους μέχρι τρία ναυτικά μίλια πέριξ της νήσου Γυάρου συγκεκριμενοποιήθηκε με την έγκριση του Ειδικού Κανονισμού Λιμένα με αριθμό 32 “Αντικατάσταση διάταξης του από 28.08.1978 Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου”. Απόφαση Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου Αρ. Φ.514.2/2013 Σχ.: 4817 ΦΕΚ Β 3252 / 20.12.2013, «Έγκριση του Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου με αριθμό 32 «Αντικατάσταση διάταξης του από 28.08.1978 Ειδικού Κανονισμού Λιμένα Σύρου (Β’ 39/1979)».

επισκέφθηκαν και την τελευταία τριετία (38%). Συνολικά για τους επαγγελματίες αλιείς φαίνεται ότι υπάρχει μια μικρή μερίδα που συνεχίζει να επισκέπτεται την Γυάρο, παρά την πρόσφατη απαγόρευση αλιείας.

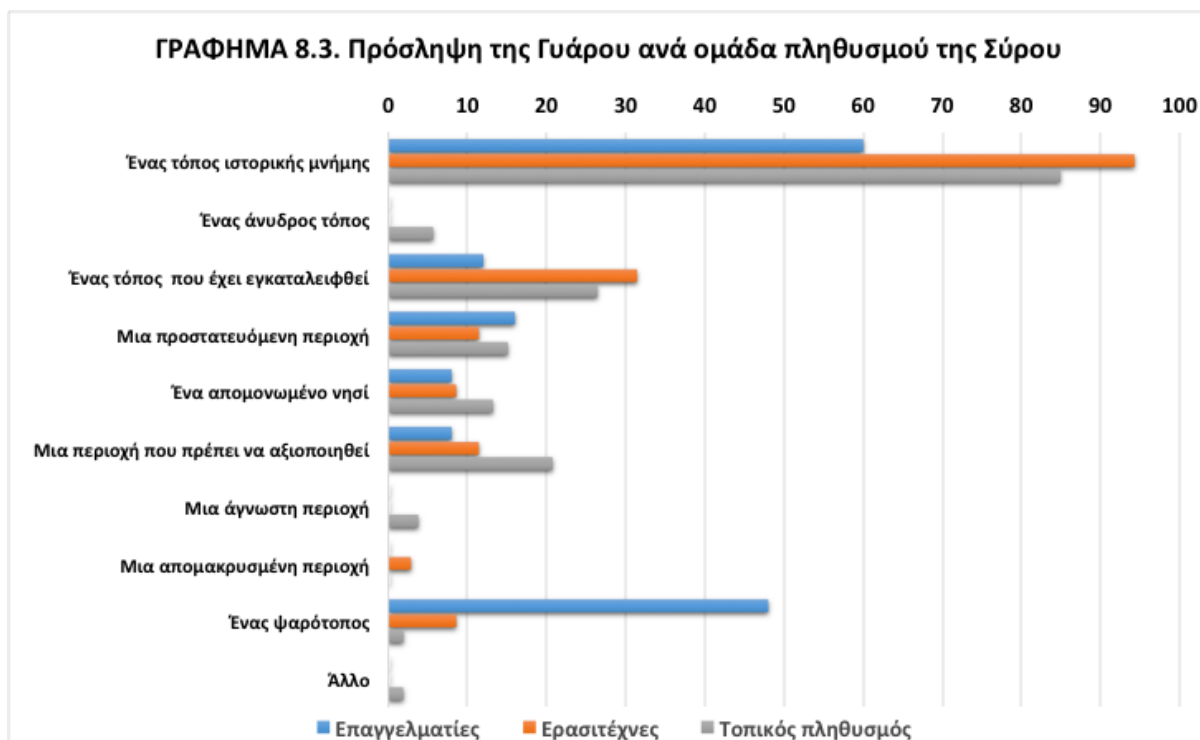
Όσον αφορά τους ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου, φαίνεται ότι μόλις ένας στους πέντε (22%) επισκέφτηκε την Γυάρο την τελευταία τριετία, ενώ ένας στους τρεις (33%) την επισκέφτηκε 4-10 έτη πριν. Μόνο ένα μικρό ποσοστό των ερασιτεχνών αλιέων της Άνδρου φαίνεται να την επισκέφτηκε 4-10 έτη πριν (10%), ενώ ένας στους πέντε (20%) την επισκέφτηκε κατά την τελευταία τριετία. Φαίνεται ότι οι επισκέψεις των ερασιτεχνών αλιέων στην Γυάρο βαίνουν μειούμενες, αν θεωρήσει κανείς ειλικρινείς τις σχετικές απαντήσεις.

Παρότι μικρό μόνο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού και των δύο περιοχών έχει επισκεφτεί κάποια φορά στην ζωή του την Γυάρο, είναι εμφανές ότι μεγαλύτερο τμήμα του τοπικού πληθυσμού της Σύρου έχει επισκεφτεί πρόσφατα την Γυάρο (40% στη Σύρο και 20% στην Άνδρο), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό την επισκέφτηκε 4-10 έτη πριν (25% στη Σύρο και 40% στην Άνδρο). Φαίνεται, λοιπόν ότι οι επισκέψεις στη Γυάρο που συνδέονται με την ιστορική μνήμη αποτελούν ένα μικρό τμήμα των στάσεων για το νησί, παρότι η πλειοψηφία των επισκέψεων αφορά την αλιευτική δραστηριότητα.

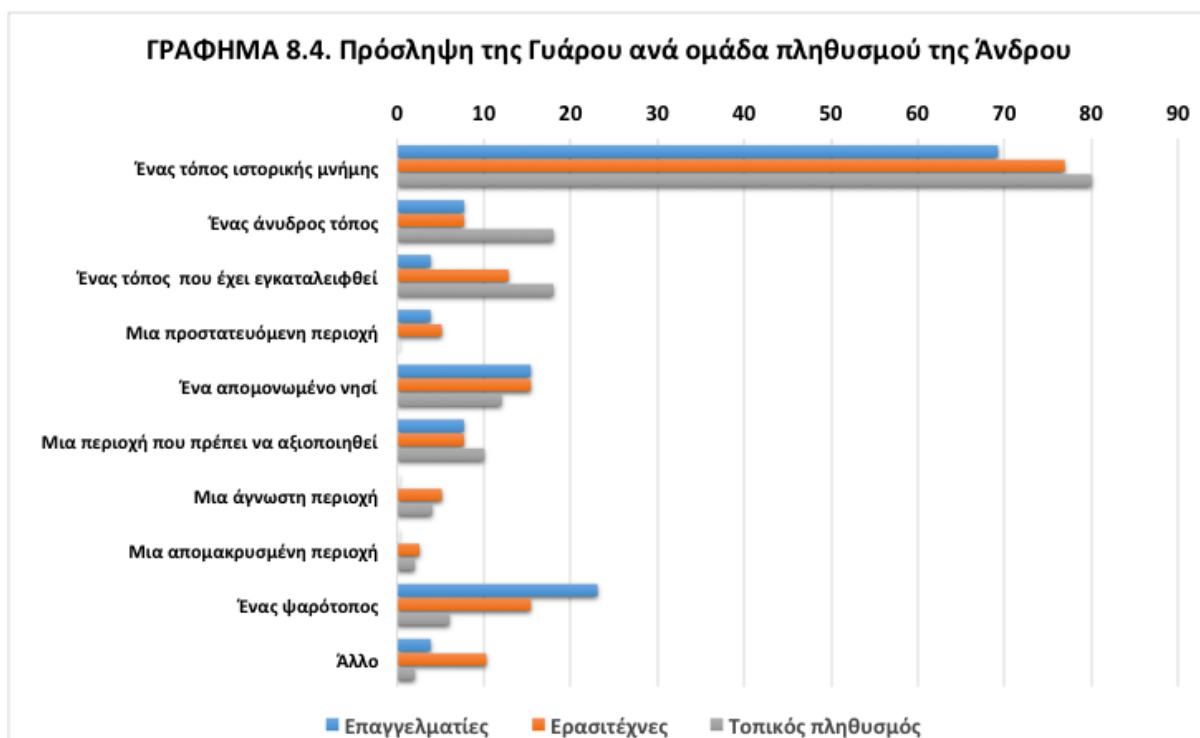

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Παρόλα αυτά, στις απαντήσεις στο ερώτημα που απευθύνθηκε σε όλους τους ερωτώμενους «τι είναι κατά την άποψή σας το νησί της Γυάρου;» υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις εντός των περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.3 και 8.4) όπως και μεταξύ των περιοχών (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.5).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στη Σύρο και οι τρεις ομάδες πληθυσμού δηλώνουν αυθόρμητα, ότι η Γυάρος είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» (60% για τους επαγγελματίες, 94% για τους ερασιτέχνες και 85% για τον τοπικό πληθυσμό) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.3). Όμως οι τρεις ομάδες διαφοροποιούνται σημαντικά όσον αφορά τις άλλες προσλήψεις τις Γυάρου εκτός της πρώτης που αφορά την ιστορική μνήμη με την οποία συνδέεται το νησί.

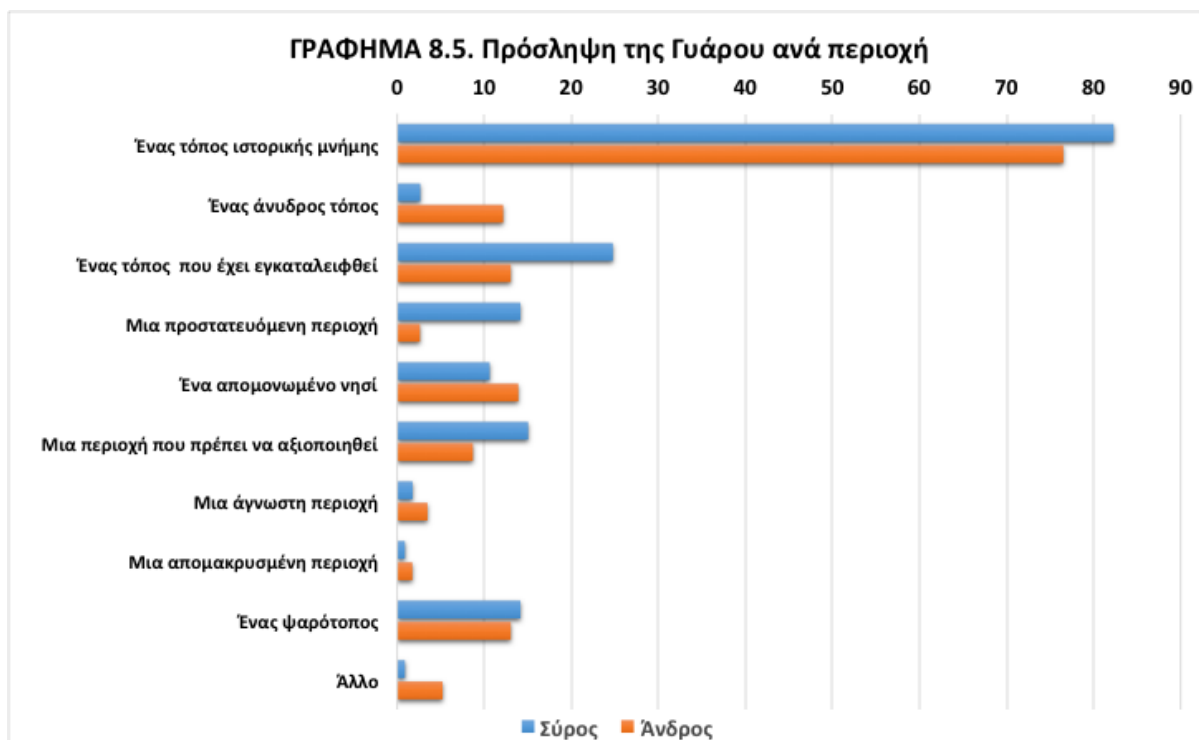
Οι επαγγελματίες της Σύρου τονίζουν, ότι το νησί είναι ένας ψαρότοπος (48%), μια προστατευόμενη περιοχή (16%) και μια περιοχή που έχει εγκαταλειφθεί (12%). Οι ερασιτέχνες της Σύρου υποστηρίζουν, ότι η Γυάρος είναι ένας τόπος που έχει εγκαταλειφθεί (31%), καθώς επίσης μια προστατευόμενη περιοχή (11%) και ένας τόπος που πρέπει να αξιοποιηθεί (11%). Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου προσλαμβάνει περισσότερο τη Γυάρο ως έναν εγκαταλειμμένο τόπο (26%) αλλά και ως μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (21%) και μια προστατευόμενη περιοχή (15%). Όσον αφορά την Σύρο είναι εμφανές ότι αρχίζει να εμπεδώνεται η άποψη ότι η Γυάρος είναι μια προστατευόμενη περιοχή, παρότι οι επαγγελματίες αλιείς φαίνονται να «επιμένουν» ότι η Γυάρος είναι ένας ψαρότοπος. Παράλληλα, οι έννοιες της εγκατάλειψης και της ανάγκης αξιοποίησης είναι αλληλένδετες στο μυαλό των ερασιτεχνών αλιέων και του τοπικού πληθυσμού.

Όπως στην Σύρο έτσι και στην Άνδρο, οι τρεις ομάδες πληθυσμού δηλώνουν αυθόρμητα ότι η Γυάρος είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» (69% για τους επαγγελματίες, 77% για τους ερασιτέχνες και 80% για τον τοπικό πληθυσμό) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.4). Και εδώ οι τρεις ομάδες διαφοροποιούνται σημαντικά όσον αφορά τις άλλες προσλήψεις τις Γυάρου. Οι επαγγελματίες της Άνδρου αναφέρουν ότι το νησί είναι ένας ψαρότοπος (23%), ένα απομονωμένο νησί (15%), καθώς επίσης ένας άνυδρος τόπος (8%) και μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (8%). Οι ερασιτέχνες της Άνδρου υπογραμμίζουν ότι η Γυάρος είναι τόσο ένας ψαρότοπος (15%), ένα απομονωμένο νησί (15%), καθώς επίσης ένας εγκαταλειμμένος τόπος (13%). Ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου προσλαμβάνει τη Γυάρο ως έναν άνυδρο τόπο (18%), ως έναν εγκαταλειμμένο τόπο (18%), καθώς επίσης ως ένα απομονωμένο νησί (12%) και ως μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (10%). Στην Άνδρο, πέρα από την ιστορική μνήμη, κυριαρχεί η εικόνα της Γυάρου ως ψαρότοπου για τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς, ενώ και για τις τρεις ομάδες πληθυσμού η Γυάρος είναι ένα απομονωμένο νησί – καθώς έτσι

το βλέπουν από την Άνδρο – ένας εγκαταλειμμένος και άνυδρος τόπος που ενδεχομένως να χρειάζεται να αξιοποιηθεί. Για τους ερωτώμενους της Άνδρου δεν καταγράφεται η εικόνα της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής, πέραν δύο-τριών ερασιτεχνών που αναφέρονται σε αυτό.

Συγκρίνοντας τις απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών βλέπουμε, ότι πέραν του ότι το νησί είναι «τόπος ιστορικής μνήμης» που αναφέρεται σχεδόν στερεοτυπικά και από τους δύο πληθυσμούς (82% στη Σύρο και 77% στην Άνδρο), υπάρχει κάποια διαφοροποίηση στις απόψεις του πληθυσμού των δύο νησιών ως προς τις άλλες προσλήψεις της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.5).

Στη Σύρο κυριαρχεί η αντίληψη, ότι η Γυάρος είναι ένας εγκαταλειμμένος τόπος (25%), μια περιοχή που πρέπει να αξιοποιηθεί (15%), καθώς επίσης μια προστατευόμενη περιοχή (14%) και ένας ψαρότοπος (14%). Στην Άνδρο, από την άλλη πλευρά, διατυπώνεται η άποψη, ότι η Γυάρος είναι ένα απομονωμένο νησί (14%), ένας ψαρότοπος (13%), ένας εγκαταλειμμένος τόπος (13%) και ένας άνυδρος τόπος (12%). Έτσι, λοιπόν, φαίνεται ότι η Γυάρος έχει αρχίσει να θεωρείται για τους ερωτώμενους της Σύρου μια προστατευόμενη περιοχή παράλληλα με το ότι είναι ένας ψαρότοπος, ενώ για τους ερωτώμενους της Άνδρου είναι μια εξωτική περιοχή που δεν κατοικείται και στην καλύτερη περίπτωση αποτελεί έναν ψαρότοπο.

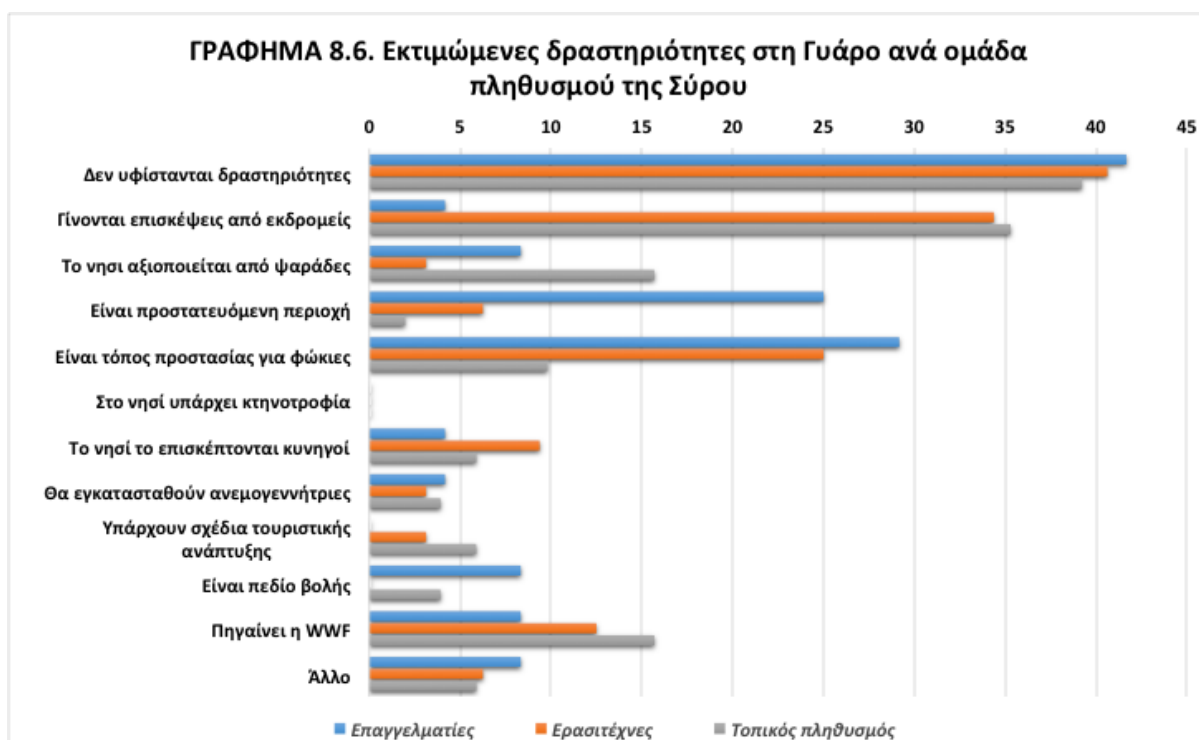

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Στο ερώτημα ποιες είναι οι υφιστάμενες δραστηριότητες στη Γυάρο, οι τρεις ομάδες πληθυσμού διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό εντός της κάθε περιοχής (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.6 & 8.7). Πρέπει να σημειωθεί, ότι μόλις 10% του συνόλου των ερωτώμενων στη Σύρο δηλώνουν, ότι δεν γνωρίζουν ποιες είναι οι υφιστάμενες δραστηριότητες στη Γυάρο, αλλά το ποσοστό αυτό εκτινάσσεται στο 40% των ερωτώμενων στην Άνδρο – και αυτός είναι ένας περιορισμός - καθώς η απόσταση από τη Γυάρο είναι αρκετά μεγάλη, ώστε να έχουν στενή επαφή με το νησί αυτό. Σε αυτό το πλαίσιο, συγκρίνουμε τις στάσεις των τριών ομάδων πληθυσμού των δύο περιοχών, παρότι αυτές δεν διαθέτουν την ίδια πληροφόρηση, ούτε έχουν την ίδια πρόσβαση στο νησί της Γυάρου, όπως φάνηκε ξεκάθαρα από το ΓΡΑΦΗΜΑ 8.1.

Στη Σύρο επικρατεί η αντίληψη και στις τρεις ομάδες πληθυσμού, ότι δεν υπάρχουν δραστηριότητες στη Γυάρο (42% των επαγγελματιών, 41% των ερασιτεχνών και 39% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.6). Οι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου υποστηρίζουν, ότι το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (29%), το νησί είναι προστατευόμενη περιοχή (25%), ενώ μικρότερα ποσοστά αναφέρουν ότι το νησί αξιοποιείται από ψαράδες (8%) και ότι

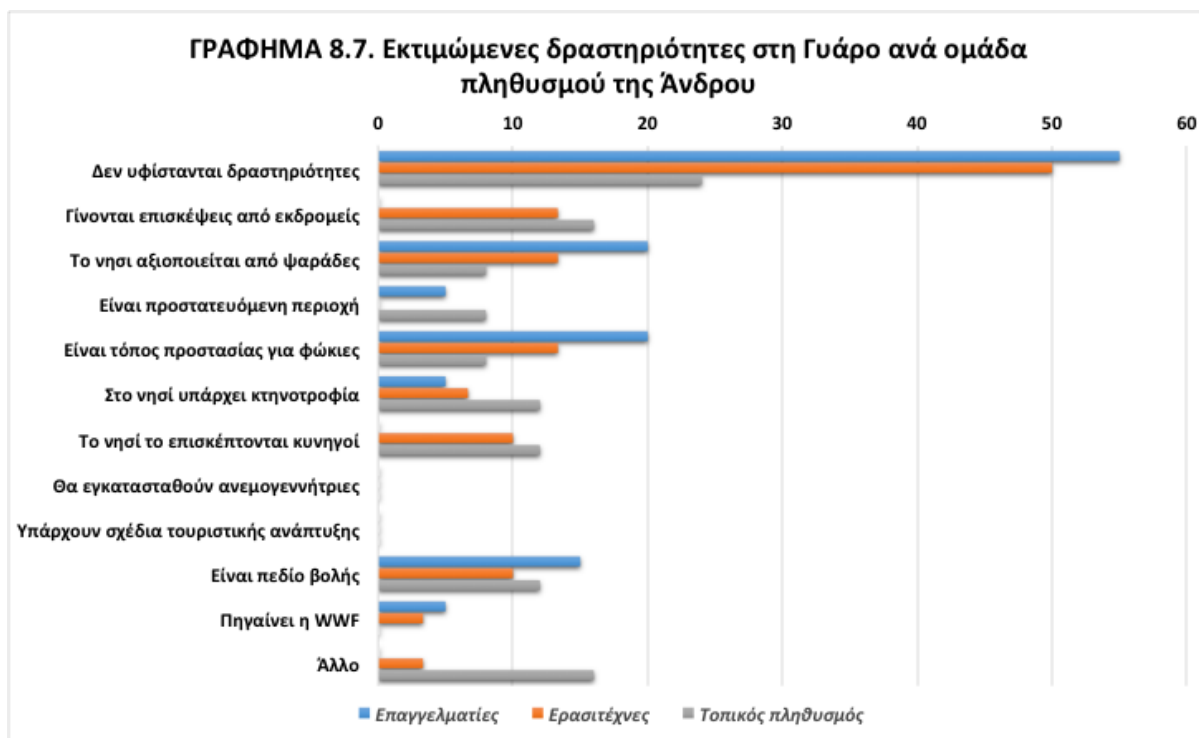
στο νησί πηγαίνει η WWF (8%). Οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου, αναφέρουν ότι διοργανώνονται επισκέψεις από εκδρομείς (λόγω της ιστορικότητας του νησιού) (34%), είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (25%) και ότι στο νησί πηγαίνει η WWF (13%). Για τον τοπικό πληθυσμό της Σύρου διοργανώνονται επισκέψεις από εκδρομείς (35%), το νησί αξιοποιείται από ψαράδες (16%), στο νησί πηγαίνει η WWF (16%) και το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (10%). Από αυτά προκύπτει ότι και οι τρεις ομάδες πληθυσμού γνωρίζουν ότι το νησί είναι προστατευόμενη περιοχή και χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι εκεί «πηγαίνει το WWF». Βέβαια η ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού είναι κάπως περιορισμένη σχετικά με την προστασία, συγκριτικά με τους επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς.

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Και στην Άνδρο, επίσης, κυριαρχεί η αντίληψη και στις τρεις ομάδες πληθυσμού, ότι δεν υπάρχουν δραστηριότητες στη Γυάρο (55% των επαγγελματιών, 50% των ερασιτεχνών και 24% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.7). Οι επαγγελματίες της Άνδρου υποστηρίζουν, ότι το νησί αξιοποιείται από αλιείς (20%), ότι το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (20%)

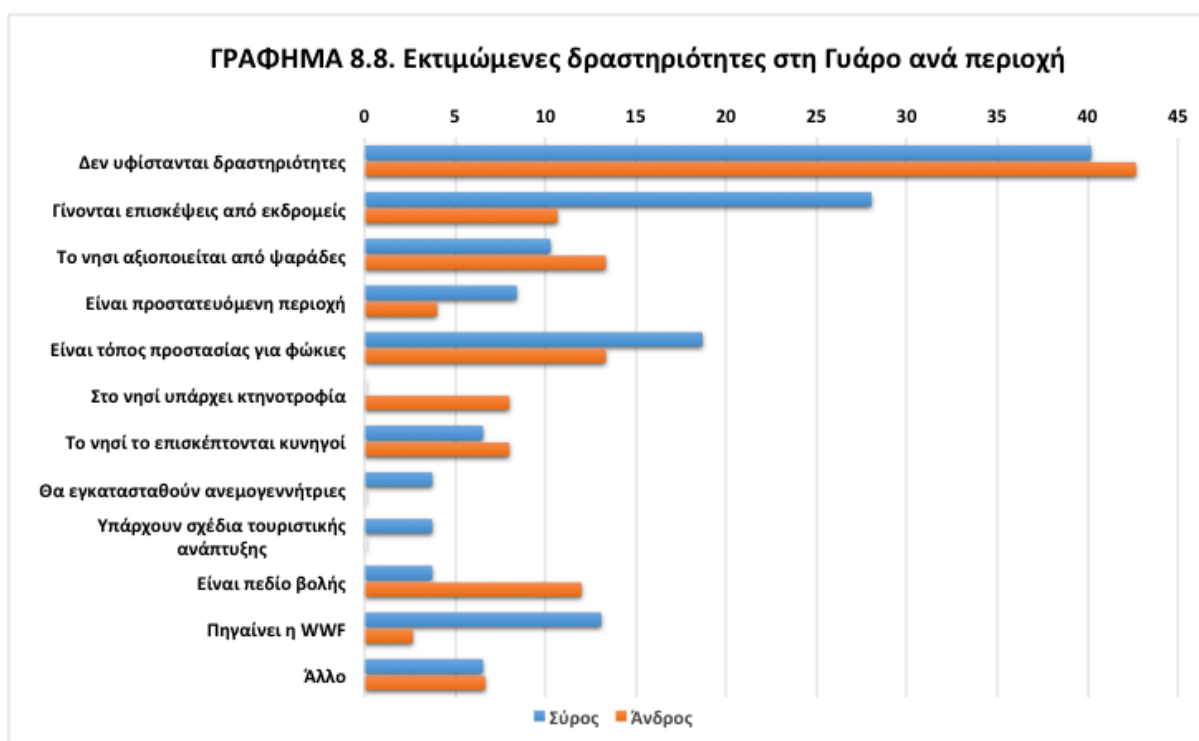
και το νησί είναι πεδίο βολής (15%). Οι ερασιτέχνες της Άνδρου, αναφέρουν, ότι στο νησί διοργανώνονται επισκέψεις από εκδρομείς (13%), το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (13%), το νησί αξιοποιείται από ψαράδες (13%), καθώς επίσης το νησί επισκέπτονται κυνηγοί (10%) και το νησί είναι πεδίο βολής (10%). Ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου επισημαίνει, ότι το νησί επισκέπτονται εκδρομείς (16%), στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία (12%), το νησί το επισκέπτονται κυνηγοί (12%), και το νησί είναι πεδίο βολής (12%).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Από την παραπάνω ανάλυση των στάσεων και απόψεων των τριών ομάδων πληθυσμού, βλέπουμε ότι οι καλύτερα πληροφορημένοι είναι οι επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών και αμέσως μετά οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου. Οι λιγότερο πληροφορημένοι είναι ο τοπικός πληθυσμός της Άνδρου ακολουθούμενος από τους ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου και τον τοπικό πληθυσμό της Σύρου. Ορισμένοι μάλιστα δεν έχουν πληροφορηθεί ότι η Γυάρος έχει πάψει πλέον να είναι πεδίο βολής εδώ και αρκετά έτη.

Συγκρίνοντας τις απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο νησιών καταλήγουμε στο ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων και των δύο περιοχών θεωρεί, ότι γενικά στο νησί δεν υφίστανται δραστηριότητες (40% στη Σύρο και 43% στην Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.8). Αυτό που φαίνεται να γνωρίζουν (σχετικά) καλά και οι δύο πληθυσμοί είναι ότι το νησί επισκέπτονται εκδρομείς (28% στη Σύρο και 11% στην Άνδρο), το νησί είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες (19% στη Σύρο και 13% στην Άνδρο) και το νησί αξιοποιείται από ψαράδες (10% στη Σύρο και 13% στην Άνδρο).

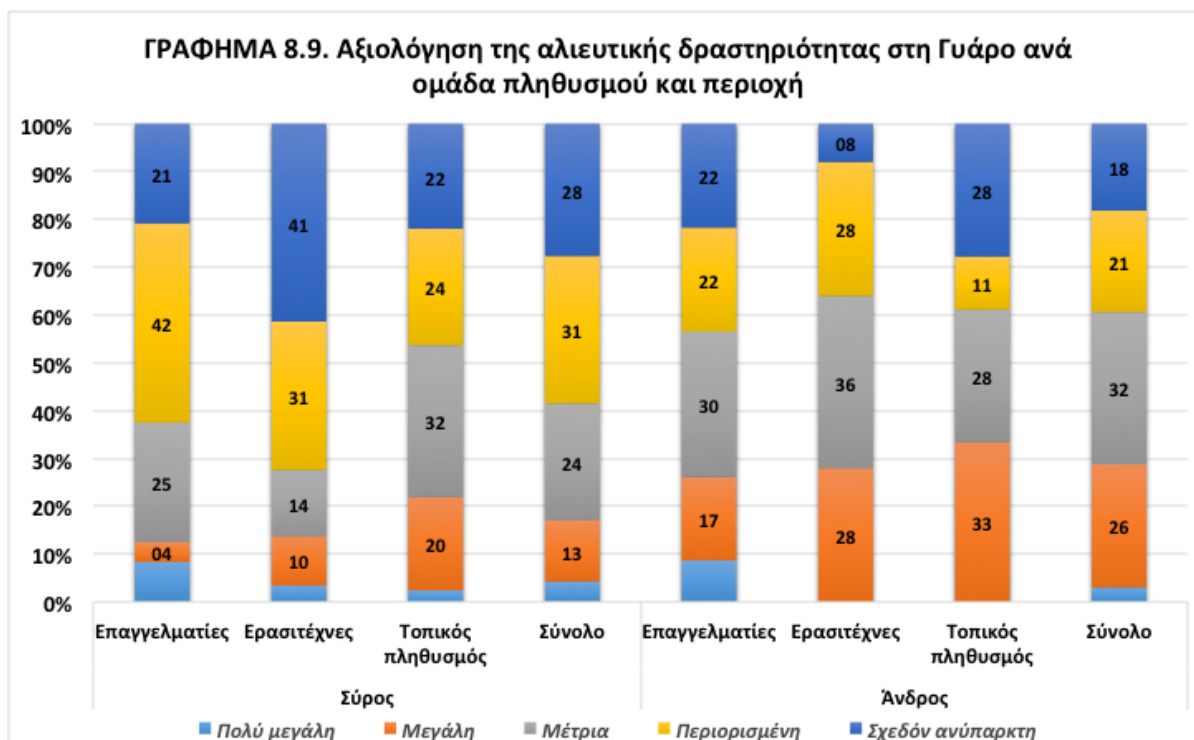
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Εκεί που φαίνεται ότι υπάρχει σημαντική απόκλιση λόγω έλλειψης πληροφόρησης κυρίως των ερωτώμενων της Άνδρου είναι ότι στο νησί πηγαίνει το WWF (13% στη Σύρο και 3% στην Άνδρο) και ότι το νησί είναι πεδίο βολής (4% στην Σύρο και 12% στην Άνδρο).

Όπως και στο ερώτημα σχετικά με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στο νησί της Γυάρου, έτσι και στο ερώτημα τι πιστεύουν για τις αλιευτικές δραστηριότητες στη Γυάρο, ποσοστό των ερωτώμενων που δήλωσε, ότι δεν γνωρίζει, είναι αρκετά σημαντικό. Πιο συγκεκριμένα το

ποσοστό των ερωτώμενων στη Σύρο που δήλωσε, ότι δεν γνωρίζει είναι 21% του συνολικού πληθυσμού και στην Άνδρο 48%. Η συντριπτική πλειοψηφία όσων δήλωσαν, ότι δεν γνωρίζουν, ανήκει στον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών, αλλά το πολύ μεγάλο ποσοστό των ατόμων που δηλώνουν «δεν γνωρίζω» στην Άνδρο θέτει σημαντικούς περιορισμούς στην αξιολόγηση των απόψεων των κατοίκων του νησιού αυτού, που πιθανότατα οφείλεται στην πολύ περιορισμένη γνώση της κατάστασης στη Γυάρο. Παρόμοιο ποσοστό ερωτώμενων που δήλωσαν «δεν γνωρίζω» καταγράφηκε και στην έρευνα του 2014 όταν διατυπώθηκαν και αντίστοιχα ερωτηματικά σχετικά με την δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ των διαφορετικών απόψεων.

Στο ΓΡΑΦΗΜΑ 8.9 παρουσιάζεται η αίσθηση των τριών ομάδων πληθυσμού σχετικά με την έκταση της αλιευτικής δραστηριότητας γύρω από την Γυάρο. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι η εικόνα που μεταφέρουν οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου που υποστηρίζουν κατά πλειοψηφία ότι η αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο είναι περιορισμένη ή σχεδόν ανύπαρκτη (αθροιστικά 63% των επαγγελματιών και 72% των ερασιτεχνών), ενώ στον αντίποδα περίπου ένας στους δέκα θεωρεί ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι μεγάλη (13% και στους δύο πληθυσμούς).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου είναι περισσότερο διατεθειμένοι, συγκριτικά με τους συναδέλφους τους της Σύρου, να δηλώσουν ότι η αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο παραμένει σημαντική. Για παράδειγμα, σημαντικό τμήμα τους υποστηρίζει ότι η αλιευτική δραστηριότητα στη Γυάρο είναι περιορισμένη ή σχεδόν ανύπαρκτη (αθροιστικά 44% των επαγγελματιών και 36% των ερασιτεχνών), περίπου το ένα τρίτο θεωρεί ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι μέτρια (30% των επαγγελματιών και 33% των ερασιτεχνών) και ένα αξιόλογο ποσοστό θεωρεί ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι μεγάλη (26% των επαγγελματιών και 28% των ερασιτεχνών).

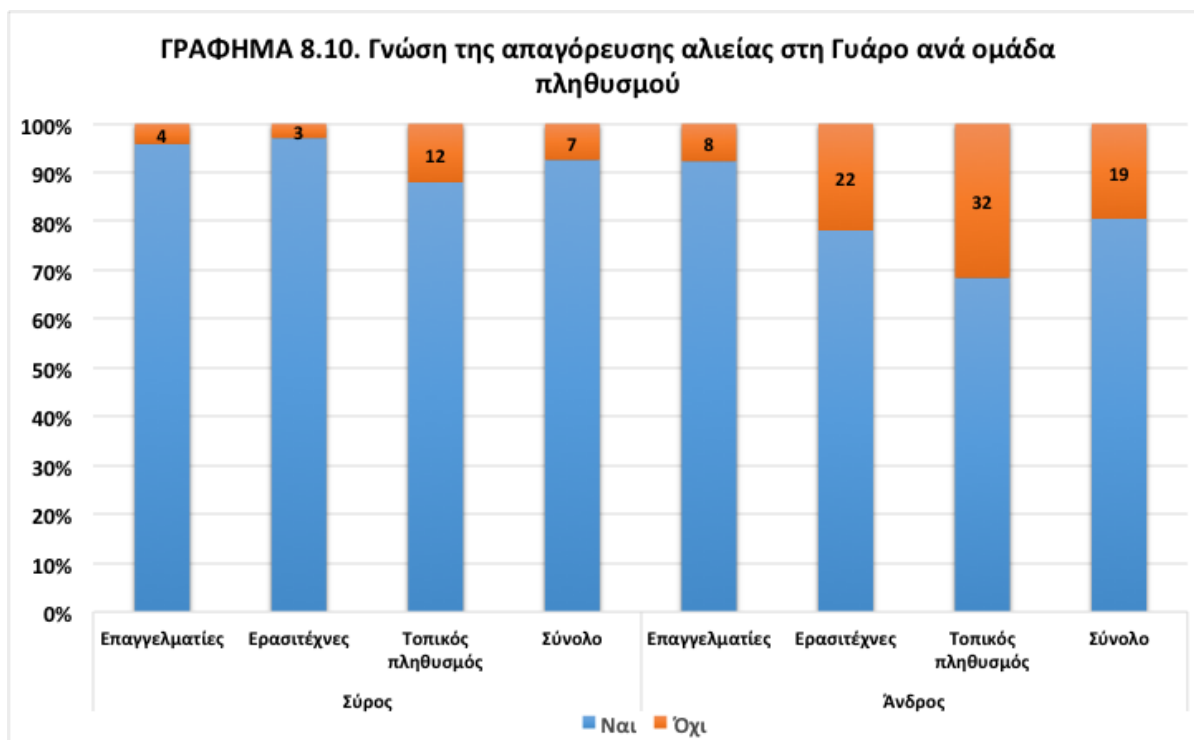
Ο τοπικός πληθυσμός και των δύο περιοχών φαίνεται να βρίσκεται στον αντίποδα των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων της Σύρου. Πιο συγκεκριμένα, ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου και της Άνδρου παραμένουν συγκρατημένοι υποστηρίζοντας μεν ότι η αλιευτική δραστηριότητα στην Γυάρο είναι περιορισμένη ή σχεδόν ανύπαρκτη (46% στη Σύρο και 39% στην Άνδρο), αλλά σημαντικό τμήμα τους θεωρεί ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι μέτρια (32% στη Σύρο και 28% στην Άνδρο), ενώ ένα αναλογικά σημαντικό ποσοστό και στις δύο

περιοχές θεωρεί ότι η αλιευτική δραστηριότητα παραμένει μεγάλη (22% στη Σύρο και 33% στην Άνδρο).

Συγκρίνοντας τις απόψεις των ομάδων πληθυσμού και στις δύο περιοχές έρευνας, βλέπουμε ότι οι εικόνες που προβάλλουν οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου είναι περισσότερο αισιόδοξη από αυτήν που προβάλλουν οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου καθώς επίσης ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου και της Άνδρου.

Στο ερώτημα αν γνωρίζουν ότι υπάρχει απαγόρευση αλιείας γύρω από τον νησί (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.10), ένα περιορισμένο ποσοστό στη Σύρο (9%), αλλά ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό στην Άνδρο (39%) δήλωσε ότι «δεν γνωρίζει» σχετικά. Ιδιαίτερα όσον αφορά τους ερωτώμενους της Άνδρου, το σημαντικό ποσοστό που δηλώνουν «δεν γνωρίζω» αφορά και άλλα ερωτήματα σχετικά με την Γυάρο.

Η συντριπτική πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων και των δύο περιοχών (96% στη Σύρο και 92% στην Άνδρο), καθώς και η μεγάλη πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων και των δύο περιοχών (97% στη Σύρο και 78% στην Άνδρο) δηλώνει, ότι γνωρίζει σχετικά με την απαγόρευση αλιείας. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι - συγκρίνοντας με την έρευνα του 2014 - έχει εμπεδωθεί στους άμεσα εμπλεκόμενους, δηλ. τους επαγγελματίες και τους ερασιτέχνες αλιείς, η απαγόρευση αλιείας.

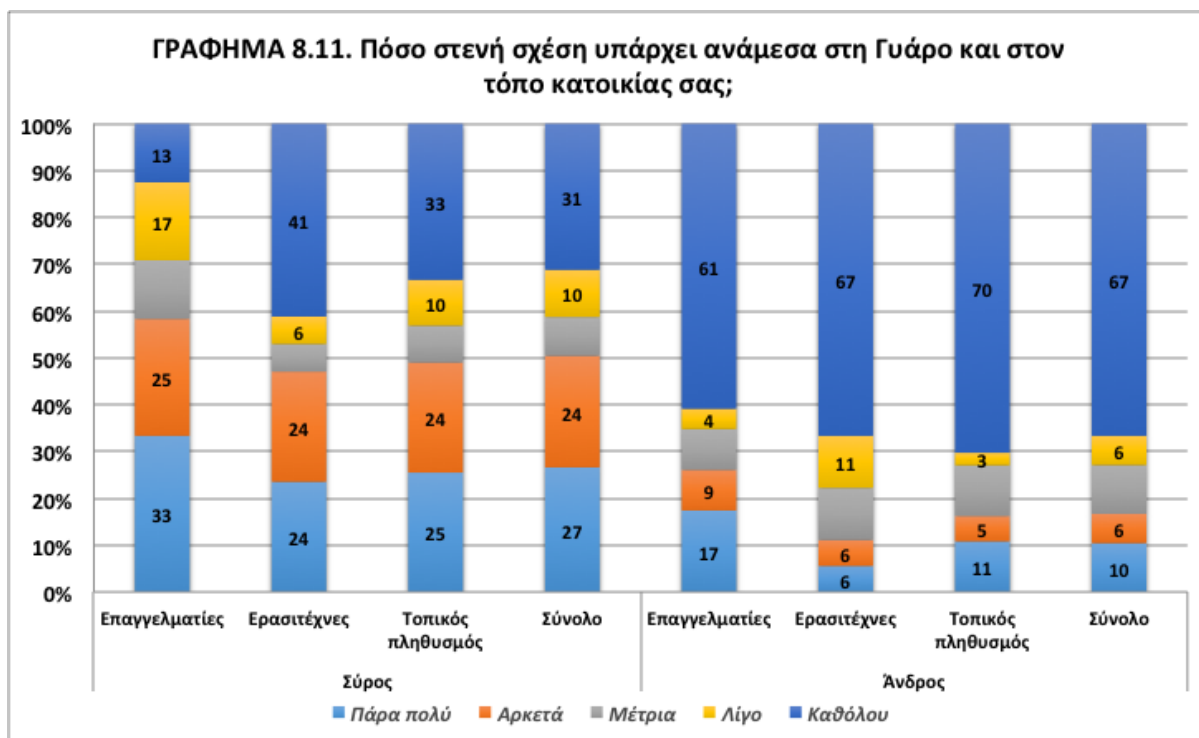
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Εκεί που φαίνεται ότι υπάρχει σαφώς λιγότερη γνώση σχετικά για την απαγόρευση αλιείας είναι στον τοπικό πληθυσμό των δύο περιοχών και ιδιαίτερα στον τοπικό πληθυσμό της Άνδρου. Ο τοπικός πληθυσμός της Σύρου είναι αρκετά πιο ενημερωμένος από τον τοπικό πληθυσμό της Άνδρου (88% στη Σύρο και 68% στην Άνδρο), αλλά τα μεγάλα ποσοστά «δεν γνωρίζω» στο ερώτημα δηλώνουν, ότι χρειάζεται να γίνει πιο συστηματική και λεπτομερής ενημέρωση σχετικά με την απαγόρευση αλιείας και τους στόχους αυτής της απαγόρευσης στο νησί της Γυάρου.

Στο ερώτημα κατά πόσο θεωρούν οι ερωτώμενοι, ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στη Γυάρο και τον τόπο κατοικίας τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.11), το ποσοστό όσων δήλωσαν ότι «δεν γνωρίζουν» περιορίζεται σε 8% στη Σύρο, αλλά ανέρχεται σε 28% στην Άνδρο. Και σε αυτό το ερώτημα, οι απαντήσεις των ερωτώμενων της Άνδρου έχουν ένα σαφή περιορισμό, που αφορά ότι σημαντικό τμήμα (κυρίως) του τοπικού πληθυσμού δεν έχει διαμορφώσει άποψη.

Από την ανάλυση των απαντήσεων των ερωτώμενων της Σύρου είναι εμφανές ότι όλες οι κατηγορίες πληθυσμού συμφωνούν κατά πλειοψηφία ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στην

Γυάρο και τον τόπο κατοικίας τους (58% των επαγγελματιών, 48% των ερασιτεχνών και 49% του τοπικού πληθυσμού). Υπάρχει πάντως και ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο τμήμα των ερωτώμενων στην Σύρο που υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει καθόλου σχέση ανάμεσα στο τι συμβαίνει στη Γυάρο με την περιοχή κατοικίας τους (13% των επαγγελματιών, 41% των ερασιτεχνών και 33% του τοπικού πληθυσμού).

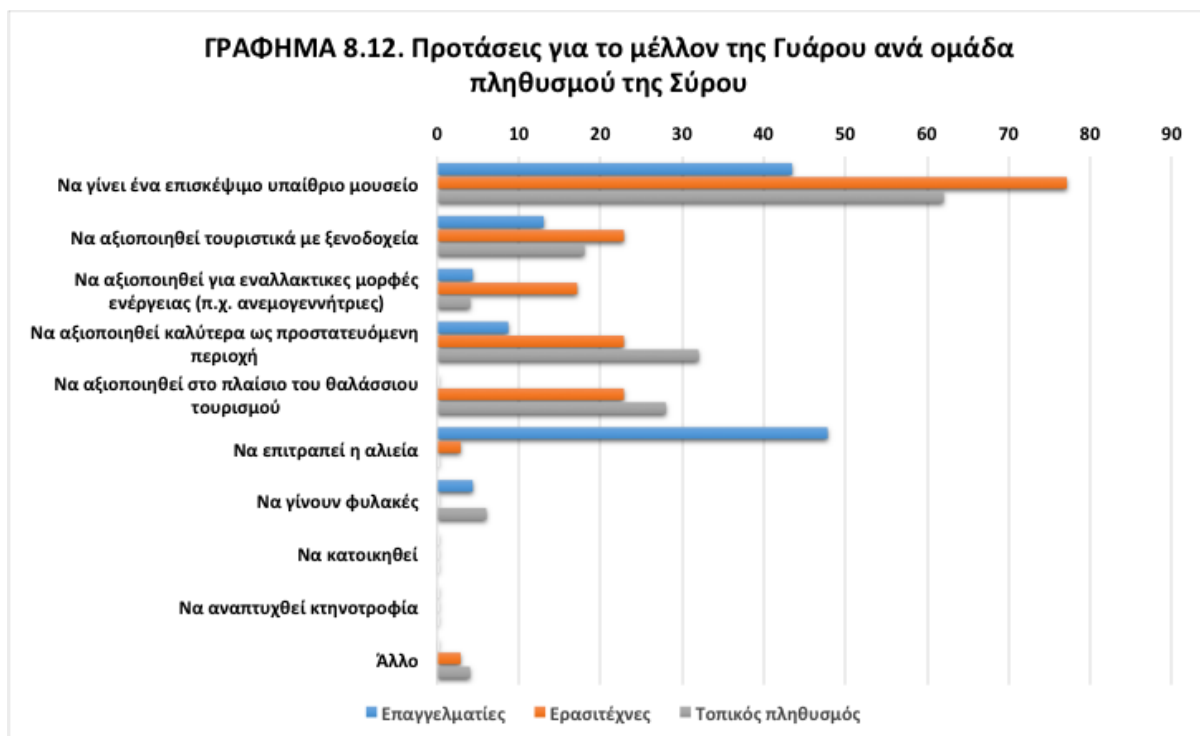
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Αντίθετα, στην Άνδρο η πλειοψηφία των ερωτώμενων και των τριών ομάδων πληθυσμού δηλώνει, ότι η Γυάρος δεν έχει καθόλου σχέση με την Άνδρο (61% των επαγγελματιών, 67% των ερασιτεχνών και 70% του τοπικού πληθυσμού), ενώ ένα μικρό σχετικά ποσοστό του πληθυσμού θεωρείς ότι υπάρχει αρκετά στενή σχέση ανάμεσα στη Γυάρο και την Άνδρο (26% των επαγγελματιών, 12% των ερασιτεχνών και 16% του τοπικού πληθυσμού). Είναι εμφανές ότι η αλιεία και η γεωγραφική εγγύτητα παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαφοροποίηση των απαντήσεων μεταξύ των πληθυσμών των δύο περιοχών.

Η στάση των ερωτώμενων των δύο περιοχών έρευνας σε σχέση με τη Γυάρο είναι αντιστρόφως ανάλογη στις δύο περιοχές. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων του συνολικού πληθυσμού της Σύρου δηλώνει ότι υπάρχει αρκετά στενή σχέση του νησιού τους με τη Γυάρο (51% στην Σύρο έναντι 16% στην Άνδρο), ενώ η πλειοψηφία των ερωτώμενων του συνολικού πληθυσμού της Άνδρου δηλώνει ότι δεν υπάρχει καθόλου σχέση του νησιού τους με τη Γυάρο (67% στην Άνδρο έναντι 31% στη Σύρο).

Από την παραπάνω ανάλυση των στάσεων και των απόψεων των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές προκύπτει, ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου έχουν σαφέστερη εικόνα αλλά και πληροφόρηση σχετικά με τη Γυάρο, καθώς η απόσταση και ο συγχρωτισμός με το νησί είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με τους ερωτώμενους της Άνδρου.

Στο ερώτημα τι θεωρούν ότι θα πρέπει να γίνει στο νησί της Γυάρου στο μέλλον, οι τρεις ομάδες πληθυσμού έχουν διαφοροποιημένες στάσεις εντός της κάθε περιοχής (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.12 & 8.13), καθώς επίσης οι απόψεις των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.14).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Όσον αφορά την σύγκλιση απόψεων μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού της Σύρου, είναι σαφές ότι και οι τρεις πληθυσμοί συμφωνούν – πιθανότατα στερεοτυπικά – ότι η Γυάρος θα πρέπει να γίνει ένα υπαίθριο επισκέψιμο μουσείο (43% των επαγγελματιών, 77% των ερασιτεχνών και 62% του τοπικού πληθυσμού) (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.12).⁶ Πλέον όμως αυτής της αντίληψης, οι επαγγελματίες αλιείς επισημαίνουν ότι στο νησί θα πρέπει να επιτραπεί η αλιεία (48%), να αξιοποιηθεί τουριστικά με ξενοδοχεία (13%) και να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή⁷ (9%). Οι ερασιτέχνες αλιείς της Σύρου προσθέτουν ότι η Γυάρος θα πρέπει να αξιοποιηθεί τουριστικά με ξενοδοχεία (23%), να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του θαλάσσιου τουρισμού (23%), να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (23%) και να αξιοποιηθεί για εναλλακτικές μορφές ενέργειας (17%). Ο τοπικός πληθυσμός θεωρεί ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (32%), να αξιοποιηθεί τουριστικά στο πλαίσιο του θαλάσσιου τουρισμού (28%) ή με ξενοδοχεία (18%).

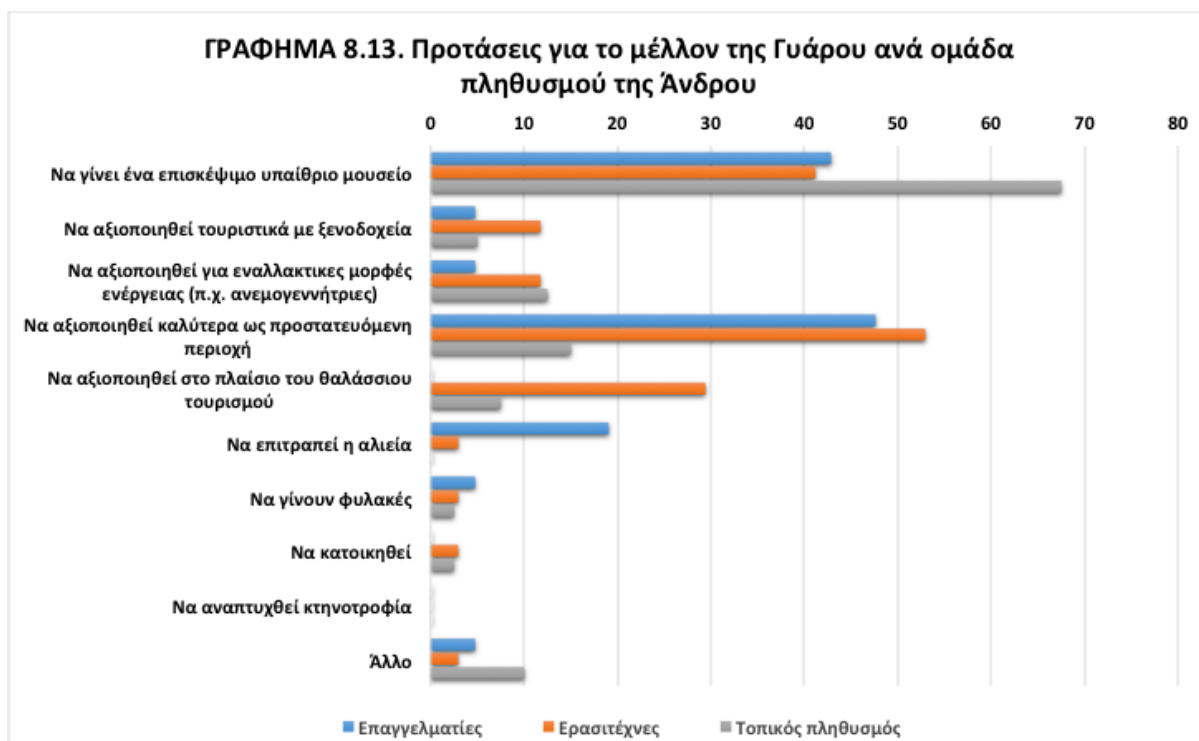
Είναι χαρακτηριστικό ότι το ποσοστό των ερωτώμενων και των τριών ομάδων πληθυσμού, που προτείνει την αξιοποίηση της Γυάρος ως προστατευόμενη περιοχή έχει διευρυνθεί συγκριτικά με την έρευνα του 2014. Είναι λογικό πάντως οι απόψεις υπέρ της προστατευόμενης περιοχής να μην διευρύνονται περισσότερο έναντι όσων υποστηρίζουν ότι η Γυάρος θα πρέπει να αναπτυχθεί τουριστικά, καθώς λόγω της οικονομικής κρίσης οι ερωτώμενοι προσλαμβάνουν τη Γυάρο ως τόπο, που πρέπει να αναπτυχθεί και έτσι να συνεισφέρει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη της Σύρου.

Στον αντίποδα της Σύρου βρίσκεται η πλειοψηφία των ερωτώμενων της Άνδρου, καθώς το βασικό πλαίσιο για την ερμηνεία των απαντήσεων των κατοίκων της Άνδρου είναι ότι δεν συνδέουν την ανάπτυξη του νησιού τους με τη Γυάρο. Έτσι, στο ερώτημα για το τι θεωρούν ότι

⁶ Σημειώνεται ότι 8% των ερωτώμενων της Σύρου απάντησαν ότι «δεν γνωρίζουν» και άρα δεν απαντούν στο συγκεκριμένο ερώτημα.

⁷ Στην κατηγορία προστατευόμενη περιοχή έχουν συμπεκνωθεί τρεις κατηγορίες απαντήσεων που καταγράφηκαν στο ερωτηματολόγιο: α) «να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή», β) «να μείνει/ διατηρηθεί όπως είναι» και να γ) «γίνει θαλάσσιο πάρκο για τις φώκιες». Καθώς η σχέση μεταξύ των τριών αυτών διατυπώσεων θεωρήθηκε πολύ στενή, κρίθηκε σκόπιμη η ενοποίησή τους σε μια κατηγορία που συμπεκνώνει και τις τρεις διατυπώσεις.

πρέπει να γίνει στο μέλλον στη Γυάρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.13),⁸ η στερεοτυπική απάντηση στην οποία συμφωνεί σημαντικό ποσοστό και των τριών ομάδων πληθυσμού είναι ότι η Γυάρος θα πρέπει να γίνει ένα επισκέψιμο υπαίθριο μουσείο (43% των επαγγελματιών, 41% των ερασιτεχνών, 68% του τοπικού πληθυσμού).

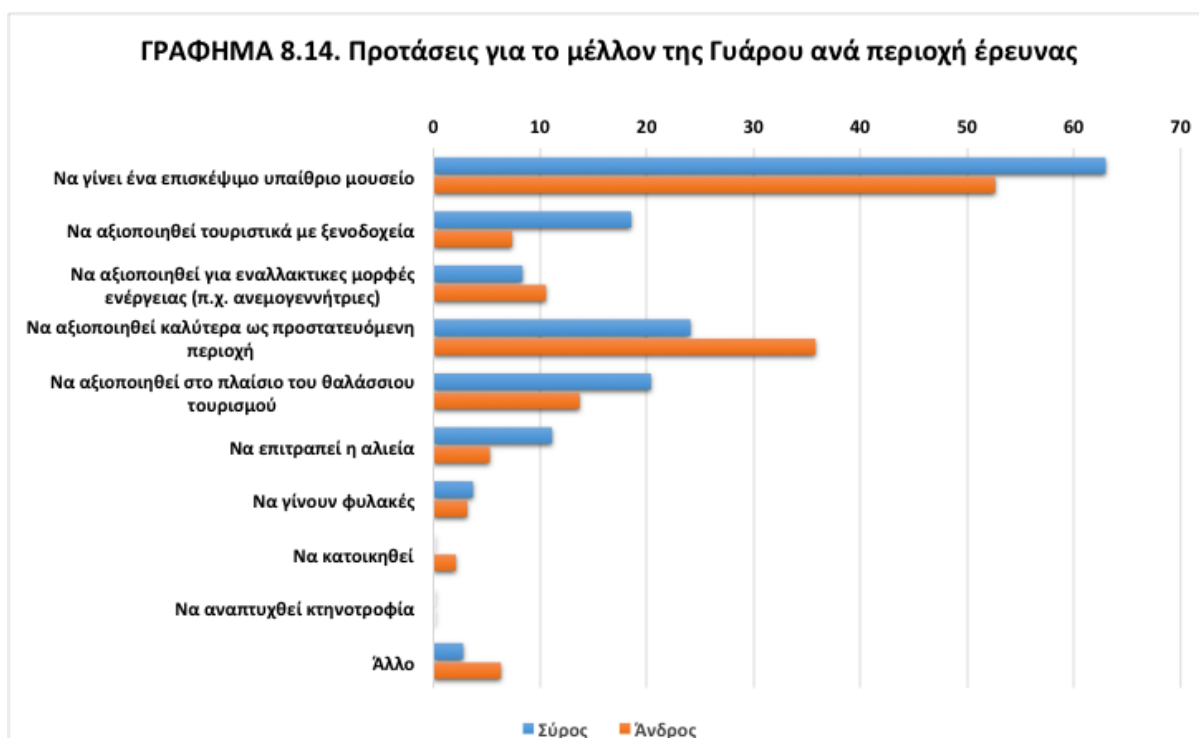
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Οι επαγγελματίες αλιείς της Άνδρου, που λόγω επαγγέλματος γνωρίζουν καλύτερα τη Γυάρο, δηλώνουν ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα ως προστατευόμενη περιοχή (48%), και ότι θα μπορούσε να επιτραπεί η αλιεία (19%). Οι ερασιτέχνες αλιείς της Άνδρου συμφωνούν με τους επαγγελματίες ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα ως προστατευόμενη περιοχή (53%), αλλά θεωρούν επίσης ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του θαλάσσιου τουρισμού (29%), να αξιοποιηθεί τουριστικά με ξενοδοχεία (12%) ή να αξιοποιηθεί για εναλλακτικές μορφές ενέργειας (12%). Ο τοπικός

⁸ Σημειώνεται ότι 23% των ερωτώμενων - κυρίως τοπικός πληθυσμός - της Άνδρου δήλωσε πως δεν μπορεί να απαντήσει στο ερώτημα, καθώς «δεν γνωρίζει».

πληθυσμός της Άνδρου, αντίστοιχα, θεωρεί ότι η Γυάρος θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή (15%) και θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για τη χωροθέτηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας (13%).

Η σύγκριση των απόψεων των συνολικών πληθυσμών των δύο περιοχών καταδεικνύει τη διαφορετική στάση, που έχουν οι ερωτώμενοι της Σύρου και της Άνδρου για την αξιοποίηση της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.14). Πιο συγκεκριμένα, οι βασικές προτάσεις για την αξιοποίηση της Γυάρου περιορίζονται σε τέσσερις: η πλειοψηφούσα άποψη υποστηρίζει ότι το νησί θα πρέπει να γίνει ένα επισκέψιμο υπαίθριο μουσείο (63% στη Σύρο έναντι 53% στην Άνδρο), ακολουθεί η άποψη ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα ως προστατευόμενη περιοχή (24% στη Σύρο έναντι 36% στην Άνδρο), ενώ στη συνέχεια διατυπώνεται η άποψη ότι η Γυάρος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του θαλάσσιου τουρισμού (20% στη Σύρο έναντι 14% στην Άνδρο) ή με ξενοδοχεία (19% στη Σύρο έναντι 7% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017. Σημείωση: Ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων.

Από την σύγκριση προκύπτει, ότι λόγω της γενικά στενής σχέσης που θεωρούν ότι έχουν με τη Γυάρο, οι κάτοικοι της Σύρου επισημαίνουν πιο συχνά την ανάγκη οικονομικής ανάπτυξης του νησιού και την οποία συνδέουν με την τουριστική ανάπτυξη ή την ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Από την άλλη πλευρά οι κάτοικοι της Άνδρου, όντας μακρύτερα από τη Γυάρο αναγνωρίζουν πολύ περισσότερο την ανάγκη οριοθέτησής της ως προστατευόμενης περιοχής, ενώ ενδιαφέρονται λιγότερο για την οικονομική της ανάπτυξη – γεγονός που δεν φαίνεται να τους αφορά τόσο πολύ λόγω απόστασης.

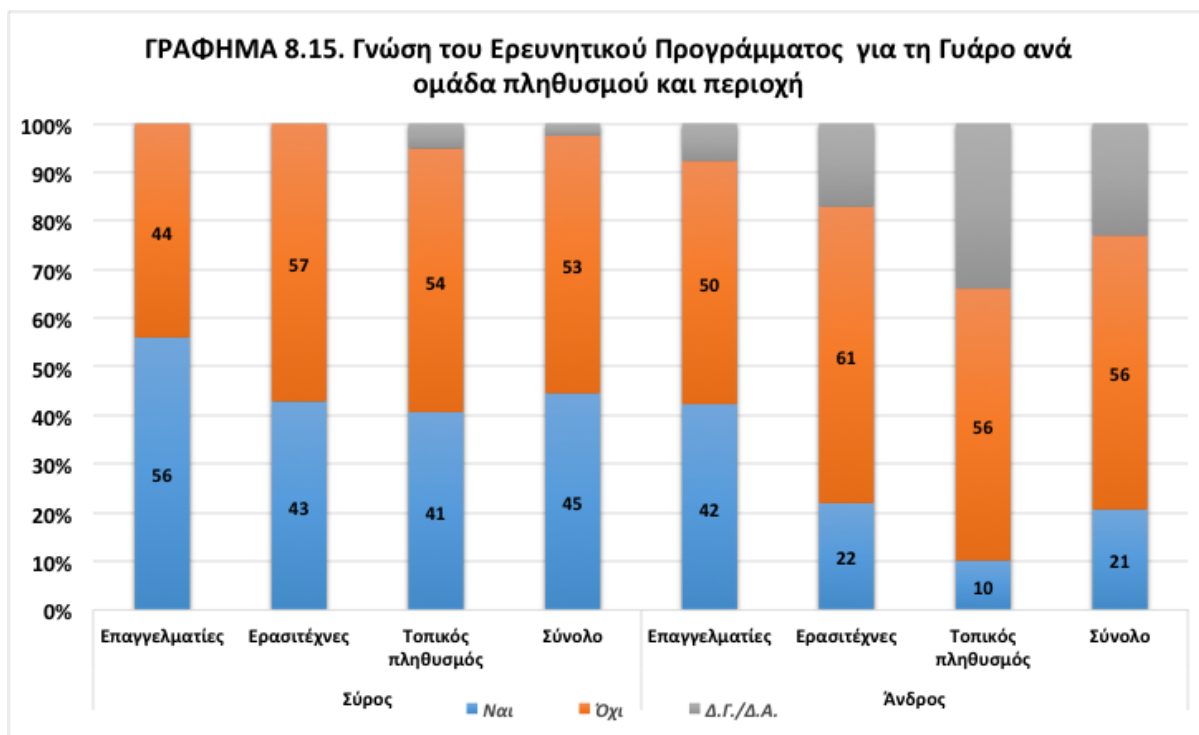
Συνοψίζοντας, θα λέγαμε, ότι οι κάτοικοι της Άνδρου αντιμετωπίζουν την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής περισσότερο ευνοϊκά από ό,τι οι κάτοικοι της Σύρου, καθώς συνδέονται λιγότερο με τη Γυάρο λόγω μεγαλύτερης απόστασης. Επιπρόσθετα, οι κάτοικοι της Σύρου, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν περισσότερο την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής αν η προστασία συνδεθεί με κάποιου τύπου ήπια ανάπτυξη (τουριστική, θαλάσσια, αλιευτική .κ.λπ.). Αξίζει να αναφερθεί, ότι και στις δύο περιοχές η μεγαλύτερη υποστήριξη για την οριοθέτηση της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής έρχεται από τους ερασιτέχνες αλιείς (53% στην Άνδρο και 23% στην Σύρο), ακολουθούν οι επαγγελματίες (48% στην Άνδρο και 9% στη Σύρο) και στο τέλος ο τοπικός πληθυσμός των δύο περιοχών (15% στην Άνδρο και 32% στη Σύρο). Έτσι λοιπόν η εμπέδωση της οριοθέτησης της Γυάρου ως προστατευόμενης περιοχής στις δύο τοπικές κοινωνίες θα πρέπει να στοχεύσει στην καλύτερη ενημέρωση και συνεργασία μεταξύ των ερασιτεχνών και επαγγελματιών αλιέων και συνέχεια στην ενδεδειγμένη πληροφόρηση του τοπικού πληθυσμού και των δύο περιοχών.

Ακολουθούν τρία ερωτήματα που διατυπώθηκαν για πρώτη φορά στην παρούσα έρευνα και δεν μπορούν να συγκριθούν με τα αποτελέσματα της έρευνας του 2014. Το πρώτο ερώτημα αφορά το αν οι διαφορετικές ομάδες πληθυσμού των δύο περιοχών γνωρίζουν σχετικά με την εκπόνηση ερευνητικού προγράμματος σχετικά με την Γυάρο (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.15).⁹

Η ανάλυση των απαντήσεων των επαγγελματιών και των δύο περιοχών καταδεικνύει ότι σημαντικό ποσοστό τους γνωρίζει σχετικά με την εκπόνηση προγράμματος στην Γυάρο (56%

⁹ Επισημαίνεται ότι μόλις 3% των ερωτώμενων της Σύρου, αλλά 23% των ερωτώμενων της Άνδρου έχουν δηλώσει ότι «δεν γνωρίζουν» και άρα δεν απαντούν στο συγκεκριμένο ερώτημα.

στην Σύρο έναντι 42% στην Άνδρο). Ακολουθούν οι ερασιτέχνες αλιείς και των δύο περιοχών (43% στην Σύρο έναντι 22% στην Άνδρο). Συγκριτικά με τις άλλες δύο ομάδες πληθυσμού, λιγότερο ενημερωμένος είναι ο τοπικός πληθυσμός των δύο περιοχών (41% στην Σύρο και 10% στην Άνδρο). Θα λέγαμε λοιπόν ότι οι επαγγελματίες αλιείς των δύο περιοχών, που θίγονται περισσότερο από τα μέτρα προστασίας, είναι περισσότερο ενημερωμένοι σχετικά με την ύπαρξη προγράμματος για την Γυάρο συγκρινόμενοι με όλες τις άλλες ομάδες πληθυσμού. Τέλος, όσον αφορά τον συνολικό πληθυσμό, περισσότερο ενημερωμένοι είναι οι ερωτώμενοι της Σύρου (45%) έναντι των ερωτώμενων της Άνδρου (21%).

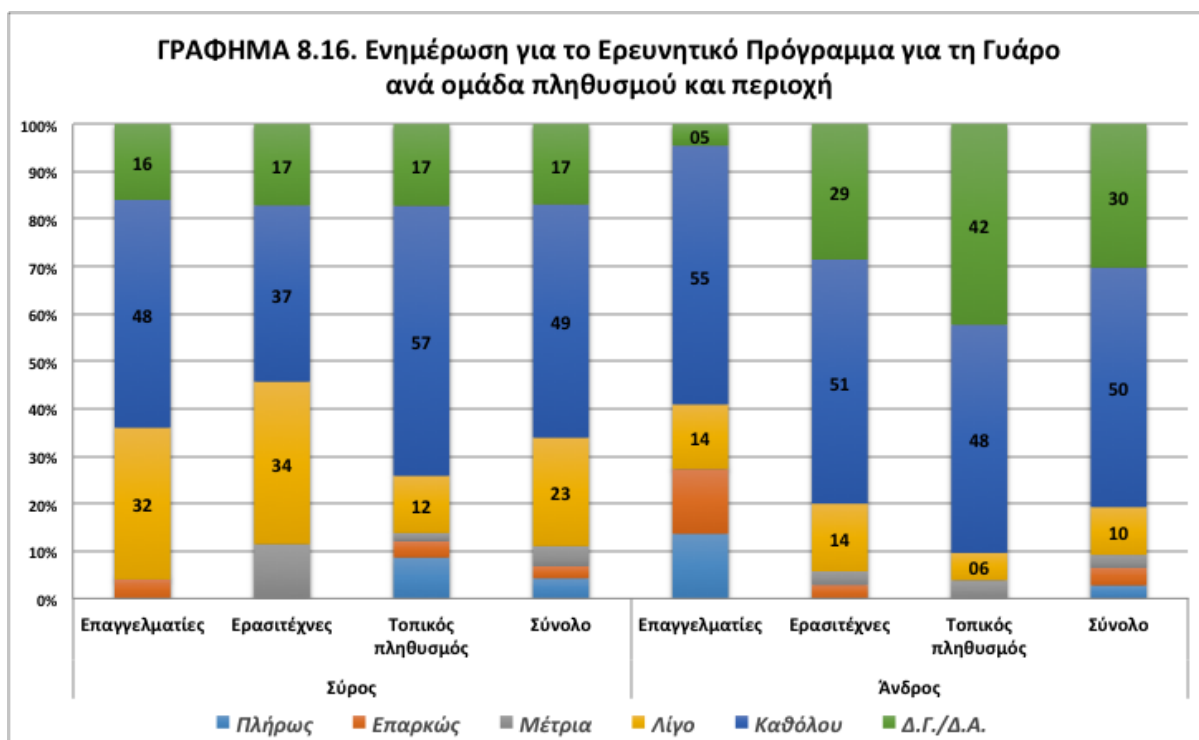

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Στο ερώτημα πόσο καλά είναι ενημερωμένοι είναι οι ερωτώμενοι των τριών ομάδων πληθυσμού στις δύο περιοχές σχετικά με το ερευνητικό πρόγραμμα που εκπονείται στην Γυάρο δεν είναι εύκολο να αξιολογηθούν οι απαντήσεις που καταγράφονται (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.16.) καθώς στηρίζομαστε στην εκτίμηση των ίδιων των ερωτώμενων.

Είναι σαφές ότι 17% του συνόλου των ερωτώμενων της Σύρου και 30% των ερωτώμενων της Άνδρου «δεν γνωρίζουν» σχετικά με το υλοποιούμενο πρόγραμμα. Αυτή το εύρημα συμβαδίζει με την ευρύτερη εικόνα που έχουμε συγκροτήσει σχετικά με την γνώση των ερωτώμενων των δύο περιοχών σχετικά με την Γυάρο. Οι ερωτώμενοι της Άνδρου, με έμφαση στον τοπικό πληθυσμό του νησιού, κατά κανόνα είναι λιγότερο πληροφορημένοι σχετικά με την Γυάρο, συγκριτικά με τον αντίστοιχο πληθυσμό της Σύρου.

Σύμφωνα με το ΓΡΑΦΗΜΑ 8.16. όλες οι ομάδες πληθυσμού και των δύο περιοχών είναι, κατ' ομολογία τους, καθόλου ή λίγο ενημερωμένοι σχετικά με το υλοποιούμενο πρόγραμμα σχετικά με την Γυάρο.

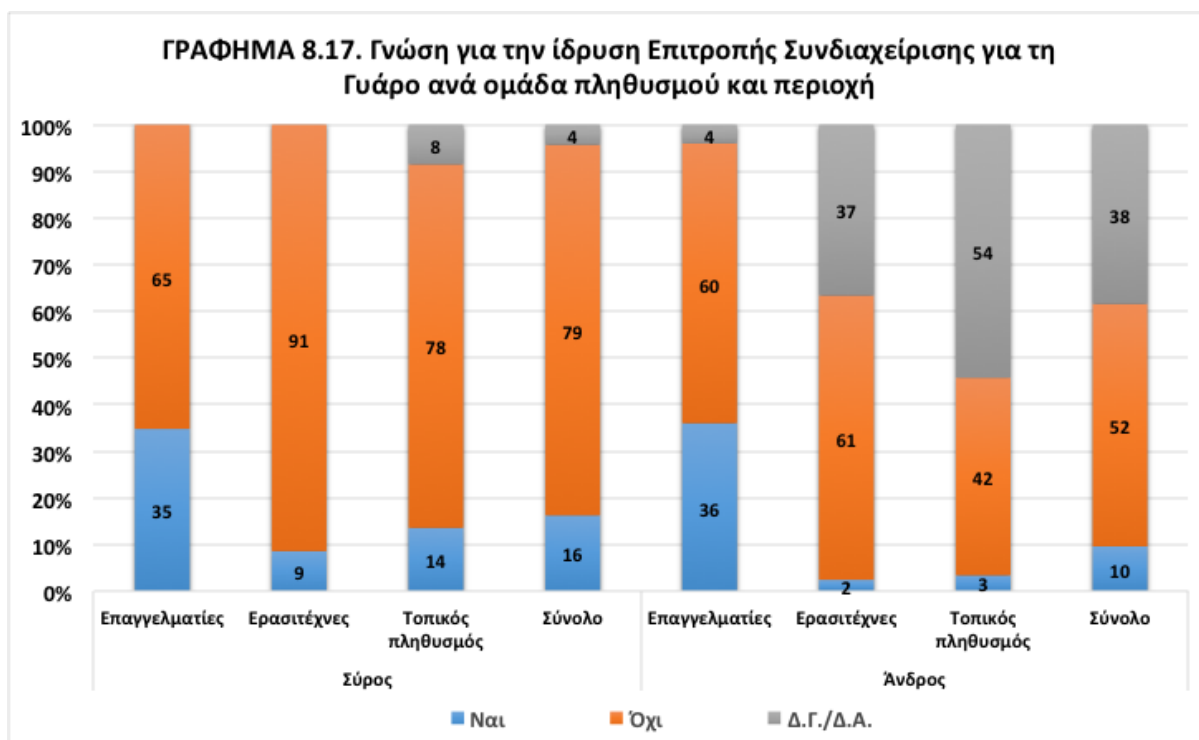
Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

Όσον αφορά την γνώση των ερωτώμενων και των τριών ομάδων πληθυσμού των δύο περιοχών σχετικά με την Επιτροπή Συνδιαχείρισης της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 8.17.), είναι σαφές ότι εκτός από ένα τμήμα των επαγγελματιών αλιέων που συμμετέχουν στην Επιτροπή αυτή, οι

υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού – ερασιτέχνες και τοπικός πληθυσμός – δηλώνουν ότι δεν έχουν ενημερωθεί σχετικά.¹⁰

Ειδικότερα, σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών αλιέων των δύο περιοχών είναι ενημερωμένοι σχετικά με την Επιτροπή Συνδιαχείρισης της Γυάρου (35% στην Σύρο έναντι 36% στην Άνδρο), ενώ αντίστοιχα μικρό ποσοστό των ερασιτεχνών αλιέων (9% στην Σύρο έναντι 2% στην Άνδρο) και του τοπικού πληθυσμού (14% στην Σύρο έναντι 3% στην Άνδρο) δηλώνουν ότι είναι ενημερωμένοι.

Όσον αφορά τον συνολικό πληθυσμό των δύο περιοχών είναι σαφές ότι οι ερωτώμενοι της Σύρου είναι περισσότερο ενημερωμένοι σχετικά με την Επιτροπή αυτή συγκριτικά με τους ερωτώμενους της Άνδρου (16% στη Σύρο έναντι 10% στην Άνδρο).

Πηγή: Επιτόπια έρευνα Σεπτέμβριος 2016 - Ιούνιος 2017.

¹⁰ Επισημαίνουμε και εδώ ότι μόλις 4% των ερωτώμενων της Σύρου αλλά 38% των ερωτώμενων της Άνδρου δηλώνουν ότι «δεν γνωρίζουν» και άρα δεν απαντούν στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Συνοπτικά, θα λέγαμε ότι παρότι οι επαγγελματίες και οι ερασιτέχνες και των δύο περιοχών έχουν σταδιακά εμπεδώσει το γεγονός ότι η Γυάρος έχει οριοθετηθεί ως προστατευόμενη περιοχή και προσπαθούν να συνειδητοποιήσουν τι έχει συμβεί προκειμένου να αντιδράσουν (κυρίως οι επαγγελματίες της Σύρου) όπως μπορούν, ο τοπικός πληθυσμός (βασικά ως καταναλωτές) και των δύο περιοχών – που θα μπορούσε εν δυνάμει να στηρίξει τις ιδέες / την οπτική της περιβαλλοντικής προστασίας – παρόλα αυτά παραμένει λίγο ή καθόλου ενημερωμένος σχετικά με τις δράσεις προστασίας.

9. Συγκριτική παρουσίαση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων μεταξύ 2014 και 2017

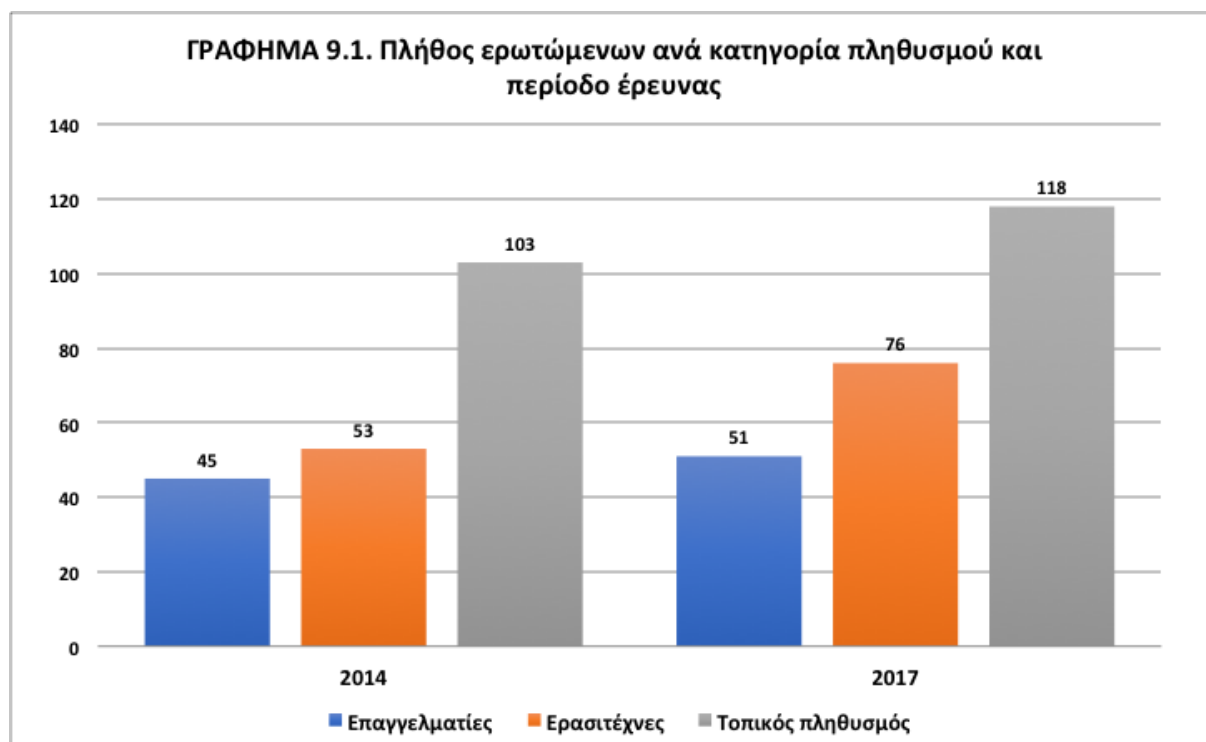
Στο παρόν τμήμα παρουσιάζουμε τις μεταβολές των απόψεων και των στάσεων των ερωτώμενων συνολικά στις δύο περιοχές έρευνας συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των επιτόπιων ερευνών που διενεργήθηκαν το 2014 και το 2017. Αξίζει να σημειωθεί ότι επιλέχθηκαν ορισμένες χαρακτηριστικές απόψεις και στάσεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τους στόχους του CYCLADES LIFE, καθώς επίσης επικεντρώσαμε σε εκείνες τις ερωτήσεις όπου στοιχειοθετείται η βελτίωση των στάσεων και των απόψεων των ερωτώμενων σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος και την προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου. Επισημαίνεται ότι δεν παρατηρήσαμε κάποια επιδείνωση των στάσεων των ερωτώμενων σχετικά με το περιβάλλον, παρά μόνο κάποια επιφυλακτικότητα από συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού ανά περιοχή.¹¹ Συνολικά παρατηρούμε βελτίωση των απόψεων των ερωτώμενων σχετικά με τα ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας και ειδικότερα για την προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου.

Προκειμένου να συγκρίνουμε τις απόψεις και τις στάσεις, αναφερόμαστε συνοπτικά – με την χρήση τεσσάρων γραφημάτων – στα βασικά χαρακτηριστικά των πληθυσμών έρευνας κατά την πρώτη (2014) και την δεύτερη (2017) επιτόπια έρευνα.

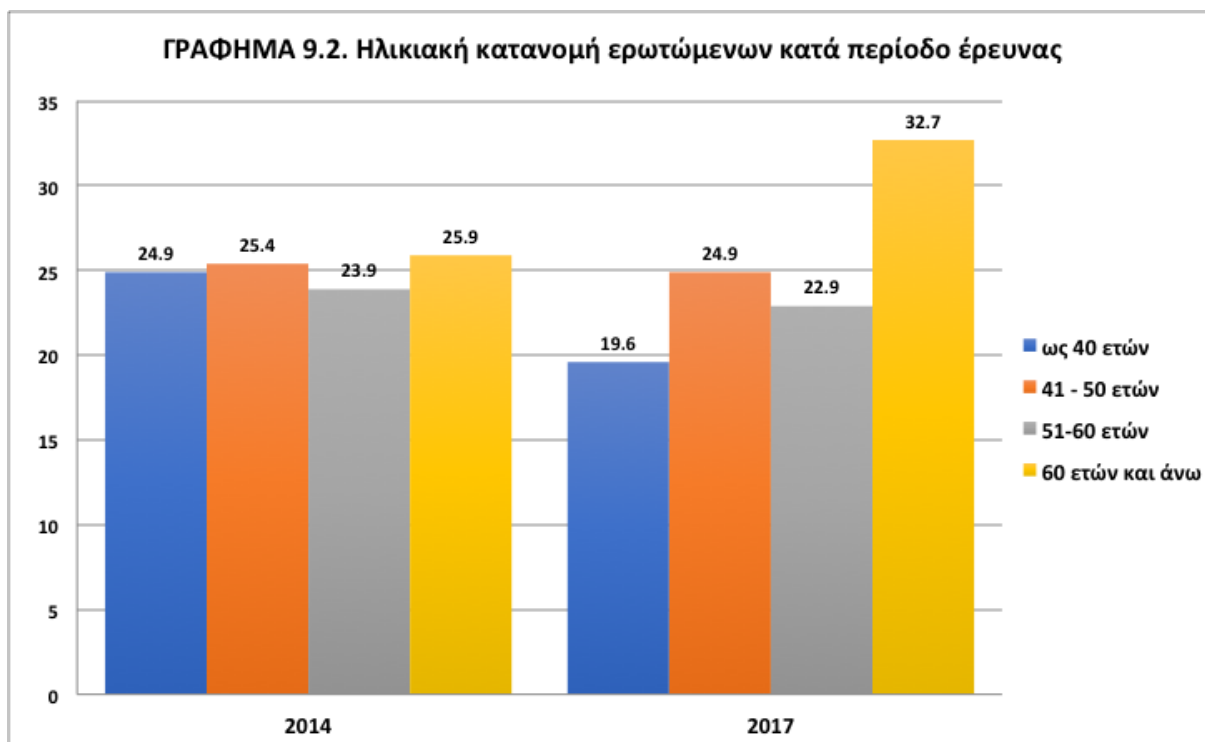
Ο πληθυσμός της πρώτης επιτόπιας έρευνας συμπεριλάμβανε 201 άτομα (στις δύο περιοχές), ενώ ο πληθυσμός κατά την δεύτερη επιτόπια έρευνα αυξήθηκε στα 246 άτομα (στις δύο περιοχές) (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.1). Κρίθηκε σκόπιμο να αυξηθεί το μέγεθος του πληθυσμού της έρευνας προκειμένου να διευρυνθεί ο αριθμός των ερωτώμενων για την καταγραφή των απόψεων και στάσεων στα ζητήματα που ενδιαφέρουν το έργο CYCLADES LIFE. Σαν αποτέλεσμα, ο συνολικός πληθυσμός της έρευνας αυξήθηκε κατά 22%, ο πληθυσμός των επαγγελματιών αλιέων αυξήθηκε κατά 13%, των ερασιτεχνών αλιέων κατά 43% και του τοπικού πληθυσμού κατά 15%.

¹¹ Τέτοιου τύπου παρατηρήσεις έχουν γίνει, όπου εντοπίστηκαν, στα διαφορετικά κεφάλαια της παρούσας έκθεσης όπως και στην έκθεση της Δράσης Α2.

Δεδομένης της αύξησης του πληθυσμού της έρευνας, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων δεν μεταβλήθηκαν σε σημαντικό βαθμό, όπως φαίνεται από την κατανομή των πληθυσμών της έρευνας ανά ηλικιακή ομάδα (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.2).

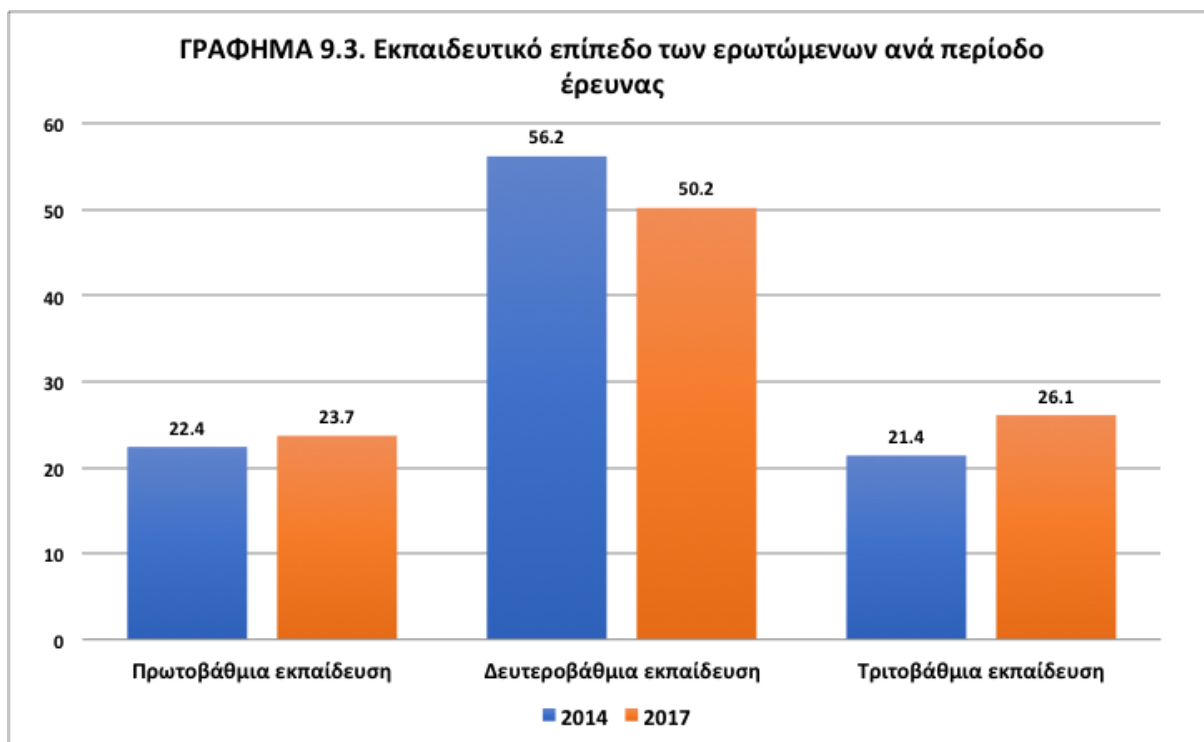
Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

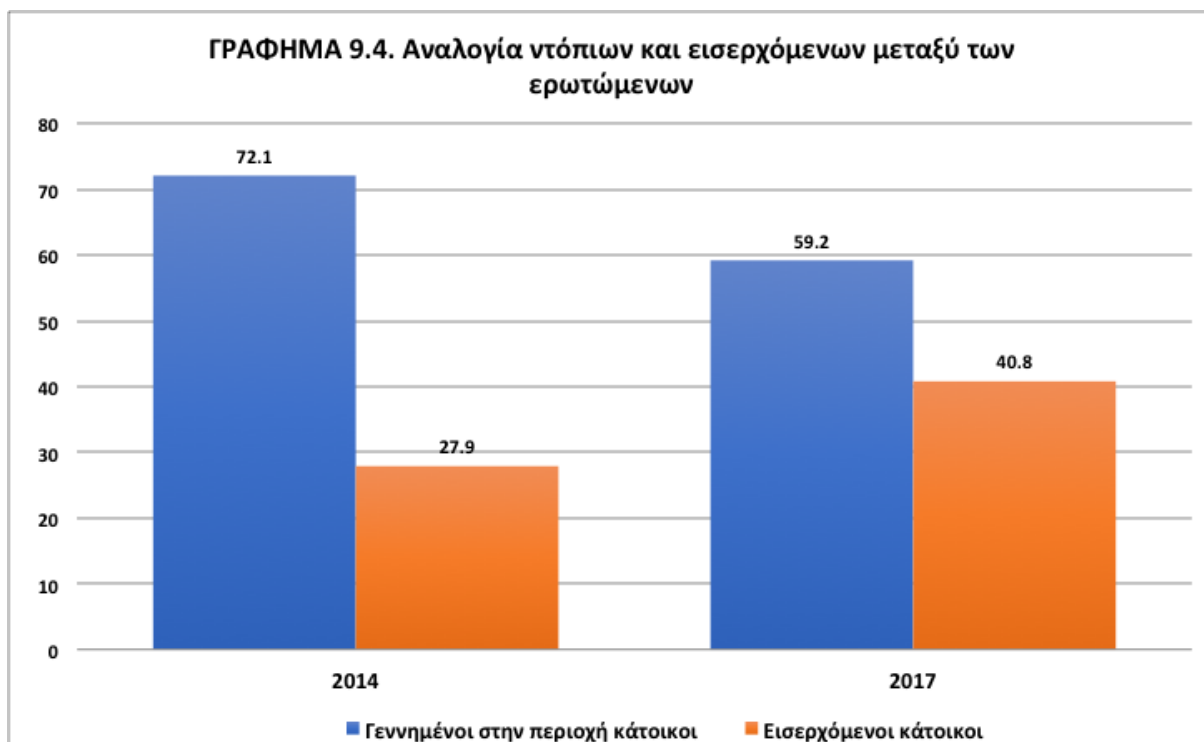
Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα κάτω των 40 ετών και αύξηση του πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα άνω των 60 ετών.

Με παρόμοιο τρόπο, παρατηρούμε ότι η κατανομή των ερωτώμενων κατά εκπαιδευτικό επίπεδο στις δύο επιτόπιες έρευνες δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.3). Παρά την σχετική αύξηση των ηλικιών των ερωτώμενων παρατηρείται κάποια βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των ερωτώμενων στην δεύτερη επιτόπια έρευνα.

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Ένα χαρακτηριστικό που θεωρούμε σκόπιμο να υπογραμμιστεί είναι ότι κατά την δεύτερη επιτόπια έρευνα αυξήθηκε το ποσοστό όσων έχουν μετακινηθεί από άλλες περιοχές στις περιοχές έρευνας (Σύρο και Άνδρο) (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.4). Είχαμε εντοπίσει και κατά την πρώτη επιτόπια έρευνα ότι περίπου το ένα τέταρτο (28%) των ερωτώμενων είναι εισερχόμενοι από άλλες περιοχές της χώρας (εσωτερικά μετακινούμενοι), αλλά κατά την δεύτερη επιτόπια έρευνα δύο στους πέντε (41%) είναι εισερχόμενοι από άλλες περιοχές που διαμένουν στις περιοχές έρευνας. Έχοντας στοιχειοθετήσει (στο κεφάλαιο 3 της παρούσας έκθεσης) ότι οι εισερχόμενοι έχουν κατά μέσο όρο υψηλότερη εκπαίδευση από τον ντόπιο πληθυσμό, θεωρούμε ότι οι στάσεις των εισερχόμενων επηρεάζουν θετικά την συνολική εικόνα για την περιβαλλοντική προστασία και την προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου. Επίσης, η παρουσία των εισερχόμενων πληθυσμών είναι ένας καταλύτης σε κάθε περιοχή όπου είναι αναγκαία η κοινωνική και οικονομική της ανασυγκρότηση, και φυσικά στις δύο περιοχές έρευνας.

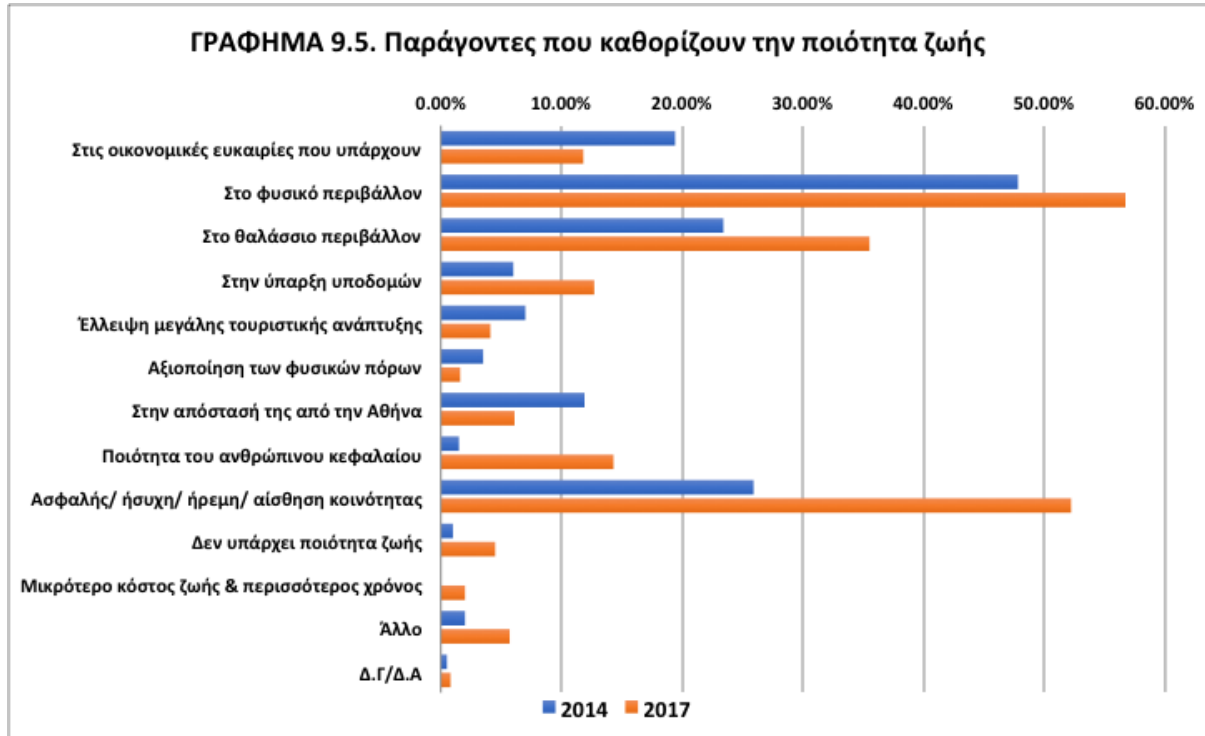

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις που βοηθούν να συγκροτηθεί ένα πλαίσιο αναφοράς, στρεφόμαστε στην συγκριτική παρουσίαση των απόψεων και των στάσεων των ερωτώμενων στις δύο περιόδους έρευνας.

Πρώτα από όλα οι παράγοντες που καθορίζουν, κατά την άποψη των ερωτώμενων, την ποιότητα ζωής στην περιοχή τους αναδεικνύουν την πρωταρχική σημασία των περιβαλλοντικών παραγόντων καθώς επίσης και τους οικονομικούς παράγοντες που αναπόφευκτα συνοδεύουν την ποιότητα ζωής σε κάθε περιοχή (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.5).

Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι τρεις παράγοντες που αναδεικνύονται και ως σημαντικότερη έχουν αυξήσει την σημασία τους μεταξύ των δύο περιόδων έρευνας. Πρόκειται για το φυσικό περιβάλλον (που αυξήθηκε από 48% σε 57%), το θαλάσσιο περιβάλλον (που αυξήθηκε από 23% σε 36%) και στην ασφάλεια/ ηρεμία/ ησυχία/ αίσθηση της κοινότητας (που αυξήθηκε από 26% σε 52%). Αντίστοιχα, οι οικονομικοί παράγοντες (όπως ύπαρξη υποδομών και ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου) ακολουθούν μάλλον δειλά και καταδεικνύουν ότι η έμφαση βρίσκεται στα περιβαλλοντικά αγαθά και στην ήπια ανάπτυξη των περιοχών.

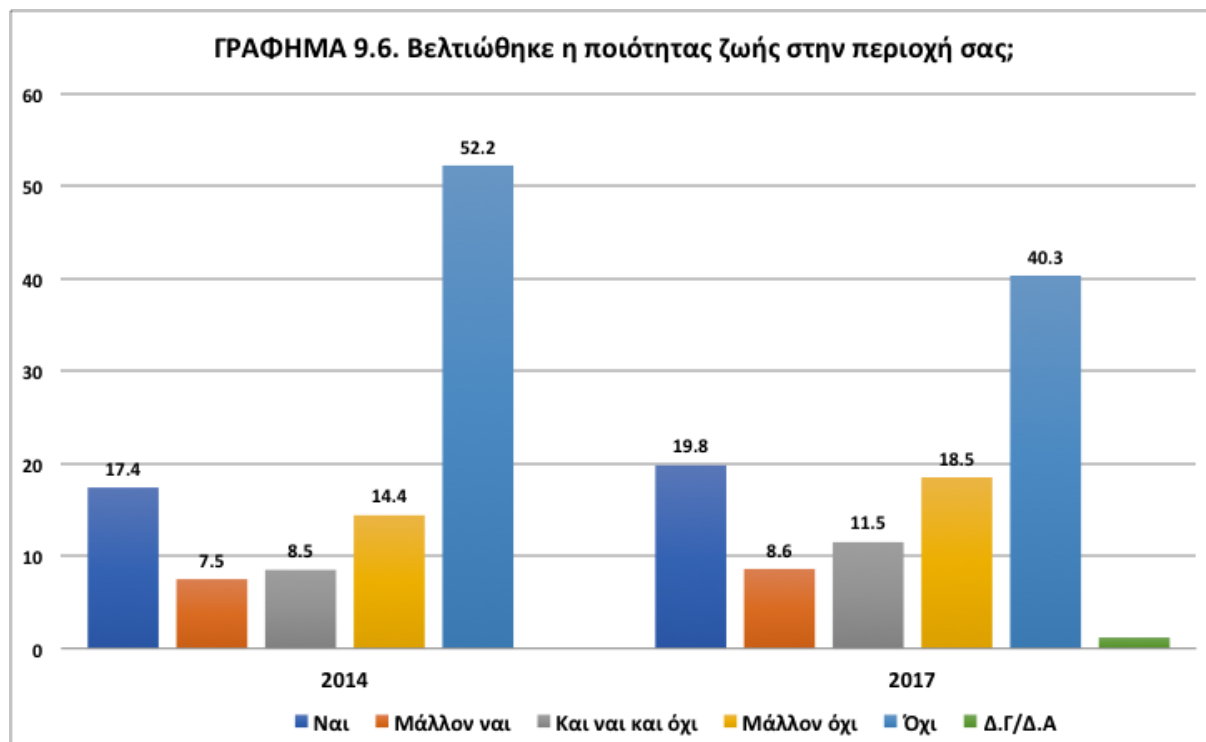

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στο ερώτημα αν βελτιώθηκε η ποιότητα ζωής των ερωτώμενων κατά τα τελευταία έτη – που επηρεάστηκαν σημαντικά από την οικονομική κρίση – διαφαίνεται μια βελτίωση των στάσεων (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.6).

Αν δούμε προσεκτικά το γράφημα, παρατηρούμε μια μετατόπιση όλων των κατηγοριών προς την θετική κατεύθυνση. Ξεκινώντας από την πιο αρνητική στάση που δηλώνει «όχι» αυτή μειώθηκε από το 52% στο 40%, η επόμενη αρνητική κατηγορία «μάλλον όχι» αυξήθηκε από 14% σε 19% όπως και η κατηγορία «και ναι και όχι» που αυξήθηκε από 9% σε 12%. Οι θετικές απαντήσεις αυξήθηκαν (αθροιστικά) από 25% σε 29%. Φαίνεται λοιπόν, ότι, βάσει των στάσεων των ερωτώμενων, η ποιότητα ζωής στις περιοχές έρευνας έχει βελτιωθεί σε κάποιο βαθμό μεταξύ των δύο περιόδων, γεγονός που δείχνει ότι η οικονομία αρχίζει αργά αλλά σταθερά να αποκτά κανονικούς ρυθμούς και να δημιουργείται μια αισιοδοξία για την επόμενη ημέρα. Παρόλα αυτά, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το ισοζύγιο μεταξύ αρνητικών και θετικών απόψεων ως προς την βελτίωση της ποιότητας ζωής παραμένει αρνητικό και στην δεύτερη

επιτόπια έρευνα. Αυτό όμως που χρειάζεται να τονιστεί είναι ότι στοιχειοθετείται μια τάση βελτίωσης των στάσεων των ερωτώμενων σχετικά με την ποιότητα ζωής στην περιοχή τους.

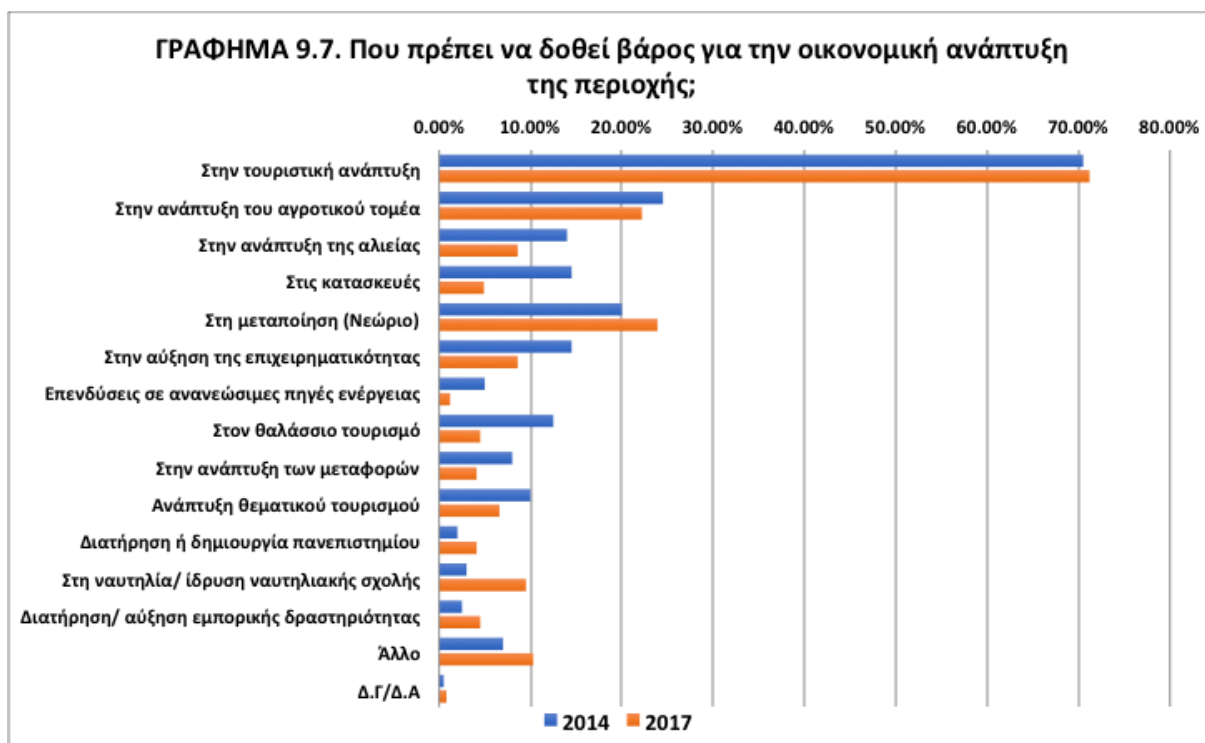

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Η διαμορφούμενη θετική στάση σχετικά με την ποιότητα ζωής φαίνεται να συνδέεται και με την αίσθηση σχετικά με το που πρέπει να κατευθυνθεί η τοπική ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια προκειμένου να αυξηθεί σημαντικά το εισόδημα των κατοίκων των δύο περιοχών. Παρά λοιπόν τις επιμέρους διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών, παρατηρούμε ότι η τουριστική ανάπτυξη προκρίνεται σε αρκετά σημαντικό βαθμό και σταθερά (με 70%-71% των απαντήσεων) ως ο τομέας στον οποίο θα πρέπει να δοθεί βάρος τα επόμενα χρόνια (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.7).

Επιπρόσθετα, σημαντικό βάρος δίδεται στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, για τον οποίο φαίνεται να μειώνεται η έμφαση (από 25% σε 22%), και στην ανάπτυξη της μεταποίησης με αναφορά στο Νεώριο (για το οποίο παρατηρείται αύξηση από 20% σε 24%). Παρότι οι στάσεις και οι απόψεις των ερωτώμενων δείχνουν προς την πλευρά της δημιουργίας ενός νέου

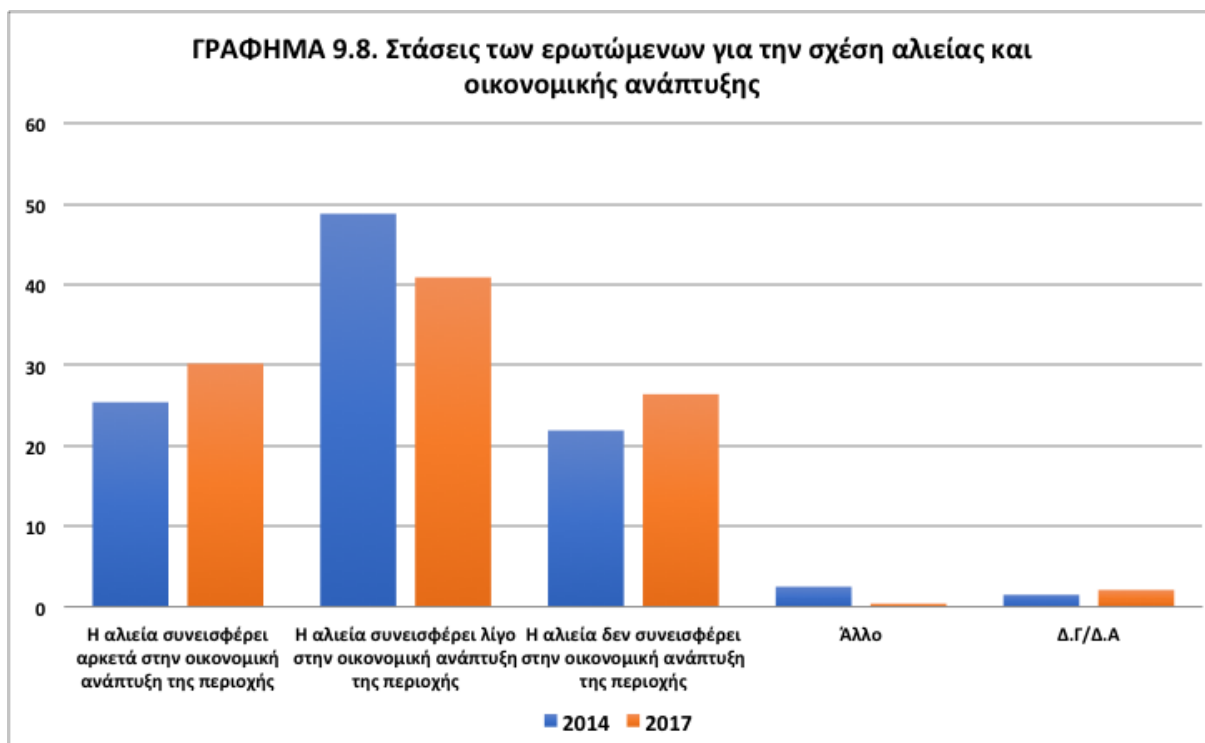
μοντέλου ανάπτυξης των περιοχών έρευνας που να δίνουν έμφαση στον τουρισμό (αν και κάπως γενικόλογα) και την πρωτογενή παραγωγή, φαίνεται παράλληλα να διατηρούνται και κάποιες προσδοκίες (π.χ. για το Νεώριο) που αναπαράγουν παλαιότερα αναπτυξιακά πρότυπα.

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Εν γένει, όμως, είναι σαφές το μήνυμα ότι το μελλοντικό αναπτυξιακό μοντέλο των δύο περιοχών θα πρέπει να περιλαμβάνει την τουριστική και την αγροτική ανάπτυξη. Η επεξεργασία ενός τοπικού αναπτυξιακού σχεδίου συναντά συχνά εμπόδια λόγω των ανεπαρκειών του διοικητικού μηχανισμού, της έλλειψης ανθρώπινου κεφαλαίου και των δυσκολιών συγκρότησης ενός αναπτυξιακού σχεδίου που να συμπεριλαμβάνει όλες τις κοινωνικές ομάδες. Αυτό που χρειάζεται να ειπωθεί στο σημείο αυτό είναι ότι η τοπική ανάπτυξη δεν είναι εύκολη υπόθεση ούτε είναι δυνατόν να προχωρά σε καινοτομίες χωρίς εξωτερική υποστήριξη.

Σχετικά με τον αναπτυξιακό μοντέλο των περιοχών έρευνας, φαίνεται ότι έχει εμπεδωθεί η αντίληψη ότι η αλιεία παίζει μικρό ή αμελητέο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξή τους (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.8). Ίσως, οι μόνοι που θεωρούν την αλιεία σημαντική για την τοπική ανάπτυξη είναι οι επαγγελματίες αλιείς.

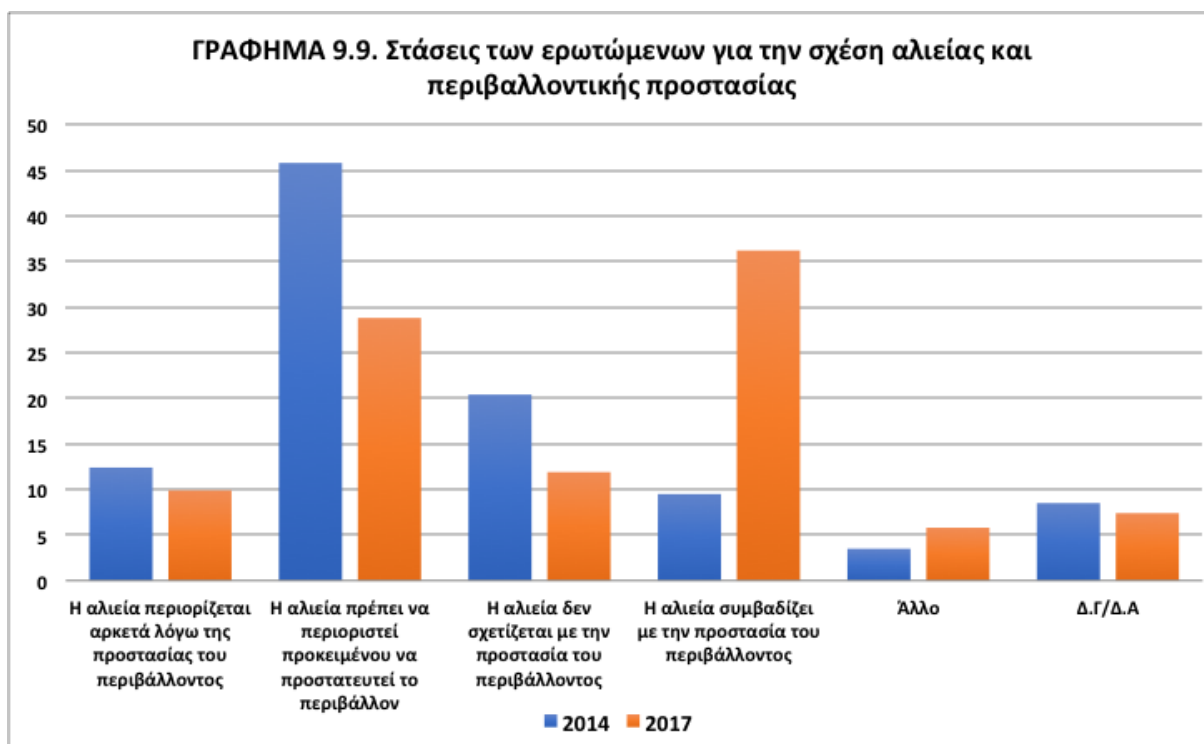
Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Με βάση το δεδομένο ότι η αλιεία συνεισφέρει όλο και λιγότερο στην τοπική οικονομική ανάπτυξη, θα πρέπει να εξεταστεί η σχέση αλιείας και προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς οι αλιείς καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο στο νέο αυτό πλαίσιο των περιβαλλοντικών λειτουργιών.

Στο ερώτημα ποια είναι η σχέση αλιείας και προστασίας του περιβάλλοντος, φαίνεται ότι έχουν συντελεστεί σημαντικές αλλαγές μεταξύ των δύο ερευνών (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.9). Συγκεκριμένα, παρότι φαίνεται ότι έχει μειωθεί το ποσοστό όσων λένε ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον (από 46% σε 29%), έχει αυξηθεί

σημαντικά το ποσοστό όσων υποστηρίζουν ότι η αλιεία συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος (από 10% σε 36%).

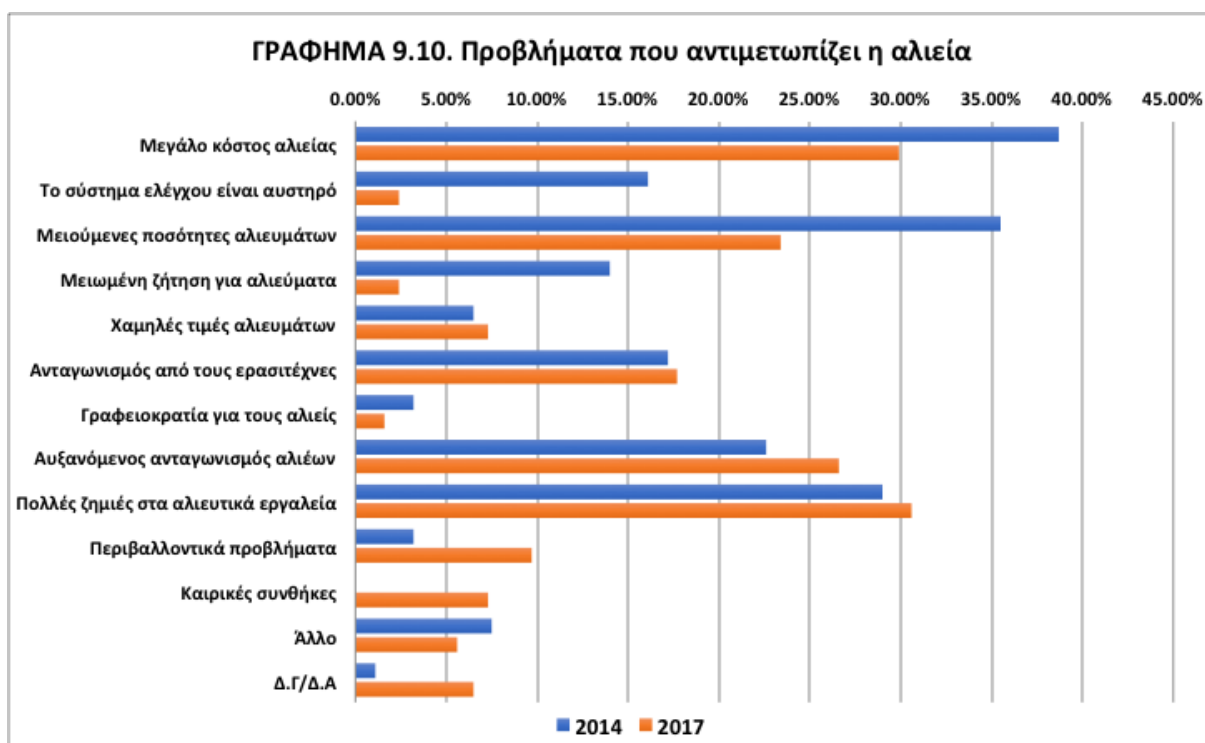
Όπως προκύπτει λοιπόν από το γράφημα, ενώ αρχικά υπήρχε δυσκολία να συσχετιστεί η αλιεία με το περιβάλλον και την προστασία του, τελικά καταλήγουμε στο ότι υπάρχει (ή πρέπει να υπάρχει) θετική σχέση μεταξύ των δύο και ότι αλιεία δεν υφίσταται χωρίς την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό είναι και το θετικό μήνυμα που εκπέμπεται από την ανάλυση αυτή. Όταν εμπεδώνεται μια σχέση μεταξύ δύο παραγόντων είναι πιο εύκολο να αναζητηθούν τρόποι να βελτιωθεί ο δεσμός μεταξύ τους καθώς επίσης να ληφθούν μέτρα για την βελτίωση της λειτουργίας αυτής της σχέσης.

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Είναι σαφές λοιπόν ότι έχει αναγνωριστεί από την πλειοψηφία των ερωτώμενων η ανάγκη ή η λειτουργία της ύπαρξης θετικής σχέσης ανάμεσα στην αλιεία και την περιβαλλοντική προστασία.

Όταν συζητώνται τα προβλήματα της αλιείας είναι ξεκάθαρο ότι η κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι αλιείς δεν είναι απλή, ούτε εύκολο να επιλυθεί (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.10). Τα βασικά προβλήματα της αλιείας που φαίνονται να παραμένουν σημαντικά – παρά την μείωση της βαρύτητάς τους μεταξύ των δύο ερευνών – είναι το μεγάλο κόστος της αλιείας, οι μειούμενες ποσότητες αλιευμάτων, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των αλιέων και ο ανταγωνισμός από τους ερασιτέχνες αλιείς. Υπάρχουν δύο ποιοτικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να υπογραμμιστούν: το πρώτο αφορά την αντίληψη ότι ένα σημαντικό πρόβλημα της αλιείας είναι η καταστροφή των αλιευτικών εργαλείων (π.χ. από τις φώκιες) (αυξήθηκε από 29% σε 31%) και το δεύτερο αφορά την αναγνώριση των περιβαλλοντικών προβλημάτων (π.χ. κλιματική αλλαγή) (αυξήθηκε από 3% σε 10%).

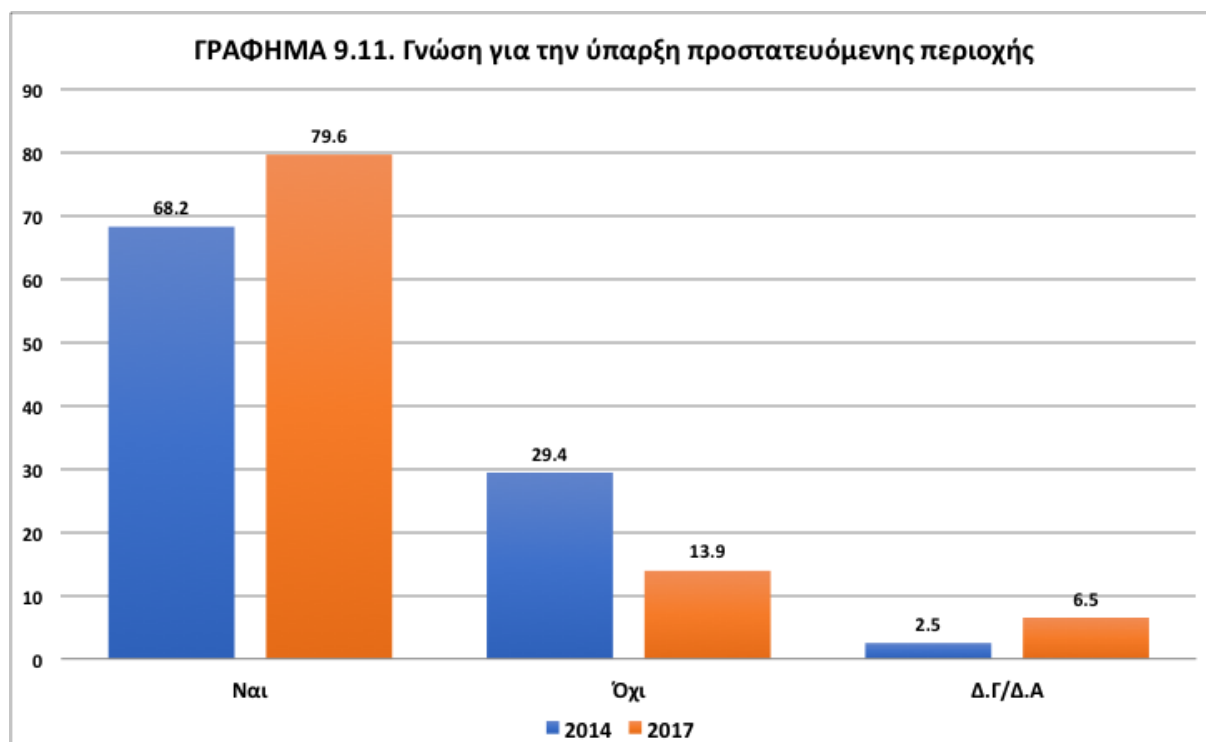

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

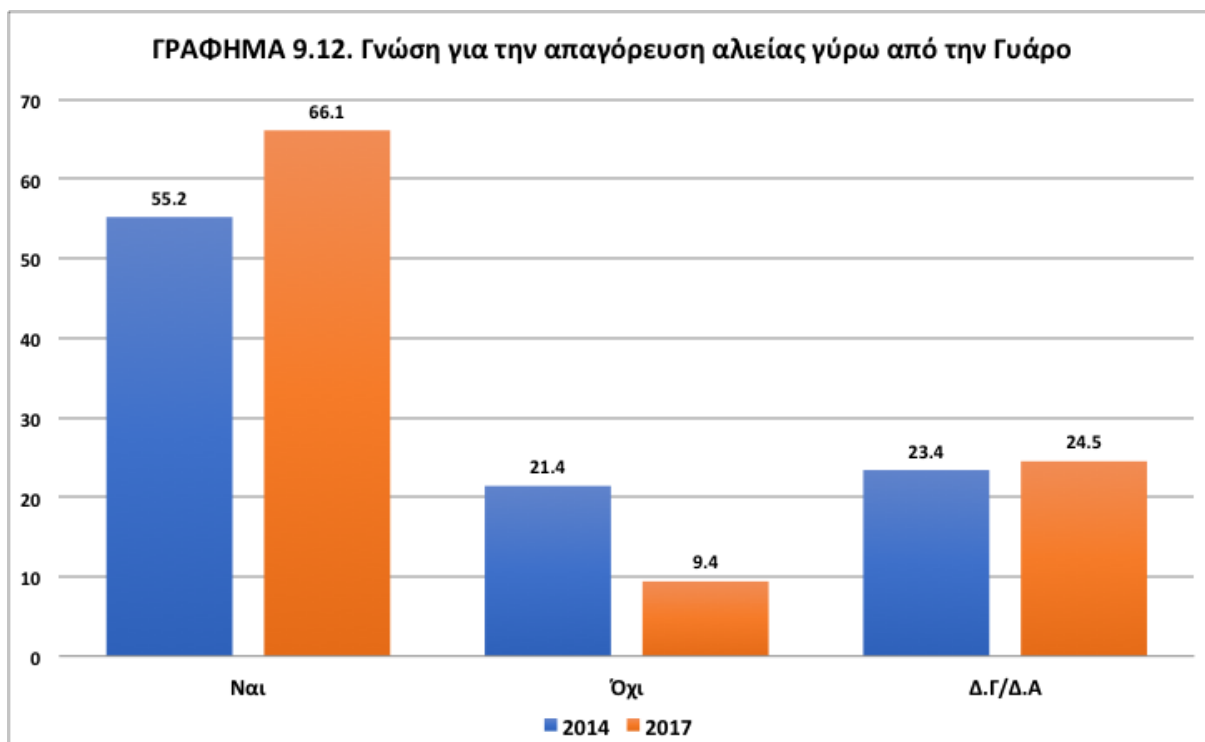
Φαίνεται ότι σταδιακά οι απόψεις για τα προβλήματα της αλιείας περιλαμβάνουν και τα περιβαλλοντικά προβλήματα ή/και τα ζητήματα που συνδέονται με την περιβαλλοντική

προστασία, ταυτόχρονα με την αναγνώριση των σταθερών προβλημάτων στα οποία παραδοσιακά αναφέρονται οι αλιείς.

Όσον αφορά τις δράσεις ενημέρωσης σχετικά με τη θεσμοθέτηση και λειτουργία της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου, παρατηρούμε ότι μεγαλύτερος αριθμός ερωτώμενων είναι ενήμεροι για την ύπαρξη και λειτουργία προστατευόμενης περιοχής καθώς επίσης για την απαγόρευση αλιείας της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.11 & 9.12).

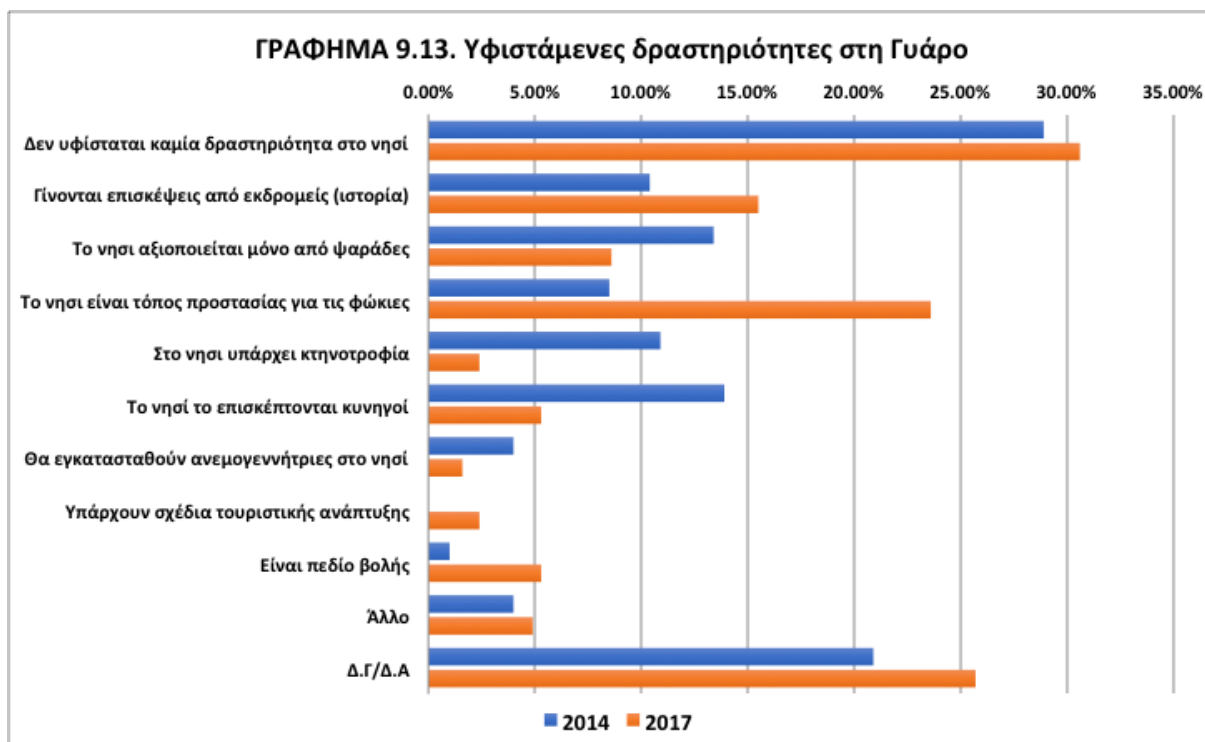
Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Ειδικότερα, η γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής έχει βελτιωθεί σημαντικά μεταξύ των δύο ερευνών (από 68% σε 80%), αν και πρέπει να επισημανθεί ότι χρειάζεται να γίνουν περισσότερες δράσεις ιδιαίτερα για τις πιο απομακρυσμένες περιοχές και για τον τοπικό πληθυσμό. Το ίδιο ισχύει και για την γνώση που αφορά την απαγόρευση αλιείας πέριξ της Γυάρου, όπου φαίνεται ότι έχει βελτιωθεί το ποσοστό όσων είναι ενήμεροι (από 55% σε 66%). Βέβαια, καθώς ο τοπικός πληθυσμός ενδιαφέρεται λιγότερο για τα ζητήματα της αλιείας, στο ζήτημα της απαγόρευσης δεν είναι εύκολο να αυξηθεί η σχετική γνώση.

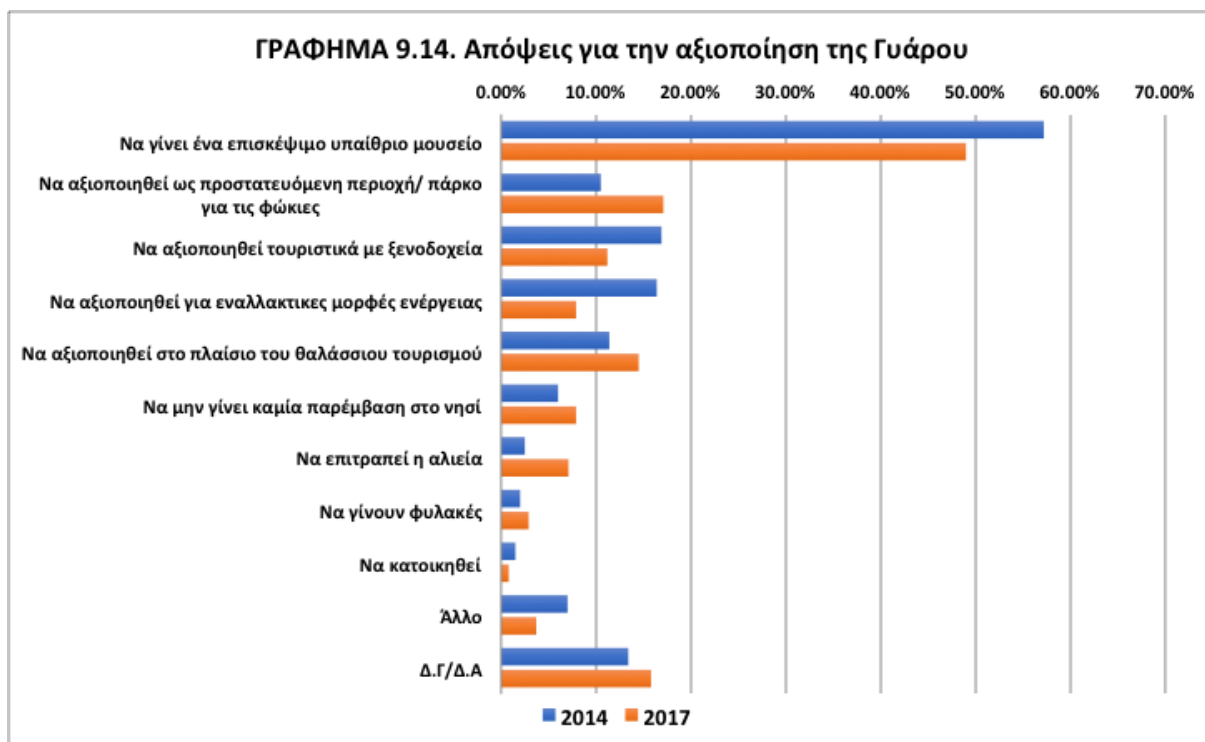
Όσον αφορά συγκεκριμένα την προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου, οι στάσεις και οι αντιλήψεις των ερωτώμενων έχουν μεταβληθεί σημαντικά σχετικά με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στο νησί της Γυάρου (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.13).

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Ενώ λοιπόν, η πλειοψηφία των ερωτώμενων πίστευε (και πιστεύει) ότι δεν υφίσταται καμία δραστηριότητα στον νησί, καθώς επίσης ότι γίνονται επισκέψεις από εκδρομείς που ενδιαφέρονται για την ιστορική μνήμη και διαθέτουν βιώματα από την αναγκαστική διαμονή τους στο νησί, ή ότι το νησί το επισκέπτονται κυνηγοί, ή ότι στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία, ή τέλος ότι το νησί είναι πεδίο βολής. Παράλληλα με αυτά, δύο πράγματα φαίνονται να έχουν εμπεδωθεί με την πάροδο του χρόνου: πρώτο, ότι μειώνεται το ποσοστό των ερωτώμενων που δηλώνουν ότι το νησί αξιοποιείται μόνο από ψαράδες (από 14% σε 9%) και δεύτερον ότι αυξάνεται ραγδαία το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι το νησί είναι μια προστατευόμενη περιοχή και τόπος προστασίας για τις φώκιες (από 9% σε 24%).

Όσον αφορά τις απόψεις για την αξιοποίηση της Γυάρου, αξίζει να αναφέρουμε ότι όλες οι άλλες προτάσεις για αξιοποίηση του νησιού ξεθωριάζουν με την πάροδο του χρόνου και μόνο η προστασία και η ήπια τουριστική ανάπτυξη φαίνονται να κερδίζουν έδαφος (ΓΡΑΦΗΜΑ 9.14)

Πηγή: Επιτόπιες έρευνες Ιούλιος-Νοέμβριος 2014 & Σεπτέμβριος 2016 – Ιούνιος 2017.

Πιο συγκεκριμένα, η άποψη που κερδίζει έδαφος είναι ότι το νησί θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως προστατευόμενη περιοχή / πάρκο για τις φώκιες (αυξήθηκε από 11% σε 17%), να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του θαλάσσιου τουρισμού (αυξήθηκε από 11% σε 15%) και να μην γίνει καμία παρέμβαση στο νησί (αυξήθηκε από 6% σε 8%).

Συμπερασματικά, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι συνολικά οι στάσεις και οι αντιλήψεις των ερωτώμενων έχουν μεταβληθεί και σε πολλά σημεία έχουν βελτιωθεί όσον αφορά την αποδοχή των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και την θεσμοθέτησης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου.

10. Επεξεργασία αποτελεσμάτων ομάδων εστίασης Άνδρου και Σύρου

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος Cyclades Life πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις ομάδων εστίασης (focus groups) στην Άνδρο και στη Σύρο. Οι ομάδες αυτές αποτελούνταν από άτομα, τα οποία είχαν γνώση της τοπικής κατάστασης και ήταν άμεσα ενδιαφερόμενα σε σχέση με τη θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή της Γυάρου καθώς επίσης με το παρόν και το μέλλον των δύο αυτών περιοχών. Σκοπός των οργανωμένων αυτών συζητήσεων, που σχεδιάστηκαν για να αποτελέσουν ένα μέσο αποτύπωσης των απόψεων των τοπικών φορέων ανεξάρτητα από την ποσοτική έρευνα του 2016/2017, ήταν να καταγραφούν σε βάθος οι στάσεις και οι απόψεις των συμμετεχόντων καθώς και οι πεποιθήσεις τους τόσο σε σχέση με τις δραστηριότητες του προγράμματος όσο και με τις αναπτυξιακές δυνατότητες των τοπικών κοινωνιών και τον ρόλο της αλιείας σε σχέση με αυτές. Το έναυσμα για τις συζητήσεις αυτές ήταν η σύντομη παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων για κάθε περιοχή έρευνας όπως αυτή διενεργήθηκε από την ομάδα του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου.

Η ομάδα εστίασης της Άνδρου έλαβε χώρα στις 16/3/2018 και συμμετείχαν 11 άτομα. Πέραν του Καθηγητή Απόστολου Παπαδόπουλου (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο) και της Λουκίας – Μαρίας Φρατσέα (Ερευνήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο) συμμετείχαν εκπρόσωποι διαφορετικών ομάδων της τοπικής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η ομάδα εστίασης περιελάμβανε αντιπροσώπους της ερασιτεχνικής και επαγγελματικής κοινότητας αλιέων Άνδρου, μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης, αντιπροσώπους της τοπικής κοινωνίας και κοινωνίας πολιτών καθώς και ειδικούς επί θεμάτων που άπτονται του ερευνητικού προγράμματος Cyclades Life. Από την άλλη μεριά, η συνάντηση της ομάδας εστίασης της Σύρου πραγματοποιήθηκε στις 29/3/2018 και συμμετείχαν σε αυτήν 11 άτομα. Πέραν του Καθηγητή Απόστολου Παπαδόπουλου (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο), του Επίκουρου Καθηγητή Βασίλη Δέτση (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο) και της Λουκίας- Μαρίας Φρατσέα (Ερευνήτρια Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο), συμμετείχαν εκπρόσωποι ερασιτεχνών και επαγγελματιών αλιέων, μέλη της

δημόσιας διοίκησης, τοπικοί παράγοντες, αντιπρόσωποι τοπικών φορέων και μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Συνοπτικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η βασική επιδίωξη των δύο αυτών συναντήσεων ήταν να δοθεί αφηγηματικός «χώρος» στους εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας αλλά και σε ενδιαφερόμενους πολίτες και ειδικούς, να εκφράσουν τις απόψεις/ στάσεις τους σε σχέση με τη δημιουργία της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής αλλά και το μέλλον των τοπικών κοινωνιών. Με αυτό τον τρόπο, αναδεικνύονται οι δυσκολίες των τοπικών κοινωνιών αλλά ταυτόχρονα εκφράζονται στάσεις και απόψεις σε σχέση με το ερευνητικό πρόγραμμα Cyclades Life καθώς και τον πιθανό ρόλο της αλιείας σε μελλοντικές διαδικασίες βιώσιμης ανάπτυξης των νησιών αυτών. Προκειμένου να διατηρηθεί η ανωνυμία των απόψεων όλα τα ονόματα έχουν αντικατασταθεί από γράμματα του αλφάβητου καθώς επίσης έχει παρακρατηθεί η συγκεκριμένη ιδιότητα του ομιλούντα/ ούσας για τους ίδιους λόγους.

Η ομάδα εστίασης της Άνδρου

Σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης, το θέμα της αλιείας έγινε αντικείμενο εκτενών σχολιασμών και αφηγήσεων. Καταρχήν, ειπώθηκε πόσο σημαντικός είναι ακόμα και τώρα ο τομέας της αλιείας για την τοπική οικονομία της Άνδρου και της Σύρου. Ειδικότερα, υποστηρίχτηκε ότι η αλιεία δεν αφορά μόνο τα αλιεύματα αλλά την ευρύτερη οικονομία που έχει αναπτυχθεί γύρω από το ψάρεμα και την αλίευση. Ο F8 είναι ερασιτέχνης αλιέας και ταυτόχρονα διατηρεί κατάστημα με είδη αλιείας στην Άνδρο. Σύμφωνα με τη γνώμη του, ο οικονομικός ρόλος της αλιείας είναι σημαντικότερος καθώς όπως χαρακτηριστικά λέει:

«Η αλιεία, ειδικά η αλιεία που συζητάμε τώρα δεν είναι μόνο αλιεία πιάνω ψάρι. Το πουλάω. Βάζει ο ψαράς στη τσέπη του τα λεφτά. Έχει αλιευτικά εργαλεία.... Η Σύρος δηλαδή βασίζεται σε 30% της οικονομίας της στα ναυπηγεία. Ένα τεράστιο ποσοστό. Τα σκάφη όλα που φεύγουν από την Άνδρο και πάνε στη Σύρο και αφήνουν τα λεφτουδάκια τους, είναι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό. Και από όλες τις Κυκλάδες βέβαια..... Είναι σκάφη, είναι μπογιές, είναι μαγαζιά, είναι μηχανήματα» (Απόσπασμα Focus group I).

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης υποστηρίχθηκε επίσης ότι αλιεία και οι τοπικοί αλιείς αντιμετωπίζουν σειρά προβλημάτων. Μεταξύ άλλων, αναφέρθηκε η αύξηση της τιμής των καυσίμων κατά τα τελευταία χρόνια αλλά και το πόσο έχει αυξηθεί το κόστος λειτουργίας ενός παράκτιου σκάφους. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο κομμάτι της υπέρ-αλίευσης και της εντατικοποίησης της αλίευσης με τη χρήση ανεμοτρατών. Ο F9 είναι ερασιτέχνης αλιεύς. Σε κάποια στιγμή της συζήτησης, παρόλο που είναι ερασιτέχνης, διερωτήθηκε ποιος θα προστατέψει τους επαγγελματίες παράκτιους αλιείς και το θαλάσσιο περιβάλλον από τις ανεμότρατες που οργώνουν το Αιγαίο:

«Ναι αλλά το θέμα είναι να παράγουν οι επαγγελματίες, οι παράκτιοι. Όταν έχεις την ανεμότρατα που σαρώνει, γιατί εμείς που πάμε τα βράδια, και ο [το όνομα παραλήφθηκε] το ξέρει, ρίχνω παραγάδια γιαλό. Και τη βλέπεις την ανεμότρατα, μόλις ανάψουν τα φώτα για να πάμε να σηκώσουμε το οτιδήποτε, το βλέπεις από το αυλάκι από μέσα βγαίνει έξω. Ποιος θα το προστατέψει αυτό;».

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο F8 ξανά, υποστηρίζει ότι η υπέρ-αλίευση είναι καθαρά αποτέλεσμα της εντατικής χρήσης των ανεμοτρατών. Ταυτόχρονα, υποστηρίζει ότι πρέπει να τονιστεί η διαφορά μεταξύ της πεζότρατας και της ανεμότρατας. Χαρακτηριστικά, λέει:

«Αυτό είναι πολύ σημαντική διαφορά. Δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης, δηλαδή, όταν μιλάμε για ανεμότρατα μιλάμε για καθαρά βιομηχανική αλιεία, παραγωγοί με συσκευασίες. Αν βγείτε τώρα στο μπαλκόνι θα δείτε πόσα δουλεύουν εδώ μπροστά. Εγώ μέτρησα το πρωί πέντε, εδώ μπροστά. Αν μια τράτα παράγει λέμε 10 φελιζόλ στην έξοδο της, 20 φελιζόλ στην έξοδο της, για να σας δώσω να καταλάβετε, 20 φελιζόλ επί 8 κιλά υπολογίστε, έτσι; Μια ανεμότρατα παράγει 200 στο δώρο που θα κάνει. Για τέτοιες αναλογίες μιλάμε».

Παράλληλα, υποστηρίχθηκε ότι η θάλασσα αδειάζει από ανθρώπους που ασχολούνται με την αλιεία. Η θάλασσα του Αιγαίου χάνει τους ψαράδες της με πολύ εντατικούς ρυθμούς. Ειδικότερα, εκφράστηκε η άποψη ότι σκοπός του ελληνικού κράτους με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών προγραμμάτων είναι η καταστροφή και η διάλυση της παράκτιας αλιείας (και όχι

της βιομηχανικής).¹² Ακολουθώντας αυτό το αφηγηματικό πλαίσιο, ο F8 εξέφρασε την άποψη ότι:

«Τώρα ψηφίστηκε πρόγραμμα Γενάρη μέχρι τέλη Φλεβάρη. Καταθέτανε ο κόσμος τα χαρτιά του. Διάλυση αλιευτικών σκαφών. Και όχι αυτά τα χρήματα να πάνε π.χ. στην εκπαίδευση άλλων εργατών ή στην εκπαίδευση νέων παιδιών ή στην επιδότηση παραδοσιακών σκαφών ή στη δημιουργία αλιευτικού ναυτικού πάρκου, ή οτιδήποτε άλλο. Ειδικά προς την κατεύθυνση της παράκτιας αλιείας και της καταστροφής της. Και στο να βγάλει έξω περισσότερο κόσμο, να μειωθεί και άλλο. Γιατί;Και όταν λες, ότι θέλουμε να μπουν νέα παιδιά στην αλιεία. Πως θα μπουν νέα παιδιά στην αλιεία; Ποιος θα πάρει άλλο εργάτη;Το κράτος έχει απόλυτα κατευθυνόμενο στόχο, ΑΠΟΛΥΤΑ (το τονίζω με κεφαλαία γράμματα) με εντολή ευρωπαϊκών προγραμμάτων τη διάλυση της παράκτιας αλιείας στην Ελλάδα. Είναι στόχος νούμερο ένα και κανένας άλλος».

Σημαντικό μέρος της συζήτησης περιστράφηκε γύρω από το θέμα της προστασίας της Γυάρου και της σχετιζόμενης απαγόρευσης αλιείας στο νησί που έχει επιβληθεί. Ο F8 και σε αυτή την περίπτωση άνοιξε τη συζήτηση:

«Ναι αλλά εμείς αυτό καταλαβαίνουμε, δεν ξέρω άμα θέλανε να μας το περάσουν έτσι. Προς θεού, έτσι; Ούτε ρίχνω ευθύνες σε κανέναν..... όντως είναι προστατευμένη περιοχή [η Γυάρος]. Ότι έχουνε βάλει ραντάρ από πάνω, ότι ακόμα και τουριστικός σκάφος να θέλει να σταματήσει, το εντοπίζουνε, πάει το λιμενικό και το ελέγχει και πρέπει να δηλώσει την παρουσία του τουριστικού σκάφους, να μην ρίχνει άγκυρες..... Ότι έχουνε κάνει τα θαλάσσια μονοπάτια από κάτω, τα υποβρύχια θαλάσσια μονοπάτια, ότι έχουνε ρίξει πιθάκια για τα χταπόδια και τα λοιπά και τα λοιπά, για τη φώκια..... Και ότι δεν πέφτει τίποτα, ούτε άγκυρα, ούτε τίποτα».

¹² Η συγκεκριμένη άποψη ότι η ΕΕ επιζητά την καταστροφή των παράκτιων αλιείων αποτελεί ένα σημαντικό αφηγηματικό πλαίσιο μια μεγάλης μερίδας παράκτιων αλιείων που κινούνται στον χώρο της διεκδίκησης περισσότερης στήριξης απέναντι στην μέση αλιεία που είναι εντατική. Αυτή η άποψη είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Άνδρο μεταξύ αρκετών επαγγελματιών που είναι νεότεροι και περισσότερο ριζοσπαστικοί, ενώ στη Σύρο η αντίστοιχη άποψη 'παντρεύεται' με διάφορες προσωπικές αντιλήψεις που καταλήγουν σε μια συντηρητική αντίληψη της αλιευτικής δραστηριότητας.

Για τον ομιλούντα, οι εξελίξεις αυτές έχουν γίνει δεκτές με επιφυλάξεις και προβληματισμούς καθώς πιστεύει ότι ο τοπικός πληθυσμός δεν έχει τις απαραίτητες περιβαλλοντικές «ανησυχίες» για να κατανοήσει αυτές τις περιοριστικές πράξεις και την αναγκαιότητα τους. Αλλά ας τον ακούσουμε ξανά να εκφράζει τις απόψεις του:

«Νομίζω, όποια πρώτα βήματα γίνονται σε μια μορφή απαγόρευσης, αλλαγής συνήθειας τέλος πάντων σε ένα οικονομικό περιβάλλον.... Είναι τα πρώτα βήματα. Γι αυτό είπα και πριν, ότι δεν νομίζω ότι η τοπική κοινωνία έχει συνειδητοποιήσει την ανάγκη της σωστής διαχείρισης των φυσικών πόρων όποιοι είναι αυτοί. Και ας λένε ότι έχουνε περιβαλλοντικές ανησυχίες».

Αυτή η αντίληψη που αναγνωρίζει την ύπαρξη αντιφάσεων εντός της τοπικής κοινωνίας η οποία από τη μια μεριά τοποθετείται υπέρ των περιβαλλοντικών αγαθών και από την άλλη μεριά δεν δραστηριοποιείται για να αλλάξει κάποιες πρακτικές που εμφανώς θίγουν το περιβάλλον αποτελεί μια εύλογη κριτική. Όμως δεν εντοπίζει την αντίφαση αυτή στις συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες εντός της τοπικής κοινωνίας που τοποθετούνται φιλο-περιβαλλοντικά. Ενδεχομένως αυτό το σχόλιο να αναδεικνύει την κεκαλυμμένη αντίδραση σε κάποιες ενέργειες που δικαιολογείται με φιλο-περιβαλλοντικό ένδυμα. Όταν όμως έρχεται η στιγμή της λήψης συγκεκριμένων μέτρων που περιλαμβάνουν κόστος για ορισμένους εντός της τοπικής κοινωνίας, τότε η 'φιλο-περιβαλλοντική' διάθεση κάμπτεται.

Όσον αφορά την άποψη που εκφράστηκε, ορισμένοι ομιλητές εξέφρασαν την άποψη ότι οι συγκεκριμένες απαγορεύσεις έχουν προβληματίσει σε πολύ μεγάλο βαθμό την τοπική κοινωνία αλλά ακόμα πιο πολύ τους αλιείς της Άνδρου. Ειδικότερα, οι περιορισμοί αυτοί εκλαμβάνονται ως αρχή ευρύτερων απαγορεύσεων αλιείας στο νησί της Άνδρου και στο Αιγαίο γενικότερα.¹³ Επομένως, υπάρχει μεγάλη ανησυχία σε σχέση με τη μελλοντική οριοθέτηση και λειτουργία θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών και των αποτελεσμάτων

¹³ Αυτή η 'ανησυχία' εκφράστηκε και από επαγγελματίες αλιείς με μεγαλύτερα σκάφη που δραστηριοποιούνται στην Άνδρο και ενδεχομένως η επέκταση της απαγόρευσης ή ρύθμισης των χρήσεων των φυσικών πόρων αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα στην Άνδρο. Αυτό βέβαια αναδεικνύει και την έλλειψη ενημέρωσης των συγκεκριμένων αλιέων που χωρίς να συμμετέχουν στις δράσεις ενημέρωσης εκφράζουν απόψεις για την προωθούμενα μέτρα προστασίας.

τους στην τοπική αλιεία. Αλλά ας ακούσουμε τον F10, μέλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Άνδρο, να διατυπώνει τις απόψεις του:

«Μας προβληματίζει όλους, ιδιαίτερα όμως έχω γίνει αποδέκτης πολλών αλιέων συγκεκριμένα, για το συγκεκριμένο [απαγόρευση αλιείας στη Γυάρο], τη μελέτη αυτή αλλά και τις προστατευόμενες ζώνες, υπάρχει μεγάλη ανησυχία, τεράστια ανησυχία. Για αυτούς τους λίγους αλιείς που έχουμε στο νησί αλλά απαραίτητους, υπάρχει τεράστια ανησυχία. Για το πώς θα εξελιχτεί το όλο θέμα. Τώρα εδώ, μου λέει η συνεργάτιδα μου, ότι κάπου είδε ότι η προστατευόμενη περιοχή της Άνδρου είναι τεράστια, κάτι που δεν το ήξερα δηλαδή. Και λέει ότι υπάρχει κάτι τέτοιο. Για τρία μίλια απόσταση, εγώ ξέρω μόνο για τη Γυάρο..... Εδώ όμως λοιπόν δεν μπορεί να βγει ένας σχεδιασμός ξαφνικά και να πούνε: σας απαγορεύουμε τρία μίλια από το νησί, περιμετρικά δεν θα ψαρέψετε πουθενά. Έτσι αν υπάρχει αλιεία στο 5% δεν θα υπάρχει ούτε στο μισό».

Ειδικότερα, σε σχέση με το σχεδιασμό και την εφαρμογή της συγκεκριμένης απαγόρευσης εκφράστηκε από ορισμένους ομιλητές η πεποίθηση ότι πρόκειται για μια απαγόρευση για την οποία δεν έχουν συν-αποφασίσει οι τοπικές κοινωνίες και δεν έχουν προβλεφθεί 'ανταλλάγματα' για την εφαρμογή της. Με την άποψη αυτή συμφώνησε μεγάλος μέρος των συνομιλητών/ τριών και γενικότερα εκφράστηκε η πεποίθηση ότι τέτοιους είδους απαγορεύσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από αντισταθμιστικά μέτρα προκειμένου να γίνουν δεκτά από τις τοπικές κοινωνίες και τις ενδιαφερόμενες ομάδες.

Ο F4 είναι μέρος της δημόσιας διοίκησης και εξέφρασε την παρακάτω άποψη:

«Εγώ θέλω να πω την άποψη μου, από εσάς να φύγει το εξής συμπέρασμα, γιατί προκύπτει αυτό όπως το παρουσιάσατε, γιατί γίνονται όλα αυτά; Ότι δεν υπάρχει περίπτωση μόνο με απαγόρευση, χωρίς συν-απόφαση και χωρίς σχέδιο αντιστάθμισης κάτι να προχωρήσει. Αρά αυτό που [χρειάζεται να] βγει, πρέπει να βγει από την έρευνα σας, και να φτάσει εκεί που πρέπει να φτάσει. Είναι ότι αυτό το πράγμα του κλειστού κυκλώματος στα ευρωπαϊκά προγράμματα, που δεν υπάρχει καν η λέξη ανταπόδοσης σε σχέση με τα χρήματα τα οποία ξοδεύονται..... Χωρίς την κοινωνία και χωρίς μια αντιπρόταση, σου κόβω αυτό αλλά σου δίνω αυτό. Δεν μπορεί να προχωρήσει».

Στο ίδιο πλαίσιο, εκφράστηκε η άποψη ότι πρωτοβουλίες σαν και αυτή, είτε προέρχονται από το κράτος είτε από φορείς, ουσιαστικά ζητάνε αλλά δεν δίνουν, απαγορεύουν αλλά δεν αποζημιώνουν. Ο F7, ο οποίος είναι ειδικός σε θέματα τα οποία άπτοντα του προγράμματος Cyclades Life, εξέφρασε την πεποίθηση ότι:

«Αλλά αυτό που πιστεύω εγώ είναι ότι, είτε σαν κράτος είτε σαν φορείς οτιδήποτε. Αυτό που εισαγωγικά προστατεύουν, προσπαθώ να σας πω, είναι πολύ περισσότερα, από αυτά που προσπαθούν να δώσουν, είτε αυτοί είναι ψαράδες, είτε αγρότες, είτε οτιδήποτε. Δεν δίνουν και καθόλου υλικά. Εντάξει. Δώσε όμως και στο ψαρά το κίνητρο, είτε είναι υλικά Αποζημίωση, δεν υπάρχει τίποτα δηλαδή, ζητάει-ζητάει χωρίς να του δίνει κάτι».

Σε αυτό ακριβώς το κομμάτι της συζήτησης εκφράστηκε μια μορφή κριτικής στα διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα Life, τα οποία εδώ και χρόνια εφαρμόζονται στο νησί της Άνδρου. Η κριτική που εκφράστηκε είναι ότι τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να είναι πιο ανοιχτά στην τοπική κοινωνία, να την ενημερώνουν με καλύτερο τρόπο και να της προσδίδουν σημαντικότερο ρόλο στη λήψη αποφάσεων. Τέλος, εκφράστηκε η πεποίθηση ότι ορισμένα ευρωπαϊκά προγράμματα λειτουργούν ως κάποιοι τύπου 'μαγαζιά' που εξυπηρετούν συγκεκριμένους σκοπούς και όχι τους σκοπούς που επικαλούνται. Ο F4 εξέφρασε την ακόλουθη άποψη:

«Το θέμα είναι από εδώ και πέρα πως θα συνεχίσουμε. Γιατί τέτοια ευρωπαϊκά προγράμματα και λεφτά για το περιβάλλον θα υπάρχουν πάντα. Το θέμα είναι πως αυτά τα πράγματα θα μπορέσουν να περπατήσουν; Το θέμα είναι αυτό και εστίασα τις παρατηρήσεις μου στη έρευνα σας ότι, μπορεί από φόβο, από πιθανόν μόδα, να δηλώνουμε τις περιβαλλοντικές ανησυχίες. Δεν υπάρχει όμως πίστη, γιατί δεν υπάρχει πληροφόρηση».

Σε κάποια άλλη στιγμή της συζήτησης, ο F4 χαρακτηριστικά έκανε το ακόλουθο σχόλιο:

«Μια ΚΟΙΝΣΕΠ σε σχέση με τη διαχείριση του προγράμματος του LIFE-2 ok. Και λέω ok. Πως γίνεται η επιλογή των ατόμων; Εμείς είμαστε ανοικτοί στο ένα και το άλλο. Και έστειλα κάνα δυο παιδιά, τι ανοικτοί; Όλοι είναι ανοικτοί με ένα φόβο. Εδώ υπάρχουν,

υπάρχουν κάποιοι που είναι βολεμένοι. Υπάρχουν και κάποιοι που μπορούμε να αποφύγουμε. Είναι βολεμένοι κάποιοι που είναι στα προγράμματα και θα συνεχίσουν να είναι. Γιατί όλοι το βλέπουνε, αυτοί είναι μετά από τα πρώτα βήματα του κάθε ευρωπαϊκού προγράμματος, μαγαζάκι, δεν γίνεται όμως έτσι».

Η άποψη ότι τα ευρωπαϊκά προγράμματα λειτουργούν σε ένα κλειστό κύκλο ανθρώπων που απασχολούνται σε αυτά ή/και προωθούν αυτά τα προγράμματα είναι διαδεδομένη και φυσικά δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά μόνο με ουσιαστικές δράσεις δημοσιοποίησης, ενημέρωσης και διάχυσης της πληροφορίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η προώθηση της διαφάνειας των δράσεων δεν είναι εύκολη υπόθεση ιδιαίτερα όταν οι φορείς που δραστηριοποιούνται δεν έχουν τοπικό έρεισμα αλλά διαμεσολαβούνται από άλλους τοπικούς φορείς. Σε κάθε περίπτωση, αυτοί οι σχολιασμοί καταδεικνύουν έλλειμμα ουσιαστικής πληροφόρησης των φορέων της τοπικής κοινωνίας.

Τέλος, η συζήτηση περιστράφηκε και στο αναπτυξιακό μέλλον του νησιού. Ειδικότερα, εκφράστηκε η άποψη ότι μετά τον ερχομό της κρίσης και την κατάρρευση του κλάδου των κατασκευών, ο πρωτογενής τομέας είναι αυτός ο οποίος μπορεί να δώσει ελπίδες για τη μελλοντική αναπτυξιακή πορεία του νησιού. Παράλληλα, αναγνωρίστηκε ο αναπτυξιακός ρόλος των ευρωπαϊκών προγραμμάτων LIFE σε σχέση με την ανάπτυξη του νησιού. Ο F4 εξέφρασε την άποψη του:

«Εγώ πιστεύω ότι το νησί σε κάνα δύο χρόνια θα είναι έτοιμο να κάνει το παραπάνω. Μπορεί να είναι λίγο οξύμωρο αυτό που σας λέω, επειδή είναι ένα νησί με ιδιαιτερότητες δηλαδή με διαφορετικές οικονομίες, χωροταξικά χωρισμένο, εγώ το λέω έτσι χαριτολογώντας ότι η Άνδρος είναι ένα σύμπλεγμα νησιών. Από το νησί του Γαυρίου, Μπατσίου, του Κορθίου, της Χώρας, και τις βραχονησίδες..... Πώς να το πω, τι θέλω να πω; Ότι αυτό το οποίο έχει ξεκινήσει στο νησί, και μέσα από την κρίση και μέσα από την ανάγκη, έχει αρχίσει και προκύπτει. Παίξανε ρόλο τα προγράμματα LIFE.... Έχει γίνει η συνειδητοποίηση ότι αφού τελείωσε η οικοδομή πρέπει να πάμε στον πρωτογενή τομέα, πρέπει να μεταποιήσουμε. Όλα αυτά γίνονται, όλα αυτά δουλεύονται..... Για αυτό λέω ότι είναι πιο σημαντικό αυτό που γίνεται. Εγώ νομίζω ότι ο κόσμος έχει αρχίσει να

συνειδητοποιεί τη στροφή. Και ως προς το που να σεβαστεί και να δείξει τα πολιτιστικά του στοιχεία και να παράγει και να ασχοληθεί με τον πρωτογενή τομέα. Και να προστατέψει τη φύση γιατί μέσα από αυτήν βγάζει λεφτά».

Στο ίδιο αφηγηματικό πλαίσιο, έγινε μια διασύνδεση μεταξύ φύσης, πολιτισμού και τουρισμού ως σημαντικών παραγόντων για τις μελλοντικές αναπτυξιακές διαδικασίες του νησιού. Η F6 είναι δημόσιος υπάλληλος και δουλεύει στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ειδικότερα, εξέφρασε την ακόλουθη άποψη για τις αναπτυξιακές δυνατότητες του τριπτύχου πολιτισμός, φύση, τουρισμός:

«Αυτό πρέπει το μέτρο, ένας-ένας προχωράμε, βήμα-βήμα. Δεν μπορούν να γίνουν όλα μπουμ ξαφνικά..... Υπάρχουνε πρωτοβουλίες πολύ σημαντικές. Τις οποίες πρέπει να αγκαλιάσουμε και εμείς και η περιφέρεια και ο Δήμος. Βεβαίως ταυτότητα το νησί εγώ πιστεύω ότι έχει. Και η ταυτότητα είναι πολύ παλιά και το φύση-πολιτισμός είναι από τα σλόγκαν τα οποία χρησιμοποίησαν εδώ και δεκαετίες δεν είναι κάτι διαφορετικό. Απλά τώρα ειδικεύεται, γίνονται δράσεις και γίνονται και δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή. Να αναδειχθεί το περιβάλλον, πολιτισμός και να συνδεθεί ο πρωτογενής τομέας με τον τουρισμό. Αυτό είναι, δεν υπάρχει άλλο».

Η συζήτηση για το αναπτυξιακό μέλλον της Άνδρου κατέδειξε ότι ο ρόλος της αλιείας (και των αλιέων) είναι περιορισμένος και δεν εντάσσεται σε κάποια συζήτηση για την τοπική οικονομική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία. Φαίνεται ότι το ζήτημα της ρύθμισης της αλιευτικής δραστηριότητας στην Άνδρο μέσω της εγκαθίδρυσης προστατευόμενης περιοχής στη Γυάρο δεν εντάσσεται στην ευρύτερη συζήτηση για το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της Άνδρου, αλλά αντιμετωπίζεται ως ένα ξεχωριστό ζήτημα προς επίλυση. Παρότι γνωρίζουμε ότι και άλλα έργα Life έχουν εκπονηθεί ή εκπονούνται στην περιοχή, δεν φαίνεται ότι αυτά εντάσσονται σε έναν μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό σχεδιασμό.¹⁴ Ακόμα και αν υπήρξε κάποια στιγμή ένας τέτοιος σχεδιασμός, δεν υφίστανται οι δυνάμεις που θα συγκροτήσουν ένα συνεκτικό αναπτυξιακό σχέδιο.

¹⁴ Οι οραματισμοί και σχεδιασμοί σε τοπικό επίπεδο δεν μπορούν εύκολα να συγχρονιστούν με τις δράσεις προγραμμάτων που έχουν άλλο χρονικό και χωρικό πλαίσιο υλοποίησης και αποτελεσμάτων από αυτό μιας συγκεκριμένης τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Το αναπτυξιακό μέλλον της περιοχής νοείται ως ένα όραμα για την εκ νέου ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων εκεί που τα προηγούμενα έτη σημειώθηκε οικονομική ύφεση και συρρίκνωση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Ωστόσο, πέρα από γενικές αναφορές στη σχέση φύσης, πολιτισμού και τουρισμού δεν φαίνεται να υπάρχει ένα οργανωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη της περιοχής, καθώς τα όποια ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας εκλαμβάνονται ως (πραγματικά ή εν δυνάμει) εμπόδια για την οικονομική ανάπτυξη. Η αίσθηση που υπάρχει με βάση τις συζητήσεις που έγιναν με τους εμπλεκόμενους φορείς είναι ότι η αναπτυξιακή πορεία της περιοχής εναπόκειται στις ενέργειες των ιδιωτών και όχι στην κατεύθυνση που μπορεί να δοθεί από την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, οι ελπίδες εναποτίθενται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στο βαθμό που αυτή μπορεί να μετουσιώσει σε πράξη τις προσδοκίες της τοπικής κοινωνίας. Τέτοιου τύπου 'ελπίδες' καταδεικνύουν τα διαρθρωτικά ελλείμματα στον τοπικό αναπτυξιακό σχεδιασμό – ο οποίος ενέχει σημαντικές δυσκολίες ως εγχείρημα – που συνδέονται με την ανυπαρξία ισχυρού διοικητικού/ γραφειοκρατικού μηχανισμού, την μειωμένη διαθεσιμότητα επαρκούς ανθρώπινου κεφαλαίου και την αδυναμία συγκρότησης ενός ολοκληρωμένου πλαισίου δράσης που θα επιζητεί να εξισορροπήσει το πρόταγμα για οικονομική ανάπτυξη με το αντίστοιχο που αφορά την περιβαλλοντική προστασία, αντιπροσωπεύοντας ποικίλες κοινωνικές ομάδες σε τοπικό επίπεδο.

Η ομάδα εστίασης της Σύρου

Και σε αυτήν την περίπτωση, στην αρχή της συζήτησης, έγινε εκτενής αναφορά στο θέμα της αλιείας στη Σύρο. Μεταξύ των άλλων, ειπώθηκε πόσο σημαντικός είναι ο τομέας της αλιείας για την οικονομία της Σύρου. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίχτηκε ότι η αλιεία έχει μεγάλη παράδοση στο νησί της Σύρου και ότι είναι ένα από τα παραδοσιακά συστατικά των ανθρώπων της. Ακολουθώντας αυτή την αφηγηματική γραμμή, ο F20, ερασιτέχνης ψαράς, δήλωσε τα ακόλουθα:

«Έχει γίνει θέμα τα τελευταία έξι, επτά, οκτώ χρόνια για το πεζόβολο και το πυροφάνι τα λεγόμενα, που τα περάσανε παραδοσιακά και τα επιτρέψανε πάλι. Πρέπει να καταλάβουνε ότι είναι μέσα στο αίμα μας αυτό το πράγμα. Δεν είναι τυχαίο που είμαστε τόσοι πολύ εδώ. Είναι παράδοση ότι γίνεται. Έτσι; Το να έχεις ψαρά πατέρα, παππού είτε ερασιτέχνη, είτε επαγγελματία».

Η οριζόντια σχέση της αλιείας με ποικίλες κοινωνικές ομάδες αποτελεί μια σημαντική παράμετρο του ζητήματος που δεν μπορεί να αγνοηθεί, ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία αναφερόμαστε. Ιδιαίτερα στη Σύρο είναι προφανές ότι η διάχυση της αλιευτικής δραστηριότητα μέσω της ερασιτεχνικής αλιείας - καθώς η αλιεία δεν μπορεί να είναι προσοδοφόρα για μεγάλη μερίδα των ασκούντων την αλιευτική δραστηριότητα - αποτελεί έναν έμμεσο τρόπο προσπορισμού εισοδήματος όταν συνδέεται με την προώθηση δραστηριοτήτων αναψυχής ή άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Φαίνεται λοιπόν από την μαζική συμμετοχή των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων στην ομάδα εστίασης της Σύρου ότι υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον για την προώθηση της αλιείας και την διατήρησή της ως σημαντική δραστηριότητα στην περιοχή. Είναι αξιοσημείωτο ότι στη Σύρο υπάρχουν οργανωμένες τοπικές ερασιτεχνικές αλιευτικές ομάδες και σύλλογοι που δραστηριοποιούνται σταθερά και επιζητούν να συμμετέχουν στην συζήτηση για το μέλλον της αλιείας στην περιοχή και να επιχειρούν να την διασυνδέσουν με γαστρονομικές, αθλητικές και τουριστικές δραστηριότητες.

Από την άλλη πλευρά, έγινε η διαπίστωση ότι η αλιεία στη Σύρο αλλά και σε άλλες περιοχές του Αιγαίου αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα που δυσχεραίνουν τις ζωές όσων ασχολούνται με αυτήν. Μεταξύ των προβλημάτων που αναφέρθηκαν, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ύπαρξη ανεμοτρατών, οι οποίες οργώνουν το βυθό συστηματικά. Ο F15, επαγγελματίας ψαράς από γενιά σε γενιά, χαρακτηριστικά δήλωσε:

«Πολλές, πάρα πολλές [ανεμότρατες]. Εδώ όλοι οι υπουργοί έχουν τώρα, όλοι οι υπουργοί»

«Είναι το μεγάλο το μεταλλικό που τραβάει το συρόμενο το εργαλείο και πηγαίνει μίλια».

Ταυτόχρονα, υποστηρίχτηκε επίσης ότι οι φώκιες της περιοχής δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα στους αλιείς καθώς καταστρέφουν τα εργαλεία τους και παίρνουν μεγάλο μέρος της ψαριάς μέσα από τα δίκτυα. Ο F15 ξανά κατά τη διάρκεια της συζήτησης εξέφρασε την ακόλουθη άποψη:

«Τα τελευταία χρόνια δεν μπορείς να βάλεις πλέον δίχτυ είναι οι φώκιες, δεν ξέρω είχανε μετρήσει γύρω στα σαράντα ζώα και παραπάνω στη Σύρο».

Η άμεση αναφορά των επαγγελματιών αλιέων στα προβλήματα της αλιείας και η προσπάθεια ανάδειξης της παρουσίας του πληθυσμού της φώκιας ως πρόβλημα της αλιείας στην περιοχή, καταδεικνύει και το εύρος της ανησυχίας τους σχετικά με την λειτουργία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής της Γυάρου. Η δημιουργία δραματικών εικόνων για τις καταστροφές στα αλιευτικά εργαλεία για τις οποίες είναι υπαίτιες οι φώκιες που στόχο έχουν να παρουσιάσουν μια μεγεθυμένη εικόνα του 'προβλήματος' είναι σημαντικό τμήμα του αφηγήματος των επαγγελματιών αλιέων της Σύρου. Το αφήγημα εξελίσσεται περισσότερο στο βαθμό που προστίθενται και άλλα στοιχεία, όπως ότι οι φώκιες έχουν πολλαπλασιαστεί ανεξέλεγκτα και 'απειλούν' την βιωσιμότητα των αλιέων. Το ενδιαφέρον είναι ότι πολλοί από τους επαγγελματίες αλιείς είναι αρκετά ενήμεροι για τα σχέδια προστασίας και για τις δράσεις που γίνονται στην θαλάσσια περιοχή της Γυάρου, αλλά παρόλα αυτά συνεχίζουν να 'κινδυνολογούν' ότι οι φώκιες απειλούν την ίδια τους την ύπαρξη. Το ζήτημα των αποζημιώσεων για τις ζημιές που προκαλούνται από τις φώκιες ή/και τα δελφίνια είναι σημαντικό διαδικαστικό ζήτημα που χρειάζεται να αντιμετωπιστεί προκειμένου να ξεκαθαρίσει η συζήτηση για τα ουσιαστικά ζητήματα της αλιείας στην περιοχή.

Σε ένα άλλο σημείο της συζήτησης, εκφράστηκε η άποψη ότι η περιβαλλοντική συνείδηση σε σχέση με την προστασία της θάλασσας και των ειδών της σιγά-σιγά αρχίζει να αποκτά σάρκα και οστά στην τοπική κοινωνία. Ο F20, ερασιτέχνης αλιεύς, διατύπωσε την πεποίθηση ότι:

«Το 2014 να σου πω και πιο παλιά, όταν ακούγανε τέτοιες μελέτες και γενικά, ξέρεις σου λέγανε όλοι; «οικολόγοι είναι», θέλουνε να μας κλείσουν το ψάρεμα. Τώρα όμως μετά θέλοντας και μη ακόμα και επαγγελματίες, ακόμα και πιο μεγάλοι σε ηλικία, έχουν μπει σε ένα «τρυπάκι» και αρχίζουν να σκέφτονται γιατί το βλέπουνε στην τηλεόραση, το

βλέπουνε με τις μελέτες, το βλέπουνε όλη μέρα μπροστά τους. Και βλέπουνε και τα αποτελέσματα, έτσι; Δεν γίνεται να πονάς κάπου και να μην το ψάξεις κάποια στιγμή».

Επιπρόσθετα, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η άποψη την οποία εξέφρασε ο F16, επαγγελματίας ψαράς, σύμφωνα με την οποία όταν ζεις από τη θάλασσα και τα αλιεύματα της τότε η οικολογία είναι απλά πολυτέλεια. Ας ακούσουμε τον F16 να εκφράζει τη στάση του σχετικά με την περιβαλλοντική συνείδηση και τη θαλάσσια οικολογία:

«Και να σας πω, εντάξει. Καλή η οικολογία, καλά όλα, τα ασπάζομαι, αλλά άμα έχεις τρία παιδιά και δύο μεγάλοι πέντε και πρέπει να στήσεις καζάνι; Έλα να σου πω μετά εγώ για την οικολογία και όλα τα υπόλοιπα.... Δηλαδή τι θα κάνεις; Να κοιτάς τα παιδιά σου να πεινάνε; Δεν θα πας το παιδί σου σε ένα γιατρό. Θα πας να κλέψεις; Θα πας να δουλέψεις».

Αυτή ακριβώς η άποψη ακουμπά στον πυρήνα της συζήτησης για την σχέση οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας. Και σε αυτό το σημείο οι απαντήσεις δεν είναι εύκολες, λόγω της αδυναμίας (ως σήμερα) συγκρότησης ενός σχεδίου υποστήριξης των αλιέων της περιοχής προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις επιπτώσεις από την μείωση του εισοδήματός τους λόγω των μέτρων προστασίας που υλοποιούνται στην περιοχή τους. Υπάρχει βέβαια το εγγενές πρόβλημα ότι οι επαγγελματίες αλιείς της Σύρου έχουν μεγαλύτερη ηλικία και χαμηλότερη εκπαίδευση και ως εκ τούτου δεν είναι στην πλειοψηφία τους δεκτικοί στην διαφοροποίηση του εισοδήματός τους ή στην εξεύρεση εναλλακτικών μορφών απασχόλησης. Γι αυτόν ακριβώς τον λόγο, ο σχετικός σχεδιασμός θα πρέπει να είναι προσεκτικός και μακρόπνοος.

Από την άλλη πλευρά, κατά τη διάρκεια της συζήτησης, εκφράστηκε από αρκετούς επαγγελματίες και ερασιτέχνες ψαράδες το παράπονο ότι κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για τη δημιουργία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής της Γυάρου, το προτεινόμενο σχέδιο παρουσιάστηκε ως δημιουργία ενός θαλάσσιου πάρκου και όχι μιας προστατευόμενης περιοχής για τις φώκιες. Ο F20 λέει χαρακτηριστικά:

«Εκεί τελικά, η όλη η φάση έχει γίνει για τη φώκια. Σύμφωνα, οκ. Ωραίο. Αλλά δεν είναι τελικά θαλάσσιο πάρκο είναι προστασίας της φώκιας... Και άμα θάλεις φώκια,

εντωμεταξύ η φώκια τρώει πάρα πολύ, έτσι.... Αλλά μην λέμε το ακούω, το ακούω και δεν ... δεν είναι θαλάσσιο πάρκο. Δεν προστατεύεις τα ψάρια, ίσα-ίσα που έχουν έλλειψη ψαριών, όπως είπαμε βάζουνε και κιούπια να τρώει χταπόδια. Κοντεύουν να εξαφανιστούν τα χταπόδια».

Ακολουθώντας το ίδιο αφηγηματικό πνεύμα, ο F18 ερασιτέχνης ψαράς, συμπληρώνει:

«Περιμέναμε κάποια στιγμή θα μεγαλώσει το ψάρι και να μπορεί ο επαγγελματίας αυτά που θα πληθύνουν και μας λέγανε ότι θα αρχίσουνε να βγαίνουν έξω από το πάρκο. Να μπορεί να πιάσει κάτι παραπάνω ο επαγγελματίας για τη δουλειά του και εμείς οι ερασιτέχνες. Και όχι αυτό που κάνουν τώρα και προσπαθούν να αναπτύξουν τη φώκια, αυτό που είπαμε πριν.... Δηλαδή καταλήξαμε να μεγαλώνουμε την οικογένεια της φώκιας..... Όταν όμως μας το παρουσιάσανε ήταν ένα θέμα ανάπτυξης των ψαριών και όχι για την προστασία της φώκιας».

Η θεσμοθέτηση της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου αποτελεί ένα σημαντικό εγχείρημα για την περιοχή και οι εμπλεκόμενοι φορείς όφειλαν να ενημερώσουν τους αλιείς όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά για τους στόχους, τις δράσεις και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα του εν λόγω προγράμματος. Φαίνεται ότι ανάλογα με το κάθε φορά πλαίσιο της συζήτησης και την φάση υλοποίησης του έργου, οι αλιείς ενημερώθηκαν αλλά δεν κατανόησαν πλήρως την σκοπιμότητα των δράσεων του έργου. Είναι σαφές ότι συχνά πυκνά συνειδητοποιούν ότι δεν είχαν κατανοήσει το πλήρες εύρος του προγράμματος, καθώς επίσης νιώθουν ότι είναι ανεπαρκείς στο να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του και ότι δεν ελέγχουν το αποτέλεσμα. Η σχετικά ανίσχυρη θέση στην οποία βρίσκονται οι επαγγελματίες αλιείς, όταν συνειδητοποιείται τους ωθεί στην καταγγελία και στην προσπάθεια αντίδρασης σε όσα έχουν δρομολογηθεί και με την δική τους ανοχή ή διστακτική συνεργασία.

Σε κάποιο σημείο της συζήτησης, πάντα σε σχέση με τη διαδικασία θέσπισης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου, διατυπώθηκε η άποψη ότι η δημιουργία της προστατευόμενης περιοχής (όπως και άλλων προστατευόμενων περιοχών) πάρθηκε μονομερώς και δεν συν-αποφασίστηκε από τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη. Ο F15 πήρε τον λόγο και πάλι διατυπώνοντας την ακόλουθη άποψη:

«Γιατί ξαφνικά μας λένε απαγορεύσανε μαζί με τη WWF και κάτι άλλες οργανώσεις, απαγορεύσανε το ψάρεμα στη τραγιάνα, δηλαδή όπου έχει χαρτογραφηθεί. Για κάτσε πότε απαγορεύτηκε; Πως απαγορεύτηκε; Ναι αλλά εμείς ήμασταν ανίδεοι, πήρατε τις αποφάσεις εσείς. Που είσαστε, ξέρετε δέκα γράμματα, εμείς είμαστε τελείως αγράμματοι, πήρατε τις αποφάσεις εσείς. Τα κλείσατε εσείς, μαζί δεν ξέρω, με το κράτος; Λόγω γνώσεις γραμμάτων, ξέρω με τα κομπιούτερ και όλα αυτά, φτιάχνουν ένα δικό τους σύστημα και κλέβουν διάφορες περιοχές. Όπως έγινε και στη Γυάρο, όπως θα γίνουν και άλλα».

Στη συνέχεια, υποστηρίχτηκε ότι η δημιουργία της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου έχει δημιουργήσει περαιτέρω προβλήματα στους αλιείς της Σύρου. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίχτηκε ότι η προστασία της φώκιας στη θαλάσσια περιοχή της Γυάρου έχει αυξήσει τον αριθμό των ζώων. Οι ψαράδες υποστήριξαν ότι ο αυξημένος αριθμός των ζώων δεν παραμένουν στη Γυάρο αλλά αντίθετα συνεχώς μετακινούνται και έρχονται σε επαφή με τα δίκτυα των ψαράδων, καταστρέφοντας τα αλιευτικά εργαλεία και μειώνοντας τα αλιεύματα τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, υποστηρίχτηκε ότι η δημιουργία της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής όχι μόνο δεν έχει οδηγήσει στην αύξηση των αλιευμάτων, αλλά έχει αυξήσει τα προβλήματα για τους αλιείς. Αλλά ας ακούσουμε τον F15 για ακόμα μια φορά να εκφράζει την άποψη του:

«Και τι γίνεται; Όλα τα ζώα [οι φώκιες] κατεβαίνουνε, κάνουν μετακινήσεις μεγάλες, κατεβαίνουν στα γύρω νησιά.... Στη Σύρο έχουμε πάθει την πλάκα μας. Τα τελευταία τρία χρόνια έχω να βάλω βραδινά δίχτυα. Δεν μπορώ, να βάλεις τώρα δεκαπέντε, είκοσι τσουβάλια και να πας να τα σηκώσεις και να έχεις έξι κιλά ψάρια.... Το καλό είναι ας πούμε, να το δεις προς το τέλος δηλαδή και να ξεκινήσεις να σηκώνεις και να μην είναι πάνω. Δηλαδή, να είναι από την άλλη, την αντίθετη μεριά.... Όσο ανεβάζεις τρώει..... Έχουμε καταντήσει να κοιτάμε γύρω-γύρω με το που μαζεύουμε, έρχονται. Να κοιτάμε, την είδες; Και τι δουλειά είναι αυτή;».

Ως αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών, διατυπώθηκε από διάφορους παρευρισκόμενους η άποψη ότι σκοπός της οικολογίας και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος πρέπει

να είναι, μεταξύ των άλλων, και η επιβίωση του επαγγελματία και ερασιτέχνη ψαρά. Διαφορετικά, ειπώθηκε, ότι αυτό το οποίο θα εξαφανιστεί και θα γίνει είδος προς εξαφάνιση θα είναι ο ίδιος ο ψαράς. Στο πλαίσιο της άποψης αυτής, υποστηρίχτηκε ότι χρειάζεται η δημιουργία μιας «ισορροπημένης» οικολογίας ικανής να συμπεριλάβει μέσα στις επιδιώξεις της και την επιβίωση ορισμένων ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως της αλιείας και των ανθρώπων που ζουν από αυτή.

Αλλά ας ακούσουμε τον F21, ερασιτέχνη ψαρά, να εκφράζει τις θέσεις του περί οικολογίας:

«Πρέπει μέσα από την επιτροπή [επιτροπή συν-διαχείρισης Γυάρου] να κάνουμε προτάσεις, έτσι; Να μην καταντήσουμε το ανθρώπινο είδος προστατευόμενος είδος; Όχι να επικρατήσει η φώκια, να έχουμε μια ισορροπία».

Έμμεσα λοιπόν και οι ερασιτέχνες αλιείς επιζητούν να συμμετέχουν στην προσπάθεια διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου, καθώς έχουν την διάθεση να συμμετέχουν (όπως φάνηκε όλες τις φορές που κλήθηκαν να συνεισφέρουν σε μια συζήτηση και να πουν τις απόψεις τους) και λόγω και της καλύτερης εκπαίδευσης που έχουν συγκριτικά με την πλειοψηφία των επαγγελματιών αλιέων. Η συμμετοχή των ερασιτεχνών και όχι μόνο όσων παραδοσιακά θεωρούνται ότι διαχειρίζονται τους αλιευτικούς πόρους, μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη λειτουργία της προστατευόμενης περιοχής.

Στο αντίστοιχο πνεύμα με αυτό των ερασιτεχνών αλιέων που ζητούν συνεργασία και συμμετοχή στις δράσεις αναφέρεται και ο F16, επαγγελματίας ψαράς, ο οποίος διατυπώνει την άποψη του:

«Βλέπουμε όλα τα υπόλοιπα κομμάτια, όλα καλά. Δεν έχω παράπονα με κανένα παιδί και συνεργαστήκαμε και με την WWF και πήγαμε και βγάλαμε και ένα βιντεάκι που θέλανε τα παιδιά και αυτά, όλα. Αλλά να δούμε και τον ψαρά λίγο. Να βοηθήσει κάποιος και τον ψαρά και όχι να τον κυνηγάνε όλοι τον ψαρά».

Η αίσθηση του 'κυνηγημένου' αλιέα προκύπτει πρώτα από όλα από την σύγκριση με την πρότερη κατάσταση όπου δεν υπήρχε κάποια σοβαρή ρύθμιση της αλιευτικής δραστηριότητας και οι αλιείς ένοιωθαν ότι μπορούσαν να κάνουν αυτά που ήθελαν, χωρίς εξωτερικούς

παρατηρητές και 'ρυθμιστές' της κατάστασης. Όπως ήδη αναφέρθηκε και παραπάνω, η συνειδητοποίηση της αδύναμης θέσης των επαγγελματιών αλιέων τους οδηγεί σε αντίδραση (όχι αντίσταση) σε ότι δρομολογείται με την τυπική συμμετοχή τους, με παράλληλη διατύπωση ενός 'αισθήματος αδικίας'. Αυτό το 'αίσθημα αδικίας' είναι ένα απεγνωσμένο αίτημα συμμετοχής στο πεδίο της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου.

Μεταξύ των θεμάτων που απασχόλησαν τους παρευρισκόμενους κατά τη διάρκεια της συζήτησης ήταν και το θέμα της ανάπτυξης του νησιού της Σύρου αλλά και της Γυάρου. Καταρχήν, εκφράστηκε η άποψη ότι στη Σύρο το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης έχει ιστορικά συσχετισθεί με το Νεώριο και τη ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη. Ειδικότερα, υποστηρίχτηκε ότι:

«Εδώ ο κόσμος από την ώρα που γεννήθηκε έμαθε βιομηχανία, βιοτεχνία.... Εμείς μάθαμε ότι στο τέλος του μήνα, γιατί και εγώ δούλεψα στο Νεώριο. Στο τέλος του μήνα θα πάμε να πάρουμε χίλια ευρώ, το ένσημο μας κάθε μέρα, το γιατρό μας το έτσι και το αλλιώς. Έχουμε μάθει σε αυτό τον τρόπο ζωής. Είναι δύσκολο να μας αλλάξεις τώρα» (Ο F16, επαγγελματίας αλιεύς).

Από την άλλη μεριά, υποστηρίχτηκε ότι η ύπαρξη του Νεωρίου βρίσκεται κατά έναν τρόπο σε αντίθεση από τις τωρινές αναπτυξιακές διαδικασίες του νησιού που βασίζονται κυρίως στον τουρισμό. Ο F20, ερασιτέχνης ψαράς, υποστήριξε τα ακόλουθα:

«Είμαστε ίσως και το μόνο μέρος στο πλανήτη που σε ένα λιμάνι τουριστικό, υπάρχει και πετρέλευση.... Και δεύτερον ένα πολύ δυνατό ναυπηγείο μέσα στο λιμάνι, να πίνουν οι άλλοι καφέ και να βαράνε αμμοβολή. Μπορεί να είμαστε το μόνο στο πλανήτη».

Στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης, προκρίνεται επίσης και το θέμα του αλιευτικού τουρισμού καθώς και η κατανάλωση των αλιευμάτων από τουριστικές επιχειρήσει. Ο F22, μέλος μιας οικολογικής οργάνωσης, προτείνει τα ακόλουθα για το μέλλον του νησιού:

«Υπάρχουνε δύο άξονες για εμένα που θα έπρεπε να κινηθεί η παράκτια αλιεία αυτή τη στιγμή. Η παράκτια αλιεία, αφήνω τις άλλες. Το ένα είναι για να κρατήσει νέους ανθρώπους. Είναι να σχετιστεί με τον τουρισμό, είτε ο τουρισμός σημαίνει εστιατόρια,

ξενοδοχεία που να παίρνουν το αλίευμα είτε να μετατρέψεις το σκάφος, ξέρω ότι υπάρχουνε τέτοιες βάρκες, τις έχω δει είναι πολύ μικρές βάρκες. Υπάρχει όμως κόσμος νέος που μπορεί να θέλει να μπει στη δουλειά ή να είναι στη δουλειά.... Δηλαδή όταν πας να κάνεις αλιευτικό τουρισμό, θα το κάνεις στο χρόνο που είναι νεκρός ή που δεν μπορείς να ψαρέψεις και προσαρμοσμένο για τουρίστες μιλάμε, ο άλλος έρχεται για να χαρεί, έτσι; Υπάρχει κόσμος που θέλει αυτό το πράγμα».

Τέλος, ιδιαίτερη μνεία έγινε στην τουριστική ανάπτυξη της Γυάρου. Στο πλαίσιο αυτό, προκρίθηκε η δημιουργία ενός πολύπλευρου θεματικού πάρκου, που να προσφέρει απασχόληση στο ντόπιο πληθυσμό της Σύρου, πάντα στο πλαίσιο μιας ήπιας οικολογικής τουριστικής ανάπτυξης. Ο F20, ερασιτέχνης ψαράς, εξέφρασε την άποψη του για τη μελλοντική ανάπτυξη της Γυάρου:

«Πολύ ωραία θα είναι να εκμεταλλευτεί σωστά το νησί. Να μπουνε καμιά δεκαπενταριά ανεμογεννήτριες που να δώσουνε ρεύμα στο νησί. Άρα όπου ρεύμα ίσων και πνοή, έτσι; Να γίνει γενικά ένα πάρκο, οικολογικό πάρκο. Από ανεμογεννήτριες και από πάνω να παίρνει ρεύμα, να φτιαχτεί όχι ξενοδοχείο γιατί όπου μπαίνουν τουρίστες χαλάει το πράγμα, το χάνουμε το παιχνίδι..... Να φτιαχτούν κάποιες δομές, κάποιο μουσείο σίγουρο για να εκμεταλλευτούμε το χώρο, έτσι; Γιατί είναι φανταστικά πράγματα. Αλλού πας και πληρώνεις εκατομμύρια, εκατομμύρια πληρώνουν οι τουρίστες σε εισιτήρια για να βλέπουν τέτοιους χώρους..... Και παράλληλα να μπορούμε να πηγαίνουμε κάποιους τουρίστες, μιλάμε ότι θα ανοίξουνε παραπάνω από πεντακόσιες θέσεις εργασίας για όλα αυτά, έτσι; Από σκάφη που θα πηγαиноέρχονται, από φύλακες, από βοηθούς..... όλα αυτά και συνάμα να εκμεταλλευτούμε τη φώκια, τουριστικά.... πρέπει να υπάρχει ένα κίνητρο και όχι να βλέπουμε ένα ξερονήσι με εξήντα φώκιες και ένα φουσκωτό που τρέχουνε πάνω κάτω άνθρωποι για να προστατέψουν τις φώκιες. Σύμφωνα, οκ. Αλλά δώσε ένα κίνητρο για να μην είναι πέντε άνθρωποι απάνω, αλλά να είναι διακόσιοι, τριακόσιοι».

Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι στα μάτια των νεότερων μελών των εμπλεκόμενων τοπικών φορέων είναι ξεκάθαρο ότι η περιβαλλοντική προστασία μπορεί να συνάδει με την

ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων στην περιοχή της Σύρου, αλλά και εντός της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής της Γυάρου.

Συμπερασματικά σχόλια

Γενικότερα στη Σύρο το πρόταγμα της τοπικής ανάπτυξης είναι πιο ξεκάθαρο και λιγότερο νεφελώδες από ότι στην Άνδρο. Αυτό οφείλεται στην καλύτερη εσωτερική επικοινωνία των φορέων και των κατοίκων λόγω του ότι η Ερμούπολη παίζει τον ρόλο του πόλου ανάπτυξης. Βέβαια δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για την Άνδρο, όπου υπάρχει μια πολυ-κεντρική ανάπτυξη και συνακόλουθη έλλειψη σταθερής επικοινωνίας μεταξύ των διαφορετικών υπο-περιοχών. Επιπρόσθετα, οι φορείς και οι κάτοικοι της Σύρου νιώθουν εγγύτερα στη Γυάρο, συγκριτικά με τους φορείς και τους κατοίκους της Άνδρου.

Η συζήτηση για την περιβαλλοντική προστασία και τα οφέλη της για την ανάπτυξη έχει προχωρήσει περισσότερο στη Σύρο, σε σύγκριση με την Άνδρο, παρότι φαίνεται ότι η λεκτική αντίδραση και καταγγελία των επαγγελματιών αλιέων είναι μεγαλύτερη από αυτή στην Άνδρο. Όπως ήδη ειπώθηκε, η αντίδραση και η ‘καταγγελία’ των επαγγελματιών αλιέων θα πρέπει να ιδωθεί στο πλαίσιο της βαθύτερης και πληρέστερης συμμετοχής τους και ενεργοποίησης των νεότερων και δυναμικότερων στοιχείων των αλιέων (επαγγελματιών και ερασιτεχνών) στο πεδίο της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου. Επίσης, στη Σύρο η περιβαλλοντική προστασία είναι καλύτερα (περισσότερο) ενσωματωμένη στην ευρύτερη συζήτηση για το μελλοντικό μοντέλο ανάπτυξης της περιοχής – συγκριτικά πάντοτε με την αντίστοιχη συζήτηση στην Άνδρο.

Είναι εμφανές ότι σε κάθε περιοχή χρειάζεται διαφορετική στρατηγική και διαφοροποιημένο σχέδιο για την προώθηση της ήπιας και ολοκληρωμένης τοπικής οικονομικής ανάπτυξης που να συνάδει με την περιβαλλοντική προστασία. Η προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή της Γυάρου είναι εμφανώς περισσότερο συνδεδεμένη με την Σύρο και άρα εκεί βρίσκεται και η μεγαλύτερη πρόκληση για την επιτυχία του εγχειρήματος της επιτυχούς λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής της Γυάρου. Όταν μιλάμε για ‘επιτυχία’ αναφερόμαστε στην

αποδοχή και στην ενεργητική συμμετοχή στην διαχείριση της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής. Αυτή η επιτυχία μόνο σε ένα δυναμικό πλαίσιο μπορεί να λογίζεται και όχι στο στατικό πλαίσιο της απλής λειτουργίας της περιβαλλοντικής προστασίας.